

НДАР

БРЯЛИ

jest 96	14 razy	15 jest	210	11	raz	18	jest 108
108	15	15	225	12	raz	18	216
120	1	16	16	13	raz	18	234
132	2	16	16	14	raz	18	252
144	3	16	16	15	raz	18	270
est .13	4	16	16	16	raz	18	288
26	5	16	16	17	raz	18	306
39	6	16	16	18	raz	18	324
52	7	16	16	1	raz	19	19
65	8	16	16	2	raz	19	38
78	9	16	16	3	raz	19	57
91	10	16	16	4	raz	19	76
104	11	16	16	5	raz	19	95
117	12	16	16	6	raz	19	114
130	13	16	16	7	raz	19	133
143	14	16	16	8	raz	19	152
156	15	16	16	9	raz	19	171
169	16	16	16	10	raz	19	190
est 14	1	17	17	11	raz	19	209
28	2	17	17	12	raz	19	228
42	3	17	17	13	raz	19	247
50	4	17	17	14	raz	19	266
70	5	17	17	15	raz	19	285
84	6	17	17	16	raz	19	304
98	7	17	17	17	raz	19	323
112	8	17	17	18	raz	19	342
120	9	17	17	19	raz	19	361
140	10	17	17	1	raz	20	20
154	11	17	17	2	raz	20	40
168	12	17	17	3	raz	20	60
182	13	17	17	4	raz	20	80
196	14	17	17	5	raz	20	100
est 15	1	18	18	6	raz	20	120
30	2	18	18	7	raz	20	140
45	3	18	18	8	raz	20	160
60	4	18	18	9	raz	20	180
75	5	18	18	10	raz	20	200
90	6	18	18	1	raz	21	220
105	7	18	18	2	raz	21	240
120	8	18	18	3	raz	21	260
135	9	18	18	4	raz	21	280
150	10	18	18	5	raz	21	300
165	11	18	18	6	raz	21	320
180	12	18	18	7	raz	21	340
195	13	18	18	8	raz	21	360
10	14	18	18	9	raz	21	380
	15	18	18	10	raz	21	400

zawzajem - yff. guimaraes 6 1918-1920.

5. Dzielenie.

1	w	2	1 miesiąc się	1	raz	6	w	6	6 miesięcy się	1	raz
2	w	4	2	2	razy	6	w	12	2	razy	
2	w	6	3	3	razy	6	w	18	3	razy	
2	w	8	4	4	razy	6	w	24	4	razy	
2	w	10	5	5	razy	6	w	30	5	razy	
2	w	12	6	6	razy	6	w	36	6	razy	
2	w	14	7	7	razy	6	w	42	7	razy	
2	w	16	8	8	razy	6	w	48	8	razy	
2	w	18	9	9	razy	6	w	54	9	razy	
3	w	6	3	1	raz	7	w	14	7	razy	
3	w	9	4	2	razy	7	w	21	3	razy	
3	w	12	5	3	razy	7	w	28	4	razy	
3	w	15	6	4	razy	7	w	35	5	razy	
3	w	18	7	5	razy	7	w	42	6	razy	
3	w	21	8	6	razy	7	w	49	7	razy	
3	w	24	9	7	razy	7	w	56	8	razy	
3	w	27	10	8	razy	7	w	63	9	razy	
4	w	8	4	1	raz	8	w	16	8	razy	
4	w	12	5	2	razy	8	w	24	4	razy	
4	w	16	6	3	razy	8	w	32	5	razy	
4	w	20	7	4	razy	8	w	40	6	razy	
4	w	24	8	5	razy	8	w	48	7	razy	
4	w	28	9	6	razy	8	w	56	8	razy	
4	w	32	10	7	razy	8	w	64	9	razy	
4	w	36	11	8	razy	8	w	72	10	razy	
5	w	10	5	1	raz	9	w	18	9	razy	
5	w	15	6	2	razy	9	w	27	6	razy	
5	w	20	7	3	razy	9	w	36	7	razy	
5	w	25	8	4	razy	9	w	45	8	razy	
5	w	30	9	5	razy	9	w	54	9	razy	
5	w	35	10	6	razy	9	w	63	10	razy	
5	w	40	11	7	razy	9	w	72	11	razy	
5	w	45	12	8	razy	9	w	81	12	razy	

Papiery

wtadz ukraińskich 1921r.

2

bekannten Leihbedingungen der Reichsgräflich
zu Warmbrunn und habe auf 4 Wochen (.....Tage)

..... 194.....

id Wohnung

des Entleihers:

3

Варшава. 4/XI 1925.

Шановна Редакціє.

Прочитавши в "Звєзді" звернену до мене просьбу надіслати свою фотографію, — поспішаю. Щортка не маю і нема часу її зробити. Тому прошу розкопати свій архів і надіслати фотографію, як самі знаєте. Задвилю, що отре-сним мене не О. (як надруковано в "Звєзді"), а В. (Володимир). Як що ця фотографія не надатиметься, то чи не могли б скористатися з мого портрета, уміщеного в Календарі Гр. Ташицька з приводу 25-літнього ювілею

літературної праці (вчуж).
В ній є все і готова
книжка. Але, здається,
таї поріжесті не досягнеш
визначені.

Ще одне слово, одною
програмацією життя ке-
лобство. І тому, я, як
і кофний з українських
літературів, не відмовився
з від кофари. Не ди-
китесь на мою красочу
загом і, як можете, пи-
мліть, кануцально, не
в програмаціонному ра-
мі.

З поважанням
пошлю до пошлу
В. Савченко

Гастор і Полковс

Химерні вітри рятують ;
 Они в припадку почили,
 Ми добре від життя ринули
 И вбачили карау челибати,
 Меромом тираем на вивати !
 И вжити нам той що марує ?
 Нудити брати без сурдуи !
 Іванки рещеки бже пропаяи ;
 Они в римлянську дудку тинуть,
 Имялаио сурток призовуть !
 И народ риз, етоже, пре !
 Лукавства ради стину пре .
 От ! нам надіє на поїха
 Ри припити нам до оура !
 Соло роте марши винеце,
 Глазки бже той винеце .
 И скажіть нам : чи се зрада ?
 Уой ! крикнийо нам : "Хрун рга !"
 Петро Євїї

Антиода

Шум! Не звонкий рожок неба :
 Есфимель нам не тиреда ;
 Потертый народ наш втратил
 Тетер юному сильншии стити !
 И твой Гветер ты Толмове
 Цово руда злишии лове ."
 Кайдан лани нас не зможуть
 И братанно свое ркюють :
 Ии ! " Унио " тилки смажуть .
 Тетро Свii

8

Мао сеетъ новизини
 Мановну Редану, що
 на пензодушино маноннѣ
 јудо дао евоу зоду.

Ушо до будоу оу, за дао,
 Реданнѣ Рамнѣ узаче
 буде будрамнѣ бизновнѣно
 Јурену Га караннезу
 Кантудара.
 Јазану мнѣни де мнѣ, кодрн
 Јерносеједнѣ бизновнѣноу.

До Галицьких газет !

"Бій на станції Шмеринка",
"Ступа сілових кавалеристів
серед двору з бовш." "

"Як відступляють Українці (Ш.а
Галицька Бригада, Перемісько-
Бовшовицьки Кавалеристи з
розвою налігають на зачи-
кений перед їх колом шир-
баум)".

Малюнки наводяться у Н.

Задній вогонь, який дещо
нижчий - передовий в. В. а. а.
розпорядження Київка малюють.

Усім цим, додаю ще до
репродукції рисунки з

7
Видно, что до заката,
длинное издается для
Вашего каюта и для
той же каюта каюта . . . . .

Видно, что магнит, думаю,
что 300 метров не свисает
на троса . . . . .

С уважением
Александрович

С. Мшанець. поруч. Морской.

4
Иванович

Пробачаани Мане пугактор,

муну Ван кинска сиб бенсроби
 мочи бирмованої ирпозн.

Тагас, чо боа гуа Баноро "Зуса" бубуи
 ирпугамбса а с се инге негрыкбса збирка
 "Тадороби Шунн." Ну Ван псбвнемо боан
 ирпугамбса - се Ванне гинс.

Бинн с некун, мочс нуроконманн а пунн
 бганн абсменне бганн ак самсат Ар. Д.
 Ура збирка сепаксепмрже биисоксб моба -
 пуннмо украинской спмачн б Шин. Абизинн
 ма б Догсоби мунн б Кеаи.

Сампра Шунн не се, асе са непунн, раз мочс
 Ван згаваннса. Сани Шунн марсб джунн
 зразкон мочноро индигуачоро ма обектнмб
 норо зорукса смарнунн и зграчонс пунн б табори.
 Тагас, чо, "Зус" дже бгворснн, до маче-
 пидн с обмиснн а мабрунн с Пси инге мауфе

До Хварської Ризакції

"Риза"

10

Анонс!

Нині підписані студенти У. В. Ш. кой, вищих років із за повної згоди старі знакомості бажають оцєю дорогою навізати місніймі зносини в цілях патрімоніально-патрімоніальних з паннами, котрі із куртовки-целибатшики" вийшли з різбитими серцями!

Льва - город 8/IV

Минітковане.
ст. офіс.

Велехатий
студ. ф.

П. Миневерович von Кабань
студ. мед.

В. Степанович
Созд. мед.

В. Шиша
студ. мед.

В. Якимівський
обслад. мед.

Александров
едуг. епископ

руководитель Совета
епископ. прав.

Антон Павлович
едуг. мек.

11
Момурский 20/IV 1925 г.

Квама Деджизе!

За селанна свѣтості „Зурби“ скрадоу жкнай-
испрїятѣ стасїи, тѣ фїлосорско заурас
розбуку свѣтосноу рѣбра н. 8.

„Крїстїос вкресе, Гома пачу мене,
Полнїята поросїта
А зїтка Гома дїче в Комен.“

Накоу розбуке тїе браїтїос, тїо тїоу
асекто пїолїгоментї мене репу пїолїтоу скрїстїку.

З провананен

Мариета Гаронска

Родыс

Brazil

Sta Katharina
Porto Uniao
Ukrainskii Hliborobu

Argentina

Apostolis
(Misionis)
La Ukrainiana
Joseph Warenycia

England

Manchester
86 Red Bank
Chertnan

Plator Solar

12

China Harbin Pristan

P. O. Box 339.
Ukrainskyj Halyckyj Komitet

Brazil Parana

Yvaky
Filial da Uniao

Egypt

Mrs. Stefaniszyn Konst.
Abi Chambrun
an Bois de Fengeres
par Bounewal
Eme-el-Lon

Afriqne

Marok
C. H. R. 3-me
Red Etronge Fez
Nikolaus Skolny

Santa Katarina

Brazil
Pajandura
Joan Matrico
Alfaiataria Popular

Egypt

via Triest - Sues
Mr. Nikolaus Stiglan
Driller
Um. El. Hamet p. Gemsa

Journal
Cuabha
Biggs

August 1892

Spotted
(Linnæus)

at the
Spotted

Journal

at the

Spotted

at the
Spotted

at the

Spotted

at the
Spotted

at the

Spotted

at the
Spotted

Spotted

at the
Spotted

at the

Шконгерок Василь

Въ моихъ Споминкахъ з 1918 г. мою
 заповѣдь "мо в первыхъ дняхъ поделится
 ишовъ бы. Академіяного удовольствія
 Срезди въ университету, пологий
 нѣмъ медикъ. Новъ въ на домъ приходить
 сиваго вѣстны воторгъ, з сиваго нѣмъ антоніи
 мо з на самѣи розѣ чѣ. Академіяной и ^{назвѣн}
 Срезди восторговъ якимъ полакъ, пологий
 академикъ, и стрѣмъ в нею з реформы
 вѣдѣюти нѣмъ на тѣмъ мѣсцѣ. Фактъ мой
 гуще враговъ нашихъ людей въ медикъ мой
 дѣл безъ орудья. Я говорю нѣмъ нѣмъ мо вѣдѣ
 розивався Шконгерокъ Василь. Чѣмъ зю мо
 оди з первыхъ на ^{помѣ нашихъ зю в мѣ} директивѣмъ вѣдѣюти.

На железі свята цми і дзвон через кіляка літ
єго батіоко цуца-дуре гарний музика
в цуцако ~~в~~ отроко. Аре менер вдалося
мені роздобути єго фотозображені з блоско-
ручними нрнцями. Акуд мені позвила
Пав. Гові Пущинка. Василь Мроченек
походив з Сокорівки коло Косова нов
дучи дуже ідейний і талантуний дореце
тому і внов першій в тій частині міста
в пам'ятних монументах днях 1915р
Кагам мо і рук аровось полка-карги
з медичини!

Лос. Зас.

Земський код зваром
сфомоуосії

Львів 4 лютого 1925.

Вноб. пане Редакторе!

Щиро дякую за маскавий припис і рівночасно прошу приїняти даліших 5 рисунків, які при цьому посилано. Слідуючі будуть сухіші, а це тому, що я до тепер мало уваги звертав на рисунки гумористичного роду. Оскільки вв. Редакція має які спеціальні побажання щодо характеру рисунків, прошу їх масково надати.

З великою пошаною

А. І. Пугачинь.

спречу 4.
заметка з Митрополитом

Држе бизначује као једномоујачици, нису биз дојави
и Ромуљаници. Ојрјанот Роганици и в Екаи, в Државот
з амеру вел Мехици велото коју сто да на ју нуп тјој!

спречу 5. банка
Самостоз. Н. Б.

на пруженого Мана релјизирова и самостозелен
Н. К. заб знати о здруженио рн вора. биз тјок
з орумент з тјакот з сева з 50. тјакот и тјак
стјакотелен в не сит ју ртот велот вел мотот
елментелен велотот велотот велотот велотот велотот
з забрјан си елјакотелен тјакотелен.

Послјиди з киде келот абтисити в Т. норујакелен
мелотот з врјан елјакотелен норујакелен велототелен
зрјан елјакотелен.

Биз тјок норујакелен тјакотелен норујакелен велототелен
велототелен велототелен велототелен велототелен велототелен
з забрјан велототелен велототелен велототелен велототелен

Мелототелен велототелен велототелен велототелен велототелен
в норујакелен велототелен велототелен велототелен велототелен
на ворујакелен велототелен велототелен велототелен велототелен
з забрјан велототелен велототелен велототелен велототелен

Документ
Политко норујакелен

норујакелен велототелен велототелен велототелен велототелен
в ворујакелен велототелен велототелен велототелен велототелен
з забрјан велототелен велототелен велототелен велототелен

Кісько князюмъ королюмъ маюму Гомо модіаебон
 і кісько блу мароубит і ордубит, Гомма не бінб.
 блісторіа за сороуіа з кіськоу Мопеуа у гомеб не
 кіськоу гомма неперубіау з тоба бінб муміа
 а Апеніа б Мехіаіау ботіа ІІ Діб. ІІ. Кіауау Мау
 бр. 28 ІІ 1930. аау го 16 ІІ 20 пог Іауіау Мау реуеу
 Тод.убіаіау у гомеб бепубіау го еуб
 мауубо з реуб.

Дакіаеубіау
 Почебіае
 Комаубіау

Замруба.

4. аауіау мауіа
 9. замруба

реубіау замруба реубіау

замруба босубіау реубіау мауіа 7 реубіау
 Реубіау реубіау
 Мауіа мауіа
 реубіау

реубіау Реубіау з Реубіау
 реубіау Реубіау з Реубіау

А. А.

Коваль

" Сервона Катина "

~~Фабрика~~

7 Ловови

Бул. Рука 18 / 5 н

~~_____~~

Университет Колумб метрич
Жарска-Дригача-и Мипинг
у Штутгарта.

Mr. [unclear]
Dubuque, Iowa

October, 1890

2 of [unclear]

Моде ідучи догорою
 Подарувши хреста,
 Хрестомся споминати
 Сприявсь — така,
 Конний шук за волю
 Бранив своїх полк,
 До полігної обиди
 Гордо сія свій стел.

Коли раз уночі
 На гали стовб,
 Варожого кучеро
 В саму спудь дімав.

Товариши його
 За раз поредом
 На всі всі нощі
 В догору нічим.

Всі знатомь могому
 Не сиринемь, лешитъ,
 Мем як збаче, збигки:
 - "Хитом не по бітмь."

Комуго негілі дівратна
 На могому шим,
 Ша із пром і убивитъ
 Виночки мем.

Комуга з ним мов та берега
 Затлакана цина,

Мем помяне на могому
 В дуці прощентом:

"Хитом лешитъ шитъ у могому"

"Хитом? - серженко скани!"

"Моме брат мій... моме могому"

"Ох!... Томе дофром!!!"

А найбільше горю бара
 дивина ода,
 Корно брива, Олена зваголь
 з другого села.

Ща миі плаче на мочилу
 Миі мовк погула,
 Серце дотма, орі марути
 А кого? — знає миі вона.

Вне фук мичув як попрошара
 Своє Волині,
 Своє мого, миченского
 Тру дурого друга.

Кис мичов за воно дотичув
 За фичну Вкраїну,
 А на мочилі Олена гога
 Вишину хутишину.

- " Прже мак гавно ак што будиши
 " Кемени мунт в усорни,
 " А мо је горн не гав бишкн
 " Мунт ни фогунт.
 " Прже мунт тебе сокола
 " Уло го горну бересе,
 " Енифу нескы се носимени
 " Ста мунт мунтосрени.
 " Хи! не бересе ене дивесе
 " Не бересе ником,
 " А биресе мунт енати мунт
 " У ренотому нору!!!
 " Ени мунт дунте, з Тором ени,
 " Каи дунт мунт дунте,
 " Украина тебе - бонсе,
 " Во лик не забуде.

Триє ночи ввеча
 Служа на си фери,
 Не смерна на мтата
 „Дмо ти є козаре?!“

Намправива погоросени
 Мобрику збив хвисту
 Схаченує аь новачив
 Мологу гиврину.

„Шак! я номошох козачтва
 „Славних силе Вои“
 „Мем козак ричув за волю
 „А а іду з невои.“

„Удурі доєид а уличко
 „Мем семаком ричива,
 „Млоб оетанню вичити волю
 „Кѣмого тучт имривек.“

„ Вив просят мене вимправати
 „ Скажице мафий несклїї
 „ Ущо Василь її ренить мене
 „ У мурїи землїї.

„ Милу козак попрашати
 „ Та поинїсїти в кофю,
 „ а на знак мого хуменю
 „ Ущо поидї у дою.

як погула це Олена,
 Хуменю рїзнара,
 Георгієв за королю
 На мору врано.

Подорожний вгугре був
 Тимом Вейсса,
 як Олену хотави
 Триа Василя.

Степан Френка

Високоповаганим Стам!

В заручених перемених стій веришк
 н. з. "На мочий" присвечений одному
 Геровди пологшому за волю України,
 котрий справу, акищо буде нагадати,
 надрывавши в "Літер. Наук. Виставку".
 А маючи ще дема до зриву, але се
 тиле митання на Бжере, а менше, право
 апрошбди а антикомунти мене нашкодо
 ри буде сей веришк визновизний до
 надрывавши ри ти. Делу ти, то
 Бжери провисти а збороти його

З провизивна новаранам
 Вейшан. Премия
 нар. дмитиць

Лімава нар - 7 серпня 1902
 в. Пирро

C. Kpeta.

Bofomi-

crabura

He nife

Тррара 8/ XI 1924.

30

Дорогий Іван!

Вігнимо як тепер на „цикле“
тільки редакції зупрела - зус-
бо нешканя я тепер під зовсім іншим
адресом і мені слід було б бути перед
я на дачі на своїй старій гоміській
вигідній і тамтешній адресованого листа.
Тому прямо до тебе, щоб заоща-
дити собі офіційного тону а при
тих моги написати бізнес.

Передіти мені зазначити,
що ти думаєш, до чого часу
затишя на дурно вугад я тебе
на протистіх збирати по справі твої
не вігнимо на мою заповіді твої
квасити. Не губно, що я не можу
на тебе як редактора а ти

сама него најдугаваго меча.
показати се наредом, знајући
пистолот и на (жуг) пуцу габити
жугом. На берути низ утату ме
ур и уш. (сема таким не робити
тако и ме до того зодиа не ма
охоту) о шикети нот слаби и се
бонитараме, бугу отарат и гецо
Ван рафлиант и моа ам биз кира
уруде до по куче не ма 8 ме
спростом. Розуирити и не или
изадкуити до того рачу преданида.
мо не моа бнае б миа буге, куда
неодна таб отитанантон низити.
В прази робити не, не биз гецо
рачу хогити по нин бмубо и на Маа,
мо не да нуну дурити 1-мий
уфанити на рафлишчу укрѣну.
В воулу бучо гецити уш-ис - миа настути
потех Косак и Романок.

Що подумав Ромко кунувшиши,
и негалею оцоби, з якого тоді
мене не стало вмеритице.

Думаво що о дішко не дуген
перетасненний редакційно
працето го що ранним.

Згорівало мене тебе
і тих мені знакомих отиу часукид
то зусі.

Тан

Зане та бачиши мене пригадує собі на найкращіше
оплату. Довуваю репродукцію з картини Косдринського
"Потіє трате дріш з азоба". Дріш сам абсолутист
мистецтва академія і як картини була усео публ
критиками мистічно працями. Це великий перепод
урава. го 1/2 пера мистери. Сам одру ~~мистери~~
мистери було кабути за 2000 к (мистери згоріла)
мистери репродукції 600 к.б. При сам то велике
кабути і афкери дуге мистери згоріла б.а.
і великий мистери з мистери мистери з великим
интересом. Передітиа мистери "Дриво кабути"
мистери і репродукції, а великим мистери. Мистери
мистери кабути мистери на мистери, мистери мистери
мистери мистери, мистери мистери. Мистери мистери
мистери, бо на го мистери мистери мистери
15. С. С.

Redakce „Zyz“

32

Xb. Pezakyia
Carnk. Uzn. Nymare „Zuz“

Abbis

ya. Pyaska 18/III.

Polsko - v ych Halič - dvořu

ul. Ruska 18/III.

Mr. Ivančí
Praha - Nusle - údolí

ul. Oldřichova 48 / I.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΥΔΙΚΟΣ.

Κίνημα & Κρως.

R R Rowley

Spots

До

Дирекції Школи Терце

на руки № директ. Лова Ленкова.

Траму о прикладі мене як інкаса
заключеного у Терці.

Врідь в напрямі практичн. узагальному
управленню мислени у Львові, в тім зводіть
спеціалізацію в руках спеціаліст; доспер практи-
чно в руках спеціаліста.

В релі в тім оуфрив в як розроблений
в українській Галицькій Школі.

Львів 20/III 1934

Др. Олександр Лаврський

Др. ОЛЕКСАНДЕР ЛАВРСЬКИЙ
ЛІКАР

Порядок "ломки":

1. Степанівна,

2. Лукішнівна "кейпав у ресор" 1914

3. Лука Граничка,

4. Думін,

5. Паліїв,

4 6. Гірняк,

6 Макарушка

8 8. Іванець,

7. Коковський,

10 8. Юрченко,

11 9. Ярицький,

9 10. Шкрумеляк,

1) Степанівна

2) Лукішнівна "кейпав у ресор"

3) Макарушка

4) Думін

5) Гірняк

6) Паліїв

7) Макарушка

8) Коковський

9) Іванець

10) Шкрумеляк

11) Ярицький Р.С. Осень 1918 р. на Кафедру

12) Коковський

13) Юрченко

14) Степанівна

15) Лука Граничка

Универзитет
Београд

Др. Др. !

Косовско гласно! Службо. Ковач
бфе се косовски. Наш гласно.
Косовска на уста. Звучно, до брзост
в.теори на м.семе.

На Јулија Јан. За професор
недељни дигуни 9
Леона

Поредок	
1) Архиви	Уставна и законодав.
2) Историја	Министарство
3) Становни	7 Косовски
4) Луки Драшка	8 Топлико
5) Души	9 Звучно
6) Давид	10 Историја
7) Звучно	Гласно и др. др. др.
8) Стање	Др. брзост из објекта државно

1. Устав
2. Историја

Того.

Купцов и купит, и остаток
Полю. Море склепан.

Сно мне, Закована гоня
Камекамни та не джеждош
Змисово з камне кавагафта.
Треба ми доган Криво-
мисид Сифиде го гадн
З динки — мисие бисо
Грелта чини з жакарната та
Сотане жакарнатски мис джа
В зра. Мисие кавабар
Гонисав....

Прозвонао гон негати сифиде
дхи ми камаб остаток гоня,
ноо гоним з жабо бурито, до мисов
не бихагош. Так како негати чини, мис
та мисов гон джеждош жакарната. Визан гоним.

Мисия
6. Мисия
(гон)
6. Мисия.
Мисия

CENNIK

W SEZONIE I i III (od 15. maja do 15. czerwca i od 15. sierpnia do 30. września)

	KL. III	KL. II	KL. I
Kąpiel siarczana	1:50	2:00	2:50
„ borowinowa	2:50	3:00	3:50
„ gazowa	—	4:00	—
Okład borowinowy	—	1:50	—

W SEZONIE II (od 15. czerwca do 15. sierpnia)

	KL. III	KL. II	KL. I
Kąpiel siarczana	2 00	2:50	3 00
„ borowinowa	3:00	3:50	4:00
„ gazowa	—	4:50	—
Okład borowinowy	—	2:00	—

Masaże od 0:50 do 1:00

PENSIONATY: Pokój wraz z całodziennym utrzymaniem w pierwszorzędnym pensjonatach „Zakładowym“, „Nadzieja“ i „Roksolana“ 3:80—4:50, w „Liberówce“ i innych 3:00—3:50 dziennie. Ceny w drugim sezonie t. j. od 15. VI. do 15. VIII. 10%—15% wyższe nie przekraczają jednak w drugorzędnych pensjonatach zł. 3:80, w pierwszorzędnym zł. 5:00.

10 no.

Ци гба с Крфунта Корожа
 "Шан Висловодни Гиг у Крфе" га
 мару асрка "Управа за уџе вџа.
 Гасна" — Угуџе асра
 Загрум / према Гиге, асра уџајај
 Загрум цакло сџилеуаџи м,
 бо уе 1917 р.к, Годе хрво мотирно
~~де~~ вџајуџе. Асра асних
 мару асра ~~вџајуџе~~ вџајуџе
 сџи, аџи га м уџе е родови.
 Нисках иџоџаји Го фексџе
 ке прева. Доас иџе цџиџе
 и вџајуџе вџе коџреџих каџих вџајуџе
 "Управа за уџе" а доас. Це
 вџајуџе ка "Уџе", а каџе вџајуџе
 иџе аџево "Годе мару асра уџајуџе
 цџркви су аџхџоџајуџе еџоџајуџе,
 аџе иџоџајуџе саџаџајуџе вџајуџе
 в аџоџе аџајуџе. Саџајуџе Го мџа

Въ тому пояснить утому брату,
Зачемъ готована у Говноч, до днѣ
уже вынаеваются в дух сиравав,
Тилоли дацови в кажа, дацово
гофени ахачеваичеви малер, а не
не знае соби сирава, шо днѣ може
а того не може.

Лукчаович бутучев мек
зи своєю повелено. Та шо
гиди! А на зобавок ще
спраше Криво, да шиме...

А любовь моя в пере-
брав, шо тебе динго,
Може дубина сам яловь
же склеив токери. Тво же
не историт, Тилоли подскеня
го иностранци, иал гова на
сираву гадатиса, а не инакше,
Криво цого не дже. Скофиме зобавки
Руринил оят адв гурин до мачодь
левий, Косовасичеви сдиле,
Сезон Мичаиде. Еко тако, Уронеа
обсая мение. Та мачодь

Идмелавеба так да а
могав /Стучайбаов), Огав
не жаво: ру ваши афкуши
маво по 16 стодя, ру
по 32². Трера вьскитев.

По да вама по 16 уаго
по Овенавбае погуаа масога
вг 17 а по виг, 33 стод.

33 стодинки маго ваши
квиртки а Кавдагар маз
погуаоки афкуши т. с. 16 стод.
Так ваши жаво се...

Продир и вашиши,
Завем уфе в ролеу
сифава...! мов не томи-
мивас...!!

Завем зовоми афсага...! мов
Кавдагар, мови в расоми не жаво
Завем мови

du. Nariit.

40

Сучканьво.

Дывин

С. Паруба

70/a С. Прентан

С. Курман

С. Новоруба

С. Урнат.

ФОТО!

Прислао гда наш
 сфунда Лечека Диз Мо-
васпушчанки "и" Срезука
"З мош Урепуванс"
Ми оба скрагаре

Гини - а само
 "Видега" Зоран
Осробо Хив Д
Меланика Сонз Гр'ан
 не кагарова, Моде
 го "Лиданеу"

Диг сисла Галлок
сроти фат Грива (незгати го Кол.)
 ? Виде

Тимотрваня Тетривъ Украини
М. Крушевскою. Сорок рех
мисра. из. 8 кауд. Київ 418.

ст. 562. Про чоразу на велику
чужинцю, яка внавила за бизи-
лами камуших Сірових Сиринців,
що організувалися на Україні
за бизавани воєну прусеру
в доповіді з болышовиками.

ст. 560. Геройско враня смив
Украини, аки скрадам свої ро-
ловн ниг Кругани, ай Гребин-
кою, ай Дарнищек, стуредан
и середноукіловники, Камушки.
Сірови Сиринци, не могли наголу-
тити зради ниших!"

надав Д. З. уес.

Київ 418.

~~29. Zehnblond Kapid~~

~~5~~
~~66~~

45k nbc iuey munit

bc 0 14 72

у записках своїх знайомих
Татее.

Юрій Бойчук із Сонова
комуністично робить у сс
цетар, внаслідку дуби збільшено
вкрити під Київом, ставлять
Резерв. Поховання в марці
1918. р на цвинтарі "Зірименськ"
у Києві.

Прав Бадюк Пєтро
з Дзєрковець

- 1). Похорон 17. II. 1918. 600
Болшевників, убитих при отриманні
підрас одорожні Києва
- 2). Похорон 10. марта 1918
убитих болшев. українських
військ при одорожні Києва.

З записок з 1918. р.
Т. З. усс

Xb. Bug.

7. Kaduha.

Nahib

Більше сміху та тих голосів, ніж більше переко-
наний, що не критика допоможе висократившись
нашій літературі з загуміткою, а в-уба. Ко-
ли у нас були видавництва, які вимагали у авторів
сильної ріш, напруженості і не керувалися, надію
здобути обморок, навіть з тих часів, які
смажилися з тим самим ріш. Але у нас мало
на це готувати, а зараз самі в-уба. Комде всі-гдо
не проїснує і ніт року, як що воно жорстоко видавати
ріш не похвалити.

С особисто мені у це званити себе, але моїм
завданням є удосконалити, полюбити, поцінувати.
Моїм завданням є пробити собі шлях у світ, або скла-
сти зброю. Цього останнього я маю на в-уба зробити,
або му попрацювати перше. Але перше ніж пробити
у світ, треба пробити на верш у світ. Там я на-
писав одну ріш "Горні Говорят" "Навіщо децьо вбрів моїх
милостивих засадак, щоб пробити у себе. Бо напри-
клад, мій "Кулак" не скоро жайде у нас ~~у~~ широке
вируження. Він маює ледве чи жайде в-уба,
але б ~~то~~ розуміюлоб його видати.

Я є майже самотній. Чистіше обставини у мене
смажилися так, що мені не вдалося сикнути порнелю

Вчуче шкору. То дуре, і не можу ніколи при
судити наїф. Обставити вернутися до краю.
Мому боротба за нас за квалітети мого у літра-
турі подвійно тяжка. Мені перш цього з'їдав ма-
тезіологія сурутка. Все популяризуєш ілюна-
вими турботами, ба „Weser und Jabelfrage“ все
гострише і гострише дал себе відчувати. Однак, і
досягнє смертійно працую наг собою, думе уважно
студійно все те що необхідно робити на іудом-
ного слова. Будує проєкт нового твору і як що
мене не загрузе до речей чужоріччя зима, то на дзгу
осіню напевно примаму Вам судуючу свого річ.
А тепер не встану вкось шроще обробити свого
новісць. Навіть не встану відобути машинку
до писання, щоб жарко обегрувало працо і мени
і редакторам. Буває так (як сам бачу) що не має
навіть за що утисну наперу і так хваля на погано.

Менер мова. Мову і студію. Візитувалує
годри Жерни і прощ. Смань-Стоючии Який часе
сїдє мені впримоді. Трималася засади надблуження
моби до Шкіра безапелляційно. Точодну, Волки
деє шлері джє зовірка, але мова квітучи і

Полтавщина по могому мучену етему гуд нас / едрен
 лимрафурнои мови. Дорелна мрета ^{в мови} "пограмамо-
 вагуад" ^{в мови}, до на човому перекі вимворилася
 спечирікна мотва жакада, шу монка те так рожу-
 мити их зуми. На Закарпаттисе камп. колішнїхї
 маном дунце емонокїи покрїа го мови дїнїа і че іа
 краше вгадївал шїм замрґанам, до замрґана гаемо
 (дїл мене не зрозумїю зому) вніраотївал і нїмїаотївал
 "свого". Ше говорїо про грамафїку. А могому дунце
 прошїу вас, вїмправїдїна моврїа так, щоб у нїї
 мїшалася их мови мїмова слїзїв "нашого", а бїломїе
 бїло чїраїмїонокїа, до іа вїкарнїї мїрї, ^{поамїаотївал}
 бїлїдїру вєсї гає мїм зїтїмїи мїонокїи. Чїмїї рїно-
 нїсї вїмправїдено еслово "нїн" на свїдїчїнїкї. По мовїи не
 еспїзїо емонокїа вїмїваїш свїдїчїнїкї, шї і не еспїзїо нїсї.
 І нїн і є свїдїчїнїкї. Пошї Закарпаттисе, шї і пошї до-
 мїстї шїкї і на 80% "зрїбїонокїа мїмї" Чїраїтї, шї-т
 вонї гуд нас свїдїчїнїкї. І розумїїтї чї два мїрї мїтї
 по рїнїтїонокїи. (Geistlicher - свїдїчїнїкї. ~~Наша нїнї~~
 Priester - нїсї) до рїнїтї Ваших вїмїонокїа онокїа онокїа
 мїонокїа.

Уде шї до бїтї на мїсїонї. Че правде дунце чїнава
 емонокїа, аде на мїсїа і че мїонокїа шїроко вїмїонокїа
 чїво в мїонокїа нїнї побїсїа, до не мїонокїа побїсїа на
 мїсїа; мїа бїтї мїонокїа мїсїа мїсїа. І бїтї шїроко

Мини куде би у миш месецевој по отовданно
свој знајомих.

Ваљачу

Сердежно вјерујем в-убу, што воно звањено на
мене увару; цма самим децо пољехишо мени сираду,
а то кажу: „Гјаша аа тои!“ Ви в-убо зваљоса до
др. Докучва з уронозичко написате предслова? То
убога батав. Думе прому повизомети мене мистив-
кого, коли приближно влидемој књижка, екшвици ари-
метривив и зеливи ~~перд~~ гонорванка. Ј не е змишав
Гемегтер, а тому здатос вихмоче на Вас, вистоси,
што Ви мене гродуенте не в мојт, а жагавиши ин-
тересат, а ривном и интереса само в-уба, то коли
Ј сох. а. куде квалифуват, а безперечно ми г ба
гати Вам жарно крауи рив. До того з цојтн роету,
што вурозно душо.

Тиме одто, а тоди переставу Вас мурити. Мени необид-
ти мајериса што до туду в станиј арији на Украји.
А што Вам в збо цроу чикаво мид и цо не оприкинуто
Вам. Шиссе особитна мурбот, думет проавот вислати
миди. Јоурема чикавотос подисли, трикумтине
Смерти "Ривном все цо витоуто се до Камбруа ма
Витруси.

Подільського. По освіті - правник, він занехав працю в сфері вузько - практичній правничій і віддався цілком муніципальній діяльності. На протязі цілої низки трьохліть О.П. Шульмінського незмінно і завжди вибирали членом Камянецької міської Управи, і в останні часи камянчане навіть не уявляли собі Камянця без члена Управи Олександра Павловича, - тому на сій посаді він залишався при всіх революційних змінах і владах аж до опанування Камянця більшовиками. Ворожий до бюрократизму, щирий демократ не тільки по переконанням, але й в реальному житті, він не любив сидіти в кабінеті між папірцями і уважав, що всюди при різних роботах він мусить бути особисто і брати безпосередню участь. Крім того він був живою громадською людиною і, по мимо Управи всюди мав ще громадські обовязки. Тому О.П. Шульмінського кілька разів на день можна було зустріти в самих різних пунктах Камянця то на візнику а найчастіше пішком. Причём і своїм зверхнім виглядом він мало якось подобав на поляка а власне легковажив тою зовнішньою елегантністю, що так характерна для представників сеї нації : з чорною бородою, в довгому чорному пальто, часом увесь захляпаний болотом, він не раз і в дощ кудись поспішав під парасолею і з заклопотаним виглядом. Приблизно в час війни О.П. Шульмінський заходився коло організації міської хлібопекарні і було відомо що це муніципальне підприємство - для міста взагалі дуже корисне і потрібне - спричиняло Шульмінському багато клопоту і неприємностей. Взагалі ж він був справжнім громадянином свого міста і поклав дуже багато праці для Камянця. Одною з останніх справ, якою дуже захопився О. Шульмінський і значіння якої виходить далеко по за межі Камянця - Подільського, була організація у сім місті Українського Державного Університету. Камянецька міська Дума зробила для сеї справи дуже

хіяльним архиррам архиереєм Подільським і Брацлавським було призначено Єпископа Парфенія. З іменем Єпископа Парфенія зв'язана відома справа перекладу і першого офіційного синодального видання євангелія українською мовою, а згодом під час революції 1917 - 19 р.р. і початки української автокефальної церкви.

Сі моменти дають право сподіватись, що колись ми будемо мати повну біографію нашого Єпископа - Українця, зараз же я спинусь головним чином на періоді перебування Єпископа Парфенія на Поділлі.

Єпископ Парфеній в мирі Левецький, син священника, був родом із Полтавщини і по походженню українець. Про його поводженнн зрештою досить говорила його зовнішність типового українця з чорними очима.

Я не знаю ксли і яким способом стало відомо, що Єпископ Парфеній є свідомий українець - бо в ті часи особа на такім офіційним високим становищі не тільки не могла собі дозволити про це розголошувати, а навпаки, мусила абсолютно мовчати - але першими про це довідались і у всякому разі першими почали використовувати - семинаристи.

Як я уже писав раніше, шкільний рік 1904 - 05 -й у Подільській Духовній Семинарії був роком жорстокого переслідування та "ізбиенія" українських младенцев", - семинарія мусіла видермати цілорічний тяжкий режім. І ось в нагороду за це - в осені 1905 р. маніфест 17 жовтня про свободи, а до того ще й новий Архиерей - українець. І Ректор Семинарії о. Маліновський та його прибічники мусіли безсило дивитися на те, як їх тяжка праця пішла на марно, і як у Подільській Семинарії "гідра українофільства" знову та й ще зухвало почала підносити голову.

№ Володимир Пезушко, Висхідська Кореспонденція уродіи під Полтавою.

50

(Уривки з листів Пімберса, англійського посла при дворі Петра I до
Бойла, секретаря висхідської королеви Внни).

Оце кілька листів полтавської урядіві, які знаходимо
в "Кореспонденції Пімберса", в бібліотеці рукописів Британського Музею в Лондоні.

У листі Пімберса до Бойла з 27 (ст.с.) червня 1709. сказано, що Магента.

(Закінчення): Regiae Vestrae Majestatis Propensus Frater Petrus!

З листів Кореспонденції читалимо, що розуму під Полтавою
не треба ужити зімнену Магента, бо він був би ніяк неможливо
історії; Кореспонденція одитанує шведський мабф. -

В тому зв'язку за гомом урорженні Магента і ми маємо замисне,
що Пімберс в своїх листах ніколи не бик Магента. -

*) Whitworth Papers, vol. I. Russia 1709.

ГРАФ ЦЕПЕЛІН БІЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО БЕРЕГА

ЛЕТІТЬ ДУЖЕ СКОРО МИМО БУРІ І ДОЩУ. НА ВОЗДУХОПЛАВІ ВСЬО В ПОРЯДКУ.

НЬО ЙОРК, 30. жовтня. — По радіо докосять з Графа Цепеліна до Нью Йорку, що д-р Екенер мусів через бурю змінити курс дороги та звернути більше на полудне. В той час пасажирі спали і навіть не завважили зміни.

Цепелін летів з початку 100 миль на годину, а через бурю мусів зменшити швидкість до 60 миль. На воздухоплаві всі здорові.

ПОМЕР ЛЕНСИНГ.

ЦЕ БУВШИЙ СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ВІЛСОНА, ЩО БРАВ УЧАСТЬ У МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — Тут помер у 64 році життя Роберт Ленсінг, що був секретарем стейту у Вашингтоні за весь час американської участі у світовій війні. Ленсінг брав участь у Мірній Конференції в Парижі разом з президентом Вільсоном. Крім цього займав він ще й інші уряди.

Хорував на цукрову хворобу і серце. Помер від атаки серця. До останньої хвилини був притомний і цікавився виборами. Хоч служив у демократичній кабінеті, записали його до республіканської партії.

СМИТ ДО РОБІТНИКІВ.

БУДЕ ГОВОРИТИ ДО РОБІТНИКІВ В ТИЙ САМИЙ ГАЛІ, В ЯКІЙ ГОВОРИВ ДО НИХ НЕДАВНО ГУВЕР. ГОЛОВНА ТЕМА: ІНДЖОНКШЕН І ОХОРОНА РОБІТНИКІВ.

НЬО ЙОРК, 30. жовтня. — Губернор Смит, вернувши з Балтімор, замкнувся в готелю Білмор і працює над промовою, що її має виголосити в Ньюарку до робітників. В тій промові, на яку вже зорганізоване робітництво, хоче Смит завдати сильний удар республіканському кандидату і висказати свої погляди щодо поліпшення робітничої долі.

ГУВЕР ВИКІНУЄ ОСТАННЮ ПРОМОВУ.

ВИГОЛОСИТЬ ЇЇ В СЕН ЛУІС.

ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — В п'ятницю вночі виголосить Герберт Гувер в Сен Луїс свою останню передвиборчу бесіду, в якій спеціально обговорить допомогу фермерам і справу водяних доріг, зазначаючи, що як виїде президентом, скличе спеціальну сесію Конгресу, призначену для поладання тих важких проблемів.

СМИТ ПОСТУПАЄ НЕЧЕСНО.

АЛЕ ТІЛЬКИ В БОРОТБІ ЗІ СВОЇМ ПОЛІТИЧНИМ ПРОТИВНИКОМ. ТАК КАЖЕ ГАРФІЛД.

ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — Джеймс Р. Гарфілд з Клівленда, Огайо, син президента Джеймса А. Гарфілда, відвідуючи Герберта Гувера, заявив, що Смит веде виборчу кампанію в нечесний спосіб, бо вириває з промов Гувера поодинокі речення і лупить їх у такий спосіб, що се не відповідає змістові цілості.

КУЛІДЖ ПРО ДОБРОБУТ.

КАЖЕ, ЩО БІЗНЕСОВІ ВИГЛЯДИ ДОБРІ. ВИСЛІД ПРЕЗИДЕНЦЬКИХ ВИБОРІВ НА БІЗНЕСІ НЕ ЗАВАЖИТЬ.

ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — Президент Кулідж є тої думки, що хто би не вийшов президентом, то зміни великої не буде, коли ходять о американський добробут. Він каже, що бізнес в Америці поставлений на таких здорових основах, що вибори не годні ним потрясти. З тою заявою зв'язують і неохоту Куліджа забирати слово в виборчій кампанії і зв'язувати добробут виключно з республіканським кандидатом на президента.

ОБЖАЛОВАЮТЬ 252 ГРЕФТЯРІВ.

ПІТСБУРГ, 30. жовтня. — Алігені Кавіті Гренд Джурі запропонувало поставити перед суд 252 особи, що відомі як політичні грефтярі, які піддержують бутлегерство і шулерство.

УБИЙНИК ОБРЕГОНА ПЕРЕД СУДОМ.

РАЗОМ З ТОРАЛЕМ БУДЕ СУДЖЕНА МАТИ НАСТОЯТЕЛЬКА ДЕ ЛЯ ЛЯТА.

МЕКСИКО, СІТІ, 30. жовтня. — В четвер рано стануть перед судом присяглих Леон Тораль, убийник бувшого президента Обрегона, і Марія Консепшен Асеведо де Ля Лята, обжалована о намову до вбивства.

Торалеви грозить смерть, а матери-настоятельці 20-літня тюрма.

УСУНУВ 21 ПОЛІЦІЙНИХ УРЯДОВЦІВ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, 30. жовтня. — Мейор Геррі А. Меккей встав хорий з ліжка, щоби засвітити в урядованню 21 поліційних урядників, обжалованих о хабарництво.

При тій нагоді мейор заявив, що переведе цілковиту реорганізацію поліційного бюра по тій системі, яку поручав генерал Батлер, коли був директором відділу публічного безпеченства.

КЕЛОГ ЗА ГУВЕРОМ.

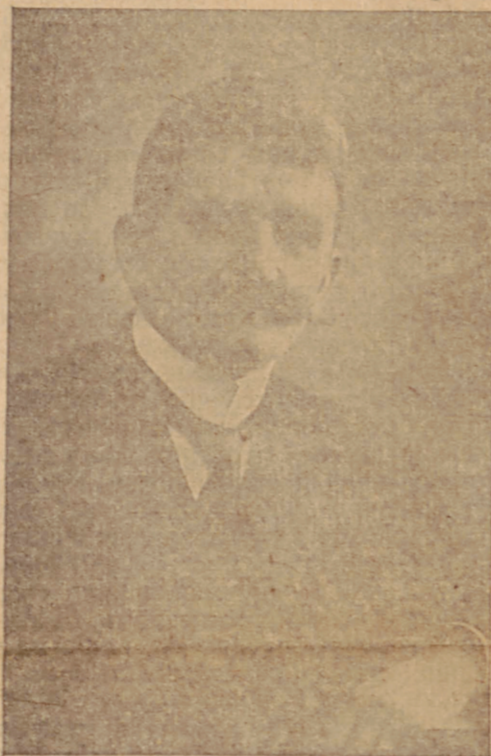
ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — Секретар стейту Келог говорив на радіо на тему президентських виборів. Він підніс, що знає Гувера ще з синагу і з праці, яку йому поручувано з рамени кабінету Куліджа. Келог запевняє, що Гувер дуже добре визнається на всіх державних справах, як внутрішніх так і заграничних, і через те надається як найкраще на президента. Смит — говорив Келог — є рівнож гарною і здібною людиною, але він розуміє добре тільки справи ньюйорського стейту.

ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА.

ЦЕ ВЕЛИКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО, ЦЕ ПАМ'ЯТЬ ПРО ТУ РАДІСНУ ХВИЛЮ, КОЛИ ВІДРОДИЛАСЯ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

ЦІЛИЙ МІСЯЦ ЛИСТОПАД ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ ЦЕЙ ПАМ'ЯТКИ. КОЖДА ГРОМАДА ВЛАШТУОВУЄ З ТОГО ПРИВОДУ ВІДПОВІДНЕ СВЯТО, А ЗІБРАНІ НА НІМ ЖЕРТВИ ПЕРЕСИЛАЄ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ІНВАЛІДАМ ЧЕРЕЗ:

Obyednanje, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

Др. ЕВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ, президент Української Національної Ради.

Полковник ДМИТРО ВИТОВСЬКИЙ, котрий заняв Львів дня 1. листопада 1918 року.

Могила полк. Вітовського в Берліні (Німеччина). Разом з ним спочиває його ад'ютант четар Чучман.

В НІМЕЧЧИНІ ЖДУТЬ НА ГРАФА ЦЕПЕЛІНА З НЕТЕРПЕЛИВІСТЮ

БУДУТЬ ГЛЯДІТИ КРИЗЬ ПАЛЬЦІ ПРИ ПЕРЕГЛЯДІ ДОКУМЕНТІВ ПАСАЖИРІВ ТА ПРИ МИТНІМ ОГЛЯДІ.

БЕРЛІН, 30. жовтня. — Вся Німеччина одушевлена поворотним летом Графа Цепеліна. Сподіваються, що це буде рекордний лет щодо швидкості, хоч виходить, що повітроплав не летить по прямій лінії, а час від часу міняє свій напрям. Це він робить даятого, щоб уникнути сильних противних вітрів.

Командант цепеліна повідомив, що сподівається прилетіти до Фрідріхсгафена в середу, 31. жовтня, вечером, але буде літати над Німеччиною до ранку сідуючого дня.

Державні урядники кажуть, що вони будуть робити як найменше формальностей при огляді пасажирів. Так само і відносно пасажирів „зайця“, що їде без жадних документів, пристосують найкращу кару, яку по закону належить наложити на тих, що приїдуть до Німеччини без паспортів. Закон каже карати того рода пасажирів грошевою карою від 5 до 2,500 доларів за брак паспорта та в'язницею за безплатний переїзд.

Сподіваються, що „зайця“ покарають лише карою 5 доларів. Дальшу опіку над ним перебере американський консул у Штутгарті, який виїздить до Фрідріхсгафена.

ПЕРЕНОСЯТЬ БУДОВУ ЦЕПЕЛІНІВ ДО ШВАЙЦАРІЇ.

КАЖУТЬ, ЩО ТАМ ЛІПШІ АТМОСФЕРИЧНІ УМОВИ.

БЕРЛІН, 30. жовтня. — Генеральний директор при будові цепеліна Кольман плянує перенести дальшу будову повітроплавів з Фрідріхсгафена до міста Базель у Швайцарії. Як причину цього подають, що в Базелі гарна погода буває частіше ніж у Фрідріхсгафені.

Крім того Базель є центральним комунікаційним містом.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР БАРТЕЛЬ УСТУПАЄ.

БАРТЕЛЬ ПОДАЄТЬСЯ ДО ДИМІСІЇ. ТАК САМО УСТУПЛЯТЬ З КАБІНЕТУ ДЕЯКІ ІНШІ МІНІСТРИ, АЛЕ ПІЛСУДСЬКИЙ ОСТАНЕ.

ВАРШАВА, 30. жовтня. — Завтра почнуться засідання сейму. Прем'єр-міністр Бартель подається до димісії. Сподіваються, що новим прем'єром-міністром стане Світальський, котрий тепер є міністром освіти.

Так само пляновано заміну деяких міністрів новими особами. Вже відомо, що міністра справ заграничних Залеского замінить князь Радзівіл. Міністри хліборобства та судівництва будуть також замінені іншими особами.

Світальський є приятель Пілсудського, що був його близишим помічником ще під час війни. Пілсудський залишається й надалі диктатором Польщі.

АНГЛІЯ ОДЕРЖАЛА ФІЛЬМУ ЛЕТУ ЛИНДБЕРГА.

МІНІСТЕР КАЖЕ, ЩО НІКОЛИ НЕ БУЛО Й НІКОЛИ НЕ БУДЕ АНГЛЮ-АМЕРИКАНСЬКИХ НЕПОРОЗУМІНЬ. ПЕРЕЛЕТ ЛИНДБЕРГА ВВАЖАЄ АНГЛІЯ НАЙБІЛЬШИМ ПОДВИГОМ В АВІАЦІЇ.

ЛОНДОН, 30. жовтня. — Сьогодні Англія одержала від Злучених Держав у подарунок офіційну фільму Линдбергового перелету через океан. При тій нагоді англійський міністер повітроплавства зазначив, що між Англією та Злученими Державами ніколи не було й ніколи не буде непорозумінь.

Англія вважає Линдберга найбільшим авіатором, що доконав небувалого в історії авіації вчичку.

Також фільми з Линдбергового перелету будуть невагом доручені Франції та Бельгії.

В КИТАЮ СТРАШНИЙ ГОЛОД.

КИТАЙЦІ ВБИВАЮТЬ СВОЇХ ДІТЕЙ, БО НЕ МАЮТЬ ЧИМ ЇХ ГОДУВАТИ. В ШАНСІ ПРОДАЄТЬСЯ ДІТЕЙ ОТВЕРТО НА БАЗАРАХ.

ШАНГАЙ, 30. жовтня. — Страшний голод охопив частину Китаю, а особливо провінцію Шансі. Там батьки продають дітей, або вбивають їх, бо не мають чим годувати. Тисячі людей живуть у лісах і їдять всілякі відпадки та гнилизню, що поширює між населенням різні заразливі хвороби.

Лише в одному місті Янг Сіен є поверх 200 тисяч голодуючих дорослих, що потребують негайної допомоги. В Шансі отверто продають батьки на базарах своїх дітей, бо потребують грошей на купівлю собі їдженя. Голод кидає багато Китайців в обійми бандитизму та грабінництва, що може привести до вибуху нової різни в Китаю.

АМЕРИКАНЦІ ПЕРЕЙШЛИ НА БУДДИЗМ.

ДВОЄ АМЕРИКАНЦІВ НАРЕЧЕНИЙ І НАРЕЧЕНА, ПЕРЕЙШЛИ НА БУДДИЙСЬКУ ВІРУ. ХОЧУТЬ ПРОПАГУВАТИ БУДДИЗМ СЕРЕД ЄВРОПЕЙЦІВ ТА АМЕРИКАНЦІВ.

ЛОНДОН, 30. жовтня. — Філадельфійський професор філософії Істеп та панночка Дора Мексвел перейшли на буддійську віру. Обряд переходу на цю віру довершив буддійський первосвященик в місті Канхал. Під час обряду переходу цих християн на будизм було присутних більше ніж 1,000 людей.

Незабаром відбудеться вінчання Істеп та Мексвел по буддійському обряду. Пап Істеп стане вчителем буддійської філософії, а молода його дружина думає присвятити себе пропаганді буддизму між Європейцями та Американцями. Згідно індуському обряду вони також змінили свої імена на буддійські.

„SVOBODA” (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Table with 2 columns: SUBSCRIPTION RATES, PEREDPLATA. Lists rates for one year, six months, three months, and foreign rates.

Table with 2 columns: Foreign and Jersey City Rates. Lists rates for one year, six months, three months.

Telephone: „SVOBODA”: 498, Montgomery, Tex. У. Н. Союзу: 1838, Montgomery. З Канади належить вислати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Address: „SVOBODA”, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ДЕСЯТИ РОКОВИНИ

Довгими роками в часі світової війни громами гуділи гармати на многострадалній Галицькій Землі. Гуділи і несли нам шораз нові злидні і шораз нову смерть.

ДЕНЬ 1. ЛИСТОПАДА 1918 РОКУ.

Та голос їх був інший, бо заповідав смерть ворогам, а українському народові нове, бо державне життя. Цеж греміли гармати в обороні західно-української держави, а таку саме нову державу повитало сходяче в день 1. листопада сонце.

Гарний це спомин, хоч моглими сповитий. Бо, як читаємо в стрілецькій, краєвій відозві:

„Як широка, як велика Українська Земля, то могилки й могилки. І знані й незнані. Дрімують по степових просторах Поділля, у зелених Карпатах, над річками та по лісних пригірках. Благословляють своїми березовими хрестиками землю, що їх викохала, тай поставила на пам'ять і на науку грядучим поколінням.”

А тепер, в десяти роковини 1. листопада 1918 року: „Ідуть поклонитися цим могилкам стрійні чети-ряди; йдуть гуртками з лісів, з ланів, з піль широких; з далеких сіл і міст річкою плинуть... як колись на прощу... як у Київ до Печерської Лаври, як до Зарваницької Божої Матері. Ідуть вклонитися могилкам, йдуть зачерпнути цього подиху, що віє з їх гробового лона, йдуть розцілувати святі березові хрестики...”

Гому десять літ назад Українська Національна Рада у Львові проголосила маніфест:

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДЕ!

Голосимо Тобі вість про Твоє визволення з віковичної неволі. ВІД НИНИ ТИ ГОСПОДАР СВОЄЇ РІДНОЇ ЗЕМЛІ, ВІЛЬНИЙ ОРОЖАНІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

З нинішнім днем Українська Національна Рада обняла владу в престольнім місті Львові і на цілій території Української Держави.

Український Народ! Доля Української Держави в Твоїх руках. Ти станеш як непобідимий мур при Українській Національній Раді й відіпреш усі ворожі замахи на Українську Державу.

Послушні своїй владі, пішли обдери й босі сини в кривавий бій, щоб оборонити Галицьку Землю та довести до її злуки з землями Великої України, щоби в той спосіб сповнився наш ідеал: ОДНА СОБОРНА І САМОСТІЙНА УКРАЇНА.

А поет так оспівав цю хвилю в своїм слові до лицарського війська українського:

„Тай лавою Ви стали, босі, голі. Овізані морозом, у мозолях, Побиті голодом, від нужди кволі, Як земля чорні — з зорями на чолах. З невольників Ви стали люд героїв — Не змусив світ Вас власти на коліна, Хоч годі й босі й без набою.”

За ті діла славіні оставші по наших стрільцях могили для нас святими стали. І хоч в тих могилах спочиває тільки порох по наших синах героїських, то цей порох має в собі ту страшну вибухову силу, перед якою дрожать ще й сьогодні окунанти наших земель. Той порох є життєвою силою для нас живучих, є підпорою в нашій дальній боротьбі, є тою запорукою, що каже нам вірити, що такі втємо голову тим гадюкам, які розсілись — одна на Бескиді, а друга на Збручі.

Об'єднання Українських Організацій в Америці разом зі всім американсько-українським громадянством клонить свої голови перед тими могилками, що покрили українські землі, і звиває американських Українців призначити цілий місяць

ЛИСТОПАД 1928 РОКУ

на торжественне відсвяткування ДЕСЯТИЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Попри те належить через цілий місяць листопад збирати жертви і призначити їх, як це бувало досі, на допомогу українським інвалідам, а зокрема

НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.

Бо Дім Українських Інвалідів, побудований коштом американських Українців, буде найкращим доказом, що ми гідно і достойно святкували цього року Пам'ять 1. Листопада 1918 року, а разом з ним і десятиліття відродження своєї рідної держави.

ЗА ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

О. Ревюк, І. Боросевич, Г. Шабатура, Л. Мишуга, В. Клодницький, Т. Гришей, о. Л. Левицький, о. А. Іванишин, М. Дармограй, о. В. Сполітакевич, С. Ядловський, В. Кедровський, В. Титанич, о. В. Касків, Г. Пиюк, О. Стеткевич, М. Воробець, Т. Чемериз, П. Сокальчук, Н. Давискіба.

Др. Остап Грицай (Відень).

У СВІТЛІ РОКОВИНИ

ПЕРШОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ

ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

(1. XI 1918. — 1. XI 1928 Р.)

„...Наші гми „Ще не вмерла” піднявся над Замком під хмарами; Князь Лев встав як велит в соболах, в короні до звізд І кинув вніз очі як зорі: Чи з'ява, чи чари, Що військо українське встало у матері міст?!

Василь Пачовський: 3 поеми „Велика Ніч”.

ВІЯТКУЄМО сьогодні десяти Роковини великого, епохального подвигу на землях нашої дорогої Батьківщини, Галицької України:

Роковини здобуття Львова збройними силами Української Галицької Армії в ніч 1. Листопада 1918 р. та зв'язаного з тим проголошення Західної України вольною, незалежною, самостійною Державою.

Великі Роковини, пропам'ятний подвиг!

Тоді шойно розпалася стара, царська Австрія, розбіта враз зі своїм великонімечьким союзником арміями Антанти у світовій війні. Лежала у грусах добре заслуженої руйни та вщерт перегинала габсбурзька Австрія, обвантажена стільки важкими злочинами проти колишніх „своїх” народів. Не забув же світ, як здушував волю австрійських народів славетний канцлер габсбурзьких царів, Меттерних. Жива до сьогодні пам'ять про збунтований Мадярщини та підчас революції у Відні в 1848 р. Кривавими буквами записані в історії катівські подвиги ледарчих Габсбургів в колишній Галії, в епоху „батьків” Радєвських, Гессів та архикнязів Альбрехтів. Вимордувала Австрія люд доволі в окупованій собою Босні Герцеговині, а й на Сербію хотіла покласти свою всемістиву руку, колиб Сербі були очіки так зрадницько продавати Габсбургам свою країну, як це робив їх злочинний король, старий розпустник Мільян. А в нас, на Галицькій Україні? Хто з нас, уроженців Галицької Зе-

млі, забуде за австро-польським режим, паншинного послушання урядовим фігурам, режім дупленням садатків і режім та розпачування лянських старців і поміщиків, режім, що замучував Франків і Павлів по смердячих тюрмах, переводив кожночасні вибори при допомозі польського наслідства, польської брехні та кривд малярських полків, інтелігенцію деморалізував казенним бюрократизмом, а галицького хлібороба кидав на поталу поміщикам, екекуторам і жидам та на ласку й неласку емігрантської долі. Ще й підчас війни, вже тоді, коли славний Русин-воєк гнався як баран на заріз за Габсбургів, Австрія заздалегідь признала Полякам усі права в Галичині. Напустила на наш нарід предтеч Кайданів в роді вішателя Загурського. Вимордувала галицьких священників і селян, кидуючи на них малярських катів і сіпак. І приобіцяла Ляшнім мабуць усе по-волю, коли саме в часі Листопадового перевороту польська Ліквідаційна Комісія так спішила з Кракова загартати Галицьку Україну в свої хижі лабетви.

Але тим разом польський гад, той випадох австрійської відьми й малярського діявола, надаремно поспішав зі своєю вавельською печери в український Львів. Ще не розвіялися гаразд важкі імі листпадової ночі, а вже український нарід Галичини — промовив. Промовив він не петиціями, меморіялами й уклінним, підданинським проханням, як за часів Франца Йосифа і його лянських старців, а гуком українських кривд, а гуком українських куль, кулеметів і гармат. Промовив

як розгніваний Спаситель, що береться бичами проганяти злочинних мініялів зі святині Рідної Землі. Як добрий господар, що твердою рукою стає робити лад у власній хаті. І зараз же доказав український нарід в Галичині всемо світові, що він також свідомо, культурна і до самовизначення своєї долі здібна нація, як і ті інші нації, що на грудях струпилої Австрії побудували собі свої суцесійні держави. Але між ними й будівничими Української Держави в Галичині була з погляду на дані обставини велика різниця, різниця, що Листопадовому переворотові в нас надає особливо значіння. Бо не трудно було після перемоги Антанти Чехам і Ляхам будувати власну державу, коли вони могли в усьому числитися на допомогутніх сил нових переможців, — Чехи як отверті, чесні противники австро-малярського трупа, а лянські Валероди ще раз як зрадницькі хитруни й Юди, що вицілювали костенючі ноги Франца Йосифа ще й тоді, коли їх окремі прошаки лізли пролаватися Антанти. Українському ж народові було далеко трудніше. Зраджений подло Австрією — мабуць в нагороду за свою просто легендарну, справді лицарську вірність у союзі з нею — наш нарід в Галичині мав проти себе Антанту, а з цєю, можемо сказати сміло, і весь світ. І передовсім: мав проти себе такого ворога, як Ляхи, страшного не тільки своєю смертельною, спокійничою ворожнечою до нас, не лиш можливістью як найдалше ідучої допомоги зі сторони Антанти, але й головно способом своєї боротьби. Тим спеціально польським способом войовання з противником: підступом, брехнею і зрадою, де треба найганебнішим обжалуванням і найчорнішою клеветою, а далі специфічно польською жорстокістю, чужою навіть Тамерланам і Джингісханам (Тухуля, Домбе, Завадів, Гринів, Острів, Нагуевичі і 100 ин.). Та мимовісє тих трудностей, тих справді гранітних скал на шляхові своєї державно-творчої почину, український нарід Галичини, знеможений вщерт найздами московської сарани підчас світової війни, вигравуваній Москвичами й Маляррами до сорочки, душений до війни лянськими панами до криво, знайшов в собі силу відгнугти зі своєї гони провісників і оборонців своєї державности. Сотворив в найтяжких обставинах свою владість, Українську Галицьку Армію, і тільки на цю, кількати-лавський договір або полтав-

спертний, зважився на смертельний бій з польським плазуном, наступаючим на наш праїдний, від спокійнику наш, український Галич, під вижебраною охороною антантських кривд. І в тому вся несмертельна велич і краса Листопадового подвигу наших Героїв і творців Західно-Української Держави на землях Галича. У Воскресенню збройної, переможної сили Народу після довгих століть, що діяють нас від старої Галицької Держави колишніх князів України, а далі від Хмельницького, Мазепи й Гайдамацтва. У пробудженню державно-творчих змагань нової України і завершенню їх прокламацією державности Галицької Землі як частини Соборної Української Держави. У прояві повної самостійности народу в збройній боротьбі за свої права, і в чудовій, безпримірній видержалості Української Галицької Армії в початому собою змаганню.

Всі ті моменти зберігають свою позитивну вартість, свою животворну силу й життєву далаксність сьогодні так само, як і тому роки десять назад. У круговороті культурного розвитку народів не пропадає дармо ні одного досягнення, ні один почин, ніякий справді творчий подвиг. Зважмо тільки: неже булаб підчас війни виринула в нас ідея Січового Стрільства, а далі Української Галицької Армії, колиб в нашому минулому не було традицій про те, як славно громив Хмельницький Потоцьких і Конєцпольських, як великанським замислом була Полтава Мазепи, якими ширими борцями за волю народу були брати Гайдамаки? Наше колишнє Лицарство Запорозжя навязувало такамо свідомо до епохи державности княжої України, як наше Січове Лицарство з епохи 1914 р. зв'язувадо свій почин з державними традиціями Хмельниччини й Мазепи. Століттями розвитку, справді культурного народу пробігає золотом житлоу ідея повної незалежності навіть в часах найтяжчого лихоліття, навіть після хвилевої руйни всіх попередніх досягнень, і коли не оживотворює її промінем світлоперемог, то вона годується кровю і сльозами страждань поневолення. Правда — темрява накиненої насильно неволі може в якусь епоху притемнювати її зовсім, вияви дорабощення можуть в одно утруднювати борцям за ідею визволення їх животворчу роботу, переяславський договір або полтав-

ський розвал можуть на цілі століття завалити шлях до волі важкими грузами. Але стійкість народного героїства, виявлена раз у визвольній боротьбі, нехай, і в програній і формально страчений боротьбі, стає залізним капіталом в духовности народу раз на завжди. Відсотки цього капіталу називають довгими віками неспвідомо в народній душі, оформлюють її в одно й перетворюють, національний тип стає що раз дужчий і скорше чи пізніше починає визвольну боротьбу знову, двинений саме минулим на вищий ступінь боевого хотіння і боевої спромоги. І в цьомуж так великанська вага Листопадового подвигу для нас як збройно-визвольного почину в нашу епоху, на наших очах. Він зв'язав нас просто лінією з нашим героїським минулим, закріпив основи державничього розвитку України в нашій теперішности, обновили і поглибив героїського духа в народі і вказав несхитний шлях до визволення в майбутньому. Після 1. Листопада 1918 р., після героїської оборони Львова від кривд і кулеметів Антанти, схваної премудро за плечі лянських лицарських учнівників, після чудес хоробрости нашої Армії під Городком, під Чортковом, у протинаступі на антантські тенки в червні 1919 р., після нечуванних в історії героїств Українських Січових Стрільців у „трикутниках і чотирикутниках смерті” з відступом за Збруч і з походом на Київ, — після того всього, кажу, не може, не сміє в нас бути мови про терпеливе двигання накиненого нам ярма нової неволі. Збройна боротьба проти всіх ворогів України, на всіх її займанщинах, — це одиниця, пресвятий заповіт 1. Листопада!

Нинішній біль твої загоїть Застріляна слава, Бо ще Київ засміється, Заплаче Варшава.

Степан Мусійчук (Шикаго, Іл.).

СІЧОВИМ СТРІЛЬЦЯМ

(В 10-літню річницю здобуття Львова).

Вже десять літ Летить, проминає, Як Ви на жертвенник пішли, Щоб діти всі, І внуки України Вільні і щасливі були. Вже десять літ, Як голови Ваші Покрилися верствою землі, І десять літ, Як сніг покриває, Всі Ваші могили сумні. Вже десять літ, Як кістками своїми Мостили Ви вірний наш шлях, Як Ваших кров Травичку скропляла По рідних українських полях. Вже десять літ, Як плачуть за Вами Батьки і матері старі, Тузять Дніпро, Степи, Чорне море І київські гори святі. Вже десять літ Голову схиливши, Вас згадає наш селянин: „Коді то знов Принесе нам волю Стрільць наш — землі вірні, син?” Вже десять літ, На Ваших могилах Трава шовкова росте І десять літ Червона калина У головах Ваших цвіте. І шестець той Листочків калини І шум шовкової трави Звучить нам все, Як марш України, Що з ним Ви до бою ішли. І що весни Калини швіт білий На крильях легоньких летить, А з півтом тим Мов голос несеться Стрільця, що в могилі тій спить. І весни так: По горах, долинах,

Із вітром той голос іде: „Ще день, ще два І знов на Україні Війни новий грім загуде!” „Ще день, ще два І знову до бою Повстане Стрільць Січовий, Новий, міцний, Котрого не зломить Ніякий вже ворог лихий!” А в осінь ту, Як листе з калини Летить десь в невідому путь, Клич із могили Летить і лунає: „Вставайте! Розкуйтеся з пут!” „Чи бачите Той промінь яскравий, Що сонце осічне іде вам? — Се той вішун Побіди і слави, Ще раз засвітив був і нам!” А в тиху ніч, Коли на могилі Пугач обзався часом: — Се просвіт Віл, Герой України: „Гей, муж-бо! До бою з Ляхом!” І кожний шум Осіннього вітру, Се голос Стрільців із могили: „Не спить, брати! На Вас ми чекаєм! Най зброю не їсть ржа і пил!” „Ми кровю вам Дорогу вказали... Вже був наш і Київ і Львів. Кінчить діло, що ми розпочали, Що жде на вас вже від віків!” „Чи чуєте Той стогін підземний, Що десь так квітить мов дитя? — Се плаче так Земляця кохана, Рідає матір і сестра. „Се плаче так Українці воля, Закута ставлевим ланцом, Се стогне так

Наша „Рідна Школа”, Замкнена під лянським ярмом. „Се плачуть так Повстанці завзяті По лянських, по брудних тюрмах, Ридують бо! Ті ниви сегаті, Що топче їх колоніст Лях”. І десять літ Вже чути той голос, Що так роздирає всю грудь; І десять літ Гуляє кат лютий, За жертвами жертви падуть. І десять літ До пімсти зриваєсь Пригноблений катом наш люд, Бо вже кінець Терпіння зриваєсь, Останні вже сили падуть. Та сил дає Народови спомин Про тих, що в могилах лежать, Він в знялах кров У бій пориває, В очах іскри пімсти блищать. І сил дає Та радісна згадка Про день наш Великий, Святый, Як ми були Вільні між вільними, Як тішивсь старий і малий. Як вільний був Львів, Київ і Галич, Як сторожа наша була, Як піснь Стрільців „Воскресла Україна!” Від Сану до Дону гула. І спомин той Не дасть нам заснути, Не дасть умирати в ярмі! Стрільців хрести Нас квітучі не дати Катам України — землі! І доки в нас Той спомин не жити Про перший наш день Падолист, Не згинем ми, Хоч ворог лютує, Хоч стальте свої сили й хист! Не згинем, ні! Україну славу На знову на волю двинем, Як за кличем Стрільців, що в могилах, І їх ми сльозами підєм.

НА ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

Осінь кінчалась, зима набликалась, Десь на півночі вже й сніг упав, Холодний вітер із морозом Сухеє листя замітає. Була та осінь не для нас; Для нас вона була весна, Вона Україну розбудила В тюрмі, нещасною, від сна. І хтож чувач таке на світі, Щоб в осіні була весна, Щоб квіти цвіли, розвивались, Щоб нарід зрушила вона? Було таке у нас недавно, Листопадом той звався час, І на Україну, як в Єгипет, Прийшов Мойсей збудити нас.

І ми повстали, пробудились, Тюрми роздерли й снілий лад, І трісли пуга многолітні І гнів поспинався як град. І ось гроби повідчинились, Воскресла Січ, козачтво встало, І під прапором жовто-синім, Всьо „Ще не вмерла”, заспівало. І. П. з Блаумфілд, Н. Дж. Лава на лаву, лава на лаву, А всі готові до бою: На кров за волю, на смерть [за славу, За Рідний Край до пробою.

ПОШУКУЄМО 85 УКРАЇНЦІВ З \$100.

У ЛИСТОПАДОВІ ПРОПАМ'ЯТНІ ДНІ, ЗГАДУЮЧИ ЗА НАШУ ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ, ПАМ'ЯТАЙМО ЗА ІНВАЛІДІВ, ЖИВИХ СВДКІВ НАШИХ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ.

ПАМ'ЯТАЙМО, ЩО МИ ВЗЯЛИ ЗА БЛАГОРОДНЕ І ВЕЛИКЕ ДІЛО, БО РІШИЛИ ПОБУДУВАТИ ЖЕРТВАМИ А-МЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.

МАЮЧИ ЦЕ НА УВАЗІ, БРАТСТВО СВ. ВОЛОДИМИРА, ВІД. 105 У. Н. СОЮЗА, У ФИЛАДЕЛФІ, ПА., РІШИЛО НЕ СПРАВЛЯТИ В ПАМ'ЯТЬ СВОГО 20-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ЗАБАВИ, А ЗАМІСЦЬ НЕЇ ВІАСИГНУВАТИ З КАСИ \$100 І ПРИЗНАЧИТИ ЇХ НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ.

\$100 ВИСЛАНО ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:

ОВУЕДНАНУЕ, P. O. BOX 411, PHILADELPHIA, PA.

БРАТСТВО ВІРИТЬ, ЩО ЗНАЙДЕМО ЩЕ В АМЕРИЦІ 85 ДАЛЬШИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ, ЩО ЗЛОЖАТЬ ПО \$100, А ТИМ САМИМ ДОПОМОЖУТЬ ЗБУДУВАТИ В РІДНІМ КРАЮ ВКОВИЙ ПАМ'ЯТНИК ЖЕРТВЕННОСТІ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

ЗА УРЯД БРАТСТВА:

П. Кознарський, предс.; С. Слободзян, секр.; С. Крайник, кас.

НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ — У ЛИСТОПАДОВІ ДНІ.

СПОГАДИ ПЕРЕБУВАЮЧИХ В АМЕРИЦІ БУВШИХ СТРІЛЬЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ, НАДІСЛАНІ ДО „СВОБОДИ“ З ПРИВОДУ ДЕСЯТИЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ)

ЛЬВІВ, ЛИСТОПАД 1918 РОКУ: НАСТУП.

„Наш малий відділ проробив у старім зогнілім мурі діру, крізь яку по однім перелізі ми з одного подвіра до другого. А з подвіра видрапались по високім паркані, обложеном гліяками дикого бозу, на задній балкон камениці, що була звернена фронтом до улицы Словацького. Перешукали всіх мешканців, а у сунувши їх до задніх кімнат, заняли позиції у фронтових вікнах.

Перед нами розлягся Єзуїтський парк. Пожовкле листя вже позлігало. Був початок холодного листопада 1918.

Під корчами і пнями дерев лежали польські легіонери, — острілювали пошту, заняті нашими стрільцями. Вороги не знали про нашу близьку присутність і ми могли їх легко дістати. Однак поручник Цюкан заборонив стріляти. Він хотів красну несподіванку.

Полішаниці в тім домі чотирнацять стрільців як залозу — вибрався він з рештою до сойму, де мстився сильнійший відділ нашого війська. Нам звелів ждати приказу.

На дворі вже смеркало. За кілька годин ми дістали приказ, щоби в 12 год. в ночі, сейчас після вибуху міни, яка мала бути знаком і для других частин — вилітати в город і піти наступом на ворога.

Я повідомив про це своїх товаришів, серед яких більшість становили старі австрійські „ландштурмаки“. Вони прийняли приказ мовчки.

Перед дванацятю я відчинив браму і ждав на вибух.

Мене переняв жах, але я всею силою волі старався його здолати. Серце билосся, мало не вискочило з грудей. Я натискав його ліктем, а разом з тим намагався надати своєму лиці грізний вигляд.

Перший раз в житті, закоштував я тоді відвільності команданта. Я боявся, що коли вискочу перший, то решта не піде за мною. Мені було тільки вісімнадцять літ і я сумнівався, чи мої товариші послухають мого приказу, а пітати їх, це значило відразу засудити справу на невдачу.

Ще дві хвилини до дванацяті. „Готовся!“ — сказав я до них півголосом.

Всі повставали і в обі руки стиснули кріса. Дперва в тім моменті я зрозумів, що вони мене вже не покинуть. В одній секунді зник весь сумнів і страх. Серце успокоїлося, а по тілі розплилася якась дивна розкіш.

Та двадцять година минала, а вибух не було. Чому? Ми всі нетерпеливились, ждали і хотіли донедавна його вже раз почути. Але не діялися. За кілька годин наш поручник заявив, що наступ відложеной. Ніхто не питав, чому.

Ми заняли знова свої позиції коло вікон і ждали. Дперва над ранком пішли ми в наступ. Кривавий бенкет, який ми справили тоді ворогові — стоїть мені перед очима ще й тепер.

Е. Якович, підпоручник У. Г. А., тепер в Нью Йорку, Н. Й.

ГАЛИЦЬКЕ СЕЛО 1. ЛИСТОПАДА 1918 Р.

Сік осінній дощ. Мрака була така густа, що сусід не бачив сусіда. Все було промокте і насичене дощем. Вдалоку до непривітну ніч прийав в галицьке село над Збручем тайний післанець від Української Військової Ради, щоб сповістити смільчаків, що завтра вся власть має перейти в руки української влади. Заїхав він до місцевого священника і йому першому оповів про ситуацію. Священик, перестраившись, відіслав його до селянина П. Там дано йому фіру для дальшої дороги і обіцяно повідомити молодих хлопців, які мали виконати приказ. Мене повідомлено про те аж рано.

Та як жеж здобувати власть людям без оружжя від людей зоружених? Але думати не було часу, бо що хвили вельо пропаста, колиб австрійська влада це все пронохала. Треба було в першу чергу зоружувати жандармерію, бо на ній базувалась тут австрійська влада. Хлопці, за зброю! — це річ перша. Ти, Степане, і ти, Андруху, маєте допомогти резервістам, і разом з ними маєте розоружити жандармерію ось так: Ти Степане, стій коло своєї хати, а ти, Андруху, йди і сліди, чи не йдуть жандарми в село. Як їх побачиш, йди за ними здалека і поспішай так, щоб, коли вони зриваються зі Степаном, ти вже був готовий накинутись і одним махом вирвати кріс в одного. А уважай, щоб жандарм не спрямував багнету у твою груди! Степан вириває кріс від другої. Трох хлопців, що чекають у Степана в хаті, мають сейчас легіти на поміч. Людям не катувати, лиш зробити їх нешкідливими! Сміло, скоро, сильно, а кріс наш!

За хвили ми вже мали два кріси. Полоненим резервістам хлопці розказували, що власть вже в руках українського народу і вони можуть собі йти до своїх сіл і домів, бо і там також те саме. Гурток хлопців з П. на чолі, сівши на віз і взявши лиш одного кріса, пігнули розоружувати постерунок жандармері, в якім крім 6-х жандармів було 42 резервістів. Застали всіх їх за обідом. „Руки вгору! В імені влади українського народу предьявляю зложити оружжя!“ І постерунок розоружений. А тимчасом, коли забирали кріси і воєнну всячину з доте-

рунку, кількох хлопців вхопили той оден кріс і бачишся сего, вистригли у воздух. Та побачивши, що кількох жовнірів жеңе худобу, побігли до них, щоб і їх розоружити. Жовніри упали ниць і готові до бою! Бачу, що недовідчені хлопці шукують з життям, махнув хустинкою і пішов до жовнірів на „переговори“. Хлопцям наказав стріляти. Держачи хустину в руці, підходжу до них. Капраль Мадяр, що троха розумів по німецьки і чотирох хорватів. Говорю йому, що влада тут вже не царська і не австрійська, а українська, і жадаю, щоб негайно розоружились. Мадяр ломаною німецькою заявив категорично, що він не зложить оружжя. Тоді я йому заявив, що ми е першою заставою, а за селом в ровах е наш відділ і, коли вони вперто підійдуть, на них будуть стріляти. Хорвати зачали мнятися. А коли я пояснив, що у всіх краях Австрії народи перебрали власть у свої руки, то вони генули своїми рукаками об землю і здали зброю. Мадяр, кусаючи губи, з плачем генув цілою силою і свій рукак та передав мені кріс і все, що було на нім: патронташ з кулями і ручні бомби. Хлопці святкували побіду, а священник „старший“ хазяй руками і ногами відхрепчувався від нас, боячися, що прийде австрійське військо до села і біда буде. Під вечір надійшла вівста, що вся власть по цій Галичині перейшла в руки українського народу, та що Вітовський забрав Львів. Радість не тревала довго. Ми почули, що Ляхи здохли в зрадницькій спосіб Львів назад. Треба було спішити на поміч Січовим Стрільцям, що знову наступили на Львів. І взявши в руки кріс, пішов я від хати до хати, щоб зібрати хлопців на службу до української армії. Мами не плакали, батьки не сумували. Через помилку не зайшов до одної хати. З хати вийшов батько й каже: Як берете всіх, то беріть і мого! Нехай іде! І зібрав я 150 хлопців, а між ними і моїх двох братів. Вистроїлись у ряд і походом марш на Підволочиська, на залізницю. Та Поляки не тільки, що Львів забрали, але і полк уланів, що був стационований в Кракові і складався з Поляків, а за Австрії був на

Україні, вертаючи заняв Терновлю і посувався на Тернопіль, щоб заняти такий важний залізно-дорожній вузол, одним махом зліквідувати і наш фронт. Та то ім не вдалося. По трох-деннім бою припали до Тернополя більш 600 польських полонених. Наші вивязались добре! Бо то була армія добровольців, а почуття дисципліни виходило з любови до народу. Наш фронт підсилено, бо за нами потягнули хлопці довгими рядами зі всіх сіл Поділля, Покуття, Підгір'я і гудульської Верховини. Вся українська Галичина піднялася на оборону рідної землі. Старшина була учителями військово ремесла і товаришами. До бою була перша, а коли з тактичних чи стратегічних причин треба було відступати, то відступала послідовно. Говорити, що старшина іла і пила, а не воювала, несовісно і нечесно. Маю право це заявити, бо я був рядовиком підчас всієї боротьби в Галичині, а дперва з переходом Галицької Ар-

мії за Збруч переведено мене в старшинську школу на інженірний відділ у Кам'яніцї Подільському.

Десять літ упило від того часу. Припало мені життя скитальця, полоненого в лянських таборах, голод і хробоба. Природні наслідки нашої програми. Припали вони не тільки мені, але і всім сиам героївської української Армії. Роздумуючи над тим всім в ту велику річницю Воскресення Українського Народу, я щасливий, що брав чинну участь в його воскресенні. Вірю, що прийде час цілковитого визволення українського народу, а думками лечу до тих могил, в яких спочивають товариші, що лягли в боротьбі за волю України. Вже той спомин додає мені нової сили і нового завяття.

М. Безкоровайний, стрілець, У. Г. А., тепер в Сиракуз, Н. Й.

В ТИХІЙ ВОЛИНСЬКІЙ СТОРОНІ

ВЕНЬ 1. листопада 1918 р. застав мене у Володимирі Волинській, осідку австрійської Команди 4-ої Армії. Я належав вправді до Українських Січових Стрільців (УСС), але від двох літ служив при „Ш. К. Городській Управі“, куди мене приділено.

Склалося так, що я одержав в жовтні двотижневу відпустку, яку перебув у Відні. Там я вже зачав, що з центральними державами дуже круто.

Вертаючи з відпустки, вступив я до Львова і цілком slučajно був свідком тих нарад, що відбувались в днях 18 і 19 жовтня в Народнім Домі, коли то устами д-ра Евгена Петрушевича, тодішнього гідую Українського Парламентарно-Клубу, проголошено відрвання від Австрії тих українських земель, що входили в склад австро-угорської держави. Я прибув на салио саме в тій хвилі, коли проголошувалось ту історичну заяву. Ще сьогодні стоять перед мною ті численні лиця, що сіяли тоді з радості і ті уста, що не жаліли окликів, і ті долони, від яких оплесків греміло на сали.

Ще сьогодні чую в ухах той шум, який счинили тоді ті, що домагались негайного проголошення злуки Галичини з Великою Україною в одну соборну державу.

Та я не міг довго оставати, бо на рано мусів бути у Володимирі.

Навіть через думку мені не

УВАГА! УКРАЇНЦІ З ДІТРОЙТ І ГАМТРАМК, МИШ! УВАГА! Отсим повідомляється всіх Українців (котрі почувуються Українцями) міста Дітройт і Гамтрамк, Миш., що КОМІТЕТ ЗЛУЧЕНИХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА, УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ КЛУБІВ ТА ІНШИХ УКРАЇНСЬКИХ БРАТСТВА ТА ТОВАРИСТВ МІСТ ДІТРОЙТ І ГАМТРАМК, МИШ., устроє

В 10-ту РІЧНИЦЮ ПАДОЛИСТОВОГО СВЯТА ВЕЛИЧАВИЙ СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ на котрім виступить окрім українських хорів міста Дітройт і Гамтрамк також наш УКР. СЛАВНИЙ БАРИТОНОВИЙ СПІВАК З НЬО ЙОРКУ добр. М. ЗАЗУЛЯК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 11-ГО ЛИСТОПАДА 1928 РОКУ В МАССАБЕЕС АУДИТОРИУМ

ПІД Ч. 5057 WOODWARD AVENUE, ПОМІЖ WARREN і PUTNAM. Дохід призначений на будову Дому Інвалідам в старім краю.

Вступ \$1.00 для всіх Початок 7.30

Програма цілого свята буде проголошена пізніше.

Поважаний Родимці! З причини, що сего року припадає 10-та річниця проголошення нашої Української Держави, то ми всі Українці повинні відсвяткувати те свято разом спільними силами. В згаданий день, то е 11 падлиста також незабувати прийти на концерт, де послухаете М. Зазулька, нашого українського баритона, а також покажете чужинцям, що ми, Українці, без рішничї переконань та партьї шануємо той святий день і знаємо віддати честь та пошану нашим незабутнім борцям за Невільну Україну та приходимо ім з допомогою до збудовання дому для тих недешанних інвалідів, котрі провалили крок за нашу вітчизну в той час, як ми собі сідали в тепленьких хатах. Крож своєю присутністю на концерті заманістеуемо перед визначними Американцями силу України міста Дітройт і Гамтрамк.

ЗА КОМІТЕТ: Т. Михальчук, предс. І. Іванчук і Петрик, секретарі Форис, касієр.

перелетіло, чого це мені жмтуди кличуть. Коли я прийшов до штабу, застав вже там повно старшин, котрих рівнож покликано, але ніхто з них не знав, чого. За хвили явився підполковник генерального штабу. Всі випростувалися і затихли. А підполковник зачав мову: Мої панове! У Відні мала вибухнути революція, наш фронт в Італії прорваний, Львів заняли сьогодні в ночі думуючи над тим всім в ту велику річницю Воскресення Українського Народу, я щасливий, що брав чинну участь в його воскресенні. Вірю, що прийде час цілковитого визволення українського народу, а думками лечу до тих могил, в яких спочивають товариші, що лягли в боротьбі за волю України. Вже той спомин додає мені нової сили і нового завяття.

Залишаю інші річи на боці, бо нема місяця про це тут писати, а піднесу тільки те: Одні думали над тим, як вертати, а други, як вдержати волинської землі, як злучити стару волинську столицю Володимир з галицьким Львовом. Бо і проти Волині пішла польська навала, а у Володимирі зорганіувався вже польський комітет, що увійшов в зносини з польським урядом в Люблині. Вже в перших дня листопа-

да проголоси ми від імені Української Національної Ради соборність українських земель і приналежність Волині до матірного українського пня, з Київом як соборним центром. Заразом проголошено воєнний стан, а мені поручено виконувати від імені Нац. Ради верховну цивільну і військову буладу.

Війскових сил не було в нас ніяких. Боронили ми Володимир і околиці при допомі міліції. І боронили через 21 днів. А вправ Володимир Волинський в руки польської армії в той день, коли наші війська відступали зпід Львова.

Покилася отже червона какалина в той самий день під Володимиром що й під Львовом. Але не захиталася ні тут ні там віра, що ми ту калину таки піднесемо, що ми нашу Україну таки розвеселимо, бо ми віруючих і в неволі — воля знову оживає і сміється знову.

Л. Мишуга, четар У. Г. А., тепер в Джерзі Ситі, Н. Дж.

му вийшли ми з поїзду без втрат. Тут відразу зорієнтувалася ми в ситуації. Міст, через який ми мали переїзджати біля Чорного Острова, був підмінований. Як наш поїзд вїхав на міст, міна вибухла і машина впала в річку, а три перші вагони розбилися, звалившись частинами і боролсь з Польщею проти большевиків.

При відвороті Поляків зпід Києва перебував я у Винниці, де сповняв обовязки адютанта команди міста. Як Поляки заняли Винницю, зголосився я до команди придніпрянських частин, що ввійшли до міста. Сейчас назначено мене звязковим старшиною при Генеральнім Штабі пок. Отамана Петлюри.

Та Буденний з козаками наступав і наша команда була амушена перенестися до Проскурова. Боевий фронт був віддалений від Проскурова на яких 40 кілометрів.

Одного дня сиджу в штабі і сповняю службу джурного. Аж тут входить якийсь дядько і подає, що козаки Буденого вже біля Чорного Острова. А містечко те лежало всего 10 кілометрів від Проскурова.

Вістка та впаля як грім з неба. Бо колиб виявилось, що вона правдива, то наш відворот за Збруч був би цілковито відтятий. Всі дороги вже були обсажені большевиками. Я сейчас повідомив про це покійного полк. Мишковського, котрий був тоді шефом генерального штабу.

Вістки не можна було в першій хвилі перевірити, але зате повідомлено нас, що фронт перерваний. Супроти него зряджено відїзд поїзду Головного Отамана Петлюри в сторону Збруча згл. до Тернополя. З поїздом вїхала і охорошна сотня Отамана. А над вечером вїхав другий поїзд, в якому находивсь весь штаб.

Через кілька годин іхали ми спокійно. Ніхто не надіявся ніякого лиха, бо перший поїзд з Головним Отаманом проїхав без жадних перешкод. Тому дехто спокійно дримав, а други то й посули з перетоми.

Та нараз почули ми страшній гук. Поїздом потрясло так сильно, що ми були певні, що мусіло наступити зударення двох поїздів. Та наш сумнів розвіявся в ту саму мить. Ми почули крісовий огонь. Наступила метушня і замішанье. Серед неї почувся голос полковника Мишковського: За кріси і виходити з поїзду! Поїзд обстрілювано, але на дворі було цілком темно. То-

да проголоси ми від імені Української Національної Ради соборність українських земель і приналежність Волині до матірного українського пня, з Київом як соборним центром. Заразом проголошено воєнний стан, а мені поручено виконувати від імені Нац. Ради верховну цивільну і військову буладу.

Війскових сил не було в нас ніяких. Боронили ми Володимир і околиці при допомі міліції. І боронили через 21 днів. А вправ Володимир Волинський в руки польської армії в той день, коли наші війська відступали зпід Львова.

Покилася отже червона какалина в той самий день під Володимиром що й під Львовом. Але не захиталася ні тут ні там віра, що ми ту калину таки піднесемо, що ми нашу Україну таки розвеселимо, бо ми віруючих і в неволі — воля знову оживає і сміється знову.

Л. Мишуга, четар У. Г. А., тепер в Джерзі Ситі, Н. Дж.

ПІД ЧОРНИМ ОСТРОВИМ

ВІЛО це на Великій Україні під осінь 1920 року. Останки Галицької армії розбрились. Одні попали в польський полон, а други в большевицький, одні боролсь проти Польщі по стороні большевиків, а други злучились з придніпрянськими частинами і боролсь з Польщею проти большевиків.

При відвороті Поляків зпід Києва перебував я у Винниці, де сповняв обовязки адютанта команди міста. Як Поляки заняли Винницю, зголосився я до команди придніпрянських частин, що ввійшли до міста. Сейчас назначено мене звязковим старшиною при Генеральнім Штабі пок. Отамана Петлюри.

Та Буденний з козаками наступав і наша команда була амушена перенестися до Проскурова. Боевий фронт був віддалений від Проскурова на яких 40 кілометрів.

Одного дня сиджу в штабі і сповняю службу джурного. Аж тут входить якийсь дядько і подає, що козаки Буденого вже біля Чорного Острова. А містечко те лежало всего 10 кілометрів від Проскурова.

Вістка та впаля як грім з неба. Бо колиб виявилось, що вона правдива, то наш відворот за Збруч був би цілковито відтятий. Всі дороги вже були обсажені большевиками. Я сейчас повідомив про це покійного полк. Мишковського, котрий був тоді шефом генерального штабу.

Вістки не можна було в першій хвилі перевірити, але зате повідомлено нас, що фронт перерваний. Супроти него зряджено відїзд поїзду Головного Отамана Петлюри в сторону Збруча згл. до Тернополя. З поїздом вїхала і охорошна сотня Отамана. А над вечером вїхав другий поїзд, в якому находивсь весь штаб.

Через кілька годин іхали ми спокійно. Ніхто не надіявся ніякого лиха, бо перший поїзд з Головним Отаманом проїхав без жадних перешкод. Тому дехто спокійно дримав, а други то й посули з перетоми.

Та нараз почули ми страшній гук. Поїздом потрясло так сильно, що ми були певні, що мусіло наступити зударення двох поїздів. Та наш сумнів розвіявся в ту саму мить. Ми почули крісовий огонь. Наступила метушня і замішанье. Серед неї почувся голос полковника Мишковського: За кріси і виходити з поїзду! Поїзд обстрілювано, але на дворі було цілком темно. То-

З БОІВ ПІД ЛЬВОВОМ: СВЯТИЙ ВЕЧІР НА БОДНАРІВЦІ.

Ніч була морозна, але ясна і привітна. Сиділи ми в окопах під Львовом і кожний перенісся думкою у своє село, в хату своїх батьків. Не диво: цеж був Святий Вечір.

Стрільці прохажувалися по окопах і поздоровляли себе з Різдом Христовим. Приходжу до свого найбільшого товариша і складаю желання. А він сумує, навіть не обзивається. А я до нього: Та що з тобою: чи дівчину оставив в дома, чи що? Ти не знаєш, що це наші перші свята на вільній українській землі? А він відповідає: Буду тоді святкувати, аж виженемо Ляхів з рідної землі. Наша воля держиться на волоску.

Нас в окопах звільняли і ми пішли на вечеру на лісничівку коло Пасік. Та кухня не могла до нас доїхати; треба було вийти і забрати вечеру. Зголосилося нас кілька охотників, пішли і вечеру принесли. Мали ми все, що звичайно на Святий Вечір мали у себе дома. Дістали і дарунки, цигаретки тощо. Хто на що попав. Але на всіх дарунків не стало, бо коли ми несли вечеру і дарунки, Поляки пустили на нас машинний кріс і нам треба було втікати і дечого відстрікся. Але ті, що дістали дарунки, які ім понадідали з рідних домів, ділилися з ними, що нічого не дістали.

По вечері пішли ми до окопів до своїх товаришів і стали з ними разом колядувати. Як ми йшли вечеру, то Поляки мали стріляти, а з гармат то цілком ні. Але як ми зачали колядувати, почали стріляти, але крісову. Коляж стрільці по коляді затягнули.

„Не тісясь враже, сотня поляже Тисяч натомиць стане до борби!“ — почали Ляхи гостити нас картами. Але стрільці співали далі.

Та тут паде лянська куля і ранить саме того моего товариша, которого я недавно тому питав: Чого сумуєш? Дістав кулю в саму шочку, а вийшла рана через голову. Його зараз забрали і відіслали до шпиталю. Що з ним сталось, я й досі не знаю.

Той випадок навіяв суму на стрільців. І вони давай відплачувався. Таки зараз почали ми нову коляду, але вже кулями. Бій тривав до пізної, але нічого не можна було заколядувати. Аж над раном заколядували ми два польські скоротряни.

Іван Гельнер, стрілець У. Г. А., тепер в Нью Йорку, Н. Й.

Feena-mint
The Laxative
You Chew Like Gum
No Taste But the Mint
 At Druggists—15c, 25c

ДО АМЕРИКИ
 тепер можете спровадити свою жінку і діти, не робить ріжничї, ви маєте папери чи ні. Ми вам поможемо. Посилаємо гроші до краю в доллярах, полагаджуємо краєві справи, продаємо доми і фарми і полагаджуємо всі інші справи. В кожній справі вдаватесь до своєї української інститутції. Наш маестко і наша патіяцяльнійна обслуга е зана заплата. Пишіть по інформації: 205

American Ukrainian Bureau, Inc.
 322 North 8th St., Philadelphia, Pa.
 АНТІН ПАШУК, прес.

АДВОКАТ
Б. ПЕЛЕХОВИЧ
 2300 WEST CHICAGO AVENUE,
 CHICAGO, ILL.
 Практикує у всіх судах; зайняється перегляданнем абстрактів; вистовляє контракти купівлі і продажі; перепроводжує спадкові справи; поагоджує старокраєві патентові і прочі справи. 191—

НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗЕМЛІ—У ЛИСТОПАДОВІ ДНІ.

(СПОГАДИ ПЕРЕБУВАЮЧИХ В АМЕРИЦІ БУВШИХ СТРІЛЬЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ, НАДІСЛАНІ ДО „СВОБОДИ“ З ПРИВОДУ ДЕСЯТИЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ)

КУЛЬГАВИЙ ГЕРОЙ

Вселі всі його знали під назвою „культгавий Микола“. Він був з роду культу- вий, а в додатку трохи не до- чував. З малку він добре вчив- ся, любив читати газети, та правильно що суботи вечером і в неділі перебував весь час в читальні. Там він, залізниши в диток, слухав, що другі го- ворили. Ховався він перед чи- тальниками тому, бо ті його з читальні виганяли. Мовляв: „тоби чого весь час в книж- ках сиди?“

Коли було прийде в село який бесідник на віче, то ні- хто інший а тільки Микола мусів його відвести назад до поїзду. Це було його завдан- нем, а мати його (батько дав- но помер) тому не супротив- лялася.

Цілу світову війну просидів він дома, час худобу та догля- дав її. Вправді з вибухом вій- ни взяли і його з кіньми на форшпан, але тому, що коні його скоро погинули, йому до- зволили вернути до дому. Вернув, бо хоч він й здорово виглядав, то ноги мав так по- кручені, що коли йшов, то на перший погляд здавалося, що це йде якийсь звіря, а не лю- дина.

З вибухом польсько-україн- ської війни було йому 28 літ. Тоді то, хто був живий і здо- ровий — пішов битися за свої права, а Микола сидів дома. Побачив він своє українське війско і биль стиснув груди, що він до него вступити не може. Пробував вступити, був навіть аж в Самборі при по- боровій комісії, але там його висміяли й сказали йому, що він „на ніщо нездалий“. Не помогло й те, що він твердив комісії, що був при австрій- ській армії на форшпані.

В його селі, за яким прохо- див фронт і окопи окватури- вала моя частина й там я пізнав Миколу.

Ми зайняли позиції за селом, а саме село опинилося між двома фронтами: польським і нашим. До села заходили польські й наші розвідки сте- жі. Селянам надоїла частина го- стина польських воєвків і во- ни організували сільську мілі- цію, якої завданням було не допускати поляків до села на рабунок. Маючи зараз за пле- чима правильну українську ар- мію, село чулося безпечним, тимбільше, що мали від нашої

команди запевненне, що на- слухай потреби відстануть по- міч в людях, амуніції й гро- шах.

Якось так біля Рівдваних Свят зачали Поляки на наших відтинку генеральний наступ з метою захопити Самбір. Ран- нім ранком почалася на фрон- ті стрілянина. Наша сотня му- сіла скріпити праве крило фронту, полишивши ліве кри- ло ослабленим. Міліція деста- ла приказ, щоби відійти з села в разі чогось поважнішого та дармо не проливати крові. Польський наступ на правім крилі відбито зовсім і ми вер- нули на старі позиції, та не встигли, як то кажуть, опам'я- татися, чимкорше рушили в нахдожачою нічю й уступили. Сімох членів міліції вбито, а культугавий Микола пропав без вісті; казали, що може попав в полон, а може де сидить скрито. В селі господарять Поляки, рабують селян, а до- бич відвозять на сільських підводах за село.

Крадком підходимо під охороною нічю в село, та осу- ваємося в напрямі, звідки чу- ти вистріли. Тому, що немож- ливим було підсуватися даль- ше неспостереженими, ми рі- шили з криком „гура“ кинути- ся на Поляків. Поляки стре- пенулися і давай ногам знати, лишаючи все, що не встигли не вивезти з села. Забрали кіль- ка полонених, вертаємо селом битим шляхом, а в рові біля шляху бачимо трох польських жовнів, з яких два вбиті, а оден ранений. Рів у яком во- ни лежали, веде попід битий шлях, куди протікала вода з одного кінця битого шляху на другий. Під шляхом в мурова- ній вже каналі побачили ми тіло „культгавого Миколи“. Як сільська міліція розбрисла, він туди скрився й сам на сам воював з Поляками в селі, зна-ючи добре, який буде його кінець. Двох польських сміль- чаків, які старалися дістатися до него, він положив трупом.

Правду кажучи, тоді було це дуже небагато даних до того, що так об'єднання можливе. Але ми всі відчували, що кор- дон на Збручі вже похитнувся, що в тому мурі, який діяв є- диний український наряд на „Австрійків“ та „Росіян“, вже пробитий отвір.

Ми ще були розділені дер- жавним кордоном на ріжні те- риторії та на „Русинів“ і „Ма- лоросів“, але одна спільна ідея української державності вже тоді вважала нас в єдиний укра- їнський наряд.

Та вже менше сподівалися ми того, що наближається час, коли упаде державний кордон Австрії на Збручі, як уже там упав кордон російський.

Десять у початках листопада появились чутки, що у Відні робиться щось подібне до того, що на початках рево- люції відбулося в Петербурзі. Ми почали частіше сходити- ся зі своїми приятелями з ав- стрійської армії та з жадобю слухали ті новинки, що надхо- дили до штабу корпусу, а звід- ти розтікалися по всім вій- ськовим частинам.

Хоч ми й очікували основних змін в Австрії, але чутка про револуцію у Відні вразила нас надзвичайно. Звичайно ми ста-

а третого тяжко ранив, нало- живши вінці і сам головою.

Микола соромився втікати з села. „На ніщо нездалий“ — не хотів покортися ворого- ви. Коли витягнуто його зде- формоване тіло з каналу, він мав на собі три рани, з яких одна була смертельною; куля прошила йому серце. На його лиці погравав ангельський у- сміх. Виявляло, що Микола був радий, що віддав за свою улюблену Україну те, чого ко- ждий Українець не повинен вагаться віддати.

Инж. Степан Куропась, вітун У. Г. А., тепер в Шикаго, Ілл.

ВЖЕ НЕМАЄ КОРДОНУ НА ЗБРУЧІ

Тяжке було життя на Вели- кій Україні під потужною мо- сковсько-гетьманською лапою.

Лише у нас в Херсоні, де сто- яв 17 австрійський корпус під командою генерала Фабіні, сяк так животило національне у- країнське життя. Всі проти- українські виступи гетьман- сько-московської влади пара- лелювала австрійська корпусна команда, що відносилася до українства спрйятливо.

Це сприятливе відношення ми, Херсонці, завдячували тим Українцям-патріотам, що були серед австрійської армії на Херсонщині, а зокрема в штабі корпусу. Особливо багато по- собили прихильному ставлен- ню до українства сотник Лав- ренція Кізіук, родом з Чорт- кова, особистий адютант ко- манданта корпусу доктор Не- стор Гаморак та інші.

Всі зміни Українцями штабу корпусу та командантури жив в як найкращих зносинах. Через них ми переводили всі заходи, що полекшували наше національне життя в ті часи страшної гетьмансько-чорно- сотенної реакції. Лише завдя- ки тим українським патріотам, що були в мундурах австрій- ської армії, ми могли вдержати ріжні українські національ- но-культурна, навіть політичні організації на Херсонщині, а в самому Херсоні видавати тиж- невий журнал „Наше Життя“ та щоденну газету „Дніпро“.

Як звичайно, в редакцію га- зети часто заходили Українці австрійської армії. Тут вони інформували нас не лише про на- ше місцеве національне життя, та про загально-українське, чим дуже цікавилися, але й ча- сто говорили та дебатували на тему об'єднання всіх україн- ських земель.

Правду кажучи, тоді було це дуже небагато даних до того, що так об'єднання можливе. Але ми всі відчували, що кор- дон на Збручі вже похитнувся, що в тому мурі, який діяв є- диний український наряд на „Австрійків“ та „Росіян“, вже пробитий отвір.

Ми ще були розділені дер- жавним кордоном на ріжні те- риторії та на „Русинів“ і „Ма- лоросів“, але одна спільна ідея української державності вже тоді вважала нас в єдиний укра- їнський наряд.

Та вже менше сподівалися ми того, що наближається час, коли упаде державний кордон Австрії на Збручі, як уже там упав кордон російський.

Десять у початках листопада появились чутки, що у Відні робиться щось подібне до того, що на початках рево- люції відбулося в Петербурзі. Ми почали частіше сходити- ся зі своїми приятелями з ав- стрійської армії та з жадобю слухали ті новинки, що надхо- дили до штабу корпусу, а звід- ти розтікалися по всім вій- ськовим частинам.

Хоч ми й очікували основних змін в Австрії, але чутка про револуцію у Відні вразила нас надзвичайно. Звичайно ми ста-

УВАГА! БРУКЛИНЦІ! УВАГА!

РІЧНІ ЗБОРИ

УКР. ДЕМОКРАТИЧНОГО КЛУБУ, А. 14. Д.

В ЧЕТВЕР, 1. ЛИСТОПАДА С.Р.

В ГАЛІ УКР. НАР. ДОМУ

101 Grand Street, Brooklyn, N. Y.

На ці збори проситься всіх горожан прибути. На цих зборах буде вибір нового уряду, рішож буде дебата, на кого маємо голосувати в надходячих виборах. Початок зборів точно в то- дині 8-мй вечером. 254-5

ЗА УРЯД: Стефан Заблоцький, лідер. Петро Дашко, предс. Ілія Малік, секретар.

ПРОТИНАСТУП

ЧЕРВЕНЬ 1919 року. Чудовий день. Полуд- не. Сонце припікає, а лани дозрівачого збіжа ко- лишуться від повіту лагідного вітру. В долині над потічком недалеко Липиці долишно роз- ложився наш курінь до обіду.

Це був перший обід від двох тижнів. Бо полеві кухні не встигали нас доганяти, як наш курінь зачав наступати на від- ступаючих Галерчиків. Як день так ніч був курінь у бою, щоб не дати ворогові передішши. Мимо загальною виснаження настрій серед стрільства був знаменитий. Бож мав стрілець солодке чуття помсти за крив- ди. Це чуття заглушувало стрі- лецьку втому. Не було полевої кухні, але молодіці та дівчата дбали за стрілецький харч.

Сьогодні курінь перейшов в резерву, себто на відпочинок. Цей відпочинок треба розумі- ти всліяко. Дехто зрієса обіду, щоб захропіти, дехто пішов до потоку змити двотижневу вер- ству куряви, а дехто розважав, що то буде. Бо хоч ми пре- мо Ляхів, хоч кожде відбите село додає нам чисельної сили, то що з того, коли вже теп- дається відчувати брак амуні- ції.

Роздумуємо, аж тут на спі- ненім коні прибігає вистовий до куринного. Цей прочитав на- каз і крикнув: „Збірка“!

Скінчився спочинок. Його наказ підхопили сотенні та че- тові команданти. За кілька хви- лин курінь вже був готовий. Машируємо. А сонце пече! За нами стовпи куряви. Та хоч горда сухі, то все таки хтось там у першій сотні заводить пі- сню. Пісня електризує прочі рі- ди і незабаром вже цілий курі- рень співає пісню: „Ой видно село, широкє село, під горою: Ой там ідуть Стрільці, Січові Стрільці до бою“.

Пісня відноситься таки до нас самих, бо справді перед нами під гор- ком село, а за селом наша бо- ева лінія. Співаючи, підходимо до нього.

Нараз: та... та... та... та! — відозвався скоростріл у селі. Значиться, наші відступають. Ворог кинув до протинаступу свіжі сили, щоб зломити наш наступ. Перед селом проломив нашу лінію, а це спричинило наш відворот. Минаємо штаб бригади і підводи з раненими, що подаються взад.

Командант бригади причва- лас до нашого куринного та дає йому наказ. Велід за цим курин- ний видає команду: Перша сот- ня розстрілює в напрямі на фільварок, а четверта в напрямі на лісок. Вмиг розвиває- мося в розстрілюю і йдемо до протинаступу, щоб загати прорвану прогалину. Нашій сотні припадо важке завдання. Призначений нам відтинок, се побоевище світової війни. Тут майже через цілий рік були австрійські та російські пози- ції. Терен був переповнений чи- сленими окопами, гранатни- ми ямами і кільчастим дротом. А наші стрільці у великій скіль- кости босі. Кривавляться їхні ноги, що ступають по кільча- стім дроті. Сонце жарить, але сотня йде вперед! Ворожа ар- тилерія чупер нас градом шрапнелів, а ворожі скорострі- лі косять наші ряди. Рідше на- ша лінія, чуті зойки ранених, але ми йдемо вперед! Йдемо вперед, хоч мусимо поборова- ти великі перешкоди. Ворог в знаменитих окопах, з підмогою артилерійного огню, а ми на голім терені, вкритім кільча- стим дротом. А сонце пече. Пи- ти так хочеться, що мається вражіння, що чоловік збоже- воле з спраги. Та стрільство завзяте, не дає себе Ляхам ні спрази зломати! Ще кілька ско- ків і ми опинимося в давньому

ПРОФЕСОР Ю. КИРИЧЕНКО ОТВОРИВ МУЗИЧНЕ СТУДІО

Співу (Solo), Теорії Музики, Композиції і Дірегентури. 235 E. 12th ST., NEW YORK CITY. Між 2-гою а 3-тою Евенею.

DR. M. SMITH переніс свій офіс під число 67 EAST 7th STREET NEW YORK CITY TEL. ORCHARD 6072.

ОДИНОКА БЕЗПОСЕРЕДНА ДОРОГА ДО ГДАНСЬКА

БЕЗ ПЕРЕСІДАННЯ Слідуючі відділи:

ЕСТОНІЯ ... Листопада 15. ПОЛОНІЯ ... Грудень 4. ЛІТУАНІЯ ... Грудня 22.

По дальші інформації го- лоситися до місцевих агентів, або пишть до: BALTIC AMERICAN LINE 8 BRIDGE ST., NEW YORK, N. Y.

ку. А рано загальний наступ на цілій лінії.

Полеві сторожі стежили во- рога, а прочі пішли спати в бо- евім готовілі. Захропіли пере- мучені Стрільці тай не од- ному з них снилися гарні воро- жі чоботи, які думали добути в завітнішим наступі, щоб за- крити босі, скривавлені стрі- лецькі ноги.

Осип Білоган, четар У. Г. А., тепер в Перг Амбой, Н. Дж.

МУШНИ І ЖЕНЩИНИ

успішно лічені модерними методами. Острі хронічні недомогани, нерво- ві хороби, шкірні, кровні, нарости, ревматизм, хороба носа, горла, гру- дий, хороби жовудкові, ниркові, ки- шок, сцятіка, лумбаго, невралгія і загальне ослаблення. Я поможу вам. Тисячі мушні і жінщини успішно ви- лічені. Мої ліни дуже присутні.

Поради і огляди даром.

DR. ZINS

Спеціаліст. Основ. 28 літ.

110 EAST 16th ST. N. Y.

межи 4th Ave. & Irving Pl.

Денно 9—8 веч. Нездіял: 9—4 понод.

ДР. В. КОРЕЦЬКИЙ

Спеціаліст Нервів і Хряща

113 1/2 SOUTH MAIN STREET,

WILKES-BARRE, PA.

PHONE: W.-B. 9078

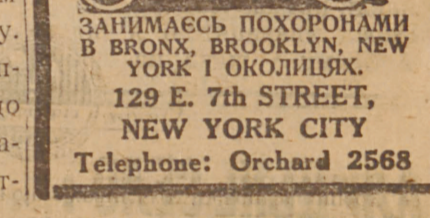
ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.

129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY

Telephone: Orchard 2568

ПОЗІР! ДІТРОЙТ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

Українські Громадяни! Чи знали ви, що в Дітройт є УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ СКЛАД? Коли ви ще не чули, так запам'ятайте німше подати адресу. Е нас можете купити все що входить в музичний об'єкт, а найголов- ніше те, що ми маємо повний вибір українських рекордів виробу

Хто ще не чув позизне наведених рекордів, хай сейчас поверне до нас, а ми радо вам послужимо. Наш склад отворений від 8. рано до 10. вечером.

- Український Хор „Пра“ з акомп. оркестри. 27138F (Рене та стогне, (Закувала та сива застужа.) (Верховина (Де Дніпро наш. (Ой, у полі нивка, (Ой, у лузі.
- Д. Медовий, тенор, з акомп. оркест. 27130F (Така ті доля, (Крпі очи.
- Українська Оркестра Павла Гуменюка. Баритон: Евген Жуковський. Со- прани: Нана Роза Красновська. 27143F (Кума з міста шума, (Тапельного кума. 27140F (Поправни в Америці, (часть 1 і 2.
- 12" \$1.25 70007F (Укр. Бал в Америці, ч. 1. (Укр. Бал в Америці, ч. 2. 70009F (Українське Весілля в Аме- ричі, часть 1 і 2.
- 10" 75 ц. 27131F (Заручини в Америці, ч. 1. (Заручини в Америці, ч. 2.)
- Українська Оркестра Павла Гуменюка зі співом. 12" \$1.25 70006F (Парубки в корчмі, ч. 1 і 2. Зловив і відграв сольо скришкве Павло Гуменюк.
- 10" 75 ц. 27115F (Поправен, часть 1 і 2. 12" \$1.25 70005F (Празник, часть 1 і 2.
- Укр. Січова Оркестра „Сурма“. 10" 75 ц. 27122F (На городі сурма грає, Січо- вий марш. (Марш Садоського. 27123F (Здари, гучильський тапель, (Кучерява Катерина.
- Українська Оркестра зі співом. 27129F (Бандуристи, (На сіпкоці.
- Колумбія Оркестра. 12076F (Розбіте серце, вальс, (Тоска, вальс.
- Ерген Жуковський, баритон, з акомп. оркестри. 27142F (Лоптанаса, (Ват до у сей? 27134F (Слабость, (Такій то штоф. 27124F (Шпорт американський, (Історія з піротами.

РІВНОК МАЄМО НА СКЛАДІ ГРАМОФОНІ І РАДІО.

Пам'ятайте, що одиний український музичний склад в Дітройт є:

UKRAINIAN MUSIC & BOOKS, 6609 MICHIGAN AVE., (межи Ciotte і Clippert Sts.), DETROIT, MICH.

PAIN-EXPELLER

— на Простуду.

Вживайте Пейн-Експелеру доволі. Натерайте добре. Се скоро зломить нагромаджену матерію. Біль усту- пить. По однім або двох натерях ви задригуеть як сей старий ролдин- ний лінімент може стільки добра принести в так короткому часі.

Спитайте нашого батька або діда. Вони скажуть вам, що Пейн-Експелер помагав їм на протязі п'ятдесять літ. Ваші знайоми живали його на ріжні Мускуларні Болі і Недомогани. Вони зазнавали сейчас поакції в Ревматичних Болах, Невралгій, Лумбаго, Лекмі і острі переходженні, Випякненні, Знесищенні, Штпанію і Боліві Мускули, і т. п.

Попросіть нашого найбільшого антексара за Пейн-Експелер.

Новица на наші гарантує його правдивість. Не беріть жадних друзі.

В двох величинах. — 35 і 70 цитів бутельки.

The Laboratories of F.A.D. RICHTER & CO. BERRY AND SOUTH FIFTH STS. BROOKLYN, N.Y. TRY A PAIN-EXPELLER RUB TODAY

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІДНЕСІМ ВИСОКО „БОЄВИЙ ФОНД”!

Вже десять літ минуло від часу, коли український народ, 40-мільйонний велитень, по сотках літ неволі, мов зі сну пробудився, вхопив за зброю і став до великого зриву, щоб скинути кайдани й оголосити себе перед світом паном на своїй прадідній, українській землі.

Вже десять літ, як наша героїська українська армія кинулась у бій проти своїх відвічних ворогів, грабіжників. Сотками тисяч гинули наші Стрільці-герої у тяжкій, завзятій боротьбі і клали свої буйні голови за волю й свободу України.

Та кінець нашим змаганням положили й утопили у крові два відвічні кати українського народу: червоний, московський і польський.

І у десяти роковини повстання Самостійної Української Республіки Україна дальше стогне у ярмі неволі, бо її живе тіло ненаситні грабіжники роздерли і пошматували на кілька частин, а поділивши поміж себе, не забули і про свого побратима, сусіда Румуна-цигана.

Так розділившись, почали до решти винищувати наш народ, кождий на свій лад і спосіб. Тисячі наших братів і сестер томляться по тюрмах; знущанням і катуванням нема кінця. Польський кат скаженіє і мов дикий звір, жаждучий все свіжої, теплої крові, ще завзятійше і підступнійше шукає за новими жертвами й вбивається острими кігтями у серце й душу наших бездольних братів і сестер.

І побіч тисячних, вже порослих, чорних могил наших Стрільців-героїв, виростають свіжі, нові могили. Плач і стогін катованих заглушує стук поспішно роблених шибениць. А ляцький кат тільки жде хвили, коли має заложити стрічок на шиї нових героїв-мучеників за рідну, святую справу. Жде він, коли розюшена ляцька юрба завіє: „Расни”! „Расни”! — „Стрільай”!

Та чаша терпіння перелива-

ється. І тепер, коли ляцький наїздник певен, що наш народ під грубим терором насильства втихає і привикає до нових кайданив — весь український народ, ціле населення Галичини встає, простується, завиває рани і готується до нового зриву, до нового повстання проти свого гнобителя-ката! Весь народ стає в революційні лави, на місце героїської 120-тисячної української армії організується Революційна Армія! Виростають нові борці-герої, йдуть сміло, відважно перед суд ляцьких катів і в обличчю смерті, коли шибениці вже готові, коли ляцький посіпака держить у руці готовий до стрілу кріс, кажуть вони йому: „Ми за Україну боремося”! І коли ляцькі кулі за хвилику мали прошити груди наших мучеників: Мельничука, Шеремету і Луцейка, вони в останнє крикнули: „Хай живе Україна!... — свист куль заглушив їх голос на віки, і подіражене їх тіло покотилось на долівку.

Але український народ не зражується жертвами. Не паде на дусі, а стає до дальшої боротьби. Дух героїв-мучеників додає їм сил і ще з більшим огнем загоріли їх серця пімстою, і вони бережать та цінять надівсе святий ідеал здійснення Самостійної Соборної Української Республіки.

Поки-що під командою Української Військової Тайної Революційної Організації гинуть ляцькі кати, гинуть і яничари-запроданці, котрі за миску гнилих охляпів із панських столів продають своїх рідних братів і спинають той святий огонь пімсти і кривди скатованого народу. Пропадають безслідно і ляцькі жандарми, а панські двори і новопобудовані кольонії мазурських зайдів на наших рідних землях ідуть з димом. Летять також у воздух і військові польські магазини. Та се тільки початок і польський кат дрожить, бо знає, що український народ не дасть себе добровільно закути в кайдани, бо молоде покоління не на те тисячами гинуло на полі боротьби; воно добре памятає, як уже ранених і безборонних Стрільців Ляхи прикладами добивали. Не забути нам ніко-

ли, як по таборах смерті знущались і катували нас, полонених. Хто не згинув там із ляцьких рук, того тиф забрав, а кому удалося втікти з обіймів смерті, той коротає своє молоде життя на чужині, далеко від своїх рідних, та із жалем і пімстою у серці жде та кож хвили, коли вибе час порахунку, щоб віддати і свою рештку сил Україні.

Наші браття і сестри у старім краю кличуть до нас, далеко за океан: „Ратуйте нас! Не дозволяйте дальше знущатись катом над нами, не допустіть до того, щоби розюшена Ляшня до решти добила нас! Ми не хочемо живцем лягати в могилу! Допоможіть нам морально і матеріально. Будьте для нас тим, чим були за океанські Ірляндці, Чехи, Литовці, Італійці, Мадяри, а навіть Поляки для своїх братів у час їх боротьби за визволення”!

І чиж півмільйонна українська імміграція у Злучених Державах, котра до сеї пори дечим вже помогла і дальше помагає рідному краю, тепер, коли побачила, що не удалось відискати незалежності рідному краю, по надлюдських зусиллях, коли Ліга Народів неправно віддала в посідання нашу рідну країну Ляхам та коли зовсім не звертано уваги на наші протести і

ноти, мали би наших старокраєвих земляків завести? Чи має українська імміграція далі спати, немовби завмерла, немовби стратила всю надію, так мовби перестала вірити у силу нового зриву поневоленого народу? Чи маємо ми мовчати тепер, коли наші катовані браття й сестри найбільше потребують нашої помочі, щоби показати Ляхам, що ми ще сильні, що хоч він тіло убиває, але духа вільного ніколи не всилі убити, що добровільно не беремо кайданив на себе і стаємо до нової боротьби, до нового зриву? Чи в той тяжкий, безвихідний час, ми тут на імміграції, коли можемо все зробити і дати велику поміч, маємо тільки дробитися на щораз менші партійки, більше дбати про своє „я” і про свою особисту амбіцію, ніж узятися вільно до завзятої праці обєднаними силами, щоби рідному краю більше допомогти у його народних цілях? Чи далі будемо шкодити один другому, підставляти колоди і тим припиняти працю і старання „Обєднання” для добра української імміграції і рідного краю?

Не пора нам тут на вільній землі американській на роздори, на кирині й лайки. Гуртуймося всі разом, без ріжниць партійних та релігійних переконань, в одну велику силу і не будьмо глухі на стогін та благання наших братів і сестер. Запалім наші серця і душу ще більшою любовю і горячим бажанням до нового зриву, до нової боротьби за свою незалежність.

Даймо своїм браттям поміч матеріальну і моральну, щоб цілий світ почув про нас і числився з тим, що не всюди спокій, не всюди мир. Хоч 15 держав підписали мир, то на наших прадідних українських землях його нема, бо нас безправно загарбали і приділили. Світ числиться тільки з тими, і тих бере під розвагу, тих узнає народом дозрілим і свідомим, котрий вже сам потрафить рядити собою, без чужих опікунів; коли сей народ покаже свою зорганізованість і силу, коли рішучо і твердо стане до боротьби проти свого гнобителя, коли упадуть жертви з обох сторін, бо

без жертв життя і жертв матеріальних цілого народу ще ніякий народ у світі не здобув собі незалежності.

Наша півмільйонна українська імміграція не може бути гірша! Кождий Українець повинен жертвувати на „Боевий Фонд” кожного місяця хочби найменшу жертву. От пр. хочби 1 доляра до „Обєднання” на „Боевий Фонд”!

Наша будучність і наше визволення залежить тільки від нас самих! Тому берімся до діла! Піднесім високо „Боевий Фонд”! Тоді, коли наші герої-мученики не жалують свого власного життя і віддають все, що мають найдорозшого, своє життя; коли тисячі наших братів і сестер мучаться по ляцьких тюрмах, мов живі трупи, не жалуймо і ми своєї жертви, щоб дійти до здійснення найбільшого ідеалу всього українського народу: Самостійної Соборної Української Республіки!

Володимир Кушнір,
Джерзи Ситі, Н. Дж.

МІТІНГІ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Мих., від. 243, повідомляє всіх своїх членів, що кварталний мітінг відбудеться у вівторок, 18. вересня, в год. 7-мій вечером, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на сей мітінг, бо є важні справи до полагодження, як справа Сиротинця при У. Н. Союзі, справозданне кварталне і ін. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. — Т. Янєвич, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться у вівторок, 18. вересня, в годині 7.30 вечером, в гали де звичайно. Кождий член обовязково має явитися на мітінгу, бо є важні справи до вирішення. Також проситься членів явитись в означений час, щоб мітінгу не продовжувати до пізної ночі. В сім місяці будесь приимати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу без вступної оплати. — А. Іванів, секр.

— Вчора, — каже молода жінка — одержала я диплом куховарської школи. Якаж твоя думка про моє куховарське знання?

— О, зовсім добра. А що це таке я жую вже якої пів години?

— Вгадай!

— Гадаю, що то твій диплом!

ВИЙШОВ ДРУГИЙ НАКЛАД ЗБІРНИК УКР. НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

зладив

Проф. МИХАЙЛО ГАЙВОРОНСЬКИЙ

Містить 34 найкращих пісень.
НА СКРИПКУ І ПЯНО

Ціна першого видання \$2.00.

Ціна ТЕПЕР \$1.00 ЛИШЕ.

Зараз пришпильте оден доляр до пошного купона і вишліть до нас на адресу:

SURMA BOOK & MUSIC CO.,
103 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.
Витніть купон.

SURMA BOOK & MUSIC CO.,
103 Ave., A, New York, N. Y.

Залучаю в листі \$1.00, за що прошу прислати мені найновіший збірник українських пісень М. Гайворонського.

Мое імя .....

Адреса .....

ВІДОЗВА

ДО ВСІХ ГРОМАДЯН ГУСЯТИНСЬКОЇ ЗЕМЛІ.

Високоповажані Земляки, Дорогі Брати!

Гусятинський повіт знищений в половині війною. Без помочі польської влади, а власними силами вже відбувався і вже наладнав своє господарське життя.

Без надії на якунебудь чужу поміч, серед перешкод і ворожого відношення польського правительства, при переслідуваннях з боку польської адміністрації, повіт наш зорганізував своє власне самостійне життя. Завдяки власній організації має наш повіт 42 кооперативи по селах з капіталом на уділах і резервових фондах около 10.000 доларів. Обеднані кооперативи в Повітовий Союз в Копичинцях, який має власний дім вартости 6.000 доларів і товарів в магазинах для сільських кооператив на 8.000 доларів. Кожде село має нині у нас машини господарські під зарядом кооператив, рівнож вартости 8.000 доларів. Праця на хліборобському полі іде завзято, а осенню улаштуємо „Повітову хліборобську виставу в Копичинцях“.

Від 1927. р. організуємо кооперативну кредиту в повіті, щоби вирвати наших селян з рук п'явок-лихварів та допомогти їм купувати землю. На чолі цієї організації стоїть Народний Дім в Копичинцях з маєтком около 15.000 доларів з відділами своїми по селах. Цей банк викупив вже 825 моргів поля від мазурів-колоністів, дав гроші 150-твом нашим людям на дорогу до Канади й Америки та розділив сотки позичок на ріжні цілі господарські нашим селянам.

Та це все замало. Ми хочемо все життя господарське нашого повіту захопити виключно в свої руки. Ми хочемо захопити всю торгівлю нашого села, не пустити збіжа ні ніяких сирівців нашого села в руки галапасів-п'явок. Ми хочемо всю землю викупити від мазурів-колоністів в повіті і дати її нашим зрабованим нуждарям селянам і дати їм вартостат праці і хліб в руки. Ми хочемо всіх колоністів позбутися з села.

На це потребуємо багато грошей.

Нема страху про Ваші гроші; вони забезпечені майном всього повіту і майном повітових товариств в Копичинцях.

Вкладки ощадности приймаємо, від одного долара починаючи.

Нехай тяжко запрацьований гріш служить для добра Вас самих і для добра Ваших Братів, голодних нуждарів тут у старому краю.

Поможіть нашому голодному селу. Нехай не сміється наш лютий ворог з нашої нужди, нехай ворог не деморалізує нашого голодного селянина своїм юдиним грошем. Поможіть нам вирватися з господарської неволі та стати на власних ногах до будови своєї власної хати. Не давайте нам пропасти, коли можете допомогти.

„Помочі дайте нам, Дорогі Земляки“, кличуть до Вас обі повітові господарські установи в Копичинцях і теперішній, вибраний повітом посол до польського союму.

Ми певні Вашої помочі.

За Повітовий Союз Господарсько-Споживчих Кооператив в Копичинцях:

**I. Мартюк,
P. Петрицький.**

За Український Народний Дім „Воскресення“:

**P. Долгань,
Др В. Бабій.**

I. Заваликут, посол.

По близчі інформації проситься писати до:

Данило Нападій,
424 E. 16 St., New York, N. Y.

РІДНА ШКОЛА
В NEWARK-Y.

Подаємо до відома, що наука в українській школі для дітей починається в понеділок, дня 17-го вересня (September), в годині 4-тій пополудни в шкільній галі пресвітерської громади під числом 49 Beacon St.

Наука буде відбуватись в понеділок, середу і в п'ятницю від години 4. до 6.

Вписи дітей на горі міста Newark-y і Irvington-y приймає д. Іван Тарнавський, 191 So. 21 St. Школа розпочнеться в сій околиці небаром.

Учителі в обох школах пп. Г. Оніщенко і Г. Романків. 215

Шкільний Комітет.

НАСАМПЕРЕД БУЛИ НОГИ
ПОТІМ ДОРОГИ.

ЯК БУДУЄМО
СИРОТИНЕЦЬ
У. Н. СОЮЗА.

449.

Бр. св. Івана Хрестителя, від.
113 У. Н. С., в Дерри, Па.

Хвальний Заряде! — Засилаю на Сиротинець \$24.00. Є се жертви від 25 членів нашого відділу. Доси, як Вам відомо, ми вже зложили на сю інституцію 70 доларів, але ще не всі члени сповнили свій обов'язок. Я вірю, що тепер, у вересні — в місяці Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу, вони поспішать з відповідними жертвами і подбають о те, щоби в нашій відділі не було „слекерів“. Дай, Боже, щоби наші люде зрозуміли як найскорше конечну потребу свого власного Сиротинця! — Іван Шафрак, секр.

450.

Шикаговці ухвалили баль на
Сиротинець.

Предсідатель бр. св. Петра і Павла, від. 165 У. Н. С., в Борнсайд, Шикаго, Ілл., гром. Василь Зелінка, скликав урядників бр. св. Николая, від. 183 У. Н. С., сестр. Пресв. Богородиці, від. 33 У. Н. С., і тов. Запорожська Січ на спільні збори в справі уладження якогось підприємства на дохід Сиротинця-Захисту У. Н. Союзу. Сі урядники ухвалили дати на вказану ціль баль, який має відбутися в неділю, 30 вересня ц. р., в галі Івана Подгурника, на розі 93. улиці і Вудлон евеню.

Проситься всіх тих, котрі інтересуються справою Сиротинця У. Н. Союзу, щоби були ласкаві на той баль прибути, а хто може дати якусь річ на вигравку, нехай принесе її до котрогонебудь урядника 165 відділу У. Н. Союзу.

Подається до загального відома, що другий спільний мітинг відбудеться в церковній галі при 92. улиці і Чонсі евеню в слідуючий четвер, 20. с. м., в 8 год. у вечер. На тім мітингу вибереться балевий комітет.

Маємо повну надію, що українські громадяне в Борнсайді і околиці підуть за голо-

ЯК РІЖНІ НАРОДИ МОЛЯТЬСЯ?

Дивні способи молитви є у деяких народів. Центральну Азію і Тибет називають країною молитовних млинів. Залюбки користуються молитовним млином буддійці тамошніх сторін. На гостинцях, по селах, вірні мають при собі ручні моделі: барабан, що обертається, із ручкою. Коли йдуть або їдуть конем, обертають валець, на яким по кількасот разів є виписана молитва. Оборот кожної молитви означає, що вже її відмовлено. Так за одну хвилию можна змовити молитву кілька разів. У святинях і на дорогах біля святих місць під дашками є великі, часом на два метри, колеса. Подорожний, що минає таку капличку, пускає колесо в рух. Неоднє лінійний буддїєць хитро лучить свій млин із молитовним млином, що все обертається. У Тибеті ідуть прочани у ясно червоних плащах і вдаряють у барабани та дзвонять у дзвінки. На прикрих стежках подибують то тут то там молитовну піраміду або стіс каміння ріжної висоти. Також є там хоругви із сукна або шкіри. Кожда хоруговця несе одну молитву, властиво кожний її подув є вже виповідженим словом.

Магоматани є більше консервативні ніж їх сусіди буддїйці. Молитовні килими, часто прегарних барв і взірців, є конечним додатком до вислому душі. Де лише є музломани на вулиці, чи в своїй крамниці, розкладає підчас молитви килим, здійсмає обуву та, звернений лицем до Мекки, молиться. Деякі магометанські секти вживають до молитви цегол з паленої глини з Мекки, Медини або іншого святого місця. Кладеться їх так, що уста того, хто молиться, доторкаються тих цегол замість землі.

Молитовні ракети мешканців північного Сіяму подібні є до наших штучних огнів. Наповняють бочку порохом і кладуть ракету на вищій плятформі. Підчас богослуження запалюють ракету. Ракета — так вірять Сіямці — розганяє злі духи.

Коли мешканці деяких азійських островів ідуть на війну, тоді жінки їх уставляють на дошках коші з камінням і о-

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ ФАРМА 124 акрів, з чого 35 акрів ліса а 89 орного поля, вся потрібна машинерія, трактор і весь інвентар, гарний дім, електрика, близько стейтової дороги. Голоситися до: 208-9-

S. STOLOWICH,
State Rd., Box 9, Croton, N. J.

ПОШУКУЮ у важній справі. Лучки Тимко і Натаалки Шот. В 1913 році перебували в Нью Йорку. Прошу тих осіб зголоситися до мене на слідуючу адресу: 215-G

МІЛЬКО НОВАК,

1340 — 3rd Ave., Arnold, Pa.

НА ПРОДАЖ гараж на домі і другі забудовання а при тім знаменитий інтерес як гресерія і бучерія; інтерес добрий вироблений і при добрій улиці, продаж за приступну ціну. Хто жадає мати добрий бізнес і відповідне мешкання, прошу зголоситися на адресу: Joseph Senuk, 220 Union Str., Taylor, Pa. (Phone 242 R.) . . 210-15

КУПЛЮ ФАРМУ

при стейтовій дорозі, недалеко міста. Голоситись до: 215-6

JOHN BAZAN,

34 ST. MARKS PL., NEW YORK CITY.

АГЕНТИ — Ми започаткуємо вас в бізнесі і поможемо щоб вам успішно ішло. Нетреба ні капіталу ні знання. Вільні хвили або весь час. Можете заробити \$50—\$100 тижнево. Пишіть Madison Products, 562 Broadway, New York. 210—

ПРОДАМ свою фарму 70 акрів, з чого 18 акрів грубого ліса разом з павовиском, землі чорна, рівна і цілком без каміння, будинки як нові, дім на дві фамілії, вода, ванна, газове світло в домі і у всіх будинках, 7 штук рогатої худоби, 2 добрі коні, 3 свині і стадо дробу, всіляка нова машинерія до фарми, 15 тон сіна, 4 акри бараболі, 10 вівса, 4 кукурузи, 3 гречки, великий город, близько фабричного міста, сусіди українські. Продам все за \$6,000, вилати \$2,500, решта на легкі сплати. Агентів не признаю. Голоситися до: WM. CIEPLY, R. F. D. 2, Broadalbin, N. Y. 214-7

НАГОДА ЯКОЇ ЩЕ
НЕ БУЛО!

БАРГЕН! ХТО ПЕРШИЙ?!

Мала фарма коло Бабильон, Лонг Айленд, 10,000 квадратних фітів землі, тільки за 495 доларів. Готівкою тільки 150 доларів, решта на догідні сплати. Пишіть або зголосіться вечером між 6. а 7. години. Адресуйте: 215,7,9

F A R M E R,
194 AVENUE A, (BOOK STORE)
NEW YORK CITY.

АКУШЕРКА-МАСАЖИСТКА

Житомирського заведення породів і Київського Зайцевського шпиталю.

B. E. SHMULENSON,
271 E. Broadway, 1st Fl., New York.
Tel. Orchard 8121

ПОРАДИ І ПОМІЧ.

АДВОКАТ

Б. ПЕЛЕХОВИЧ

2300 WEST CHICAGO AVENUE,
CHICAGO, ILL.

Практикує у всіх судах; займається перегляданням абстрактів; виготовляє контракти купни і про-

В нього инша тепер мати,
Україна зветься,
І за неї воювати,
Серце його рветься.

SURMA

СПИС ЗВІТОК ВИДАННЯ СІЧОВОГО БАЗАРУ:

1. Ше не вмерла Україна	\$1.00
2. За Тебе Україно	1.00
3. Верховино	1.00
4. Віють вітри	1.00
5. Взявби я бандуру	1.00
6. В гаю зеленим	1.00
7. Скажи мені правду	1.00
8. Ой не ходи Гриню	1.00
9. Коломийка і думка	75
10. Українська Шумка	75
11. Ми Гайдамаки і Гей там на горі Січ іде	1.00
12. Там на горі сніг біленький ..	1.00
13. Ой у лузі і Іхав козак за Дунай	1.00
14. Берізка	75
15. Місяцю ясний	1.00
16. Владико неба і землі	1.00
17. Небо і земля	1.00
18. На небі зірка	1.00
19. Не пора, не пора	1.00
20. Розлука	1.00
21. Козачок	75
22. Рах, цях, цях	75
23. На філях Дунаю, вальц	90
24. Зазулька, вальц на 4 руки ..	90
25. Вечерниці, опера, часть 1-ша	1.50
26. Вечерниці, опера, часть 2-га	1.75
27. Христос Воскрес	1.25
28. Согласно	1.25
29. Українські відгуки, вальц ..	75
30. Там за тихим за Дунаєм, пісня	1.00

ЗАКЛИК

до односельчан з Сівки Калуської, повіт Калуш, Галичина.
З рідного краю дійшов до нас з нашого села такий лист: Дорогі Браття і Сестри.

Конечність примушує нас простягати до Вас руку і просити о поміч на будову народної домівки. На протязі шестні літ удалось нам збудити зі сну наше темне непроствітне село та згуртувати молодих і старших, так що ніні, славити Бога, вся наша молодіж і старші гуртуються при своїх товариствах, як читальня Просвіти, кооператива, аматорський кружок, місцевий хор, і тов. „Луг”. Гарно все у нас наладалось і видавалось, що й на дальше все так гарно буде йти. Одначе, на жаль, склалось інакше. Кооператива та читальня Просвіти містилися в старенькім громадськім будинку, а аматорський кружок давав вистави в новім будинку громадськім. Та зависне око наших сусідів слдило зорко за відродженем нашого села і старалося всякими переслідуваннями членів розбити. Коли це їм не вдалось, вони вьялися на інший спосіб, то є відобрали нам найважнійший чинник в культурно освітній праці села, себто велику салю, де відбувались аматорські вистави, проби хору та зібрання членів висше згаданих товариств. Крім сего заборонили в старім будинку провадити торгівлю кооперативи. Отак, наложивши руки на серце наших організації, думали, що Сівка знова поверне до старого, знова засне сном блаженним. Та хто раз прозрів, той не хоче темряви. Так і ми сказали: не повернемо з намченого шляху так довго, поки беться серце в грудях наших. Отож ми закупили в ерєкції парцелю будівляну і постановили збудувати на ній гарний Народний Дім, як свою власну домівку. Зачали ми вже збирати матеріал на будову та страшна повінь, яка навістила наше село минушого року, знищила більшу половину матеріалу і положила кінець нашим змаганням. Однак ми і тут не опустили рук. Бачучи, що не можемо тепер власними силами здвигнути сеї нашої твердині, звертаємося отсим до Вас, дорогі браття і сестри за океаном. Поможіть нам збудувати ту освітну твердиню. Шліть свої жертви як найкорше, хай не упадає у нас охота та нє вкрадається зневіря.

Очікуємо від Вас відповіді і жертв, як просимо слати на адресу: Господарсько-Споживча Спілка „Наша Будучність”, Кооператива в Сівці Калуській.

За будівляний комітет:

Д. Мельник,
М. Гнатишин.

В повисшій справі односельчане, замешкалі в Асторія, Л. Ай., згуртовані при відділі 5. У. Н. С. скликали збори дня 6 жовтня 1928, на котрих зіств вибраний комітет в цілі збирання жертв. Комітет зачав свою роботу і в короткім часі зібрав вже 50 долларів між односельчанами, і тим закликає всіх родимців села Сівки, як замешкалих в Асторії так позаоколичних, щоб негайно слали свої жертви на руки низче підписаного комітету. Імена жертводавців оголосяться в часописи. Гроші вишлемо до рідного краю.

Жертви позаоколичних просимо слати на адресу:

Basil Lylak,
8 Allen St., New York, N. Y.

За комітет:

Лука Литвин,
Василь Лилак,
Йосиф Олійник.

БЕНЕШ КАНДИДАТ НА НОБЛЕВУ НАГОРОДУ.

Зі Стокгольму повідомляють, що найбільше виглядів на мирову Ноблеву нагороду в ц. р. має нібито чехословацький міністер закордонних справ Бенеш.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ своєї тети, замужної за Василем Паламарем, з міста Гусятин, Гал. Тета походить з міста Яскоруна, Росія, тепер перебуває в Монреал, Канада. Хто би про неї знав, або вона сама, прошу зголоситися до: **МИКОЛА ЯСТРЕМСЬКИЙ, 10 Vliet St., Cohoes, N. Y. 258-9**

ПОШУКУЮ Юрка Петришин з Городенки, Галичина, в дуже важній справі. Хто би о нім знав, або він сам, прошу зголоситися на адресу: **258-9 DMYTRO DURBAWKA, 3836 Garvin, Detroit, Mich.**

НА ПРОДАЖ млин з двома акрами землі, дім 10 кімнат з каменя і млин три поверхи, електрика, 1 корова, 150 курий, 8 безрог. Ціна \$6,000, готівкою \$2,500. Голоситися до **257-61**

LUKA VOZNE, R. D. 2, Box 89, Flemington, N. J.

АВТОМОБІЛЬ (Maxwell sedan) дуже добрий, на продаж. Ціна \$135.00. Голоситися до: **257-8**

PETER MARTINIUK, 682 Lexington Ave., Brooklyn, N. Y.

ВЗОРИ

канва, нитки до вишивання D. M. C. і стемпоавні річи. Пишіть по каталюг до:

UKRAINIAN BAZAR, 170 E. 4th St., New York, N. Y.

ВИЛИКА ДЕШЕВІСТЬ

В СТЕЙТІ НЮ ДЖЕРЗИ.

Фарма при стейтовій дорозі, містицький газ і електрика, 119 акрів, 6 ліса, 8 саду, 18 пасовиска з річкою, дім 16 великих кімнат, забудовання, всі фармерські знаряди і трактор, 2 коні, 6 коров, 7 безрог, 300 курий, 31 гусий, 18 індиків; ся фарма 75 літ в одній родині дуже добра фарма і дуже дешева; мусить продатись по причині старости власителя. Ціна лишень \$13,500, часть готівкою. **257-9**

Фарма 112 акрів, 10 акрів ліса, 3 саду, 7 виноградну, решта під управою, дім 10 великих кімнат, забудовання, всі фармерські знаряди і трактор, 4 коні, 15 коров, 200 курий, 10 гусий, 12 індиків, 12 качок. Ціна \$18,000, часть готівкою, або заміняю за дім в місті. По дальші інформації пишіть до:

LUKA VOKNE, Box 322, Manville, N. J.

ПОШУКУЮ КІЛЬКОХ

УКРАЇНЦІВ,

котрі можуть позичити \$10,000 до \$14,000 на перший моргеч і на добрий процент, на будову фабрики, мурованої на 2 поверхи, довга 100, а широка 86 стіп.

Маю 10 лотів на Новій Україні в New Jersey State, коло самої залізничної Port Reading R. R. і Дністер улиці. В тій фабриці будеться виробляти Toy & Novelty Patent і другі з дерева вироби. Можете робити при будові; а по скінченню у фабриці при машинах; буде робота для хлопців і дівчат. Рівнож можете собі купити тано хату на Новій Україні, що буде українська фірма The Globe Service Corp. По близкіи інформації голосіться або пишіть до: **156-60**

В ЗАГАЄВИЧ, 30 East 7th Street, New York, N. Y.

T. J. HRYSEY, 329 So. 4th St., Philadelphia, Pa.

ANTON ZUBRYD, 29 Waldo Ave., Jersey City, N. J.

НАВЧІТЬСЯ!

ШТУКИ НУМЕРОЛОГІЇ, легка наука для кожного.

Знання Нумерології навчить вас читати вашу минувшину, теперішність і будучність. Ваш добробув залежить від знання, що є в будучнині. Мільйони користають днес з Нумерології. Велика наука за малі гроші, лишень два долари за лекцію. З замовленнем пришліть день, місяць і рік ваших уродин. Адресуйте: **236—**

NUMEROLOGY SYSTEM, 858 Broadway, Room 200, Gary, Ind.

СТІННІ КАЛЕНДАРИ

на рік 1929

ВЖЕ ВИЙШЛИ З ДРУКУ.

Маємо на складі 50 ріжнородних календарів на 1929 рік. Календаріом друкований по українськи, свята означені червоними буквами.

Ціна за один календар 30 ц. з персилкою, а 4 за доларя. Шторникам, агентам і для тих, що хотять занято продажно календарів, вислаємо даром спис стінних календарів по гуртовій ціні. За попереднім надісланнем \$5.00 вишлемо 30 штук озакових календарів, щобиście огданули, а опісля замовляли більше число. Замовлення посилайте на адресу: **245—**

UKRAINIAN BAZAR, 170 E. 4th St., NEW YORK, N. Y.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

UKRAINIAN NATIONAL ANTHEM.

Ще не вмерла Україна і слава і воля!
 Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
 Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
 Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
 Душу, тіло ми положим за нашу свободу!
 І покажем, що ми, браття, козацького роду!

Ukraine has not perished, nor freedom, nor glory,
 Fate will beckon to us, brethren, and drive hence our worry.
 All our foes will fall asunder, like dew from sun skelters.
 We shall be ourselves the masters of our native shelters.
 Soul and body we'll surrender for freedom's weal,
 And we'll show we are descendants of the Kozaks' steel.
 Translated by Waldimir Semenyna,
 Paterson, N. J., (Oct. 28, 1928.)

У ЛИСТОПАДОВІ ДНІ

Як ми обняли владу в Дрогобичі і Бориславі.

На горі мов на сторожі цілого повіту розложилось старе місто Дрогобич. Ранок, хоч холодний, але лагідний. Куди глянеш кругом себе, очі любуються довгим ланцюхом поближких гір, Карпат, яких верхи озолочує раніше сонце, кидаючи свій луч на десятки тисяч веж нафтових шахт місточка Борислава, де як день так ніч клекотять і пишчать машини, добуваючи із нутра землі найбільші багатства нашої землі.

Якось чудно гомонять сьогодні фабричні гудки, а в місті видно якісь веселіші лица робітників, що вертають із нічної праці у фабриках чи з копальні соли. Сама природа вже з ранку наділила всі українські серця якоюсь таємною, невисказаною радістю. А за кілька годин рознеслась радісна вістка і з уст до уст блискавкою полетіла по цілім повіті, що Австрія розпалась, а Українська Національна Рада у Львові проголосила Західно-Українську Републіку із закликом до всіх українських громадян, організуватись у боеві ряди і перебрати владу на нашій землі у свої руки.

Всі раді і веселі. Кождий мов відродився до нового життя. Забувалось і найбільше горе. Шезли сльози і з лица тих, котрі втратили своїх рідних у світовій війні. А найбільше раділи старі, сиво-волосі батьки і матері, котрі на сю радісну вістку здригались і мов від сильного грому у бурі хрестились і молячись питали: „Що? — Вже нема Австрії? — Україна настала? — Славаж Тобі, Господи! — вже досить напились нашої крови Ляхи та Жиди!”

До Українського Народного Дому при Стрийській улиці зійшлося всьо найкраще громадянство на нараду, щоб як найскорше перебрати всі уряди у свої руки, бо і Поляків тут немало, і вже починають рухатись. Внедовзі прийшов командант повітової станиці австрійської жандармерії Окопний із кількома жандармами Українцями, заявляючи, що вже перебрати станицю у свої руки. Се була радісна вістка, бо тепер все пішло нам краще і скорше.

З далека вже дався чути радісний спів народних пісень, — се наїзджали селяне з поближких сіл із жінками і синами, дехто верхом на конях, всі в товаристві своїх священників і учителів, прибрані у жовто-сині ленти, чи із прапорами у руці входили до Українського Народного Дому. Вкортці всі комнати дво-поверхового будинку заповнились.

Між нами було бувших жовнірів австрійської армії всього кільканайцять разом із кількома жандармами й офіцерами. Були вони на відпустці, чи то у службі в місті.

Мені якраз кінчилась відпустка по повороті з російського полону і я вже готовився до відїзду, бо за кілька днів мав зголоситися у своїм полку в Ярославі. А тепер чувся я щасливий і радий, що свято Першого Листопада застало мене у ріднім місті. По виготовленню списків присутних мушин і по призначенню їх у боеві відділи, ми всі зійшлись до більшої галі і тут старенький сивий священник із

дрогобицького повіту провів присягу. Його голос дріжав, очі ясніли і було видно у них сльози із зворушення і радості.

Узброївшись у кріси і револьвери, під командою старшини жандармерії (опісля четаря Укр. Держ. Жандармерії) Окопного й уставившись у чвірки, рушили ми в похід із піснею на устах у найбільш небезпечний пункт міста, близько малого двірця, до австрійської касарні і магазинів („Депо“) при ул. Трускавецькій, якої берегли головно мадярські жовніри. Візавши їх команданта і пояснивши, в чім діло, Мадяри прийняли сю вістку недовірливо, бо вже ранше малий гурток Поляків старався захопити сей пункт, але вони відмовились. Та тепер, бачучи кріси на наших плечах, повірили і ми все перебрати у свої руки та поставили свою охорону. Мадяри сейчас відійшли без оружа із порожними наплечниками, де очі їх несли. Тільки питали, чи поїдуть залізницею у свої сторони.

Рівночасно заняли ми малий двірець. Опісля, розділившись на малі відділи, вернули в місто і перебрати інші установи у свої руки, також і головний двірець.

Та жаль серце розривав, що містечко Борислав заняли Поляки під проводом легіонів, котрі там збіглись із Дрогобича і цілого повіту, а тим більше, що у копальнях бориславських працювало близько 20,000 самих Мазурів із західної Галичини. Тому наша сила поки-що була там і тут замала, щоб піти зараз дальше. Поляки і там розоружили бивших австрійських жовнірів і забрали всяке військове добро. Та се їм не помогло, бо у нас в Дрогобичі поспішно ставали все нові боеві сотні і ми вже заняли цілий повіт, крім Борислава. Поляки були окружені довкола і наші стежі заходили під Борислав. Уже йде перестрілка. З Борислава нікого не випускається, ані не впускається до нього. Ані один селянин із поближкого села не везе нічого до Борислава на продаж. Через кілька тижнів держали ми їх так в облозі. Та Ляхи не в силі були довше вдержатись, бо зіли все, що мали і зрабували, і прийшлося їм ночами малими гуртками чи поодинокко втікати до поближкого ліса, а відтак дальше, куди очі несли. Одной темної листопадової ночі, будучи на стежі з кількома стрільцями на роздорожі головного шляху Дрогобич—Борислав, побачили ми якусь людину, котра скорик кроком іде в нашу сторону. А коли прийшла ближче нас, ми заступили їй дорогу, готові кождої хвилі до стрілу. Роздався приказ: „Стій!” „Хто йде?” — „Я, прошен пануф, ідем за хлебом до міста”. — „Чекай, пташку”, подумав я собі, побачимо”. Обшукавши верхні кишені, чи де не знайду зброї, я вже був певен, що не має, та впала мені гадка заглянути ще у спідну блюзку. Тут і знайшов завинений у хустку під пахою гострий австрійський багнет. Сей час ми його відставили до тимчасової військової управи до Народного Дому, де вияснили в чім діло і відійшли знова до служби, одержавши по

пачці папіросок „драмків”. Опісля ми довідалися, що се був розвідчик легіонерів польських із Борислава. Що дальше з ним сталося, не знаю. За кілька днів наші частини під охороною тягарових авт з кількома машиновими крісами під проводом ст. десятника Кішка увійшли в Борислав. По короткій перестрілці Ляхи, кидаючи зброю, розбіглись у різні сторони, а польські робітники-зайди цілий тиждень відїзджали з жінками і дітьми та з порожними руками на свою „ойчизну”.

Володимир Кушнір, десятник У. Г. А., тепер в Джерзи Сіті, Н. Дж.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТРАНОМУ

Ціна примірника 25 сотиків

Це число має 10 сторінок.

Należytość pocztowa opłacona gwarantem

Народня Справа

ПЕРЕДПЛАТА	
Місячно	1 зол.
Чвертьрічно	3 зол.
Піврічно	6 зол.
Річно	12 зол.
ЗА ГРАНИЦЕЮ. Річно 2 дол.	
Гроші в крає посылати переказами, або чеками „Народної Справи“ з заграниці порученими листами. За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 35 сотників	
ОГОЛОШЕННЯ: 1 мм. на одну шпальту 60 сот. На 1-й стор. 100%, в тексті 50% дорожче. Дрібні оголошення: 30 сот. за слово; для пошукувочих праці 10 сот. за слово.	

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 8 (178)

Львів, неділя 21. лютого 1932.

Рік V.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Руська 18. — — Чеківі конта: 498.687 і 154.130 — — Телефон 57—90

Відзначений Муж довіря.

Тут бачимо наших передплатників (понад 50) з Тишковець (пов. Городенка). По середині (означений зізвездкою) сидить муж довіря, Василь Глуханюк. Звертаємо увагу на чисту народню ношу тишковецьких людей.

Ліярня дзвонів Братів Фельчинських в КАЛУШІ, Сівецька 16.
Удержує на складі понад 100 готових дзвонів.
Жадайте оферт та цінників.

ПРОСИМО ПЕРЕКАЗАТИ

тим, котрим ми стримали газету, щоби якнайскорше вирівнали свій довг тим чеком, що ми їм вислали недавно з рахунками, та щоби заявили, чи відновити їм висилку газети.
АДМІНІСТРАЦІЯ.

Хто буде відзначений грамотою?

Редакція й адміністрація рішили 10. лютого 1932, щоби поміщенням фотографії і почесною грамотою відзначити не тільки кожного мужа довіря, що має 50 передплатників у селі, але також і такого, що хоча має менше передплатників, але дотепер сумлінно виконував обовязки мужа довіря.

В першій мірі будемо відзначувати тих мужів довіря, що від початку існування «Народної Справи» сповняють сумлінно свої обовязки в селах малих і менше свідомих, поширюючи в них «Народню Справу» і «Золотий Колос». За підставу до відзначення будемо брати відношення (пропорцію) числа передплатників і поширених календарів до числа мешканців даного села, — бо в селі великім, яке має приміром 500 номерів і є свідоме, лекше приеднати 50 передплатників (10%), як у селі малім (прим. 100 номерів) і ще до того несвідомім 10 передплатників (також 10%). Крім того будемо руководитися власним досвідом і відомостями про працю кожного мужа довіря.

За підставове число передплатників, яке безоглядно управное мужа довіря до відзначення грамотою, будемо брати число 30.

Дальші кандидати на відзначення

- 1) Сенько Мота, муж довіря Лісневичі, пов. Львів.
- 2) Стефан Іваськів, муж довіря Синевідсько Вижне, пов. Сколе.
- 3) Прокіп Костів, муж довіря Дарахів, пов. Тереховля.

Зволять прислати свої фотографії. Просимо тих мужів довіря, що вже були списані в газеті а ще не прислали своїх фотографій, прислати їх якнайскорше. Це самопросимо тих, що їх вже містимо в цім числі і тих, що їх будемо містити в слідувочих числах.

Редакція і Адміністрація.

Перед судами.

Суд у Комарні судив посла Гр. Тершаківця за промову на однім вічу. По переслуханню свідків, свідомих селян з Комарнянщини, суд звільнив посла від вини й кари.

Суд у Львові судив студентів І. Митренгу й Т. Кордубу з Тернопільщини, обжалуваних в приналежності до Організації Укр. Націоналістів (на підставі ревізії в Митренги в Петрикові). Митренгу засудили на півтора року, Кордубу звільнили.

І такі чутки є...

Газети пустили чутку, що Японія мовчки згодилася на утворення української держави на Зеленім Клині (на Сході Азії, гляди на мапу в попереднім числі). Ця держава малаби відграничувати большевиків від Японії. (Така держава зветься «буфорна» і її доля вповні залежна від сусідних держав). Писали, що якийсь б. сотник Сидоренко навіть уже вербує людей в Галичині до війська на Зеленій Клині. — Та це байка...

Вже й для них ми не „русини“.

Міністер внутр. справ, Перацкі, сказав недавно в соймі польським ендекам (вшехполякам), що розріжнювання назви «русин» і «українець» є недорічне; уряд не буде накидати народам назв, а буде їх так називати, як вони самі себе називають. І вже всюди в своїх промовах уживає міністер тільки назви «Українці».

Ріжуться з нужди.

40-літний безробітний Ян Костерскі в Сольцу Куявськім (корінна Польща) зарізав двоє своїх дітей а потім і себе. Жінка безробітного

Зубеля у Львові зарізала бритвою свою 3-літню дитину, а потім підризала й собі горло. — В обох випадках причиною була нужда.

І Жиди хотять орати.

Товариство жидівських рільників і огородників ухвалило недавно в Варшаві осадити зубожілих купців на рілі, яку розпарцелювалиби дідиці-Жиди. Жид. дідиці мають 600 тисяч моргів землі (в цілій Польщі), отже на тій землі осілоби 30 тисяч жидівських родин а кожда малаби по 20 моргів. Обчислили, що такий уділ землі з загосподаруванням коштувавби кожду родину заледво 11 тисяч золотих. Котра родина не малаби звідки сплатити тій помігби кагал, бо всіх Жидів оподаткували на 20 грошів місячно від особи, а решту далиби американські Жиди. І Жиди готові цей плян перевести — тільки не знати, чи знайдеться в Польщі 30 тисяч таких жидівських родин, що тілиби промінати легкий хліб торговлі на тяжку працю в полі.

Нова нарада не вдалася.

Львівський воевода вислав запрошення до наших кооперативних діячів на нараду. Вони не прийшли.

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ.

В Женеві радять над роззброєнням світа.

Ми вже писали, що Франція радить, щоби Союз Народів утворив міжнародну армію, яка каралаби того, хто нападє на свого сусіда. До цієї ради прихильно ставиться Польща й Бельгія і ще деякі держави. Натомість Німеччина каже, що дасть свою пропозицію, та згодиться тільки на таке роззброєння, що зрівнає усі держави. Американський делегат вставився за тим, щоби скасувати підводні лодки й гази та щоби забезпечити цивільному населенню життя. Большевицький делегат, Літвінов, сказав, що треба, щоби всі зовсім роззброїлися, бо доки в кого буде зброя й військо, доти не допоможуть ніякі договори, це бачимо на прикладі Китаю й Японії. Він є також проти міжнародної армії, бо раз, що така армія булаби заслаба й не моглаби покарати кожного, а друге, що в тій армії все малиби провід ті держави, що побідили в війні — і він підозріває, що моглиби її звернути проти большевиків. Що держави не хотять мира, доказує на тім, що не всі хотять з большевиками підписати договір ненападу, — хоча Літвінов признає, що і такі договори не гварантують мира, доки держави мають зброю й військо. Здається, що на такій балаканині скінчиться й делегати розідуться з нічим.

Велике вражіння в світі викликала

подія в Клайпеді (в Литві).

Клайпеда (перед війною Мемель) це місто — пристань над морем і належала до війни до Східних Прус. По війні заняли Клайпеду Литовці, бо це їм було коначне потрібне, щоби мати доступ до моря. Але Клайпеді й околиці дали автономію, бо там є більшість німецького населення. Головні урядники були Німці — і так було до тепер. Та раптом 6. лютия Литовці арештували президента автономного уряду (директоріяту), д-ра Брет-

шера (Німця) а литовський губернатор Клайпеди дав на його місце Литовця (Татлюшуса). Проти цього зараз остро запротестувала Німеччина й домагається скликання надзвичайної сесії Ради Союзу Народів для полагождення цієї справи. Як це скінчиться, не знати. Литовці кажуть, що мусіли так зробити й мусять скасувати автономію Клай-

педи, бо тамошні Німці явно говорять, що Клайпеда ще верне до Німеччини, отже можна їх підозрівати, що хотять відірватися від Литви, а тоді Литва булаби позбавлена пристані й доступу до моря. — Німці домагаються переведення плебісциту (голосовання), до кого має належати Клайпеда.

Оттак — як бачимо — в світі виринають щораз то нові притичини, по яких не можна сподіватися чогось доброго.

Короткі вісті з близька і з далека.

Італія вислала на китайські води два воєнні кораблі, кажучи, що мусить оборонити інтереси своїх громадян у Китаю. Тимчасом в Китаю є їх всього 638 люда. (Англіїців є там 11.612, Американців 6.966, Французів 6.704, Німців 3.092, Бельгійців 739, Голяндців 734). Майже всі ті чужинці є в Шангаю — і на тій підставі всі ті європейські держави мішаються до китайсько-японського спору; нібито стають в обороні своїх громадян — а на правду — то не хотять допустити Японії до великого впливу в Китаю, бо й вони хотять з Китаю користати.

Два китайські генерали зрадили своїх і перейшли на бік Японців. Вони узнали нову владу Манджурії. Ці генерали (Ма і Дін-шо) ще недавно били Японців. От нещасливий Китай. Хоча він у двайцяттеро більший від Японії, то не може собі дати ради з Японцями, бо має зрадників між собою і нема дисципліни.

До Манджурії звели Японці 75 тисяч свого війська.

Богато Німців зголошується добровольцями до японського війська на китайський фронт. До чого їм людий нужда не змушує?

Страшних звірств допускаються Японці й Китайці в своїй війні. Японці острілювали недавно поїзд з китайськими раненими а за те Китайці трьом полоненим японським летунам виймили живцем серце з грудий.

Командантом китайських літаків є американець Берт Гель, що в світовій війні відзначився як летун на французько-німецьким фронті. Він прийняв китайське ім'я Чанг.

Загибель грезить цілій Японії, бо Японію часто навіщають землетруси й вона поводи западається під море. Так твердять деякі вчені й тим пояснюють, чому Японці так завзято пхаються до Китаю. Що Японія нещаслива — то правда: від 1703 року до нині згинуло від вулканів і землетрусів понад два мільйони Японців.

Є чутка, що Німеччина заключила з Швайцарією тайний договір, що в разі якої війни німецьке військо буде мати право перемашерувати через Швайцарію. Також є чутка про якісь тайні умови Німеччини з большевиками.

Індуси стріляють до поїздів, що ними їздять англійські достойники. По містах Індій бувають дальше кроваві сутички з поліцією, й з військом. Щоденно бувають різні замаху.

Повстанці-партизани бувшого царського полковника, Мітінова, напали на большевицькій Білорусі, між Могилевом і Мінськом на большевицький поїзд з харчами, ескорту побили, а харчі наладували на сани й повезли в ліси. Цей відділ уже довго оперує на Білорусі.

Великий англійський письменник, Едгар Волес, помер у 56 р. життя. Він написав 150 повістей, понад 300

оповідань, 72 драм і дописував до газет. Замітне те, що він, маючи 12 літ, був бідним хлопцем, що розносив по місті газети, а згодом своєю пильністю добився до того, що перейшов усякі науки й почав писати та заробляв за останніх 10 літ по 200 тисяч доларів річно.

Жидівські сіоністи (партія самостійників, що хотять держави в Палестині) ухвалили бути в опозиції до польського уряду (головно за недавні виступи польських студентів проти Жидів). Тому Жиди з корінної Польщі вже голосували проти урядових проектів у соймі, а галицькі («наші») покищо не зважилися на таке, тільки стрималися від голосовання. Вони «неутральні».

Вмер один з катів України.

В Москві помер недавно визначний комуністичний провідник, Жид Луре, знаний під прізвиськом Ларін (яке він прийняв, соромлячись свого жидівського походження). Луре-Ларін через ціле своє мерзенне життя люто ненавидів Україну, домагався скасування її автономічних прав, особливож заведення по всіх урядах і школах на Україні московської мови.

Тайний договір?

Пишуть, що Японія підписала з большевиками тайну умову, що большевики не будуть Японцям перешкаджати.

Кровава нарада в Синевідську Нижнім.

В Синевідську Нижнім (п. Стрий) зійшлося в ночі з 12 на 13 лютия 10 люда до хати Шкалубина. Хтось доніс на постерунок, що там є тайна нарада «Сельробу». Поліцаї впади до хати, а тоді присутні хотіли роззброїти поліцію (так пишуть польські газети). Поліція почала стріляти. Згинув Микола Павелець а Шкалубин і його жінка ранені. Пять люда арештували.

Читання з історії України.

153)

Україна на роздоріжжю.

(Літо 1653 р.).

Ми написали, що король в серпні 1653 р. не послушав московських послів, щоби миритися з Хмельницьким, і рушив на Україну, під Камянець. Тоді Хмельницький вислав з Переяслава по цілій Україні й на Запороже зазив, щоби всі ставали до зброї.

Рівночасно вислав гетьман послів до Туреччини, з грішми й подарунками та переказував, що Ракочій хоче при допомозі Польщі визволитися зпід Туреччини та ще змовляється з німецьким цсарем і з Венецією проти Туреччини. Великий везир у Царгороді (щось наче міністер султана) переказав, що буде помагати Україні проти її ворогів, але рівночасно дорікав Хмельницькому, що його син Тиміш нападає на Молдавію й Волощину (Молдавія то нинішня північна частина Румунії, а Волощина — полуднева Румунія), а це землі піддані Туреччині. Везир радив гетьманови, що

як хоче мати прихильність султана, нехай зараз відкличе Тимоша з Молдавії, а Турки вже самі собі дадуть раду з Ракочієм і з новим молдавським та волоським господарем, якби вони хотіли визволитися з під руки султана.

Інших послів вислав Хмельницький до татарського хана в Криму. Хан був злий на Польщу, бо Поляки перестали платити данину Татарам, яку прирекли під Зборовом, а також не хотіли узнати заслуг Татар, що зрадили козаків під Берестечком і тим улекшили побіду над козаками. Поляки хвалилися, що то вони своєю хоробрістю розбили козаків — а зрада Татар їм не помогла. Лютий на Польщу за недотримане слово казав Іслям-Гірей своїм Татарам збиратися в похід, — а султанови переказав, що варто відібрати Україну від Польщі нібито для козаків, а потім прилучити її до Туреччини.

Інших послів вислав гетьман до Москви. Він не вірив уже Татарам а тому й не дуже тішився їхньою помочю, — зате вірив у добру волю православного царя московського. Отже передав цареві лист з просьбою, зараз надіслати військову підмогу, бо Поляки вже на У-

країні і віра православна знову загрожена. І делікатно грозив, що коли не прийде поміч з Москви, то він буде примушений піддатися Туреччині, — бо з Польщею козаки вже ніколи не порозуміються.

З початку серпня дав гетьман Тимошеви 20 тисяч козаків та 2 тисячі Татар і післав його в Молдавію проти Ракочія й нового молдавського князя, що прогнав Лупулу. А сам гетьман залишився в Суботові, хотів трохи спочати. Тут прибули до нього царські посланці, спершу Ладижинській а потім Іван Хомин. Оба говорили, що цар обіцяв Україні поміч, тільки ще чекає на посла Репніна, що він привезе з Польщі.

Хмельницький відповів, що шкода й ждати на Репніна, бо хочаби Поляки й погодилися, то все одно їм не варто вірити, бо вони не дотримують ніодної умови. А якби цар прислав військо, то Хмельницький зараз намовивби ще й Білорусів до війни з Польщею — і розбилиби Поляків. Навіть кримських Татар обіцявав гетьман перехилити в підданство цареві й казав, що коли цар стане вірним другом України, ніяка сила не посміє зачепити України ні Московщини.

Тимчасом зібралося 59 тисяч козацького війська. Годі було більше призбирати, бо народ був виснажений війною від 1847 року — а по друге того року випав неврожай і багато люду пішло з України в Московщину і в далекі східні степи на нові оселі. Та і з тими силами мігби був гетьман рушити на Камянець проти короля, але й Тиміш благав ще помочі, бо проти нього стали Волохи, Молдовани, Семигородці й Поляки.

Гетьман подумав, що треба ще пробувати переговорювати з Поляками, заки прийде поміч від царя і Татар. Та не вислав уже до Поляків козацьких послів, бо боявся, що затримують їх так, як Ждановича. А вислав полоненого шляхтича Поліцкого й написав до короля лист.

Коли в таборі дізналися, що гетьман хоче миритися, всі Поляки кричали, що це знак його слабости й що тепер Україну найлекше знищити.

Тимчасом гетьман отримав ще й сумну вістку про смерть свого сина Тимоша. Згинув він у вересні 1653 року, при облозі міста Сучави. Ту битву опишемо.

ЛІКАРСЬКІ РАДИ.

ЧОМУ ПЧИХАЄМО?

Ця легка але неприємна хвороба має звичайно свою причину в катаральному запаленні слизної болони в носі. Слизна болонна, яка є звичайно рожева, червоніє, дещо підпухає, дістає більше крові і побільшену температуру — а через це „дразнить“ і не функціонує добре.

Яка причина того запалення? Ріжні бактерії, — це дуже дрібні звірятка або грибки, які тільки під дуже побільшуваними склами (мікроскоп) можна бачити, — і то тільки як точки, малесенькі прутики, або п.отинки. Їх є багато родів і вони живуть в носах здорових людей, не спричиняючи здоровому шкоди. Аж як людина перестудиться, зараз вони починають свою шкідливу роботу.

Через наглу зміну тепла кров в слизній толоні пливе раз за сильно, раз за слабо — і черев це бакцилі робляться злосливими і в чоловіка і в звіряти. Отже причиною пчихавки є перестуда слизної болони в носі. Головно це стається, коли ноги вогкі в черевиках, а людина мусить стояти або сидіти на холоді. Вразливість слизної болони в носах ріжних людей в ріжних часах є ріжна, для того й не всі катарі носа є однакові. Катару носа можна набавитися від людей хорих на пчихавку, через уживання спільної хусточки чи рушника, через поцілуї, через їх пчихання прямо в лице другому. Варто знати, що мешканці великих міст, коли виходять літом на поля в часі висипання колоса, дістають пчихавку; катарі носа від збіжевого пилку. Також катар носа може мати свою причину в іншах хворобах як: кір, носатина, сифіліс.

Обявами катару носа є: місцеве дразнення і неприємний вертячий біль в носових дірках і початково слезнистий і жовтий, опісля воднистий вплив. Опухла слизна болонна затирає носовий канал і спирає віддих. Особливо прикро це відчувають немовлята, вкі не вміють ще віддихати устами і до того ще мусять ссати. Змисл запаху є ослаблений або цілком знесилений. Подразненням впливу („секреції“) запалюється слизна болонна і шкіра верхньої губи. Це спричинює ласкотання в носі і з тою дорогою „рефлексу“ почерез продовжений стриж мізку — в потилиці, повстає пчихання. При катарі носа і пчиханню підноситься часом горячка в цілім тілі — і через цеї, — закатарені почувуються зле.

Звичайний катар носа, коли дана особа не шанується, може перекинутися на сусідні місця. Коли катар дістанеса в порожнечу горішню щоки, тоді болять лицеві кости коло носових „крил“. Коли перекинується до порожнечі чолової кости, тоді повстає біль в чолі. Катар може пересунутися дальше в долину або на боки, і може спричинити запалення мідалів, вуха і дишиці.

Доволі часто трапляється при пчихавці запалення спойки в очах і сильний біль в одному або в обох вухах.

Що робити? Треба положитися до ліжка, а пчихавка сама пройде. Трапляється, що коли хорий з пчихавкою положиться до постелі загірється, вона за кілька годин уступає, а коли встане, вона вертає. Для того під ніч, коли хорий в ліжку, катар носа майже не дає про себе знати, а на другий день зараз вертає. В ліжку треба пити липовий чай, треба випотитися. В початку, як тільки пчихавка починається, радиться капнути 3 каплі йодини на склянку води і випити рано і вечером. Як дуже тече з носа, добре є викупати ноги в дуже теплій воді і не стаючи на долівку сейчас

лягати і накриватися. Через довіз тепла в ногах кровосудинниці на долішних кінчинах розширюються, туди пливе більше крові, а в носових кровноносницях крові меньше і тому запалення уступає. В прикрих випадках добре є жувати пастильки „форман“, або нюхати білий порошок, що дістанете в аптеці. Катарі носа найчастійше дістають ті, що їм ноги потяються; — що би в обуві були ноги сухі, — треба вперто їх щодня купати в горячій воді і носити все чисті онучки або скарпетки. Добре викупати ноги, коли на них вбрати брудні перепочені онучки, сейчас натягають з онучок поту і знову стають вогкі.

Щоби других не заразити, треба при пчиханню тримати при устах хусточку. *Др. Ю. Петришок.*

ВСЯКІ ПОРАДИ І ПЕРЕПИСКА.

Ст. Крисюк. Адреси журналів: „Літ. Наук. Вістник“, Львів, Чарнецького 26, — і „Дзвони“, Львів, ул. Кілінського 1. Пробуйте вислати туди свої вірші і „Гран. Сторожів“. Як вірші добрі, то помістять.

Дехто пише, щоби ми давали в новинках „календар“, так, як давнійше. Думаємо, що це непотрібне, бо кожний передплатник має „Стінний Календар“ і майже кожний має „Золотий Колос“. На те ми й видаємо „Стінний Календар“, щоби календарними записками не забирати місця в газеті.

Чим коротша допись, тим скорше буде видрукувана.

Д. З. Піски, пов. Броди. Декотрі Ваші вірші не є Ваші, а відписані звідкись, прим. „Україна“. Тому ні одного не видрукуємо, бо під чужим не можна підписуватися.

Дописувач з Лубова, пов. Сокаль: Допису не можемо помістити, бо не потверджений нашим мужем довіря. Зрештою це справа більш особиста і в таких справах ми все радимо скаржитися до вищих духовних властей.

Передплатники з Нараєва-міста. Пропаивше на почті святочне число „Народ. Справи“ Ви повинні були реклямувати, бо ми висилаємо газету регулярно. Тепер висилаємо додатково п'ять чисел (із стінними календарями) на адресу п. Петра Нагірного в Нараєві, (одно для нього а решта для Вас).

Д. П. Зілінський Піски. Присилайте, як будуть добрі й цікаві то помістимо.

Омелья Рудий Дермань: Трудно Вам порадити, бо не пишете, на яких умовах Ви зрелися своєї частки.

Дописувач з Пост., Ковель. Вашого допису не можемо прочитати. Просимо написати чітко й коротко, на 1-2 стор. а не 14!

Допис з Рунгур. Се неможливе, на одну особу збирати в цілім краю; нехай йому село поможе, — бо край має загальні цілі. Чому не пишете, за що задовжився?

Східниця, м. д. Колядників помістимо в ч. 5 „Дзвіночка“.

Допис з Цуцилова. Правда, що Ваш о. парох Филипів Микола, належить до виїмків, коли не пішов воду освятити. Що ж ми поможимо, ще й такі бувають, та на щастя, щораз менше.

Липа п. Дубло. С. К. В польський Промисловій Школі у Львові (ул. Снопківська) вчать і малярства. Скінчивши ту школу можна йти до вищої малярської, як є талан, — але утримання у Львові дороге: 70 до 100 зол. місячно.

Мізоч, І. П. Зверніться до Т-ва „Труд“ у Львові, Ринок 39 і дайте значки на відповідь.

Клебанівка, І. Грех. Книжка про крашення шкіри є лише в німецькій мові. Питайте в книгарні, ім. Шевченка, Львів Ринок 10.

Допис з Трибухівців. Ми так докладно злочинів не описуємо, бо на що то кому здалося!

Бувший козак. І ми прагнемо, щоби той сон сповнився.

А. М. Доброполе. Часопись іде. Сконфіскованих не можемо вислати, бо не вільно — а зрештою поліція все забрала.

Допис з Новосілків пов. Рава руська. Вірші про любові не містимо.

Вол. Каш. Костева. Дякуємо. Пораду помістимо в Календарі на 1933 р. або осінню в газеті. Допись про оркестри піде.

Дир. І. Л. Пот. Ті статті про Волинь і про тамашне духовенство містили ми для загального добра й добра того духовенства — тому не бачимо причини, чому свідомі священники мали би обиджатися. Зрештою ми все підкреслювали, що не всі священники на Волині є такі темні.

Автор „Проводиря“, Гривовиця. Присимо щось інше, — це любові.

К. Валантик, Брунари. За уваги щиро вдячні, по змозі все так зробимо.

Дописі про справника Н. Грабчука і книговодця Н. Штапінця, що дали робити столики для кооперативи до чужого століяра, хоча є в селі Українці-століяри, — не можемо вмістити, бо нема зазначено, в котрім селі це сталося. Уважайте, як пишете допись.

Допис з Городниці. Ви пишете: „кооператива впала, як перейшла під управу радикалів, що читають „Громадський Голос“. То за мало. Треба ще навести імена тих людей і дати докази, що вони справді кооперативу загрили, це є головне — а що вони „радикали“ — то можна згадати лише мимоходом. Бо якби ми помістили таку допись без доказів — то що нам відповіли „Гр. Голос?“ І мавби слухність.

Доп. з Супранівки. Хіба не знаєте, де живемо, коли хочете, щоби ми містили такі дописи. Були би сконфісковані. Про коляду піде.

Дописувачі з Дібринова. І. Сорокати дякує за прихильність і передає привіт. Часом і йому бракне сил співати.

Олекса Талько, Угринів: Як лише та корова побила Вашу жінку, а її дотепний власник не хотів Вас загодити, треба було скаржити, до суду і за одно і за друге. Тепер, як жінка вже певно не має знаків, можна скаржити лише за зворот гроший. Цю скаргу виграєте. Радимо витолкувати тому чоловікови на здоровий розум, що всі його крутіства нінашо, бо суд не буде судити так як він хоче; він справу програє, ще й кошти заплатить — хіба що він ніче не має. Ви повинні троха осторожніше купувати.

Громадяни Максимівки, пов. Долина: Про покривдження селян і сільських зарібників в корнєть фабричних та міських помістили ми окрему статтю. Про ті виборчі надужиття не можемо писати із відомих

причин. Провірювати лист також не можемо. Перешліть обрахунок голосів до „Народної Канцелярії“ у Львові, вул. Костюшки ч. 1 а/П. Про те, як переробляти мясо на ріжні масарські вироби — пишемо часом і ще будемо писати. Ті статті радимо заінтересованим переховувати.

ДОПИСИ.

Носив вовк, понесли й вовка.

В Лючі пов. Коломия був довгі роки наказним комісаром Василь Ковальчук, що запас собі у „власть імущих“ ласки — доносами та лизунством. Чимало він напакостив громаді за кільканацять років комісарщини; та ось недавно його приловили на спроневеренню 625 зл. громадських гроший. Справа пішла до суду, а недовзі пан комісар „спочив“ на 6 тижнів в арешті. Кару відсидів, комісаром вже не є, але гроший ще не віддав. Треба буде „чемно попросити“. А кілько то ще таких панів комісарює по наших селах? — Лючанський.

Хто в дзвін, а дідько в клепаю.

В Чортівці пов. Городенка читальня „Просвіти“ ч. 3. купила грунт і почала будувати власну домівку. Усі свідомі люди тішаються й беруться до того гарного діла. Лише Іцкови Екерлінгови це дуже не в смак, бо будинок має стати напроти йогого склепу. Також Іцків прислужник І. Павлюк невдоволено викрикував, що він „опсалютні“ не допустить будувати „якогось чорта“. Трудно, кому Іцки є Богом, тому читальня не може бути мила. Але із Іцкових та Іванових затій нічо не вийде. Свідомі люди доведуть почате діло до кінця. — Читальники.

ТОРБИНКА СМІХУ

Старий вдовець хоче женитися, але лише з молодою дівчиною. Його кум питає його чи то правда і каже:

— «Бо то, знаєте, таки треба мати відвагу, в вашім віці брати таку молоду жінку».

— **Говоріть ви своє, а я знаю своє:** як уже маю гризти квасне яблуко, то волю, аби воно було румяне» — каже підстаркуватий жених.

— **О—**
В українськїм селі, де мешкає кільканацять латинників, ходив перед польськими святами органіст з «оплатком». Через помилку зайшов і до одного Українця і застукав в двері. Господар питає:
А що ви скажете?
— Та я з «оплатками» — каже органіст.

Господар не зрозумів і кричить: Боже любий, вже хіба в воду скакати, або що. Все яксь драчки, як не оплати то оплатки!
— **О—**

Священик: Скажи мені Михасю, що найперше випустив Ной із свого корабля, як осів на горі Арарат? Михась (спустив очі й мовчить).
Священик: Чомуж ти нічо не кажеш?
Михась: Я встидаюся.

Священик: Та чого встидаєшся? Говори відважно!
Михась: Ной випустив найперше погане повітря з корабля.

Д-р. Евген Дурделло

бувш. лікар заграничних клінік, спеціаліст скірних, венеричних і сексуальних недуг та лікарської козметики
ордує від 8—10^{1/2}, 14—18, в неділі і свята від 10—11.
Гірське сонце. Вапофор. Дієтерія. Кріотерапія. Сепараткові почекальні.
Львів, вул. Сикстуська ч. 22. III. в. 72
Телефон 38—90.

Адвокат
Др. Степан Шухевич
веде свою канцелярію
Львів, Чарнецького 24

Грипа.

Грипа напасте тепер поголовно всіх, тому з'ясувати треба так: Як почувете, що вас болять ноги, руки, голова, повіки й оправа очей, морозить вас, катар дістає, — зараз вечером вимийте добре ноги в майже горячій воді й сейчас кладіться в постіль, пийте горячий чай з медом, або горяче молоко з маслом, вкривайтеся добре майже з головою, аж доки не спотитеся. Де-хто радить дати до шклянки горячого молока з маслом ще головку розтертого часнику. Добре також витиснути один бурак (сок), дати до того дві-три ложки меду, заварити в горнятку й горяче випити. Так повторити раз і другий — і звичайно до трьох днів грипа уступає. Не легковажати собі грипу, головню в дитині, бо її наслідки можуть бути тяжкі. Як де близько мож дістати аспірини Баєра, то дорослий може зажити першого вечора і порошок і запити (дитині). Та хто відразу зробить так, як кажемо, не потребує й аспірини.

Добра вістка з Волині.

Культурно-освітнє життя в селі Боголюбах, пов. Луцьк. Почалось воно перед кількома роками в місцевій «Просвіті». Далі гарно розвинула працю Спортва Секція, що гуртує значну частину молоді села. Крім фізичних вправ і прогулок, дає також вистави, добуваючи в той спосіб кошти для потреб Секції. Зі спортивною секцією суперничить Аматорський Гурток під управою абітурієнта І. Хлопецького та хорвий Гурток під діригентурою місцевого дяка п. М. Корчова.

При Кружку «Сільського Господаря», організувалось жіноцтво, переважно молодь, в Секцію Сільських Господинь, під енергійним г. ловуванням Віри Стельмашук. На Різдво улаштувало Секція Сільс. Господинь вечірницю з багатою програмою: хор відспівав декілька коляд, Аматорський гурток відіграв комедію «Де Бога нема», на закінчення хор відспівав «Боже Великий». По тім відбулись забави, танці і лотерія. Крім розваги дав вечір і матеріальні користи, призначені на розвиток молоді але многонадійної секції. Згадати хоч словом належить ще і нашу кооперативу, котра рівнож розвивається гарно і подає найкращі надії на будуче. Всі культ. установи містяться у власній хаті «Народнім Домі».

Дуже відрадним явищем у всій культ. освітній праці є те, що всюди переважну її частину провадить молодь, запорука, що розпочата праця буде рівнорядно з віком і досвідом ще краще розвиватись на загальне добро.

Ось тут бажалиб висловити побажання до нашого священика, не зі злої волі, а для обопільного добра.

Самі селяни бажали Вас, Пан-Отче на свого душпастиря в надії, що Ви будете їм провідником, не лише в церкві, але і в громаді. Надії наші нас завели і то грубо. Не тільки помагаєте в громадській праці, а ще девчим шкодите. Обходимось без Вас і Ваших членських вкладок зовсім добре в читальні, в Кружку Сільського Господаря і Кооперативі. Однак бажано булоб і Ви хоч в церкві відправляли по українськи, як бувало, і позаволили співати «Боже Великий», бо Ваше поступовання може розбити і хор.

Учасниця.

— 0 —

НАБІЛ ДОРОЖІЄ.

Дня 15. лютого 1932. платив „Маслосюз“: За 1 кг. масла 1-а екс портове і десерове 3:80 зол., 1 л. молока 28—29 сот., 1 л. сметана 1:20 з., 1 копа Яєць 4:70—4:80 з.

ЗБІЖА.

Подібні ціни, як у 6. ч. „Нар. Справи“, — з незначними різницями на знижку.

Як де колядували.

Молодь села Уздець пов. Здолбунів, заколядувала 31.80 зл. на «Рідну Школу». — Колядники, члени читальні «Просвіти» в Славятині, пов. Підгайці уладили на Свят-Вечір спільну вечерю і зложили 13.70 зл. на Інвалідів. На жаль і в Славятині є ще кілька менше свідомих, що радше держаться панського корита, як своїх рідних твариств. Отямтеся не робіть всигду такому гарному слову. (Гість). — Читальняний хор в Загір'ю-Калуші, заколядував 100 зл. на будову власного дому читальні, а 20 зл. на «Рідну Школу». Дівочий хор заколядував на Щедрий Вечір 62.87 зл. на будову читальні. — Виділ читальні складає обом хорам і диригентуви щирю подяку. — Діти-ученики «Рідної Школи» в Копичинцях на Баворівщині заколядували на Р. Ш. 25.84 зл. (1 кл. Б. на дві листи 7.84 і 3 кл. Б. на чотири листи 18 зл.) Учителька Анна Должанська тай родичі можуть бути горді із діточок, які вже від нині розуміють і добровільно виконують народні обовязки. З таких дітей виростуть вірцеві громадяни. — В Дублицях пов. Заліщики свідоме парубоцтво колядувало на Р. Ш., а о. Переволоцький зробив на них донос до староства, аби відібрати коляду, а як не вдалося, грозив членам читальні арештом. (Ще й такі отці е!) — Малі школярі в Супранівці пов. Скалат заколядували 26.47 зл. на Р. Ш. Школярський гурток дуже гарно працює. — Читальняний хор в Луці малій пов. Скалат під проводом дяка Михайла Уличного заколядував 22 зл. на Р. Ш., 10 зл. на політичних в'язнів. — Малі школярі в Уричі пов. Сколе, заколядували 8 зл. на Р. Ш. — В Костельниках закол. на Р. Школу і 10 зл. на Укр. Інвалідів. — В Милованню пов. Товмач школярі заколядували 2.50 зол. на Р. Ш. Колядою проводили Михась Дорош і Василь Бубна. — В Пралківцях пов. Перемишль старші заколядували 120 зл. на будову читальні, а діти з «Вертепом» з («Зол. Колосу») 30 зл. на Р. Ш. — В Кривіці (п. Рава р.) заколядували 20.25 зл. на Р. Ш. — В Струтині нижній (п. Долина) заколядувала молодіж 103.67 зл. на «Р. Школу».

Честь усім свідомим колядникам!

Примітка: Імен колядників не можемо містити, бо брак місця в газеті. Та думаємо, що свідомим людям не йде про прославлення свого імені а про добру славу свого села і про добро народних установ, на які колядували. (Записуємо тільки ті «коляди», що перейшли через «Н. Справу» або на які є докази, що віддані просто до РР. Школи. Притім звертаємо увагу, що Виділ «Р. Ш.» у Львові визнає тих, що ще не надіслали заколядованих грошей, щоби зробили це якнайскорше).

Добра часопись — то криниця з якої розумний чоловік черпає все свіжі науки й поради.

ЛІКАР
Др. мед. **ІВАН МАТІЯШЕК**
— ПЕРЕНІСНЯ —
з Мельниці до Станиславова
і ординує від 2. лютого ц. р. в недугах внутрішніх і дитячих при вулиці ГОЛУХОВСЬКОГО 27. (Н. Н. Дому).

ЛІКАР
Др. **Степан Кововалець**
ординує в Куликові (дім Мусія).

НА РІДНУ ШКОЛУ через Нар. Справу зложили: Еміль Капій, Скнилів 4 зол., Олена Курташ, Брошеів 9 зол., Павло Походило, Мьяновичі 1:40 з., Іван Химчак, Поляни 12:50 з., Зеньо Новосілецький (через Дзвіночок), Гололази 0:40 з.

НА УКР. ІНВАЛІДІВ через Нар. Справу зложили: Т-во Студіон, Зарваниця 2 з., Богдан Гриньків, Журів (збірка) 6:10 зол., Зеньо Новосілецький, Гололази (через Дзвіночок) 0:30 зол.

НА „ФОНД ВОЄННИХ ВДІВ І СІРИТ“ через „Дзвіночок“ зложили: Зеньо Новосілецький, Гололази 0:30 з.

АКУШЕР І ГІНЕКОЛЬОГ
Др. Й. Швігер
Львів, Собєського 9. Тел. 31-90
приймає цілий день

„ЕЛЕГАНТ“

Одинока найліпша й оверідна ПАСТА ДО ВЗУТТЯ КОНСЕРВУЄ ШКИРУ
Уживайте лише цю ПASTУ
— Адреса —
Львів, Кордецького 5.

НЕРВОЛЬ Хеміка Др. Францова
проти одинокий радикальний та випробований середник (натирания)
РЕВМАТИЗМУ
колення з причин перестуди, пострілу, ісхіас і т. п.
Жадайте в аптеках!
Вибір та головна продаж
Аптека МІКОЛЯША
Львів, Коперника 1.
1059

ЗНАЄШ

МАМУСЮ!

від часу, як даєш мені того Скотта, я є найсильніший в класі.

ЕМУЛЬСІЯ СКОТТА знамените вітамінове відживлювання для дітей

Зміцнює і розвиває організм дитини і оберігає його перед кривухою (англійською хоробою) та заразливими недугами, як коклюш, дифтерит, шкарлатина, грипа і т.д.

Але жадайте лише оригінальної Емulsionі Скотта, бо підроблювання мають дуже малу вартість!

ПАПЕРЦІ - ТУТКИ, ТУТКИ - ПАПЕРЦІ

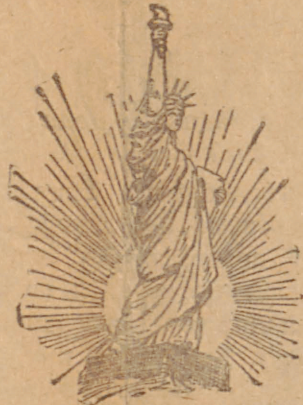
ОДИНОКА УКРАЇНСЬКА
ФАБРИКА ПАПЕРЦІВ
І ТУТОК

К-А-П-И-Н-А

дав покупцеві товар першої якості по конкурентній цінах, а україн. робітництву працю і заробіток.

Кооп. „Будучність“, Тернопіль, Липова 2.

СЕНАТОР РОБИНСОН КРИТИКУЄ „ПРОРОКІВ ДОБРОБУТУ”

ТВЕРДИТЬ, ЩО РЕПУБЛІКАНСЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ СПРИЧИНИЛА БЕЗГОЛОВ'Я НА БІРЖІ, БО ПІДДЕРЖУВАЛА СПЕКУЛЯЦІЮ СВОЇМИ ОПТИМІСТИЧНИМИ ЗВІТАМИ ПРО ДОБРОБУТ.

ВАШИНГТОН, 31. жовтня. — Сенатор Робінсон з Аркансо, обговорюючи останні події на нью-йоркській біржі, підніс, що причиною того хаосу є сама републіканська партія. Коли так демократи були при владі, то републіканці горлали на весь світ, що це демократи доводять край до руїни. А тепер ми свідками того, що мільйони людей потратили свої дрібні ошадности, які ульковували в шері, надіючись дорогою спекуляцією поправити своє матеріальне положення. Ті люди не були ніколи спекуляторами, колиб не чули від довгих літ про одне й те саме, що край провітає, що все підноситься та що добробут такий, якого ще світ не знав.

Сенатор Робінсон твердив, що тут найбільше винуваті президент Гувер, секретар Мелон і бувший президент, маючи тут на думці особу Куліджа. Всіх їх називає він пророками добробуту.

НОВИМ ХАБАРНИК.

МАВ УЗЯТИ \$10,000 І НЕ КОНТРОЛОВАТИ БАНКУ, ДО ЧОГО БУВ ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ.

НЬО ЙОРК, 31. жовтня. — Суддя Артур С. Томкінс переслухав учора Френка Г. Вордера, бувшого банкового суперінтендента, обжалованого за хабарництво. Мав він поборати \$10,000 за те, щоби не перевести піврічної контролю в банку „Сіті Трост Компані”, якого головним власником був Франческо Феррарі, котрий попав у банкрутство.

Вордер перечив обжалованню, а його дочка доказувала з пам'ятника, який веде кожного дня, що в той день, коли її батько мав дістати хабара, його навіть не було вдома. Але призналася, що Феррарі дав їй гарний автомобіль у формі презенту.

СПІШИТЬ ЛІТАКОМ НА ОПЕРАЦІЮ.

ГАВАНА, 31. жовтня. — Сьогодні прибув сюди літак Горасіо Васкез, президент республіки Сан Домінго. Завтра полетить він далі до міста Балтімор, щоби піддатися там негайно операції.

МАДАМ КЮРІ ГОСТЕМ ГУВЕРА.

ДІСТАЛА \$50,000 В ДАРУНОК ДЛЯ ЗАКУПКА РАДУ НА ДАЛЬШІ ДОСЛІДИ.

ВАШИНГТОН, 31. жовтня. — В присутності французького й польського дипломатичного корпусу й многих учених, вручив президент Гувер Мадам Кюрі \$50,000 як дар американських жінок. Гроші ті мають бути вжиті на закупку одного грама радю, який має бути закуплений у Бельгії. Рад той буде відданий варшавському шпиталеві, який носить назву Мадам Кюрі.

Президент Гувер підніс великі заслуги співвонахідниці радю, а Мадам Кюрі дякувала президентові й американському народові за дарунок. Дякувала від імені Франції і свого рідного краю, себто Польщі. Зосібна згадала, що польський нарід особливо влячний Гуверови за його допомогову акцію для Польщі.

ЗА КОНТРОЛЕЮ ПРАВИТЕЛЬСТВА.

А ПРОТИ ЗАВЕДЕННЯ ПРОГИБІЩІ.

ТОРОНТО (Онтаріо), 31. жовтня. — Сторонники прогибіщії мали при виборах цілковиту невдачу. При провінційних виборах нарід завився за дальшим продажем алькоголю під контролею правительства, як не досі практикувалося.

НА БІРЖІ ВСЬО ПІШЛО ВГОРУ.

БО СТАРИЙ РАКЕФЕЛЕР ПОЧАВ КУПУВАТИ.

НЬО ЙОРК, 31. жовтня. — Джан Д. Ракефелер старший оголосив комунікат у справі подій на біржі. Він твердить, що паніка, яка опанувала біржею, не має ніякого оправдання, бо економічні відносини краю здорові. З тої причини він сам береться купувати більшу скількість цінних паперів.

Коли розійшлася вістка, що Ракефелер дійсно купує, кинулись спекулянти й собі купувати. В той спосіб папери піднесли майже на таку суму, на яку спали попереднього дня, коли панувала найбільша паніка, якої ще біржа ніколи не переживала.

ВЕРНУЛИ З ПІДБИГУНОВОЇ ПРОГУЛЬКИ.

ЩАСЛИВІ, ЩО МОЖУТЬ ДІСТАТИ ТЕПЛУ СТРАВУ.

ЛІТЛ АМЕРИКА (Антарктика), 31. жовтня. — До головного таб'єру полярного дослідника Бирда повернула експедиція, яка робила геологічні досліді. Перебула вона дорогою довгу на 100 миль на протязі восьми днів з половиною.

Пен аж підсакавали з радости, коли запохали свіже м'ясо. А погоничі пішли нагирати спалені від вітру, сонця й морозу лива, ждучи нетерпеливо, коли дадуть їсти.

Дорога була дуже утяжлива, бо в день пекло сонце, а в ночі всьо замерзало.

ГАРВАРД НЕ ДАРМУЄ.

КЕМБРИДЖ (Месечусетс), 31. жовтня. — о. Фредерик М. Еліот подає на підставі своїх помічень над американськими університетами, що в гарвардському університеті студенти дійсно дбають за науку, а дотого читають рівнож дуже багато поза школою.

КАНДИДАТІВ НЕ БРАКУЄ.

КОЛОМБОС (Огайо), 31. жовтня. — Зприводу смерті сенатора Буртона зрослося вже 50 осіб свою кандидатуру на опорожене сенаторське місце. Кажуть, що сенатором може вийти тим разом жінка.

В ПАМ'ЯТЬ ПАДОЛИСТОВИХ ДНІВ

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ!

Надходять дні, які будять з просоння й найбільш байдужних, об'єднують розеднаних, упавших на дуці підносять, а активніших до що раз дальших жертв загірають.

ЦЕ ПАДОЛИСТОВІ ДНІ, КОЛИ СВЯТКУЄМО ПАМ'ЯТЬ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ НА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ.

Тому 11 літ ми мали свою власну державу. Це історичний факт, якого не в силі затерти ніяка з окупантських влад, що розсілася на наших землях, поваливши брутальною силою відроджену українську державу.

Так, ми відновили свою державність по 600-літнім поневоленню. І втратили її знову, бо неможливо було в тім короткім часі зробити з рабів вільних людей. Можна було в тім короткім часі скинути фізичне ярмо, але неможливо було переіменити нашого рабського духа й переробити рабів на по-державницьки думаючу націю. Тому не викресали ми всієї своєї сили до боротьби з ворогами нашої державности. Бо ми не пожертвували для своєї вільної держави навіть стількі жертв крові й майна, скількі мусли жертвувати в обороні австрійської чи російської імперії. І головню тому не вдержали ми своєї держави по обох боках Збруча.

Коротко існувала наша власна держава. І дорого оплатили ми її існування, бо окупили її смертю найідейнішої частини нашого народу. Та жертви ті не пішли на марно. Бо ми бачимо, що хоч властива війна минула, хоч держава наша впала, і хоч ми в руках ворогів — обезсилені й розбиті, то мимо того душа наша у неволі стає тепер більш вільною, як вона була нею, коли ми мали свою власну державу. І тому тільки маємо все нових борців, що ще й тепер гинуть чи гинуть по тюрмах чи таборах смерті

„ЗА ТЕБЕ, РІДНИЙ КРАЮ МИЙ,
ЗА ТЕБЕ, МИЙ НАРОДЕ...”

Об'єднання Українських Організацій в Америці, йдучи за почуваннями Американських Українців, повело акцію, щоби пошанувати пам'ять тих борців, що наставляли свою грудь, щоби змити раз на завсіди з нашого народу пятю рабства й неволі. Американські Українці рішили поставити своїм коштом віковий пам'ятник тим, що згнули за українську державу й тим, що боронили тієї держави, але в боротьбі не згнули, а тільки інвалідами стали. Ме рішили поставити пам'ятник тим, що:

... Від гір Карпат —
По Київ, Чорне море,
Ціною ран, кровавих втрат
Зменшали рідне горе.

Ми рішили побудувати пам'ятник в честь:

...отих Стрільців,
Що в час змагань народу,
Ішли вперед, як поля борців,
На бій — за честь, свободу.

І назвали ми його:

ДІМ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ

Стоятиме він у Львові,

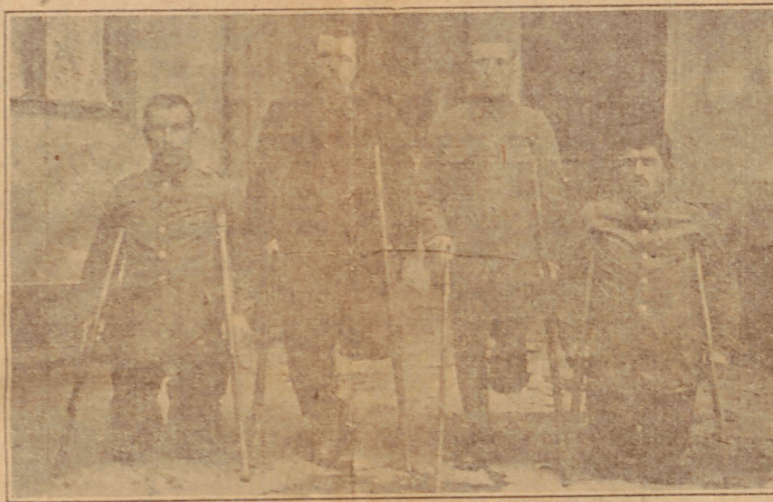
В ПАМ'ЯТЬ ПЕРШОГО ПАДОЛИСТА 1918 РОКУ.

А пишатися буде на нім мармурова таблиця, на якій буде вирито, що пам'ятку ту побудовано

ЖЕРТВЕННІСТЮ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

в доказ їх благородних і патріотичних почувань, зв'язаних з визвольними змаганнями їх братів у Рідному Краю.

ГЕРОІ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРТЬБИ.

Група інвалідів Української Галицької Армії.

Дім Українських Інвалідів має бути протестом американських Українців проти польського наїзду на наші землі, як і протестом проти того нелюдського поступовання польської окупантської влади, яка не дозволяє на нашій землі на прилюдні зборки навіть на такі цілі, як допомога інвалідам чи закупно протез для нещасних жертв воєнного лихоліття.

Щоби довершити будову тої віковий пам'ятки, треба нам зібрати ще \$20,000. Це є найменша сума, за яку можна буде нам вивязатися з нашого завдання в такий спосіб, що дамо Рідному Краєви пам'ятник, який відповідав би хоч у дрібній частині гідности американських Українців і їх розумінню героїських подвигів тих наших стрільців, котрі вже в могилах, як і тих, що інвалідами стали.

Щоби довершити того великого діла, Об'єднання Українських Організацій в Америці звертається тому в оті Падолистові Дні до всього нашого громадянства з горячим закликком: **УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ! ДАЙМО, АЛЕ НЕГАЙНО, ЖЕРТВУ НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ У ЛЬВОВІ.**

ЗБУДУЙМО ВІКОВИЙ ПАМ'ЯТНИК БЛАГОРОДНИХ ПОЧУВАНЬ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИКА В АМЕРИЦІ ДО ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ РІДНОГО КРАЮ.

БУДЬМО ДІТЬМИ ПАДОЛИСТОВИХ ДНІВ, СЕБТО ТОГО ПОКОЛІННЯ, КОТРЕ ГОЛОСИТЬ, ЩО ТІЛЬКИ ТОЙ ЛЮБИТЬ РІДНИЙ КРАЙ, ХТО ДАЄ ЖЕРТВИ НА ЙОГО КОРИСТЬ.

ЗА ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

О. Ревюк, Г. Шабатура, Л. Мишуга, В. Клодницький, Т. Грицей, о. Л. Левницький, о. А. Іванішин, М. Дармограй, о. В. Сполітакевич, В. Кедровський, В. Титанич, о. В. Каськів, Г. Пилюк, О. Стеткевич, М. Воробець, П. Сокальчук, Н. Давискиба.

БОРТЬБА СЕЛЯНСТВА ПРОТИ ЗДИРСТВА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ НЕ ПРИТИХАЄ

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ СЕЛЯН ТА СВЯЩЕНИКІВ. ДО КРИМІНАЛЬНИХ ЗЛОДІВ СТАВЛЯТЬСЯ ЛІПШЕ НІЖ ДО СЕЛЯН. ЗМІНА ГОЛОВНИХ ЧЕКІСТІВ.

МОСКВА (СССР), 31. жовтня. — Офіційна радянська телеграфічна агенція повідомляє, що за останню добу знову засуджено на розстріл 12 осіб у різних частинах Росії. Смертні присуди винесені за вбивства, підпали та інші проти-радянські форми терору та проти-комуністичну агітацію. Серед засуджених тепер до розстрілу знаходяться два священники та один мула й кілька селян.

П'ять учасників великої злодійської банди Кірюхіна засуджено на смертну кару, інших 28 членів тієї банди засуджено лише на в'язничну кару від двох до десятих літ. Банда Кірюхіна кілька літ грабувала й убивала людей в районі від Уралу до Криму. На суді виявилось, що вождь вбила й ограбила не менше 65 людей. Ця банда кілька років тероризувала мирне населення. Учасників її трудно було піймати, бо вони добре вміли ховати кіші в воду. Так, наприклад, після якогонебудь вбивства вбийники давалися поліції піймати за крадіж з кишень. Тоді вони спокійно сиділи в арештах, а поліція не могла попасти на слід убийників, бо не шукала їх в арештах.

Більшість бандитів росповіли на суді докладно про свої злочини, а сам Кірюхін признався, що він власноручно вбив 30 осіб.

Виконуючий обовязки голови всеросійського Чека, Трилісер, звільнений зі свого становища. На його місце призначено відомого чекіста Ягоду, а помічником йому Месінга.

СПРАВА ПАЛЕСТИНСЬКИХ ПОГРОМІВ.

СЛІДЧА КОМІСІЯ ЗАКІНЧИЛА ДОПИТ НАЧАЛЬНИКА ПОЛІЦІЇ. ЖИДИ СПРОВОКУВАЛИ ВИСТУП АРАБІВ.

ЕРУСАЛИМ (Палестина), 31. жовтня. — Бритійська слідча комісія закінчила п'ятнадцять-годинний допит начальника ерусалимської поліції, Сандерса, в справі останніх погромів у Ерусалимі. Він заявив, що не можна всіх Арабів обвинувачувати в нападах на Жидів та у ворожому ставленню до них. Таксамо, на його думку, не можна навіть підносити питання, щоби не допускати Арабів до Стіни Плачу, бо годі обчислити страшні наслідки, колиб таке рішення запало.

Далі він стверджує, що Араби були спровоковані до нападів на Жидів поведінкою самих Жидів, особливо молодих, коли вони врядали демонстрацію-похід проти Арабів ізза Стіни Плачу.

СТАНОВИЩЕ В КИТАЮ ГРИЗНЕ.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ВИСИЛАЮТЬ ШЕ ШІСТЬ СВОЇХ ВІРСЬКОВИХ КОРАБЛІВ ДО КИТАЮ.

ШАНГАЙ (Китай), 31. жовтня. — Президент китайської республіки Кай Шек прибув до Ганкова, щоби особисто керувати правительством військами проти повстанців. Він видав наказ про генеральний наступ проти повстанців, з якими завзяті бої вже почалися. Покищо успіхи ніби на стороні військ генерала Кай Шека.

На скількі гризне становище в Китаю, може буде доказом те, що Злучені Держави посилають туди ще шість своїх торпедовців для збільшення американських сил. Це робиться тому, щоби вразі нової різни в Китаю забезпечити життя американських громадян та взагалі чужинців у приморських містах Китаю.

НОВИЙ КАНДИДАТ У ПРЕМ'ЄРИ.

БУДЕ СТАРАТИСЯ СФОРМУВАТИ КАБІНЕТ, ЯКИЙ ПРОДОВЖУВАВ БИ ПОЛІТИКУ БРІЯНА ТА ПУАНКАРЕ.

ПАРИЖ (Франція), 31. жовтня. — Президент республіки доручив голові сенатської фінансової комісії, Клементелєви, сформувати нове правительство Франції. Клементель належить до поміркованих радикалів і очевидно стріне більше потертя в парламенті ніж партійний ортодокс Даладе, якому не пощастило сформувати міністерства.

Клементель старается підібрати собі таких міністрів, щоби його правительство продовжувало закордонну політику Бріяна, а фінансову Пуанкаре. Кажуть, що його уряд буде такий самий, як Пуанкаре, але без Пуанкаре. Бріян, міністер фінансів Шерон та міністер праці Люшер уже дали свою згоду приступити до правительства Клементеля.

НЕ МОЖУТЬ ЗВЕСТИ БЮДЖЕТУ.

ПОКИ НЕ БУДЕ РАТИФІКОВАНИЙ ПЛАН ЙОНГА, НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ СКЛАСТИ БЮДЖЕТУ.

БЕРЛІН (Німеччина), 31. жовтня. — Міністер фінансів Гельфердінг заявив у парламенті, що так довго, поки не будуть затвержені протоколи газької конференції та не буде ратифікований всіма державами план Йонга, він не може предложити парламентові остаточного державного бюджету. У звязку з планом Йонга намічаються ґрунтовні фінансові реформи, які будуть обговорюватися лише після затвердження цього репараційного плану.

ГІМНАСТИКУЄТЬСЯ.

ПАРИЖ (Франція), 31. жовтня. — Лікарі були здивовані тим, що Клемансо, не зважаючи на слабе серце й свій 88-літній вік, гімнастикується на протязі 15 хвилин. Це його дуже перетомило, а тому вони заборонили інструкторови гімнастики приходити до Клемансо на його виклики. Старий політик тепер поспішно закінчує писати свої спогади.

„СВОБОДА” (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J. Owned by the Ukrainian National Association, Inc. Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Table with subscription rates: One year, Six months, Three months, Foreign and Jersey City Rates. Includes columns for 'SUBSCRIPTION RATES' and 'ПЕРЕДПЛАТА'.

Address: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Western Ukraine's Day of Independence.

November the First is the Fourth of July of the people of Western Ukraine. On November 1, 1918, they declared themselves an independent nation to be known as the Western Ukrainian Democratic Republic.

It was a remarkable event. Western Ukraine had been once the independent kingdom of Galicia. Weakened by the Tartar invasions from the east, it had fallen prey, about the middle of the fourteenth century, to the invasion of Poland from the west.

The two Ukrainian uprisings gave Russian tsars the opportunity to meddle into the affairs of Central Europe. Soon after the second Ukrainian uprising Poland, prostrated because of her expansionist policies, was partitioned among her neighbors.

So used were the Poles to this privileged position in Austria that when Austria had broken down and when the Ukrainians of Galicia, relying upon the principle of self-determination of nationalities, proclaimed by the Allied and Associated Powers, had declared themselves an independent nation, Poland invaded Western Ukraine to annex it to Poland.

ПЕРША РІЧНИЦЯ 1-го ПАДОЛИСТА.

Галицька Армія святкує першу річницю відродження Української Галицької Державності. Камінець Подільський, 1919 р.

Д-р Остап Грицай.

ТІНІ ГЕРОЇВ УКРАЇНИ КЛИЧУТЬ

Слово на свято XI-років Листопадового подвигу (1. XI. 1918. — 1. XI. 1929 р.).

„Присягати за Україну Життя положити І кайдани ворожії 3 матері здоймати...” (З народньої пісні).

З глибин стрівоженої темряви листопадової ночі, з бурхливого хаосу боротьби на життя і смерть, з пресоріяв безконечних боєвищ, засіяних горем, кровю, полтих, бе до нас сьогодні закликає великим голосом немертвий, — Голос Героїв, борців за Україну:

Вставайте, діло Поляглих кінчати!

Вогонь Любови мільонів серць горить в закляку Іх. Боєвий запал мільонів грудей пробуджує в ньому іскрами пожежарів. Остання мука мільонів коначних протестує в заповитім закляку до мертвих, живих і ненароджених поколінь поневоленої України: Кінчайте діло Волі, кінчайте!

Тіні мстників України встають. Двигаются це раз вікопозним наступом на ворога, вдарили це раз у крицеві, стогомонні сурми Листопада. Тіні Героїв України кличуть!

Це нині, 1. Листопада, Іх день, свято Іх пропам'ятного подвигу. В численних промовах, по всіх українських середовищах, де не погасла ще іскра національної свідомості і революційного змагання до здійснення визвольних ідеалів України, величаємо нині той Іх подвиг, що почався здобуттям Львова збройними силами наших Січових Стрільців, проголошенням Незалежної Української Держави на колишній австрійській займанщині, а скінчився безталантими, хоч своїм героїзмом, своєю всегертовію преславними боями Української Галицької Армії за незалежність об'єднаної Української Держави.

І воно самозрозуміло, що душа кожного з нас сповнена нині вдячними споминами про героїстичність наших Стрільців та про те наше, ще так дуже близьке нам минуле.

Але шануючи з приводу Листопадового Свята врочистими обходами минуле, ми не дозволити забувати ні на хвилино, що фактична вартість цього минулого виявляється щойно в доцільнім і безумовно творчим зв'язку з нашим теперішнім та з нашою майбутністю. Сувора дійсність, сотворена теперішністю, завжди важливіша, ніж прогомонала дійс-

ність минулого. І якщо ми повертаємо й повинні час-до-часу повертати до минулого, то слід нам робити це раз із пошани для пам'яті наших Героїв, а далі тому, щоб з діла минулого навчитися що-найбільше для нашого теперішнього. Ми не будим гідні крівавих жертв Героїв боротьби за визволення України, колиб Іх подвиг не став для нас до-роговказом до нових змагань, кермованих полпри ввесь ентузіазм для великої справи — холодною, критичною розвагою. Значить, нам не тільки важко величати нашу останню боротьбу за визволення, але й важко глибоке призадуматися над тим, чому ця боротьба мимомовно стільки героїстичних і жертв не вчинчалася. Урочистим успішним століттями так, що нечувано героїстичні зусилля, безліч жертв, посвяти і труду, просто великанські капітали національної сили, мов наперекір усім героїствам, трохі не з кожним великим поривом народу, ішли в нас на марне. Хмельниччина, Полтава, Дорошенка, Гайдамаки, а тепер Листопадовий подвиг — усе те величаві моменти в нашій історії; всі вони значуються потоками крові, пролітої Героями за волю і честь Рідної Землі, але в суті речі ми властивої держави не встигли вибороти до сьогодні. Правда, — в моїх писаннях на сторінках нашого журналу я вже нераз підкреслював, що в цілому визвольного діла, яке нестерпно і плавно іде вперед, треба нам і приняти невдачі цінувати нарівні з успіхами як необхідні етапи в розвитку визвольних змагань.

Та як-що так, то таким невдачам мусять скорше ці пізніше відповідати успіхи першорядного значіння і досягнення.

Слідче наші невдачі знам'яй тим, що вони досягнені успіхи руйнують в цілості, вони примушують нас усе в нову починати діло визволення від найперших основ. Сьогодні, в одинадцять років після проголошення Української Держави, та епоха нашої державності це прогомонала минуле; вона живе в наших споминах і традиціях, а не неодолітими монументами обнов-

судьби народу в дійсності писар Пилип Орлик — казали життя. А тіні героїв України до нього в імені поневолено-кличуть нас з кожним Листопа-го народу: „Очі всіх на тя у-повають і не дай Боже на те-бе смерті, бо як зістанемося в такій неволі, то й кури нас загребуть”.

А все те сьогодні вражаючий, замогильний крик Героїв України до нас, вести діло на-роднього визволення інакше, ніж ті, що хоч веди його жертвенно, то всетаки до ня-кого спасенної цілі не довели. Шож — уське велике діло потребує до свого здійс-нення в першу чергу — трива-лої праці над ним. Тривалої роботи по лнії одного, в усіх подробностях продуманого, з погляду на всі можливості, несподіванки й небезпеки розу-ють нам ще раз, як то більше-вищій червоної царі розуміють незалежність України. А в Галиччій Ляхи так безоглядно здушують в нас усякий об'яв, усякий відрух національної думки, що вже навіть за кон-цертову деклямацію уривку з поеми О. Бабія „Гуцульсь-кий Курін” держали безвинну людину, студ. Ів. Кейвана (Карлів, пов. Снятин), 8 міся-ців у тюрмі! Так докиж то ще вільно буде чужинським на-дзінникам на українську землю допускати всіх можливих безправств проти нас, не стрі-чаючи всенароднього відпору з нашої сторони?

Українські мужі, жінки і діти, тіні Героїв Листопада кличуть! Вони закликають нас нині на кров Тих, що полягли во славу на боєвищах Жовтих Вод і Княжого Байрака, Корсуня й Пиливців, Берестечка й Полтави та всіх інших аж ген до тих новітніх, що розкинулись безліччю могил по цим і по тім збоці Збруча, кінчати діло ви-зволення України всіми сила-ми, всіми засобами, всіми та-лантами народу! Не думаймо, що сама слава колишнього подвигу стане нам за волю в майбутньому. І не даймо, щоб усі наші пориви, всі наші ви-звольні зусилля заляла все тих-самих пороків і хиб в нашій духовності ішли цілими столі-ттями на марне. Адже сьогодні ми уже просто сором стояти перед культурним світом 40-мільйонною масою поневоле-них, без власного права, без власної хати, без власної дер-жави. Беріть кожний за виз-вольне діло в об'єднаній гро-мадянщині під теперішню чинну, говорять про конче-ний зрив організації національ-ної солідарності та покінчення між-

собиць партій, бо „теперішній момент це наказує”. Але мені здається, що все те наказував уже 1918-тий рік, і це і тра-гедія нашого національного нерозуму, що нам ще й сьо-годні треба аж окремих мані-фестів, щоб зазвяти нас до роботи, яку ми саме в зазна-ченій УНДО-ним формі по-винні були почати ще тому 11 років.

А тимчасом вороги України гуляють собі здорово на на-шій землі. Останні арештування на Ра-ненській Україні — див. пере-дміський „Український Голос” в ч. 41 з 13. X. ц. р. — жер-твими яких бачимо вже навіть таких наших людей, як Олена Пчілка і С. Єфремов, докazu-ють нам ще раз, як то більше-вищій червоної царі розуміють незалежність України. А в Галиччій Ляхи так безоглядно здушують в нас усякий об'яв, усякий відрух національної думки, що вже навіть за кон-цертову деклямацію уривку з поеми О. Бабія „Гуцульсь-кий Курін” держали безвинну людину, студ. Ів. Кейвана (Карлів, пов. Снятин), 8 міся-ців у тюрмі! Так докиж то ще вільно буде чужинським на-дзінникам на українську землю допускати всіх можливих безправств проти нас, не стрі-чаючи всенароднього відпору з нашої сторони?

Українські мужі, жінки і діти, тіні Героїв Листопада кличуть! Вони закликають нас нині на кров Тих, що полягли во славу на боєвищах Жовтих Вод і Княжого Байрака, Корсуня й Пиливців, Берестечка й Полтави та всіх інших аж ген до тих новітніх, що розкинулись безліччю могил по цим і по тім збоці Збруча, кінчати діло ви-зволення України всіми сила-ми, всіми засобами, всіми та-лантами народу! Не думаймо, що сама слава колишнього подвигу стане нам за волю в майбутньому. І не даймо, щоб усі наші пориви, всі наші ви-звольні зусилля заляла все тих-самих пороків і хиб в нашій духовності ішли цілими столі-ттями на марне. Адже сьогодні ми уже просто сором стояти перед культурним світом 40-мільйонною масою поневоле-них, без власного права, без власної хати, без власної дер-жави. Беріть кожний за виз-вольне діло в об'єднаній гро-мадянщині під теперішню чинну, говорять про конче-ний зрив організації національ-ної солідарності та покінчення між-

собиць партій, бо „теперішній момент це наказує”. Але мені здається, що все те наказував уже 1918-тий рік, і це і тра-гедія нашого національного нерозуму, що нам ще й сьо-годні треба аж окремих мані-фестів, щоб зазвяти нас до роботи, яку ми саме в зазна-ченій УНДО-ним формі по-винні були почати ще тому 11 років.

А тимчасом вороги України гуляють собі здорово на на-шій землі. Останні арештування на Ра-ненській Україні — див. пере-дміський „Український Голос” в ч. 41 з 13. X. ц. р. — жер-твими яких бачимо вже навіть таких наших людей, як Олена Пчілка і С. Єфремов, докazu-ють нам ще раз, як то більше-вищій червоної царі розуміють незалежність України. А в Галиччій Ляхи так безоглядно здушують в нас усякий об'яв, усякий відрух національної думки, що вже навіть за кон-цертову деклямацію уривку з поеми О. Бабія „Гуцульсь-кий Курін” держали безвинну людину, студ. Ів. Кейвана (Карлів, пов. Снятин), 8 міся-ців у тюрмі! Так докиж то ще вільно буде чужинським на-дзінникам на українську землю допускати всіх можливих безправств проти нас, не стрі-чаючи всенароднього відпору з нашої сторони?

Українські мужі, жінки і діти, тіні Героїв Листопада кличуть! Вони закликають нас нині на кров Тих, що полягли во славу на боєвищах Жовтих Вод і Княжого Байрака, Корсуня й Пиливців, Берестечка й Полтави та всіх інших аж ген до тих новітніх, що розкинулись безліччю могил по цим і по тім збоці Збруча, кінчати діло ви-зволення України всіми сила-ми, всіми засобами, всіми та-лантами народу! Не думаймо, що сама слава колишнього подвигу стане нам за волю в майбутньому. І не даймо, щоб усі наші пориви, всі наші ви-звольні зусилля заляла все тих-самих пороків і хиб в нашій духовності ішли цілими столі-ттями на марне. Адже сьогодні ми уже просто сором стояти перед культурним світом 40-мільйонною масою поневоле-них, без власного права, без власної хати, без власної дер-жави. Беріть кожний за виз-вольне діло в об'єднаній гро-мадянщині під теперішню чинну, говорять про конче-ний зрив організації національ-ної солідарності та покінчення між-

Ю. СВИТАНОК.

В ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

Літа вже минули від зривного Дня! — В цей День ми підняли Прапори до Волі! В цей День нам справдилася Волі туга, — В цей День ми пірвали окови неволі!

Минули ясні дні, Минули дні підйому, Забулись Волі сні, Моменти перелому! І ми ідем у будня дні З чолом покосиним від горя І мрійно ждемо днів весни, Нових часів, — кінця неволі! — Минули Волі ясні сні, Ми знов в важім ярмі неволі!

Іде бій о Львів, — старий князівський город! — По вулицях несеться тріскіт крісів; Гранатів гук, мов дикий вискіт бісів, Несе в простір заліза смертний холод!

Та жар пала з очей Стрільців Січових в бою! Могутній оклик рвесь з грудий І бе у місто гуком грому: Не візьмеш, ляхе, „Предків Дому”!

Вперед! У бій за славу, честь, за віру! За стяг святій! — Хай йде світанок Волі! — І був цей клич мов ясний промінь Доли! Він гнав від себе жах і бив зневіру!

Листопад! — Кілько споминів злучилось В тім єдинім слові! — Кілько мрій, Сподівань в нім в одно могоче злялось, Кілько дум багачів і снів надій! Літ тому десять Стогла чудна оснь — Немов весна нова прийшла, Немов зоря нова зійшла Прогнати світа сутінки! Буз час новий, великий і незнатий; Ломивсь трон, світ увесь з основ Валився в пропасть; в світа ясні брані Розковані народи зяли кров!

Озвалися інстинкти рас, Озвалися експанції мрії, — Озвалися у їх і в нас Давні часи, старі надії! Ішли у бій старі і молоді, діти, брали кріс у руки, з пісню ішли на мук, Зносили радо кров і голод!

І жар пала з очей дітей малих у бою! Могутній спів ішов з грудей І бив у місто гуком грому: Не візьмеш, ляхе, „Предків Дому”! І був цей спів, мов ясний промінь Доли! І був цей спів, мов ясний усміх Волі! Він гнав від себе жах і бив зневіру І ніс на крилах Пісні Сили Віру!

З жаху, у риках крові і терпінню Родилась Волі! Дія стони мук, Що кров вивчалась маревом видіння.

І звали ще живих на їх чергу Іти у бій по рани! Кров борців Багрила брук! Та було в тім клику Огнянім Волі шось святе, могоче, Що звало Іх безжално кинуть все Минуле! Був у нім порив жагучий

Чину! Творчий Дух життя Іх звав Іо подвигів, до крови, ран і болю! А снілись ім лугів килими трав!

Це був чарівний Час Народу Зриву! В той час терпін, змагань у лютім бою, В той час святій сердешних діл пориву, В той час борні за Люду лучшу Долю —

Далекий гук потряс землі підстави І дивний тріскіт почули людські вуха, Немов упали десь гранатні лави, Що ними звалено Народу Духа!

Немов пірвались десь залізні дуби, Що ними скочано Серця Народу, Немов ясніці стали темні глибокі, Мовчазні свідки Темні, Прокляття Роду!

Ле Дух Землі пірвав ярма окови! З упір усім, в цей День Величній зриву Зійшов на поле мук, терпін і крові! Упали дуби!

А з темних низів земного безсилля Піднявся Дух могутній, ясний, дужий, І встав на далеко-видній пілх округі Мов велит, — видний знак Народу Силі!

Піднявся Дух землі у хвилю що блаженну І вкрив своїм палким, гарячим тухлінням І весь простір і влучив в люд жагу огню Волі! Звав Народу дар стремління:

Іти вперед без вину і тривоги! Був цей клич з нутра землі піднятий Могутнім стоном мук, терпін і крові Борців давних часів, в одно злялтий

Оклик волі має!... Це були зриву дні, Духа дивний час, Це були дні весни!

„днівсь Народу Геній, цар землі, кожний з нас тоді чув дивну мову духа!

І добі терпін, борні і крові Іти кликав нас співать побід пісні, Пісні жадоби волі, Пісні, що кличуть в бій Мов визов злої долі, Пісні життя надії!

Імовив Дух: „У стоні ран, у муках крові Гряде Великий Час, час Волі! Ідїть і рвіть ярма окови І звіт на про присуду Доли!

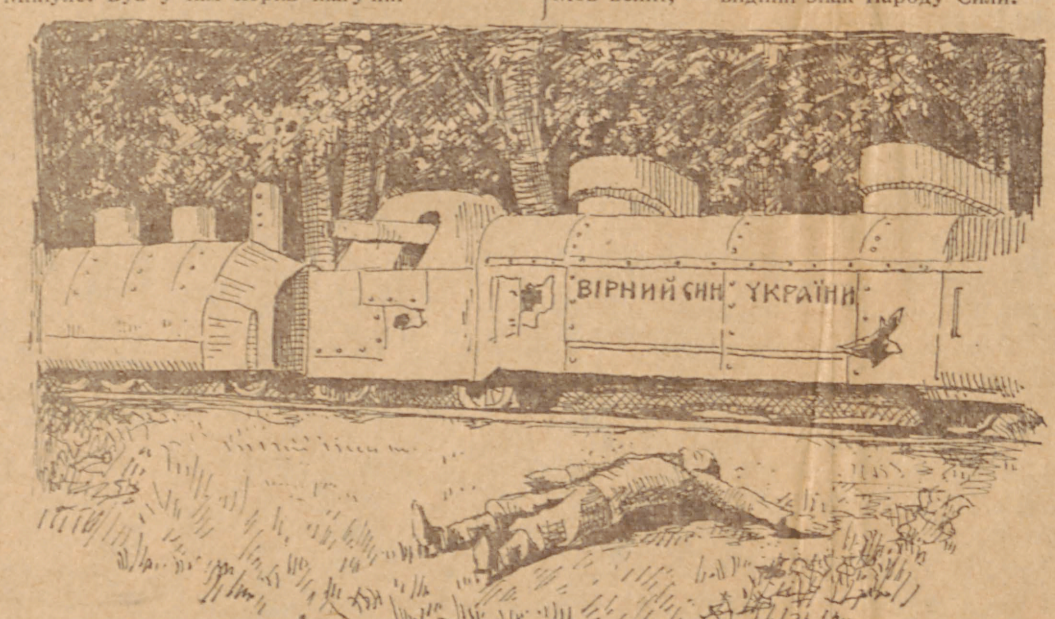
„В столиці Предків, княжим Домі, Где кривавий бій о Владу! Ідїть і рвіть ярмо неволі, Ідїть у бій на вісіч Граду!

„В князівській Граді Льва, Наших Святотців народних Лютує ворог! Ідїть у Славі

„Ваших Предків в бою брани На гніблї тїм примар холодних І станьте сміло в Сонця брані!”

По вулицях жахливий тріскіт крісів Несе в простір заліза смертний холод! В дулі пожеж, у дикім виску стріля Дрїжить в огні князівський город!

Та жар пала з очей Шого луду в бою! Могутній оклик рвесь з грудей І бе у місто гуком грому: Не візьмеш, ляхе, „Предків Дому”!

Минули, ах, чорні Дні, Минули Дні розквіти Волі, Замовили вже побід пісні, Лиш глухо десь гомосять дзвони.

А ми ідем у будня дні З чолом покосиним від горя І мрійно ждемо днів весни, Нових часів, кінця неволі, Минули Волі ясні сні, Ми знов в важім ярмі неволі.

Г. Дух, що звав борців іти у бій за Волю, Живе! Він встав могутній, дужий з грубу Кличе нас усіх до крови, ран і болю. Завіє нас кинуть до неба зводу

Горячий визов Доли. Кличе нас до зриву, Жадає жертв, жадає мук і крові Нових борців. Дає завязатя, міль і силу І кличе нас розбити ярма окови!

Цей Дух, що встав у День Народу Зриву, Живе! Він є у нас, пала вогнем В сернях нас усіх і зве Народ до Чину! Він є для нас палаючим кушем,

Мов цей вогонь на збоках гір Хориву. Він гонить жах, тривогу, бе зневіру, І кличе всіх у бій за Предків віру.

І приїде Час новий, Великий, Дужий, Доба нового Зриву, Час погня. Стремліть, терпін і мук. Крови калюжі Значитимуть сліди борців! В Піснях

Заліза й куль буде куватись Волі! Пропаде дух віку ніжний і влолий, Бо лиш міцним всімаєсь добра Доля!

І приїде Час новий, Час Зриву, Поставане Люд у бій за Владу, ЗА КНЯЖИЙ ГОРОД, за Державу!

Приїде нова Весна І придуть всі хвилі, Зійде нова Побід Зора: Будем вільні в своїй ДЕРЖАВІ!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

NOVEMBER FIRST.

Does November First mean anything to you, or is it just a first day of the month of November, as any other day? Do you stop and wonder why the Ukrainian people of the United States, or I might say, all over the world, have concerts, mass meetings and other celebrations in memory of the First Day of November?

If I asked you why do the people of the United States celebrate the Fourth of July, immediately you would answer, because it is the day when the United States became an independent nation, on July 4th, in the year 1776. Every boy and girl, no matter of what nationality, in this Country, knows that. Now, if I asked you why do the Ukrainians of the whole world, celebrate the First of November, would you be able to answer immediately, that it is the day when the Ukrainians of East Galicia became independent over night, November 1st, 1918, and though this independence lasted only for six months, nevertheless, it showed the whole world what the Ukrainian Nation is striving for and what its aim is? This short while independence encouraged our people to break away from the nations that are over them, mainly the Poles, who are ruling our Native Country with an Iron Hand, without mercy and human feelings.

Now, therefore, how can we, the young generation of this Country, aid our Native Country, Ukraine, to get its independence? Though we cannot go over there and fight, still we can do a great deal here, in other ways. Our parents, most of them, cannot speak English fluently, and so it is up to us, who have gone through high schools and colleges to convey to the American people, who we are, where our Country is, what our principles are and why we are trying to break away and become an independent nation. We should not be ashamed to admit that we are American Ukrainians, as our people are lovable and of good nature and we should be glad we can aid them in some way. If the American people know who we are and all about us, then when the time comes and we need their support, I am sure they will be willing to cooperate with us.

Concluding my little letter, I will say this, that I wish with all my heart and soul, that soon, in the near future, we, the American Ukrainians, will celebrate, with the Ukrainians of our Native Country, the First of November, not only an independence of six months, but an independence forever.

Betty Kinash,
Elizabeth, N. J.

ВІДОЗВА

до односельчан села Кійданів, пов. Бучач.

Перед кількома місяцями написав з кооперативи „Віра“ в Кійданові, пов. Бучач, лист з проханням о поміч. Селяни в селі Кійданів задумали будувати Народний Дім. Це для нас велика радість. Брати наші, котрим лютий ворог недавно в боротьбі за волю витрутів кріс з рук, притоптав і хлеще кров, — підносять голову до завзятої боротьби за краще завтра. На місці гнилих жидівських крівоків, з яких висувалося багате гора і щастя для українського народу, стають просвітні дари. Просвіта поведе наше селянство до кращої будучности. Тому кожний з нас як один тут на еміграції зрозуміє вагу цього заклику і здожить свій даток.

За комітет збірковий:

Стефан Простий,
Стефан Шумняк.

С. Мусійчук (Шикаго, Іл.)

РОЗМОВА ХРЕСТІВ.

(На Першого Листопада).

Нічка тиха. По Україні Вітер шелестить, Над степами місяць сяє, Зірнька мигтить.

Білий хрестик до хрестика Схилився доляв: Це товариш з товаришем Розмову завів.

„Чи спиш, друже?“, перший „Ні, не сплю я, ні! [каже, Голосеньки старенької Я чую у сні.

„Чую, як ридеє ненька: Вставай, синку мій! Бо збиткуєсь надомною Лях-ворог лхий!“

Другий каже: „Правда, друже! Я також не сплю! Бачу в наймах в ляха-ката Рідненьку сестру!“

„Сестра плаче, руки ломить, Ширю просьбу шле: „Ходи брате визволяти З кайданів мене!“

Третій хрестик похилився Гі собі прошептав: „Я й на хвилюк ані нічки Одної не спав!“

„Бачу, як степи козацькі Топче жидова, Як над батьком коверзує Ворожа Москва!“

А найменший хрестик білий, Мов хлопчик малий, Слізюньками обілявся, Задріжав цілий:

„Не могу я, братця, вснути, Хочби і хотів: Край зелений — Буковину Румун придушив!“

Вітер мову цю підслухав, На крильця узяв, — По широкій Україні Усім передав.

Нехай знає лютий ворог, Що стрілець не вмер, Не зложив ще своєї зброї, Острий і тепер!

Залунає ще з могили Духів клич гримкий! Встане народ України Свобідний, вільний!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАСВИ.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Збірка на дім Просвіти в селі Кійданів, пов. Бучач.

В Дітройт і Гемтремк, Миш., занялися збіркою С. Простий, С. Шумняк, Ю. Горішна, А. Шумняк.

Зложили: Ю. Г. 20 дол.; по 15 дол.: С. Простий, С. Шумняк; по 10 дол.: П. Ганиш, О. Кричківський, М. Гуда, І. Колонницький, А. Крушкевич, М. Манастирський; по 5 дол.: П. Войтович, Я. Кричківський, І. Кільчицький, П. Кричківський, І. Кричківський, С. Наюков, О. Курочка, І. Чайковський, Д. Войтишин, М. Калинович, І. Гуляда, В. Туркевич, І. Курчак, К. Нановський, Т. Чайковський, В. Крушельницький, П. Морозовський, П. Крушельницький, О. Крушельницький; по 3 дол.: Ф. Чуваєв, І. Біловус; по 2 дол.: П. Шустер, П. Керницький, Н. Гузар; по 1 дол.: П. Дрошук, В. Каспер, Г. Кравчишин, Т. Салітецький, С. Базилук, Д. Галащук, А. Теленюк, Ф. Чермах, І. Маркевич, С. Г., В. Седляр, І. Карий, І. Крушельницький, Г. Василук, І. Цебринський; по 50 цнт.: І. Гуцул, П. Антонів, В. Маркевич, К. Левицький, Г. Трендовський, О. Козак, З. Грінберг; по 25 цнт.: Г. Бугай, Д. Маршинюк, Н. Н.

Разом \$241.25; оплата за пересилку \$4.25; вислано до кооперативи „Віра“ в Кійданові \$237.00.

За комітет:

Стефан Простий,
Стефан Шумняк.

ВІДЧУЙТЕ БІЛЬ!

І знову 1-ший листопад! І знову проминає один рік, 11-тий від первочину! І знов — як кожного року — відзначається до Вас, Братів у вільній землі Вашингтона, Канаді, Аргентині і Бразилії, слово пригадки від Українських Інвалідів у старому краю, бо вони в боротьбі за добру долю народу втратили очі, втратили ноги, руки, здоров'я! Остались самотніми в світі інвалідами, котрим держава не опікується, здані тільки на ласку свояго бездержавного народу, такого убогого, як їхня доля!

А інваліди Української Армії незабезпеченими бути не сміють! Заосмотрити їх мусить такий свій народ! 200,000 золотих, або 22,000 доларів у рік треба, щоб Українським Інвалідам виплатити мінімальні місячні пенсії по 2, 3, 4 і 5 доларів! Де їх зібрати? Як їх зібрати? Вже другий рік не дає польська влада дозволу на прилюдні зборки жертв у краю. Вже другий рік Українське Товариство Допомоги Інвалідам не може зібрати у краю потрібних грошей! І то му тим горячіша просьба лине до Вас, Брати і Сестри ізза океану:

Жертуйте на Українських Інвалідах!

Головно тепер у дні пам'ятного листопада, як обєднана думка українського народу о святі спомини обивається, як радість минулого і теперішньої гештерности сильніше ніж коли чергуються. Коли згадуєте чин, котрий створив Українських Інвалідів, засвідчить їм Вашу влчність жертвою свого майна!

Жертуйте на протези, що мають інвалідам заступити ноги на лікування безвихідно недужих, на місячні пенсії інвалідам, щоб хоч на кілька днів у місяць прогнати від них голод та холод!

За честь українського народу, щоб інваліди Української Армії не ходили незаосмотрені на сором перед ворогами! Жертви посилайте до Українського Товариства Допомоги Інвалідам через:

ОBYEDNANYE
P. O. BOX 411,
PHILADELPHIA, PA.

— Нині я купила залізну піч, якою, як вневяж купець, заощаджу п'ятьдесят процент ругля.

— То купіть іще одну піч, а заощадите сто процент.

Челядник: Майстер казали, що я не смію відійти навіть і цілий місяць, поки ви не заплатите цілого довгу.

Довжик: А коли я заплачу лише половину довгу?

Челядник: То я ждатиму лише два тижні.

Ах, так! — Уяви собі, мій чоловік вернув учора рачки додому!

— А мій якість тут на шістьох нотах!

— Якжеж це можливе?

— Був такий паний, що двох товаришів вело його попід руки!

Маленька ріжниця.

— Я купив мойї жінці на імянини гарне зеркальце до торбочки.

— Це певно буде несподіванка для неї.

— Певно, бо вона сподівалася, що дістане авто...

На вулиці.

Дівчина (до полісмена): Прощу задержати того мушкету! Він хотів мене поцілувати.

Полісмен: Не хвилюйтеся, пані. При вашій красі легко вам буде найти й іншого!

А. Возняк.

ПОДРУЖЕ ЩАСТЯ.

(Гумореска).

Карпо й Ольга щойно одружилися.

Ціле передполудне працював Карпо в уряді. Тепер спішився додому. Не хотів, щоб жінка ждала на нього з обідом. Цеж був перший день, у яким він у своїй власній хаті подивлятиме вперше куховарське мистецтво своєї жіночки.

По дорозі додому переходив попри гостиницю, в якій звичайно, як іще був нежонатий, глянув згрідливо на цю харчівню. Почув в устах якийсь неприємний смак, похвертів носом і пішов далі.

Мусів подумати про це, як тв він цілими роками мусів ходити до тієї й інших харчівень. Уже мав подостатком цього в'єго. В усіх тих харчівнях харч смакував йому однаково: все тісами зупи та соси. Останніми літами вже припала йому на груди.

— Ах, Карпе, я ще не готов

то ринівся зробити цьому кінець — оженився.

Холо Карпо йшов далі такий задуманий, перейшов попри нього якийсь знакомий.

— Добрийдень, Карпе, йдеш може на обід? Ходи зі мною! А що це, що я тебе не бачив уже кілька днів у нашій харчівні? Певно десь інде харчуєшся?

— Ні, я оженився, — сказав Карпо вдоволено.

— А, коли так, то гратулюю. Завидую тобі. Самособою, харчуватимешся вдома, бо же і здоровіше й дешевше.

— Так, уже мені остогидло їсти по тих ріжних харчівнях.

— Правду кажеш. У мене також починається вже криза.

Карпо подав знакомому руку та сказав:

— Мушу йти, жінка й обід ждуть на мене вдома. Дай Боже здоров'я!

— Бувай здоров, ти щастливаче! — відповів знакомий й оба розійшлися.

Як прийшов додому, жінка припала йому на груди.

— Ах, Карпе, я ще не гото

ва! Будеш такий добрий заждати ще хвилиночку?

— Алез певно! — відповів Карпо покійно та поцілував її в лице.

Карпо пішов у їдальню, сів у вигідне крісло та закурип папіроску. Як це приємно сидіти в цьому вигідному кріслі в своїй власній хаті та знати, що там у кухні готувить жіночка смачний обід!

Ждав нетерпляче. Що це може бути на обід? Певно якась овочева зупа та печена качка, а може й гуска? Не хоче тепер перериняти жінці допитуванням. Ждатиме, щоб вона спокійно могла собі працювати в кухні. А він тимчасом з'яв черевки, надягнув вигідні папучі й положився на канапку. Закурип другу папіроску.

За пів години почув Карпо, що хтось ходить по спальні. Заглянув крізь двері та побачив, що жінка стояла перед зеркалом та поправляла собі волосся й пудрувалася. Певно вже обід готовий, подумав Карпо. Вона хоче бути гарною для нього. Самособою, мусить причепуритися, бо ж ціле передполудне вешталася в кухні.

Карпо знову кинувся на канапку. Тепер уже певно не буде довго ждати. Ще кілька хвилин: і він і його жінка сидуть при своїм власнім столі до обіду, про який знатимуть, що здоровий, нефальшований, бо ж зготувила його вона сама.

Та минала хвиля за хвилею. Ба, минуло і пів години. Карпо закурип уже шесту папіроску. Вкінці почув кроки. Двері відчинилися й увійшла жінка в капелюсі і плащі та сказала:

— Так, уже можемо йти!

— Куди? — пробелькотав счудований Карпо.

— Кудиж? До гостинниці! Чейже без обіду не можемо бути цілий божий день.

Карпо вирячив очі та не міг видушити зі себе ні словечка.

В гостинниці.

— Паң жадають обіду за три чи за чотири долари?

— А яка між ними ріжниця?

— Один долар.

Страшна тета.

— Тату, тату! Ходить скорше! Вирвався бик і кинувся на тету!

— Боженьку! А ще живий той бик?

Ліпший синок.

— Чим буде ваш син, як здасть останні іспити?

— Тоді буде старим чоловіком.

Діти.

— Мамо, чи могу піти багетитися з Юрком?

— Юрко пішов з мамою на прохід. Іди, коли хочеш, багетитися з Володком.

— Не могу!

— А то чому?

— Бо я бавився з ним учора і він досі не може встати з ліжка.

Страшне.

— Для співаки мусить бути страшне, коли завважить, що вже не може співати.

— Ще страшніше мусить бути, коли цього не завважає.

Після присуду.

Суддя: Чи обвинувачений може має щось додати?

Обинувачений: Ні, напакки, я волів би щось відняти.

Солідна.

— Нічого іншого не робить, тільки вигворюєш на пригельки.

— Абож може маю говорити про жінки, яких не знаю?

Від руки.

— Іване, а тобі від чого так губа спухла? Може від зубів?

— Е, ні! То від руки!

РІЖНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ крапку Катер. Крупник, вдома, по батькові Гречна, походить з Гумніск, повіт Теробова. Має перебувати у Нью Йорку. Маю до неї дуже важну справу. Хотю про неї знав, або вона сама, хай голоситесь до: NICHOLAS TRENOWACKI, 3197 Jacob St., Hamtramck, Mich. 255-6

Д-Р СТЕПАН СУКОВАНЧЕНКО
807 AVE. D., ROCHESTER, N. Y.
Години офісу: 9—11 рано; 6—8 веч.
Неділями: 9—12 рано.
В інші часи після умови.
242— Телефон: STONE 5954

РЕВМАТИЗМ. Я хочу, щоб кожний дярний і сустаний ревматизм попробував мого „Домашнього Средства“. Не присилайте ані гелга, тільки імя і адресу, а я вишлю вам його даром на пробу. По життю його і переконаються, що воно є тим довго очкуваним средством, надішлите мені \$1.00, однак зрозумійте, що я не хочу ваших грошей, як ви недоволені їх ані прислати. Чи це несправедливо? Чого терпіти довше, коли дається вам така нагода. Невідполкайте, Пишіть мні. Mark H. Jackson, 131-133 N. State St., 207-P, Syracuse, N. Y.

ПРОДАЄ ДОМИ в місті НЬЮ ЙОРКУ 1 околиці Українська Фірма С. ФЕСОЛОВИЧА І М. КЕБЗІСТОГО EXCHANGE REALTY CO. 41 East 7th St., New York City Tel. Orchard 9677-16

FLIT
KILLS FLIES MOSQUITOES Quicker!
Даром терп'лячим на астму АБО ГЕЙ ФІВЕР.
Дарова пробна метода, яку кожний може вжити без неприємностей або втрати часу.
Ми маємо методу для припинення Астми і хочемо, щоб ви попробували її на наш кошт. Без ріжниц, чи ваша хвороба давня або теперішня, чи се Астма або Гей Фівер, ви повинні писати по пробку нашої методи. Нема ріжниц, де ви живите, яке заняття чи літа, коли терпите, наша метода принесе вам полекун. Спеціально хочемо вислати її тим безнадійним, котрим всі інші лікування не допомогли, хочемо показати кождому, що наша метода призначена для попинення тих хворі, які тяжкий віддох, спить і другі проані. Ви повинні поминуть сеї безплатної оферти. Пишіть сейчас. Неприсилайте грошей. Лишень зашліть позначий купон. Зробіть се н. і. 255-

FREE TRIAL COUPON.
FRONTIER ASTHMA CO., 213 J. Frontier Bldg., 462 Niagara St., Buffalo, N. Y.
Send free trial of your method to:

ТЕАТРАЛЬНІ ШТУЧКИ ДЛЯ ДІТЮЧОГО ТЕАТРУ.
які можна набути у книгарні Свобода

СІРЧ. Новорічна песа-казка ч. 2 дії. В. Король-Старий... 15 ц.
ЧЕРІОНА ЦАПІОЧКА, драмована п'єса в 2-ох діях. Я. Вільчен... 20 ц.
ЗОЛОТИЙ ЧЕРЕВИЧОК, п'єса казка для дітей у 6-ох картинах. Гална Орліана... 15 ц.
ПРОГУЛЬКА, комедія на одну дію. Ст. Чубатівна... 15 ц.
ТАРАС ПАСТУШОК, сценічний образ у двох діях... 15 ц.

„СВОБОДА“
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗАН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

ДВА ОФІСИ:
NORTH SIDE: 2157 W. Chicago Ave. Phone: Brunswick 7767 або 7768.
SOUTH SIDE: 4954 So. Normandie Ave. Phone: Hemlock 5500.
CHICAGO, ILL.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET, NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

Нові Українські Колюмбія РЕКОРДИ.
NEW COLUMBIA UKRAINIAN RECORDS

УКРАЇНСЬКА ОРКЕСТРА П. ГУМЕНЮКА
Сопрано: Марія Одинська.
10" 75¢ (Іван Уйїник.
27201-F (Просьба жінки до чоловіка.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР „БАНДУРИСТ“,
Під Управою Г. Кириченка.
27200-F (Бог ся раждає.
27199-F (Радість нам ся являє.
(Добрий вечір тобі.
(На Йорданській річці.

ОРКЕСТРА БРАТЯ „ГОЛУТЯКИ-КУЗЯНИ“.
27198-F (Танець нашого Івана.
(ПОЛЬКА. „Од Терника до Терника“

ЕВГЕН ЖУКОВСЬКИЙ, БАРИТОН,
з Акомп. Оркестри.
27197-F (Ой, скажи мила.
(На каміню мармуровім.

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ КВАРТЕТ.
27196-F (Нова Радість Стала.
(Небо і Земля.

ЛЮБА ВЕСЕЛА, СОПРАНО,
з Акомп. Оркестри.
10" 75¢ (Віють вітри.
27194-F (Ой, там у лісі.

ЕВГЕН ЖУКОВСЬКИЙ, БАРИТОН,
з Акомп. Оркестри.
27193-F (Кажуть люди.
(За горами, за лісами.

УКРАЇНСЬКА ОРКЕСТРА П. ГУМЕНЮКА.
27192-F (Полька „Горинна“.
(Козак „Петрушка“.

ОРКЕСТРА БРАТТЯ „ГОЛУТЯКИ-КУЗЯНИ“
зі співом.
27191-F (Зелена Поляна.
(Широкій Місточек.

Купуйте ці рекорди у Вашого продавця або замовляйте через пошту у найближчого продавця і литайте за повним каталогом.

COLUMBIA PHONOGRAPH COMPANY
1819 Broadway New York City

Columbia Records
"NEW PROCESS"
Viva-tonal Recording - The Records without Scratch
"Magic Columbia Notes"

ВСІ ВИЩЕ ПОДАНІ РЕКОРДИ
КОЛЮМБІЯ
МОЖНА НАБУТИ В НАШІМ СКЛАДІ
SURMA BOOK-MUSIC CO.
(СІЧОВИЙ БАЗАР)
103 Avenue A, New York City.
(між 6-ю і 7-ю вулицею)

НОВИЙ СПОСІБ ЛІКОВАННЯ
має успіхи
НАВІТЬ В ТИХ ВИПАДКАХ, ДЕ ІНШІ НЕ ПОМОГЛИ
Без медицини Без операції
Не робить ріжниц, яка недуга і як довго триває, новий спосіб лікування д-ра Борак дасть Вам бажану поміч. Не звольгайте, приходіть сьогодні.

Д-Р АНДРІЙ І ВАСИЛЬ БОРАК
ХИРОПРАКТОРИ
307 E. 18th ST., NEW YORK, N. Y. 7 THOMAS ST., NEWARK, N. J.
Що дня від 10 рано до 8 вечер. Вівторок, четвер і субота від
неділя від 10 до 1. 10 рано до 8 вечер.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конт. почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5-00 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50 зл.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 7-50 зл., Австрії
7-50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

На МИКОЛАЯ На ЯЛИНКУ
„ФОРТУНА НОВА“
повідомляє українських громадян, що з огляду на те, що цього року не веде власного skleпу — відступила до деталічної пролажі свої Миколаївські і святочні вироби Нар. Торговлі в Ринку і фірмі п. Івана Дейнеки при вул. Руській ч. 1.

Розмови на Замку.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 13. грудня 1929.

Пишучи в останньому дописі про димісію уряду д-ра Світальського, ми згадували, що це був дивний уряд — в дивний спосіб прийшов на світ, дивно урядовав і небуденно зійшов із світа. Пишучи про нинішню кризу кабінету треба на першому місці теж саме зазначити, що ця криза — неподібна до попередніх, дарма, що різні вони вже в Польщі були й усікі чудасії виявляли.

Сьогодні рівно тиждень, як кабінет д-ра Світальського дістав заяву недовіри, висловленою просто, нечуваною у парламентаризмі яскравою безпосередньою формулою спеціального внеску. Сам отой спосіб провалення уряду задокументував гостроту кризи і — послідовно — потребу чимшвидшої її розв'язки. Тимчасом ось сьомий день минає, а шостий від офіційного прийняття димісії уряду, а не тільки нового уряду не видно, але й назовні атмосфера така, ніби нічого не сталося: адже щойно на 16. ц. м., себто на десятий день кризи уряд заповідає нині, 13-го, велику рілничу конференцію з участю прем'єра, кількох міністрів та всіляких фахових „сфер“. Мало того. В міжчасі димісіюновані вже та лише тимчасово виконуючі свої обов'язки міністри оголошують у пресі отверті листи і статті та заповідають прилюдні відчити — на тему останніх двох засідань сойму, підчас яких отримали заяву недовіри! Це надмірно довге тривання кабінетової кризи дивує всіх тому, що чейже одним із найчастіше повторюваних закидів під адресою „передтравневої“ системи правління було ніби витворювання пустки несподіваними урядовими кризами, яких годі було негайно поладнати. Тимчасом пригадуємо собі, як ось напр. після димісії уряду Скинського й перед приходом в останне до влади Вітоса, наради над полагодженням кризи тривали у соймі та Бельведері (тодішній резиденції президента республіки) буквально днем і нічю: концепції падали й виринали, а проте всякий відчував, що існує бажання мерщій покінчити з кабінетною провізороією і що існує свідомість аномалії положення.

І нині йдуть наради. Не в соймі, де вноть пустки, а на Замку, у президента. Заініціюваня цих нарад було одною з чергових несподіванок. Повернено гей би до традиційного не „передтравневого“, але взагалі парламентарного звичаю, що голова держави перед покликанням нового уряду комунікується з лідерами парламентських клубів, передовсім опозиції, яка останній уряд провалила. В даному випадку, що-правда, порядок і система нарад трохи інакші. Спершу президент відбув нараду з марш. Пілсудським та мін. Пристором, після того з лідерами клубів — по величині цих останніх. Запрошено теж на Замок усіх голів усіх клубів включно з п. Смуліковським, формальним головою т. зв. „революційної фракції“. Лідера „П'яста“ Вітоса й лідера жидівського кола Грінбавма не запрошено мабуть зогляду на яскраву фірму їх персон; поіменне запрошення дістали зате з „П'яста“ посол Домбський, а з жидівського кола — Розмарин. Цей останній, зачуваємо, був спершу навіть досить збентежений цими запросинами, але трудно: у політиці чоловіка всяка доля стрічає! Не запрошено зовсім клубів: українського, білоруського й німецького.

Найдальше до дня 25. грудня ц. р. мусите викупити в „ДНІСТРІ“ свою будинкову полісу на 1930 р., бо якщо цього не зробите, забезпечення Ваших будинків по закону перейде в цілости до ПЗУВ. 3—?

Злегковаження цього останнього дуже знаменне: адже посла німецького клубу Віль та Утта у своїх смирних деклараціях покликувалися мало не на кости вірних пруських ляндскнехтів, а сам п. Навман, голова клубу, був чейже один з перших і дуже нечисленних, які телеграфічно згодилися на відому нездійснену конференцію з прем'єром Світальським і є відомим приклонником політики посла Раушера включно з останнім німецько-польським ліквідаційним договором!

Розмови з послами скінчилися. Вони окутані тайною. Відомо лише, що представники центр-лівих партій заняли одностайне становище, що всі вони склали наприкінці на руки президента писані заяви і що про ці розмови має видати комунікат цивільна канцелярія президента. Сьогодні розпочалися розмови з позасоймовими діячами. З них перший повних 4 годні перебував у кабінеті президента б. прем'єр Бартель зі Львова. Хто дальше на черзі, коли появиться комунікат і коли взагалі буде доручена місія творення кабінету — це все є низка невідомих.

Нам здається, що комбінації на тему особи будучого прем'єра є цілком байдужі, що це цілком другорядна справа. Фактом є, що як довго владу в Польщі зберігає у своїх руках

Заходом „ЧОРНОМОРЦІВ“
Красе Т-во Охорони Дітей і Опіки над Молодім
улаштує дия 18. ц. м.

СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКИЙ ВЕЧІР

в салі 6. Офіц. Касина (Фредри ч. 1).
Початок в 21-ій год.

Вступ за запрошеннями, які можна дістати у пластовій домівці (вул. Бляхарська ч. 11/1) в год. 17—19. 1087 1-1

марш. Пілсудський і цієї влади не зрікається, справді нічого у ситуації не зміниться. Без огляду теж на особу будучого прем'єра — чи буде це „миролюбивий“ п. Патек, Бартель, Матушевський чи ген. Соснковський, чи „войовничий“ полк. Пристор — „система правління“, про яку вічно кричить польська опозиція, як про камінь преткновенія для співпраці з урядом, останеться та сама. І тому сьогоднішня криза, це лише перехідна стадія, це провізорія, у якій велику ролю грають такі другорядні моменти, як напр. довше чи коротше тривання бюджетової сесії, можливість одержання бюджету при недотриманні соймом конституційних речинців і т. д. Остаточо мусить прийти до: розв'язання сойму і розписання нових виборів, або розв'язання сойму... без розписання виборів. І тому, коли нинішні розмови на Замку у висліді не дадуть одної з тої альтернативи — вони не мають суттєвого значіння, — не має суттєвого значіння ані те, хто у нарадах на Замку брав і ще братиме участь, ані хто після них буде іменований головою нової ради міністрів. I. Келрин.

Московська політика супроти „самоїтної“ УСРР.

Навіть Петровський жалується на політику Москви в бюджетовій ділянці.

На бюджетовій сесії Центрального Виконавчого Комітету РСРР у Москві промовляв 4. грудня ц. р. представник УСРР Петровський. Він між іншим жалувався, що союзний Раднарком, Держплан та інші центральні московські установи не здійснюють передбачених плянів господарки на Україні. „Ось наприклад — казав Петровський — тепер порушують питання про найбільший видобуток металу. Усім відомий наш металевий голод. Богато підприємств, великих заводів часто стоять, бо бракує металу. Але чому, скажімо, нема криворізького металургійного заводу, що його згідно з пляном треба було вже збудувати?“

Найцікавішим уступом промови Петровського був той, в якому він говорив про скреслюваня і зменшуваня позицій бюджету УСРР Москвою. Цей уступ наводимо за „Пролетарською Правдою“ з 5. грудня ц. р. у цілости. Ось він:

„Я мушу — говорив Петр. — тут заявити деякі претенсії щодо українського бюджету. Ми його склали приблизно в 650 мільонів карбованців, але нам його не затвердили. Працювали ми очадушно, скорочували кілько могли. Кінець кілцем, склавши його в сумі 547 мільонів карбованців, повели сюди, а тут його нам скоротили до 507 міль. карб. Ми не справимось із тими великими плянами та завданнями, що їх покладає на Україну, коли бюджет не затвердять у тому розмірі, який ми вам подали. Подам один приклад, що доведе справедливість українських вимог. Коли взяти цілий бюджет, як він є по всіх республіках, і розподілити на душу людности, то в РСФРР (російській республіці) на душу припадає 20 карб., у Білорусі 28 карб., у Закавказзі 30 карб., Туркменістані 48 карб., Узбекістані 31 карб., а в УСРР — 17 карбов. Мало! Отже, колиб нам дали те, що прохаємо, ті 547 міль карб., то ми тільки зрівнялись би з російською федерат. республікою (РСФРР). Особливо це треба зробити тому, що проблему піднесення господарства на Правобережжі України, в прикордонній полосі, треба розв'язати. А живуть у нас там дуже бідно. Власне, наші претенсії невеликі. Подивіться на контрольні числа на 1930 р. й ви там побачите дані коефіцієнтів порівняння України з іншими кра-

їнами. Подивіться на контрольні числа: що там забезпечено для промислового розвитку таких величезних міст як Київ, Одеса, де є 450 до 500 тисяч людности? Ви побачите там порожнє місце (Голос: Так, порожнє місце!).

Ми вимагаємо уваги до цього питання (голос: Це справа Укр. ЦВК-ту!) Ні, не справа Українського Центр. Виконав. Комітету, товариші; коли ми порушували цю проблему, то до нас приїздили комісії радянські, партійні, і вони виставляли такі числа допомоги, що в 4—5-єро більшій від наших. Коли ми прозали 25 мільонів на відродження господарства в прикордонній смугі, то радянські комісії, що приїздили до нас з центру, ставили 100 мільонів. Ми не претендуємо на сто мільонів, але дайте нам те, що ми включили до свого бюджету.

Це саме треба сказати і про культурну революцію. Коли ви не збільшите асигнувань до бюджету, то ми не зуміємо виховати ті кадри, що нам потрібні для розвитку промисловости на Україні. Майте на увазі, що не докоряючи вам, я хочу сказати: Україна дає 70 проц. металу. Ви знаєте, яку ролю ми відграємо щодо вугілля й цукру. Вісімдесят відсотків цукру дає Україна (і тому на Україні цукру нема! — Ред.). Всю цю багатющу промисловість треба обслуговувати. А коли ви не забезпечите нас потрібними коштами, то як ми зможемо працювати?“

Хто уважно і вдумчиво перечитав повнше слова Петровського, що є головою ВУЦВК-ту, тому ясною стане політика Москви супроти України. Хоч як делікатно порушує ці справи Петровський, то всеж і йому та йому подібним на доіла московська політика вкорочуваня господарських потреб України. Інша річ, що Петровський не говорив наведеного з почуття якогось національного патріотизму. Ні! Він тільки дуже просив, щоби підвищили бюджет, бо інакше Україна не зможе вивязатись із того контингенту всяких достав, які на неї наложені. Це виключно рахунок зробив його таким речником бюджетових прав України. Він цілковито не протестує ні проти того, що з України вивозять майже весь цукор, сирінець, хліб, метал, вугіль і т. п. Це для нього цілком природне явище Підвищеною бюджету він

гоче тільки забезпечити собі дальший хід справ- ливої експлуатації українських багатств для Мо- скви і більше нічого. І не зважаючи на все те, є в нас такі, що кажуть: „УСРР є „самостійною“ республікою“, або твердять: „перед Україною великанські розвиткові тенденції в державно-по- літичному відношенні“. Дійсно гарні розвиткові тенденції — нема що й казати!

З українського життя в Румунії.

Промова сен. Залозецького у румунському сенаті.

Сенатор д-р Волод. Залозецький з Україн- ської Нац. Партії виголосив у букарештському сенаті дня 5. ц. м. гарну й добре обдуману промову в справі української викладової мови по школах в місцевостях з українським насе- ленням. У своїй промові виказав він яркими словами весь гніт і обман дотеперішніх румун- ських правительств. В імені демократії, спра- ведливості, чесності з собою, в імені людяно- сти й довіря та любови народу, в імені мира і спокою закликав бесідник правительству спов- нити ділами, а не словами свої обіцянки. А до- ки це станеться, доти тронна промова не для нас і ми не для неї. Ударами заліза сипалися грімкі слова його промови на слухачів і зроби- ли велике вражіння.

„Беруть нас на сміх!“

Під таким заголовком пише черновецький „Рідний Край“: „Беруть нас на сміх, висилаючи урядовців зі шкільного ревизорату по україн- ських селах і предкладаючи нашим людям до підпису нібито просьби за введенням науки у- країнської мови. А в тих нібито просьбах дя- кують підписаним правительству за те, що шко- ла вчить їх дітей румунської мови. Попри це підписані просять, щоб учили їх дітей по 2 год. тижнево й української мови. Адже румунська національно-цараністична партія обіцяла нам, як ще була в опозиції, і ще й тоді, як прийшла до влади і просила наших голосів, що вона по- верне незаконно скасовану по школах україн- ську викладову мову. А тепер, коли партія при- владі, крутить вона нами так, як іще жадна пар- тія не крутила. Та прийдуть іще її кандидати по голоси до нас! Досить нам того дурисвіт- ства! Не давайте зловити на вудку румунському національному правительству!“

В дельшому „Рідний Край“ подає приклади такого фальшування волі українського населен- ня висланниками румунської влади і закликає українське населення не підписувати ніяких заяв, що їх підсувають йому румуни. Подібні заклики читаємо щодня також у „Часі“.

Д-Р ВОЛОДИМИР БЕЗУШКО.

Англійці про Карла XII, Мазепу і Петра Великого.

Перебуваючи цього літа в Лондоні, я і в тім короткім часі дошукуювався звязків у минулому між Англією і Україною, а в розшукуванні їх на- дивав передовсім на численні взаємини між Ан- глією і Польщею й Росією. У новіших часах такі взаємини у нас були найбільш за Хмельницько- го і Мазепи і тому на ці часи звернув я свою ува- гу. Про Хмельниччину згадаю іншим разом, а тепер подам (ті) подробиці звязані з полтавським боем, які містяться в „Кореспонденції Гвітвер- са“, в відділі рукописів „Бритійського Музею“.

Я приємно був вражений, коли, віднаходив схожості між історичними постатями і тими, які нам амальював Богдан Лепкий у своїм творі. Не йде тут про правду історичну, бо така не в ви- маганя від мистецького твору. Мистецький твір — як відомо — не сміє тільки вражати нашого по- чуття дійсності. І цього в творі Богдана Лепкого немає. Є у нього джерельне знання постатей, які він зобразив. І цей факт дуже багато промовляє за його твором. Якщо деяким бажалосяб скон- дезавовання твору (бажане було би й таке вида- ня), так твір у теперішній формі апелює до біль- шої кількості читачів, а цього моменту не треба у нас легковажити. Прикмети, які находимо для Карла XII, Мазепи й Петра Великого в листах Гвітверса, англійського посла при дворі Петра Великого до Бойла, секретаря англійської коро- леві Анни, віднаходимо і в трилогії Богдана Лепкого.

У листі Гвітверса до Бойла з 27 (ст. с.) чер- вня 1709. сказано, що Мазепа пильнував табору в часі полтавської битви, а чим і справився як- найкраще, перепроваджуючи в знаменитий ко- репсондації. В пізнішій капітуляції шведів Мазе- па випричав, бо в самім відвороті прийшло ма-

Приступлення Злучених Держав до Міжнародного Трибуналу в Газі.

Париж, 11. грудня 1929.

Дня 9 грудня ц. р. підписав у Женеві шар- же д'афер Злучених Держав Північної Америки містер Клівленд Мофат статут Міжнародного Трибуналу Справедливості та цілу низку протоколів у справі приступлення до нього Злучених Держав. Подія ця важна не тільки з юридичного погляду, але й з погляду відно- шення Злучених Держав до європейських справ та до Союзу Народів зокрема.

Варто згадати кількома словами про істо- рію цього Трибуналу. Ідея створити інтерна- ціональний суд дуже давня і не можна шукати її початків у найновіших часах, як і помилкою булоб добачувати у Вільсоні першого автора канцелярії „Союзу Народів“. Та мимоволі ці два поняття тісно злучені із собою. Правдива спілка народів вимагає логічної консеквенції: полагоджування всіх спірних справ перед фо- рум, якого рішення малоб бути обовязуючим. Ось тому й ми бачимо у всіх теоретиків концеп- ції „Союзу Народів“, починаючи від Pierre Du Bois у XIV. столітті аж до Вільсона включно, сполуку двох понять — „Союзу Народів“ із „міжнароднім трибуналом справедливості“.

У гаській трибуналі із 1899 року бачимо тільки листу суддів. Трибунал є доривочним, існує тільки в разі спору, а саме, скликання суддів до Гаги, розкинутих часто по різних краях світа, мало своїм природним наслідком назвичайну повільність процедури.

Підчас гаської конференції в 1907 році основано на внесення Злучених Держав трибу- нал т. зв. La Cour de justice arbitrale, трибунал, який задля конфлікту щодо іменування суддів не мав ніякого практичного значіння. На осно- ві проекту цей трибунал мав складатися із 15-ти суддів. На конференції брало участь 45 держав, у тім числі 8 великодержав. Кожна із тих вели- ких держав домогалася постійного представни- ка — лишалося отже всього 7 вільних місць на 36 держав. Вкінці конференція впала на „ге- ніяльну“ думку — рішено оснувати суд, а спосіб вибору суддів замовчано.

Окончне вирішення прийшло щойно після оснування Союзу Народів із покликанням до життя т. зв. „La cour permanente de justice international“ в Газі. Тільки організація Союзу Народів зуміла погодити інтереси та амбіції великих держав. Сьогодні кожного року вибирають сходниці Союзу Народів, де зустрінені всі держави, та Рада Союзу, де вплив великих держав є переважуючий.

Цей трибунал, хоча так тісно звязаний із організацією Союзу Народів, є зовсім самостій-

ною інституцією та проявляє свою діяльність поза межами Союзу Народів. Одначе зрозумі- лою є ця резерва, з якою підходять Злучені Держави Північної Америки до цього гаського трибуналу — вірні своїй національній традиції, зясованій у доктрині Монро.

День 2. грудня 1823 р., коли-то президент Монро протестує у сенаті проти окуповання території Аляски Росією та проголошує, що на будуче територія Америки є замкнена для всієї чужої колонізації, є історичною подією в жит- ті Америки не меншої ваги від проголошеної американської самостійності у дні 4. липня 1776 року. Ця доктрина про політичне замкнен- ня американського континенту дозволяє Злу- ченим Державам розбити заходи Еспанії на ві- денським конгресі, щоби зорганізувати Святий Союз в обороні загрозованих еспанських коло- ній в Америці. Ця сама політична доктрина ве- лить Злученим Державам у 1898 р. виступити збройно проти Еспанії в обороні Куби, яка ре- вольтується. В імя цієї самої доктрини виступа- ють Злучені Держави у світову війну, а Вільсон домогається у своїм маніфесті погодити теорію невмішування Америки в політику інших кон- тинентів принципом святого обовязку Злучених Держав боронити загрожені права демократії. І ця сама доктрина велить опісля Злученим Державам після розбиття Німеччини не рати- фікувати версайський договір та залишитись поза межами Союзу Народів.

Політика Союзу Народів від часу оконч- ної відмови Злучених Держав увійти у члени Союзу була спрямована на те, щоб дати цій заморській могутності той поміст, по якому вкінці вона моглаб увійти як дійсний член до Союзу. І цю авангардою міг би бути саме між- народній трибунал. Безперечно, проблема дуже складна, а домагання Злучених Держав у справі приступлення їх до міжнародного трибуналу, починаючи від декларації президента Гардінга в 1923 р., можна зясувати коротко ось як: Злу- чені Держави домогаються на-рівні з усіма дер- жавами рівного права у виборі суддів, без їх згоди не вільно змінити статуту цього трибу- налу, міжнародній трибунал не сміє видати „правної поради“ в ніякій справі, в якій Злучені Держави добачували виключно їх інтереси, приступлення Злуч. Держав у ніякій мірі не зобовязує їх у якій-небудь квестії, що виплива- лаб із версайського трактату та вкінці святе проголошення, що участь Америки у цім три- буналі в нічій не нарушує доктрини Монро. Зокрема Злучені Держави застерігаються, ще всі ці їх домагання мають бути признані окре-

буть до хвилевого непорозуміння між ним і Кар- лом, що також найшло свій відголос у Гвітверсо- вій кореспонденції.

Якеж пояснення програної під Полтавою? У листі — Полтава 9 (ст. с.) липня 1709.— Джейм- за Джефріза, англійського посла при Карлі XII, до Гвітверса з просьбою інтервенції для нього, полоненого під Полтавою, находимо таке пояс- нення: „Багато причинилося те, що король лег- коважив собі ворога, але передовсім заважило те, що король не хотів слухати ради своїх дорадни- ків, які, як я Вас запевнюю, були за веденням війни іншими методами“.

Гвітверс в вісткою про побіду під Полтавою зараз поспішив аложити бажання „пресвітлому, наймогутнішому цареві“, висказуючи свою ра- дість з тої нагоди, зазначаючи вічну згоду між краями, які не мають ніяких спірних інтересів (Лист його до царя з 8 (19) липня 1709.).

Отримавши вістку про капітуляцію шведів і козаків, Гвітверс зараз пише про це Бойлові (20 (31) липня 1709), зазначаючи своє здиву- вання, що шіснацять тисяч шведів і значне чи- сло козаків, по переході Мазепи і Карла за Дні- про, сканітулювали перед Меншиковим, який мав тільки девять тисяч людей. Сканітулювали без ставлення опору і до Гвітверсові потвердив пруський посол при Карлі XII, Кайзерлінг (там- же ст. 293). Це саме здивування підкреслює Гвіт- верс у листі до Бойла з 8 (19) вересня 1709. під вражінням слів згаданор посла Джефріза, для якого також чимось нечванним була ця капіту- ляція найлішого війська, як він його називав. Правда, ця армія в відвооті загналася непотріб- но в дуже невідгідне місце, де брак дерева на по- ромі і мости для переправи, але вояки всетаки хотіли битися. Бачимо яку величезну ролу віді- гравав деспот Карло XII; не стало його, все пропало.

З листу Гвітверса до Бойла, з 10 (21) серпня 1709 довідуємося, що Карло XII, а Мазепою в Очакові. Король мав виробити дозвіл у баці для посла в Швецію. Відтак Карло сам хотів на цей дозвіл іти в Швецію його переловлено і на- зад вердено в Очаків. Козаки і Мазепу поставле-

но під сторожу двісті турків. „Що торкається Мазепи, то баба прирік видати цареві його і його сторонників, як зрадників, а також не дозволив йому замешкати в місті. Баба руководився тим, що це тяжка провина, що Мазепа не хотів в задо- воленні проживати в своїх багатих палатах. Коли царський капітан піддав баці думку, що М. мо- же в убранный укривати отруу, щоб при нагоді по- бавити себе життя, так його докладно перегля- нено. Одначе дарма, що капітан конче бажав стрі- нути Мазепу, на це йому не дозволено, щоб не наніс шкоди старому джентелменові.“

Англійський уряд мають дуже цікавився долею Карла і Мазепи. На це вказує нам частиа кореспонденція англійського посла до секретаря королеви, саме в тій справі. Помінаю менше ва- жні згадки, а подаю виняток з листу 1 (12) вер- сесня 1709:

„Шведський король і Мазепа мають даль- ше в Бендерах“ (куда їх перевезено), але тепер з ними „на спеціальне і повторене доручення Пор- ти“, дуже добре поводяться, так, що пропала вже надія на видачу Мазепи. Король ще там залиша- ється, щоб вилічитися з ран (о. сіт., ст. 348).

Як читаємо в листі англійського посла в Кон- стантинополі до графа Сандерленд (26/VII 1709), то король Карло і Мазепа робили заходи, щоб втягнути Туреччину в війну. Там також читаємо, що цар бажав заключити вічний мир з Портою, вимагаючи рівночасно задержання Карла і вида- чі Мазепи, як бунтівника. Одначе везир постано- вив не задержувати Карла, ані не видавати Ма- зепи.

Під датою 20 (31) жовтня 1709 повідомляє Гвітверс Бойла, „кажуть, що з початком вересня помер у Бендерах старий генерал Мазепа і що король Карло ще там, бо не вилічив ран“. Смерть Мазепи (20 вересня) потвердив Гвітверс у листі з 24 жовтня (7 падолиста) 1709. Про короля з тім листі сказано, що він ще не вилічився з ран і що турки поводяться з ним з найбільш можли- вою ввічливістю, віддаючи йому належні почести. (Докінчення буде.)

*) Whitworth Papers, vol. X. Russia 1709.

Заголовок: Англійська дипломатична кореспонденція про біт під Полтавою.

(Whitworth Papers, vol. X, Russia 1709, ст. 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000)

ним протоколом усіми членами Союзу Народів.

Короткі телеграфічні вістки з Женеви подають, що компроміс удалося досягнути, компроміс, який майже в цілості акцентує домагання Злуч. Держав. У найближчому часі американський сенат мотиме ратифікувати довшене порозуміння.

Сам факт згоди Злуч. Держав приступити у склад міжнародного трибуналу вводить їх у круворот політичних проблем Європи — а доктрина Монро дала черговий доказ своєї гнучкості. Та мабуть саме в цьому й уся велич цього „golden rule“ американської нації.

Д-р Ю. Студинський.

На шкільно-освітні теми.

Із шкільних містерій.

З джерела, близького урядовим кругам, довідуємося, що в багатьох радах шкільних повітових та у їх інспекторів прийнялося правило, що коли вже там допустять у виняткових випадках яку українську учительську силу, то назначують її звичайно до польської школи, а до українських і т. зв. утравістичних шкіл надають учителів польських. Ціль цієї тактики очевидна. Учитель (ка) українець (ка) мусить у польській школі удержувати польський хід науки, бож щось інше там неможливе. Зате польському учительству лишається вільне поле до повного польщення українських або утравістичних шкіл. Так заважають нині на долі нашого шкільництва не правила педагогії, але головну роль грає — всупереч всякій педагогії — чиста політика.

На цьому тлі діються в цілім краю майже пеймовірні річі. І наше громадянство стоїть супроти того загального безправства безрадне. Воно не має в радах шкільних повітових, де шкільні справи поагоджуються в першій інстанції, ніяких заступників, що могли б боронити його прав. А всякі відклики до вищої влади є нині безвідслідні, бож протина український напрям іде власне в гори.

Однак в цих тяжких для нас відносинах, лишилась нам ще одна дощипка рятунку, а саме релігійно-обрядове призначення школи. Бож завданням школи є не тільки подавати дітям науку з книжок, але велике значіння має там і релігійно-моральне виховання. А це виражається тісно з обрядом і церквою дітей. Отже з огляду на те, повинні до наших шкіл надаватися такі учительські сили, що відповідали би тій цілі: що могли нашим дітям проводити рідні молитви, прослїдувати з ними обрядові пісні, вести їх на церковні богослуження і давати їм там потрібні вказівки. А цього важного завдання не в силі виконати учителі чужого обряду й народності. Тому громадне насилання до наших шкіл чужого учительства є на ділі тільки ширенням серед нашої молоді, а відтак і населення, духа безконфесійності. Бо хто не дає позитивної релігійної моралі, той несе в практиці негацію духа і індуферентизму, а вслід за тим і безрелігійності.

З огляду на вагу виховання молодого покоління мають церковні ординарії правний голос у справах шкільництва і можуть наглядати, чи релігійне виховання шкільної молоді ведеться як слід. Тимто й мають їх делегати у шкільних радах обов'язок уважати, щоб до наших шкіл приходили учителі для них відповідні, себто греко-католицького обряду. Ми віримо, що ті делегати упомінаються за тим, але з усього видно, що їх старання не мають ніякого успіху. Здається, що роблять це в надто чемній і „рукавичковій“ формі, а стоячи одинокі в шкільних радах, бувають там переголосовані і тому рішенням мовчки піддаються. Однак проти такого насильства треба уживати гострішої зброї; і коли чемні й розумні представлення не помагають, то наші делегати повинні братись до інших засобів, на які закон поволяє. Зокрема вони можуть у важливіших справах закладати на засіданні ради свій протест до Кураторії („вогум сепаратум“): вносячи його (до кількох днів) на руки президії ради та ще й мотивуючи на письмі. Такий протест має той наслідок, що здержує некорисну ухвалу ради аж до вирішення Кураторії. В надзвичайнім випадку можуть вони після неприхильного вирішення Кураторії відкликатись ще до Міністерства. Певно, що годі надягтись нам корисного вирішення у кожнім випадку і можна бути на це приготуваним, що відповіді виглядатимуть часто некорисно, але все таки оправдані відклики повинні мати свій успіх. І колиб такі відклики були вношені на всі довшувані безправства громади, то мусіли би звернути увагу міродатних чинників на аномальні наші відносини і спонукати їх до якихсь реформ.

До цього додаю, що ординаріятські делегати мають право, як і всі члени ради шкільної повітової, звіджувати народні школи, свого повіту, півзавати їх стан і (не роблячи дотичним учителям

особисто ніяких уваг) уживати своїх спостережень до дальшого урядування.

Правда, що та праця, а особливо боротьба з безоглядними противниками в шкільних радах є для дотичних делегатів дуже немила і прикра. Але дарма! Хто приймає цей обов'язок, той повинен його в імя вищої ідеї, для справи нашої віри і церкви, належно сповнити. Інакше нехай не береться до того діла!

В останньому часі довідуємося, що після того, як надужиття на шкільній ділянці вже дуже зросло і викликали загально прикре вражіння в нашій суспільності, після того, як українські місцевості засипуються пляново чужим учительством, а навіть в багатьох більшесклясових школах нема ніодної гр.-кат. учительської сили, вислав львівський гр.-кат. Ординаріят до всіх своїх шкільних делегатів урядовий запит: кілька учителів чи учительок гр.-кат. обряду прийнято там в останніх роках до шкіл, який є склад учительства після обряду, як ведеться обрядово-релігійне виховання молоді і т. д. Розуміється, що Ординаріятowi залежить передовсім на релігійно-вихованні в школах, але й той матеріал, що його він забере, може дати змітний образ того, якими школи під релігійно-виховним оглядом повинні бути, а як це завдання вони у нас тепер в дійсності виконують.

Педагог.

Продають церковні ікони.

Союз мистців у Відні „Гагенбунд“ разом з австрійським товариством для підтримки духових і господарських взаємин з СРСР відкрили 25 вересня ц. р. в доміці „Гагенбунду“ виставу староросійського малярства, під почесною президією посла СРСР Юренєва і 18 віденських знаменитостей на полі мистецтва, яка тривала до кінця жовтня і стягала велике число віденців. Якась росянка щоденно пояснювала там виставлені церковні ікони, вивезені з російських церков і продані „внешторгом“. Були там ікони школи московської, псковської і смоленської. Були ікони чудотворні, мільонами вірних цілими віками як святість почитані. Тепер вони підуть на піддержку розхитаного радянського бюджету. Всі ці ікони признані знавцями за краці і надаються до того, щоб їх возити по світі і від чужинців збирати чужу валюту. Але були і гірші, здебільша менших розмірів. Ті „внешторг“ передав до „Нової Галерії“ у Відні на виставку і на розпродаж. І справді багачко з них лишилось між любителями старовини у Відні.

А як вислід був добрий, посольство СРСР у Відні спробувало, чи вдасться тут російській рідвяній ярмарок і ось умовившись з чотирма віденськими мистцями і заключивши з ними договір виставити знову у доміці „Гагенбунду“ найріжнорідніші предмети на продаж. Чого там нема? Російське мистецтво, ікони, чоботи, хустки, дерев'яна плястика, брокати, пуделка лякові з малюнками, кавказські вироби зі срібла і емалі, самовари, всяка старовина. Віденці захоплюються дешевизною і купують. Навіть не питають, чи на такий базар віденських виробів дозволено би в Москві?

Цікавий інцидент трапився при відкритті того ярмарку. Віденські мистці, що улажували домівку прикрасили вестібюль малюнками, якими наслідували церковні ікони. Коли на відкритті ярмарку 7. грудня ц. р. прийшов посол СРСР, він запротестував проти того рода декорації, не тому, що це святі, але тому, що СРСР взагалі не визнає ніяких святих образів. І не помогли ніякі розяслення віденських мистців. Треба було окрасу заелюпати.

Проти червоного терору.

Літературне Обєднання Молодих „Листопад“ приєднується до протесту всього Українського Народу проти розшлілого червоного бандитизму, що поклав собі завданням знищити всякі зняви української самостійницької державотворчої думки.

осуджує рабське яничарство деяких одиниць, що „ради лаїцтва нещасного“ зійшли зі пляху національного походу і біють покльони перед окривленими чекістами;

взиває все Українське Громадянство дати рішучу відсіч північним гунам з усіх політичних, культурних та економічних постів, зокрема усунути зі всіх національних установ наємників червоних варвар.

Рівночасно, склоняючи в глибокій пошані голову перед усіми Мучениками за жовто-блакитний стяг, пересилає їм свій дружній привіт. Віримо, що це тільки пал безсилої агонії і що дні відплата вже недалекі!

Льва-город, 10. грудня 1929 р.

Вартовий Антін, Завадович Роман, Іренко Євген Ю, Козак Едвард, Курдидик Анатоль, Курдидик Ярослав, Лопушанський Волод., Марійчин Павло, Ольгович Роман, Чернява Іван, Янів Володимир.

Нострифікація студій.

(Думки нострифіканта.)

Нашому громадянству відомо, що від кількох літ поважне число тих, які покінчили студії на закордонних університетах, вертає до краю. Всі вони, щоби могли відкрити тут варстат праці, мусять відбутися т. зв. нострифікацію на польських університетах. До нострифікації студій гонситься найбільше лікарів і юристів, менше інженірів. Ті останні звичайно або вступають до праці в українських інституціях, або закладають свої власні підприємства. Інакше є з лікарями та юристами. Вони власне, щоби могли отворити свої канцелярії, мусять перейти ще нострифікаційний гарт.

З нострифікацією зв'язані не лише страта часу і життєвої енергії, але також і страта гроша. Для українського громадянства це поважна втрата народного майна, яке через те переходить в чужі руки. Т. зв. нострифіканти по своїм повероті до краю починають на ново клопотатись вписами на університет, шуканням позичок, щоби більше, деякі нюхають за протекцією у „опікунів“, щоби тільки приняли їх, а також, щоби дістати при нострифікації найменше предметів до повторювання.

Розуміється само собою, що тут і там приходиться понижувати нашим людям гідність людини й українця зокрема. Наслідком того, що кожний робить на власну руку, виходить багато неприемностей для поодиноких нострифікантів — а там далі і для цілого загалу. Спитаємо себе, чому це так? Чиж мало бачили ми прикладів за границею, де в обороні спільного інтересу лужився негайно навіть малий гурток людей у тісний зв'язок з твердою вірою в те, що осягнена ціль принесе користь не тільки їм, але також багатьом іншим.

У нас все по старому звичаю, кожний своїми силами береться переломити вязку пруття. А після невдачі нарікання! Це явище, мимоходом кажучи, є характерне у цілого українського громадянства. Наприклад: вертає багато наших людей з Америки, де жили зовсім іншим життям. Можна сподіватись, що тепер будуть жити культурніше, заведуть раціональну, інтензивну господарку, яку бачили, а навіть вели в чужині. Але такі сподівання надаремні. Наш селянин остав, яким був. Наш аґавістичний консерватизм ввійшов нам до крови і костей і годі його позбутись.

Та вернім до справи нострифікації. Нострифікація це анахронізм, пережиток, якого в Польщі дуже точно придержуються, бо обєктом приновлювання цієї законної міри є українець та жиди. Це друга з ряду колода для нашого студентства. Бо першою є політика університетських властей не приймати українських абітурієнтів на деякі виділи, головню на медичний. А наслідок цього зовсім очевидний; скоро зможе прийти час, в якому українська суспільність не буде мати свого лікарського достоту. А чи була досі бодай одна спроба організованої акції проти такої тактики влади, чи подумало наше студентство, в який спосіб запобігти лихові. Відповідь на це питання булаб хіба мовчанкою...

А погляньмо на жидів. Їх положення щодо університетських студій подібне до нашого. Вони наслідком „номерус кляузус“ виїзять поза межі Польщі та Угорщини. І так згідно зі стат. в „Берлінер Таґблятт“ з дня 2. XI. 1929 в Італії студіює 1000 жидів, в Чехословаччині 500, в Австрії 300, в Німеччині 200, у Швейцарії та Франції по 50. Їх одновірці подбали, щоби вони мали приміщення, вільні столи, підручники та потрібне приладдя. Окремі мужі довіря контролюють належне користування жидівською студіюючою молодю за кордоном. А у нас? Справу створення українського університету у Львові відложено таки українським громадянством, чеська влада нових стипендій давати не хоче, а д-р Панчишин є лише одиникий.

Щоби тому всему зарадити, треба якось над цим нашому громадянству подумати та шукати якогось виходу з цього. Треба створити всекраєву організацію, зложеною зі старшого громадянства та університ. молоді, яка виробилаб мінімальну та максимальну програму нашої шкільної політики. Необхідно мати евіденцію і статистику нашого шкільного капіталу.

Чехи, коли ще не мали своєї держави, мали т. зв. „Народні Ради“, всенародній орган, який мав до всіх деталей випрацьовані пляни майбутньої культурної, економічної та фінансової політики. Створення такої установи на землях під Польщею є дуже пекучою справою.

Нострифіканти мусять приступити до діла покищо самі та утворити організацію, яка матиме за ціль давати моральну та матеріальну допомогу для нострифікантів. У Львові мусить в короткім часі повстати центр, який буде вести всі нострифікаційні справи, заложити позичковий фонд, щоби незасібним дати спрому докінчити нострифікацію. Думаю, що українські лікарі,

адвокати та інженіри приступлять зі своїми уділами до позичкового фонду, які їм будуть повернені до 10 років. Ризико втрати гроша є дуже незначне тому, що тут є надія, що 99% проц. позичок буде повернено. Організація нострифікантив подбає разом з укр. парламентарними репрезентантами, щоби центральні чинники влади унормували хід нострифікацій, щоби положити раз на все край всіляким „відзі мі сев“ поодиноким нострифікаційним комісіям. Далі організація подбає про те, щоби розпорядження міністерства внутрішніх справ з дня 27. VII. 1929. про примус односторонньої безплатної практики в шпиталях, не відносилося до нострифікантив, які покінчили студії перед виходом цього розпорядження.

Отсих кілька стрічок відаю українській громаді під розвагу.

В Познані, дня 23. XI. 1929.

Д-р Павлів.

Реформи Прімо де Рівери.

Еспанський диктатор Прімо де Рівера підготував нові зміни в своїй політиці. Про ці зміни повідомляють світ декрети, що будуть у найближчих днях затвержені радою міністрів. Є вони у звязку з підготовкою до виборів до громадських рад, з поодиноких провінцій і парламентарних. Стара виборча система має бути змінена в напрямку пропорціональним. Королівський декрет мав би — як є чутки — дати також право голосування жіноцтву. Має це бути уступка для клерикальних кол, які рахують три помочі жіночих голосів мати великий вплив на вибори. Та з усіма цими питаннями звязане одно загальне і найважливіше: Чи уряд зважиться скасувати цензуру і дати свободу слова та зборів? На це є дуже мало виглядів.

Новий президент Греції.

Маємо свіжі звістки про причини резигнації президента республіки Кондуріотіс. Сиволосий адмірал не міг погодитись з прем'єром Венізелосом щодо обмеження будови такої дорогої йому флоту, з тим, щоби заступити її по рішенні Венізелоса частки воздушною флотом. Уже почалась боротьба за місце президента. Уряд ставить кандидатуру Заїміса, президента сенату, Папанастасію, що причинився головню до перемині королівства Греції на республіку є за Венізелосом. Тимчасом Венізелос закликає задалегідь, що не згодиться бути „мальованим президентом“ і що не надається на це становище, бо має забагато з владі Клеманса.

У голосуванні на Нац. З'їзді вибрани Заїміса президентом грецької республіки 256 голосами. Інші кандидати здобули по кільканадцять голосів. Аграрії здержалися від голосування.

Розстріли на Україні.

З Москви повідомляють, що в Черкасах розстріляно після судового присуду кількох українців за приналежність до тайної української організації, що стреміла викликати повстання проти радянської влади.

„Два дні в соймі“.

Відчит прем'єра Світальського.

У суботу мав прем. Світальський у варшавській Фільгармонії відчит п. з. „Два дні в соймі“. Хоч відчит мав такий заголовок, то він був ген. розрахунком із соймом від першого дня його існування аж досі. На вступі сказав прем. Світальський, що два дні сойм. нарад були повчальною ілюстрацією, в якій поганім устрою є Польща. Теперішній сойм це карикатура парламентарізму. Сойм як цілість не існує, це зліпок нескординованих відділків без вождя. Деяку вагу до нарад сойму привязував прем'єр після енуціяції маршала Дашинського, сподівався аргументів проти уряду. Та помилився. Опозиція закинула в бюджетом, висунула недовіря для уряду без слова умотивовання. Хочуть вмовити в суспільність, що Центролів міг би створити уряд, та Центролів це штучний твір. Не вільно валити уряду, коли годі його заступити іншим. Говорять про konieczність ліквідації теп. системи правління. Що означає ця ліквідація не кажуть, або говорять усе інакше. Провідники партій нікого не репрезентують. В країні голосять, що до влади дірвалася кліка, та це неправда. В масах нема ніякого неспокою. Опозиція почала вже райтерату. Слова „ліквідація системи правління“ вийшли на пси. Умовиною дальшої співпраці уряду зі соймом мусить бути добра воля сойму. Кажуть, що Пілсудський ворог парламентарізму, та він кращий його оборонець, ніж нищівні його оборонці. Він висунув був на становище маршала сойму проф. Бартеля, бо проф. Б. давав гарантії відної співпраці з урядом. Опозиція сказала, що

на приказ не може вибрати маршала. Потравневі уряд не має на совісті нідного зломання конституції в звязі із співпрацею уряду зі соймом. Заява недовіря це механічна побіда сойму. Морально опозиція прогнала. Давніше опозиція і слухати не хотіла про зміну конституції, тепер говорить на цю тему. Прем'єр розуміє, що це політична гра опозиції, але суспільність розуміє, що зміна конституції конечна. Ост. два дні в соймі були приміром, що ревізія конституції конечна. Опозиція мала форм. право висловити недовіря, але не мала морального права. Заява недовіря урядові була рівночасно недовірям теп. конституції. До передтравневих часів Польща не верне. У партіях правлять божки, вони обрікують суспільність, що Пілсудський є зрадником робітників і селян. Коли прем. Світальський тому 10 літ був адютантом Пілсудського, записав собі його слова, що партії це нещастя Польщі. Закладають таборів прем. Світальського, що вірять Пілсудському. Має право йому вірити, коли П. передбачив це, що тепер діється. Партійних божків треба вимести з політ. життя, тоді буде забезпечення перед легководушністю, яка лютувала два ост. дні в соймі.

Довкола кризи польського кабінету.

Проф. Бартель конферував із мін. Морачевським, Станевичем, Незабитовським, Залевським, Кіном і мін. скарбу Матушевським. Опісля був проф. Бартель на 2-год. конференції у марш. Пілсудського. Веч. зложив пращальну візиту президентові держави, а потім був в Нар. Театрі на виставі пєси „На кінці мандрівки“ Злобні люди висували різні коментарі головню в звязі з заголовком пєси. В год. 11-25 проф. Бартель виїхав до Львова. Перед виїздом сказав журналістам, що не прийме ніякої місії.

У суботу був през. Мосціцький на конференції у марш. Пілсудського.

Проф. Бартель каже, що криза скінчиться скоро.

Проф. Бартель після повороту з Варшави в інтерв'ю з представником „Аг. Всх.“ сказав, що думає, що криза польського кабінету скінчиться скоро. На питання чи сойм буде розв'язаний, проф. Бартель відповів, що на цю тему не розмовляв у Варшаві з ніким, а говорив лише в господарських справах.

40 запрошених на конференцію.

У вівторок 17. грудня, відбудеться в Замку в звязі з кризою кабінету конференція 40 представників політичних, господарських, фінансових і промислових кол. Кружляла чутка, що президент запросить теж бувш. прем. Влад. Грабського.

Засідання сойму в середу?

Зачувати, що тому, що криза уряду проводиться марш. Дашинський скличе сойм на середу 18. грудня.

Адв. Торес приїздить до Польщі.

У Варшаву приїздить париський адвокат Г. Торес, відомий з процесу Шварцбарда, вбивника от. Петлюри. Торес матиме відчит у Варшаві й ін. містах.

„Кінець світа“.

Над рікою Пал на Камчатці впав величезний метеорит. Велика вогнена куля, що розсівала довкола яєність, упала з оглушучим гуком і вбилася глибоко в землю. Стадо реніферів, що було недалеко, згнуло до тла. Метеорит викликав переполох серед місц. людей, бо вірять, що це прощтво кінця світа.

Велика крадіж у Касі Хорих у Варшаві.

Екзекутор варшавської Каси Хорих Квятковський допустився зі співзачниками крадіеж на шкоду каси на суму більш ніж 200 тис. зол. Квятковський заінкасував у мин. суботу в варш. електривні 35 тис. зол. і хотів утікати. Його арештували на зал. дворці.

Присуд на членів ватаги „Чорного Опиря“.

Дня 22. липня в мешканні дозорця при вул. Сонішній згнув від випадкового рев. вистрілу сина дозорця 9-літній Волод. Ковалишин а ранена була наймичка Кушніривна. Винником убивства був 19-літн. Морончик. Після його арештування ствердили, що він був ватажком ватаги „Чорного Опиря“, до якої належав 22-літн. Дяків і Козловський. Вони мали на совісті більше грабницьких нападів. У суботу 14. грудня закінчилася розправа перед судом присяглих: Мо-

рончика і Дякова засудили на кару по 5 літ тюрем, а Козловського на 3 роки.

Події в Волоській церкві.

У неділю 15. грудня в Волоській церкві повторилися події між „руськими“ й українською молоддю. Після богослуження присутні побожні стали співати молитву „Боже єдиний“. „Руськіє“ почали бійку на палиці. Було кількох ранених. Поліція арештувала Павла Рака, абс. експ. академії, Дм. Новосада, студ. філософії, Волод. Колодія, студ. політехніки та Вас. Чермака робітника. Їх відставили до слідчого відділу. Одного раненого Степ. Барановського заосмотрила рятунокова станція.

Вибух гранати.

Дня 15. XII. в польськ. Акад. Домі при вул. Піярів вибухла граната. А саме слуга Юліян Палух маніпулював із австр. гранатою, якої походження невідоме. Граната відірвала Палухові ліву долоню. Ранений і Палухів брат, Йосиф.

Богомоллов кинув Варшаву наслідком непорозуміння з марш. Пілсудським?

Льондонський „Обсервер“ подав інтерв'ю з Богомолловим п. з. „Богомоллов пояснює, чому кинув Польщу. Непорозуміння з Пілсудським“ Богомоллов каже, що кинув Варшаву тому, що стягнув на себе ненависть марш. Пілсудського. Пілсудський справжній диктатор держави, хоч дирігує за кулісами Президент, прем'єр і парламент це його маріонетки. Преса напала на Богомоллова оправдано і неоправдано. Положення стало невиносиме, тому уряд СРСР поручив Богомоллову відійти в Лондон. Богомоллов зрадів дуже і виїхав до 24 год. Богомоллов здогадується, що його виїзд викликали вороги для неправдивих сплетень. — Пат вневняє, що Богомоллов заявив його кореспондентові, що ніякого інтерв'ю з представником „Обсервера“ не мав і вислав „Обсерверові“ заперечення. Досі невідомо, чи „Обсервер“ оголосить це заперечення.

Зі спортивного життя.

ЗА ВХІД ДО ЛІГИ.

Ліпину. ЛТСТ (Лодзь)—Напшуд (Ліпину) 2:1 (1:0).

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

Варшава. Легія—Польонія 2:2 (1:2).
Краків. Краківія—Легія (Кр.) 9:2 (4:1).
Катовиці. Рух (В. Гайдуки)—Погонь (Катовиці) 5:0 (2:0).

НОВИНИ

— Український вінок на гробі невідомого французького воєнка. Дня 8. грудня делегація українських учасників війни, зложила вінок на гробі невідомого французького воєнка у Парижі. Зложення вінка відбулося в присутності представників париських офіційних чинників та представників організацій учасників війни інших народів.

— На почесний дар „Просвіти“. З нагоди свята „Просвіти“ зложив голова Українського Нац. Дем. Об'єднання д-р Дмитро Левицький сто зол. на почесний дар „Просвіти“ через нашу редакцію.

— Львівська хроніка. У молочарні Невяковського при вул. Академічній помер наглою смертю б. австрійський генерал Кароль Фінкель, брат професора львівського університету. — На днях арештовано Герша Бірнбаума із Радомя за фальшування векслів підписами свого брата. — При вул. Різницькій Матій Шляга переріхав возом Романа Савку і поранив його. — До шпіхліра Казимира Сокала на Вульці закралася злодія, яких власник дому настрашив револьверовими стрілами та примусив до втечі, після чого злодія стріляли до Казимира Сокала та не вїлили його. — При вул. Кармеліцькій ч. 8 вибухла пожежа і спричинила деякі шкоди в помешканні Розенталя, після чого її погашено.

— Вломники у бориславській касі. До канцелярії фірми Корн у Бориславі закралася злодія, розбили огнетревалу касу та забрали 1000 доларів і 10.000 золотих. Вломників не вдалось відшукати.

— Трагічна смерть листоноша. На станції Годи-Турка під Коломиєю, листонош Кароль Матій пороходячи через залізничний шлях, упав під поїзд і був так поранений, що помер у лічниці.

— Вбивство і грабіж. В Москалівці під Коломиєю невідомі бандити напали на Осипа Кабіна і вбили його та зрабували невелику суму грошей. Поліції не вдалось відшукати злочинців.

— „Переразливі об'яви“. Під таким заголовком „Листоношаний Курер Цодзенни“ містять

статтю, в якій твердить, що напад на польську стежу під Білою Підляською та стрілянина до польського літака, про яку писала недавно вся преса, є ділом УВО. Редакція того часопису бачить грізне явище у тім факті, що українські саботажисти протягом двох днів двічі виконували напади на польське військо і то при допомозі ручних гранат та скорострільів (?). Біля тої статті поміщено в цій газеті письмо, яке дістала Головна Управа Т-ва „Школи Людовей“ від якоїсь „Української Команди ім. Богуна в Станиславові“. Це письмо має печатку зі знаком гризуба, а зміст цього письма такий: „Згідно з розпорядком Українського Військового Генерального Штабу в Києві (?) жадаємо, щоби Т-во „Школи Людовей“ зліквідувало всі польські школи на українській території, а як ні, то лячка бандо йди за Сян!“ Це письмо має дуже несерйозний характер і ніхто не повірить, що його могли писати грамотні українці, але ця анонімна погроза вистарчає „Ілюстрованому Курерові Подзенному“, щоби він трубив на алярм та звертає увагу всего польського народу на небезпечний об'яв.

— **Монстрпроцес у Сольноку.** У малярським містечку Сольноку почався судовий процес, яких не багато пам'ятає історія криміналістики. Судять там 32 жінки за отруєння своїх чоловіків та дітей. Слідство ствердило, що ті жінки отруїли понад 50 осіб. Від кільканадцяти літ у містечку Надзев запримічено, що час до часу умирають новонароджені діти, старі чоловіки молодих жінок якоюсь підозрілою наглою смертю при однакових, подібних об'явах недуги. Аж останнього року лікарі ствердили, що тут маєтись до діла з отруєнням. Викопано з могил кілька трупів померших дітей і виявилось чаккож, що всі ці небішки впали жертвою отруї. По деякім часі поліції вдалося знайти винуватків. Виявилось, що в тім містечку живе стара жінка, Софія Оляг, яка виробляє тайко отрую і продає її жінкам, що бажають позбутись дітей чи чоловіків. Продавала вона цю отрую також дівчатам, що прогрішились і бажали позбутись дитини. За одну дозу отруї казала собі „тітка Зося“ платити 100 корон. Тепер ця „тітка Зося“ сидить на лаві обвинувачених за вбивство кількадесяти осіб, а з нею сидить ще 31 жінок, що купували отрую і вискадали дітей та чоловіків на другий світ. Треба додати, що „тітка Зося“ це жінка з високою університетською освітою, що довгий час прожила у Відні та Будапешті.

— **Посади для лікарів в Конго.** Експозитура еміграційного уряду у Львові подає до відома, що бельгійське міністерство колоній порішило прийняти на службу в Конго кількох лікарів родом з Польщі. Кандидати можуть вносити подання до міністерства колоній у Брюсселі, долучуючи лікарський диплом, свідоцтво моральності, свідоцтво здоров'я, доказ закінчення лікарської практики та свідоцтво про знання французької мови.

— **Великі бурі над Середньою Європою.** Дня 12. XII. в околицях Кракова шаліла велика буря з грозами і блискавицями, після якої впали великі дощі. В Баварії гураган спричинив великі шкоди. Над Віднем перейшла також велика буря, яка тривала цілу ніч. Скорість вітру сягала 110 км. на годину.

— **Ромунські студентські демонстрації.** У Клявенбургу ромунські студенти вчинили демонстрацію проти малярського режиму в школах і підчас цих демонстрацій прийшло до сутичок між ромунами і малярями. В Темешварі ромунські студенти здемолювали друкарню малярської редакції газети і поруйнували друкарські машини. Поліція стріляла до демонстрантів і ранила одного ромунського студента, а кількох студентів арештувала.

— **Російський „імператор“ переїхав до Франції.** Великий князь Кирило Володимирович, який проголосив себе російським царем вїхав з Німеччини до Франції, де думає осісти на стало. „Імператор“ покинув Німеччину тому, що не міг виплатити податків, які на нього наложив магістрат міста Кобурга.

— **Великий комуністичний процес у Варшаві.** У варшавським окружнім суді розпочався великий процес проти 20 комуністів, який потреває більше як тиждень. Між обвинуваченими найбільше жидів у віці 17—20 літ. Деякі з комуністів, які мали бути арештовані і суджені в тім процесі, втікли до СРСР. Між обвинуваченими є визначні комуністичні агітатори як Борух Цуккер, Маер Шпігель і Витолд Томорович.

— **Новий бунт в'язнів в Америці.** З Нью Йорку повідомляють, що в авбурійській тюрмі вїбух новий бунт в'язнів, який спричинив пролив крові. Для здавлення бунту в'язнів вислано військо, яке ужило газів, що викликають сльози і опришляють в'язнів. З дітаків кидано на тюрму

газові бомби. В бунті взяло участь 1500 в'язнів. Підчас бунту вбито 5 осіб.

— **Новий транспорт кольоністів із СРСР.** Дня 11. XII. ц. р. через Ковно переїхало 680 німців кольоністів, що покинули СРСР і вертають до Німеччини. Досі переїхало через Ковно 5053 кольоністів.

— **Напад бандитів на весільну забаву у Буфалло.** На передмістю Буфалло з домі Джана Л. Карсона була весільна забавка, на якій було 18 гостей. Нараз увїшло до хати 7 бандитів з револьверами. На команду уставились усі 18 гостей і 6 слуг під стїну і руки піднесли догори. Тоді бандити перешукали всіх за порядком і забрали в них дорожочинності та гроші. Найбільше стратила пані Рей Вен Кліф, бо їй забрали три дуже гарні і дїбрані низки правдивих перел, вартості 300.000 доларів. Друга пані Ф. Мец стратила дорожочинності вартості 65.000 доларів. А всі решта гості разом стратили усього біля 40.000 дол. Як бандити влетїли до світлиці, гості сидїли при вечері і прийняли напад за жарт. Аж коли один бандит вдарив дві жінки револьвером по голові, стрепенулись і послухали наказу та уставились під стїну. Одна жінка здерла маску з бандита, та цей її так сильно вдарив, що впала на землю. Після цього бандити наказали всім покластись на землю і тоді вийшли.

— **Чуда на могилі католицького священника.** Вся американська преса подає телеграми з Молден, Месс., що там на могилі католицького священника Петрика Дж. Паверса діються чуда. На могилу шодня ідуть десятки тисяч народу. Каліки, що молятьсь на могилі і наплюють води з каменя на могилі, вертають здорові домів. Деякі беруть воду і посилають хорим поштою. Покійний о. Паверс був священником у Спрінгфілд, Месс., тому 60 літ. Помер в 25-ому році життя. На могилу священника Паверса поспїшило за тиждень 350.000 осіб. Ідуть здорові і хорі. Хорі в надїї, що молитва і вода на могилі священника подасть їм поміч. Між паломниками минулого тижня був і новий посадник міста Бостону, Керлі. Наперед був він на могилі самий, а відтак поїхав з хорою жінкою і разом з нею моливсь на могилі священника.

— **Скрипки Страдівара.** Тому 200 літ вславивсь у світі італійський вирібник скрипок Антїн Страдіварі, що жив від 1644 до 1737 року в місті Кремоні. Його скрипки мали чарівний голос, якого з того часу ніхто не міг підібрати. Всі наслідування були недосяжні. Тайна не була в дереві тільки в доборі каруку і фарб, як ми малював скрипки. І досі ще є у світі кілька скрипок Страдівара, але тайни їх виробу ніхто не вгадає. Казали, що він узав ту тайну із собою до гробу, бо не хотів, щоби другі ділились його славою. Тепер подають із Женеви, у Швайцарії, що ніби там найшов д-р Рене Нуар в бібліотеці тайний припис Страдівара про виріб скрипок і що нібито є надія обновити виріб чарівних скрипок сперед 200 літ.

— **Жертва гри.** В Нью Йорку скінчив життя самогубством директор банку Кавнт і Трост Компані, Джеймс Дж. Райорден. Він грав на біржі і як кажуть в останніх днях краху на Волл Стріт дуже багато стратив. Не маючи гроша на покриття страт, в розпучі застрілвсь. Покійний був щирим особистим другом Алфреда Е. Смита і не щадив гроша на його кампанію в часі президентських виборів.

— **Новий англійський амбасадор до Америки.** Англійське правительство іменувало своїм амбасадором до Вашингтону сера Ронельда Ліндсея, котрий довгий час був постійним заступником міністра закорд. справ в Лондоні. Дотепершній амбасадор сер Езм. Гаверд уступить в лютні і тоді Ліндсей має прийти на його місце.

Дивогляди.

У польській львівській пресі появилсь небуденна заява редакторів львівського „бруково-ревелаяційного“ тижневика „Справедливість“ такого змісту:

„Зогляду на осудження, з яким зустрїлась наша дотепершній діяльність через „Синдикат Польських Денникарів“, „Т-во Польських Денникарів“ у Львові й через поважну прилюдну опінію, висловлюємо щирий жаль і покаяння з тієї причини, що редагований і видаваний нами тижневик під назвою „Справедливість“ нарушував честь приватних осіб і їх родин; прохаємо вибачення всіх покривджених наслідком атак у „Справедливості“; обїцюємо якнайсвятічнїше, що на майбутнє не будемо порушувати ніяких особистих справ ані родинних і що будемо старатись працювати надалі без кривди для кого-небудь. Казимір Кіяновський. Д-р Натан Гонігман.“

Супроти такого широкого й прилюдного навернення покаяних грїшників ніхто нині не має права тикати совісти вище підписаних. Зате не один поставить собі таке питання: про що ж та „Справедливість“, що досі здобувала читачів виключно брудами з чужого приватного життя — буде тепер писати? Вона є тепер у ситуації пральні, яка заявляє, що від нині не хоче прати чужих приватних брудів.

З театру.

Вистава нашого театру.

Нема місця на яку-небудь оцінку суботніх і недільних вистав „Театру ім. Тобілевича“, тому, що наш часопис увесь складаний у суботу вечір — перед ними. Лишається невеличке місце на останні телеграми. А все-ж і з нього треба скористати, щоби замість рецензії наоспїх висловити своє здивування, що наше львівське громадянство не виповнило салі на перших виставах так, як можна було цього сподїватись.

Театр, що почав свої вистави у Львові, досі тут небачений у нинїшньому його складі, здобув собі гідне ім'я в Станиславові, де в силі був утриматись і розвиватись без субвенцій, виключно власною совісною працею. Зібрані в ньому артисти не обмежуютьсь до виконання своїх обовязків чи до заробітку на хліб талантом, який мають. Усі вони силкуютьсь спільними силами знятись понад пересїчний рівень наших мандрівних театрів, здебільша провінційальних, затерти на сцені слїди важких обставин серед яких працюють, запалити своїм запалом хоч на мить аудиторію.

Дописи.

КОМАРНО. (Вияснення на спростування). Виділ Філії „Просвіти“ в Комарні прохає Хвальну Редакцію помістити отсе вияснення на спростування видїлу читальні „Просвіти“ в Комарні п. заг. „Чи це можливе у інших народів?“. У згаданому спростуванні нема зовсім згадки, що амат. гурток при читальні „Просвіта“ в К. не позичив Філії „Просвіти“ в Комарні театральних реквізитів до вистави „За батька“, яка входила в програму ювілейного свята Філії дня 15. IX. 1929, а це власне було причиною, що повивсь допис видїлу Філії. Це не дасться заперечити ніякими ухвалами загальних зборів в читальні, бо на це є переписка Філії з амат. гуртком і наочні свідки і цього ніколи не заперечував амат. гурток ані його голова п. І. Сорочківський, до котрого в день свята звертався ще раз особисто голова Філії з проханням позичити театральні реквізити. Ухвали надєв заг. зборів чит. „Просвіти“ в Комарні, які наказали видїлові читальні помістити таке спростування, викликали крізу в самому видїлі читальні, бо сам голова Філії д-р О. Пеленський, який був рівночасно головою читальні, мусїв уступити з видїлу тому, що не погоджувався із змістом спростування. А це є найкращим доказом, що не уважав фактів, поданих у дописові Філії, неправдивими. Зрештою виділ Філії „Просвіти“, посвятивши цій справі два засідання, вияснює, що все солідаризувався зі своїм головою щодо фактів у згаданому дописові. — **Виділ Філії „Просвіти“ в Комарні.**

ДОБРОМИЛЬЩИНА. (Непошанування українського свята). Дня 8. листопада ц. р. було свято св. Димитрія. В Жогатині, пов. Добромиль, це храмовий празник. Не зважаючи на це, громадянин Василь Гамуляк, літ 56, дістав від добромільського староства вїзвання явитись тогож дня в громадському уряді в Жогатині в цілі переслухання в карно-лісовій справі. Рівночасно вїзвано його принести з собою 30 зол. відшкодування, а в противному випадку загрожено йому заочним вироком, екзекуцією і великими коштами. Подібне вїзвання на той самий день одержало 87 селян українців з Жогатина.

ТУРКА н/С. (Франкове свято). В неділю дня 8. XII. відбулося у нас свято в честь Івана Франка. На його програму зложились: реферат проф. Мих. Івашкова, продукції хору тутешньої читальні „Просвіти“ і деклямація п. А. Шалабавківної. Свято випало доволі гарно, одначе вражала мала скількість учасників.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Катальог повістей і оповідань. Видала Книгарня Наукового Товариства ім. Шевченка. Львів, Ринок 10. Стор. 92. Форм. 8°. Це перший цього роду катальог на нашому книгарському ринку. Виданий на гарному папері, украшений багатьома клішами заголовних карт численних книжок, робить на загал добре вражіння. В катальозі маємо не тільки всі титли-

кі, але й великоукраїнські белетристичні видання. Численні оригінальні й перекладні твори заосмотрені коротеньким переповідженням сюжету або оцінкою їхньої літературної вартості. Цим каталогом є поважним набутком, необхідним не тільки на книгарському ринку, але ще більше у кожній українській бібліотеці.

Jakob Wassermann: Aleksander w Babilonie. Powieść z upoważnienia autora przełożył Kazimierz Czachowski. Kraków-Warszawa. Wydawnictwo „Panteon”. Kraków, Księgarnia Powszechna.

ЖУРНАЛИ:

Праці Українського Високого Педагогічного Інституту ім. Мих. Драгоманова у Празі. Науковий Збірник Т. I. Під загальною редакцією д-ра Василя Сімовича. Видано за допомогою Міністерства Шкільництва й Народньої Освіти в ЧСР. Прага 1929. Зміст: А. Артимович: До проблеми гутуральних рядів індоєвропейської мови: Білецький Леонід, проф. — Поема „Мойсей” і розвиток ідеї й образу в літературно-поетичній традиції Івана Франка; Гармашів Всеволод, д-р проф. — Біологічне значіння алергії; Герасименко Полікарпо, д-р доц. — Електрохімічні досліди фізико-хімічної лабораторії Українського Педагогічного Інституту в Празі; Гула Хведір, д-р доц. — До основ Девісової теорії; Дорошенко Дмитро, проф. — Князь М. Репнін і Д. Бан-

тип- Каменський; Дяконенко Володимир, доц. — Обернена теорема Ляпласа; Лисько Зиновій, д-р лектор — „Запорожець за Дунаєм” С. Артимовського Гулака та відношення цього твору до Моцартового „Уведення із Серайлю; Малик Евген, д-р лект. — „До морфології кишкового проводу”; Наріжний Симон, д-р лект. — Гетьманство „Івана Виговського”; Омельченко Григорій, лект. — Історія тексту і перше („Лішкове”) видання поеми Карла Галлічка-Боровського „Хрест св. Володимира”; Орлов Олександр, д-р доц. — Матеріали до петрографічної характеристики лямпрофірових жильних горнин західно-чеського альбонікія; Пасічник Дмитро, д-р лект. — Причинок до тератології бріофітів; Русов Юрій, д-р доц. — Опис колекції риб зібраних в околицях Камянця Подільського, в порівнянні з описами риб сусідніх басейнів; Русова Софія, проф. Рабіндрат Такор виховник; Сімович Василь, д-р проф. — Українські іменники чоловічого роду на -о в історичному розвитку й освітленні; Січинський Володимир, д-р доц. — Етруський дім і гуцульський „оседок”; Славицький Максим проф. — Другий хозарський лист із X віку; Слюсаренко Хведір, доц. — Мітридат Евпатор і населення України I. віку перед Христом; Степко Хведір, доц. — Джерела до історії початкової доби церковного співу на Україні; Феденко Панас, д-р доц. — З дипломатичної діяльності Данила Грека; Чижевський Дмитро, проф. — Гегель і фран-

цуська революція; Шульгин Олександр, проф. — Ідеологічне коріння французького патріотизму доби революції; Шербаківський Вадим, проф. — Бронзові списи з вирізками на листі на території України й на Приуралі; Ярема Яким, д-р проф. — Причинок до характеристики процесів уваги; Ясінчук Ілля, д-р асистент — Дешо про дорзовентральну орієнтацію; Витяги зі статуту У. В. П. I. із постанов про дипломні іспити для абсолювентів УВПІ, із приписів про докторські іспити в УВПІ, із правил про порядок підвищення академічного персоналу в УВПІ.

Записки Української Господарської Академії в ЧСР Том другий. Випуск перший. Факультет економічно-кооперативний. Подєбради 1929. Зміст: С. Бородаєвський: Сільсько-господарський кооперативний кредит у Чехословацькій Республіці; О. Бочковський: Кара на смерть до війни; С. Гольдельман: Нариси по теорії акційного підприємства; М. Добриловський: До питання про вплив господарської конюнктури на надходження державних податків; Р. Лашенко: Вінець дівочий, як інститут литовсько-українського права; О. Мицюк: Успішніння земельної власності після світової війни; В. Садовський: Проблема індустріалізації у народньому господарстві УСРР; В. Саницький: До історії економічної думки на Україні; В. Тимошенко: Ціни пшениці та фактори, що на них впливають.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрільська):

Середа, 18-го г. 7:30 „Паяцик”, опера Штольца.

Четвер, 19-го г. 7:30 „Паяцик”.

Субота, 21-го г. 7:30 „Чорт”, комедія за 3 дії Мольєра.

Неділя, 22-го г. 3-30 попол. „Паяцик”

Неділя, 22-го г. 7:30 веч. „Маруся Богуславка”.

Великий Миський Театр:

Понеділок, 16. грудня, год. 7:30 веч. Княжна Шікаго (знижки важні).

Вівторок, 17. грудня, год. 7:30, „Княжна Шікаго” (знижки важні).

Малий Миський Театр:

Понеділок, 16. грудня, год. 7:30 „Адвокат і рожі”, гост виступ В. Бридзінського (дешевий день, знижки важні).

Вівторок, 17. грудня, год. 7:30 веч. Адвокат і рожі (гост виступ В. Бридзінського (дешевий день, знижки важні)).

Театр ревії „Гонг” — в салі кіна „Кольосей”.

Понеділок, 16. XII, „Гонг Джез”; дві вистави; год. 7:30 і 9:30.

Кіна.

Апольо: На позорищі (Вільма Банкі).

Касіно: Пропазне завішання (Карло Альдіні).

Кольосей: Тайна почтового вагону. — Пропаз наречений.

Лев: Серпе вудичинці (Коріна Гріфіт).

Марусенька: Пат і Патахон газетярі. Іграшки жінок.

Оаза: Трикратне весілля.

Палас: Звукова фільма: „Нью Йорк уночі” (і наддаток: Похорони посла д-ра Райха).

Пан: Обітована земля.

Пасаж: Оборонені жінок (Рекс Бед).

Стилеве: Наслідник престолу.

Фатаморгана: Ї перчик.

Химера: Княжнині приихи (Ад. Менжу).

Утіха: Король пачкарів.

Програма радіо.

Понеділок 16. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 13:10 Трансмія з Заршави. Краків (312,8) 16:45 Концерт грамофон. плит. Гельсінфорс (221,4) 17:00 Фінляндські пісні. Ляйпці (259) 16:30 Концерт. Галін (296,15) 17:50 Мандолінова музика. Лондон (356,3) 13:40 Музика з каварні. Берлін (418) 16:30 Пісні Ганса Германа. Прага (487) 21:30 Шопен, Ліст, Сметана. Відень (516,3) 19:00 „Тангайзер” Вагнера. Будапешт (550) 19:30 Концерт філгармонії. Ленінград (1000) 19:30 Концерт (IX симфонія Бетовена). Москва (1100) 15:30 Популярний концерт. Париж (1725) 21:00 „Понад наші сили” Ібсена а потім пісні

Вівторок 17. XII. 1929.

Варшава (1411,7) (12:05) Шкільний поранок. Гельсінфорс (221,4) 19:30 „Маддам Баттерфляй” Пуччініого. Талін (296,15) 17:30 Робітничий концерт. Лондон (356,3) 16:00 Баллади Гамбург (372) Концерт віолінчеліста Зигфрида Сукка. Берлін (418) 21:00 Концерт солістів. Штотгольм (436) 20:00 Німецький вечір Рим (441) 17:30 Концерт. Прага (487) 20:00 Популярний концерт. Відень (500) 19:30 Грамофонні плити. Будапешт (550) 19:45 Концерт Бетовена. Ленінград (1000) 19:00 Трансмисії. Париж (1725) 21:00 „Дон Кіхот” Массенета. Ковно (1935) 20:10 Вечірна музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає.

Живий літопис наших днів і змагань (1914—1918) докінчить Жіпочий Кружок ім. Ганни Барвінок на своїх ширших Сходинах, які відбудуться 17. грудня (вівторок) в 6-й годині вечером у доміні при вул. Мохнацького 11. Головні референти: п. Блянна Баранова і Конст. Малицька. Проститься о численну участь.

Касинці! 25. грудня ц. р. відбудеться у Львові 10-літній товариський зїзд бувших рїгонієрів з Касіна. Участь згодилося негайно до: Инж. Свірського, Львів, Личаківська 32. За Комітет: Инж. Свірський, Мр. Горак, Н. Дорожинський, о. Яценків. 1088 1-2

На „Рідну Школу” зложили (в зол.) Вп.: Учнт. збір муж. фахової школи у Львові 23; Учнт. збір школи Шашкевича 25; Марія і Шилий Деркачі 10 замість вінця на могилу бл. п. м. Танчаковського; Сивенький Любомир, студ. теології Львів 13:40 як збірку на весілля у Степана Бачинського; Василь Купяк-Бунів 8:20 збірка на весілля; Улад Старших Пластунів Львів 50; Ірена з Базилевичів і д-р Евген Якевич Львів 5 ам. дол. замість повідомлень про своє вінчання; д-р М. Гнатішак Берлін 15 ам. дол. як щільний журналістичний гонорар від Редакції „Нових Шляхів”; о. Михайло Сулятицький Заболотів 13:88 як збірку з нагоди імянни о. Кицілевського; о. Вол. Петрик Бабина 40 як збірку на вінчання Наді Петрик і инж. Володимира Онискевича, яке відбулось 16. XI. ц. р.; Олена Кондратова і о. Федевич Турка 75 як збірку на празнику 21. XI. ц. р. у о. декана І. Тимчука в Беньовій; Гринько Старко Гусаків 11:30 зібраних на посвяченню хати 24. XI. ц. р. у П. Гловінських; Рибчук Степан Торське 11:30 як весільний дар; о. Нестор Величковський Базар 10 і д-р Марія Додіньський Заліцкиї 10 місто побажув з нагоди вінчання инж. М. Левницького з п. Місевичівною; Українська Бесіда-Жовква 25 замість вінця на доживну бл. п. о. Баранського, пароха Боянця. Вп. Жертводавцям складає щир у подяку Головна Управа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

МЕБЛІ НА РАТИ! готівкові ціни; також тапцеровані меблі, власного виробу — найдешевше в Доротеум Льва Сапги 33. телеф. 15-01.

БЮЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятиків літ у цілім краю знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую брилянти, золото срібло, плачу найвищі ціни. 1002 24

ГР-КАТ. Уряд парохіальний в Іздебках ad Brzozów, пошукує іспитованого, безденного дяка, з добрим теноровим голосом, музикального, який зумівби заложити хор згл. оркестр і занявся би читальнею, молочарською кооперативою і т. д. Платня після умови. — Зголошення до гр-кат Уряду парохіального в Іздебках ad Brzozów. 1066 3—3

БЕЗРОБІТНИЙ СТОЛЯР, зредукований а державної служби в 1918 р., шукає якого-небудь заняття у Львові або на провінції. — Ласкаві зголошення слати на адресу: П. Д. у ВП. Ромістровичів Львів, вул. На оболонія, ч. 14. 3 3

УКРАЇНЦЕВІ-капіталістові за позичку від 300—500 ам. дол. заплачу не лише відсотки, але віддам також в управу своє підприємство. Спілка також можлива. Зголошення до Адм. „Діла” під „Капітал”. 1090

ГАРНИЙ шалик і панчішка, куплені у фірмі „МАЯ”, Пільсудського 27, є найкращим дарунком від святого Миколая. 1093 1—4

НОВОВІДКРИТА КОРІННА ТОРГОВЛЯ К. САВКИ при вул. Тетинській ч. 25. (ріг Коппевої) поручається українському Громадянству цієї дільниці. 1091 1—1

ОСОБИ інтелігентної до заряду господарства й ведення кухні шукається негайно. Платня після умови. Зголосуватись до парохіального уряду в Злоцькім, п. Мушина. 1094 1-1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціаліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб та лікарської косметики ординує від 8—10^{1/2}, 14—18. в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце, Вапофор, Діатермія, Криотерапія. Сепараткові почекальні. ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. I. п. 826. Телефон 65—87. 33—?

Д-р Р. Несторович

ординує у внутрішніх і жіночих недугах ПЕРЕМИШЛЬ, Францішманська 37. Просвітлювання Рентгеном, кварцева 1085 лямпа, лікарські аналізи. 1—4

На св. НИКОЛАЯ і СВЯТА

поручає великий вибір бомбокерек і святочних колекцій, найліпших чоколядових виробів перворядних фабрик фірма 1074 2—3.

Чоколяди і солодощі — ТАРЛЕР

Львів, вул. Леґіонів ч. 43. (проти головного входу Вел. Театру). Прошу оглядати ви ставу. Увага на ч. дому 43.

Ч. М. 210196/20 В. П/І.

Оповістка.

Магістрат корол. стол. міста Львова подає до публічного відома відповідно до постанов уставу з дня 11. VIII. 1923, Д. У. Р. П. ч. 94, розпорядку Президента Річпосполитої з дня 17. VI. 1924, Д. У. Р. П. ч. 51. і § 53, розпорядку Міністра Внутрішніх Справ з дня 28. VI. 1926, Д. У. Р. П. ч. 75, що прелімінарі додаткового звичайного бюджету на 1929/30 рік і зрекоструованого надзвичайного бюджету на 1929/30 рік є вилужені до переглядання в бюрі Виділу II. Мту (Ратух, II. п., двері 62) через 7 днів, а то від дня 17. XII. до дня 23. XII. 1923 включно в урядових годинах т. є від 9-тої до 13-тої.

Тому інтересованим, що платять комунальні данини, прислугує право переглядання вилужених бюджетових прелімінарів в поданим речинці, як такої вшощення закидів і застережень у дальшому 7-денному речинці, т. є до дня 30. грудня 1929 р. включно.

Магістрат кор. ст. міста Львова У Львові, дня 13. грудня 1929 р.

Урядовий комісар р. о. Президента міста Львова проф. д-р Отто Надольскі в. р. 1095 1—1

Поручаємо

всілякі тартакові матеріали, як: смерека — ялиця так столярські, як і будівельні. Тартак ЗАРВАНЦЕРА

945 В КАЛУШІ. 5—?

НОВИНКА!! НОВИНКА!!

ВЖЕ ВИИШЛИ з друку і є в продажі отсі нові видання Бібліотеки „Сільського Господаря“:

„Цукровий буряк” — В. Доманіцький зод. 1-80

„Яка буде завтра погода” — инж. В. Созанський зод. 0-25

„Шляхи до поліпшення годівлі сіл.-господарських тварин” — инж. М. Холєвчук зод. 0-25

Пересилка кожної книжки: звичайна зод. 0.25, поручена зод. 0.40.

Всі три книжочки дуже цікаві, гарно ілюстровані, доконче потрібні для кожного поступового господаря! Спішіть зі замовленнями!

Книжки можна купувати у всіх книгарнях, Повітових Союзів Кооператив, Філіях „Сільського Господаря” та в Т-ві „Сільський Господар” у Львові, 1086 вул. Зіморовича ч. 20. 1 1

Tabliczka arytmetyczna.

1. Dodawanie.

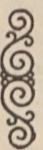
1	a	1	jest	2	3	a	3	jest	6	7	5	a	8	jest	13
1	—	2	—	3	4	4	4	—	7	7	5	—	9	—	14
1	—	3	—	4	5	5	6	—	8	8	6	a	6	jest	12
1	—	4	—	5	6	6	7	—	9	10	6	—	7	—	13
1	—	5	—	6	7	7	8	—	10	11	6	—	8	—	14
1	—	6	—	7	8	8	9	—	11	12	6	—	9	—	15
1	—	7	—	8	9	9	10	—	12	13	3	—	6	—	14
1	—	8	—	9	10	10	11	—	13	14	4	a	4	jest	14
1	—	9	—	10	11	11	12	—	14	15	4	—	5	—	15
2	a	2	jest	4	5	4	5	jest	8	9	4	a	7	jest	14
2	—	3	—	4	5	5	6	—	9	10	4	—	8	—	15
2	—	4	—	5	6	6	7	—	10	11	4	—	9	—	16
2	—	5	—	6	7	7	8	—	11	12	4	—	10	—	17
2	—	6	—	7	8	8	9	—	12	13	4	a	8	jest	16
2	—	7	—	8	9	9	10	—	13	14	5	—	9	—	17
2	—	8	—	9	10	10	11	—	14	15	5	a	9	jest	18
2	—	9	—	10	11	11	12	—	15	16	5	—	10	—	19
2	—	10	—	11	12	12	13	—	16	17	5	a	10	jest	20

2. Odejmowanie.

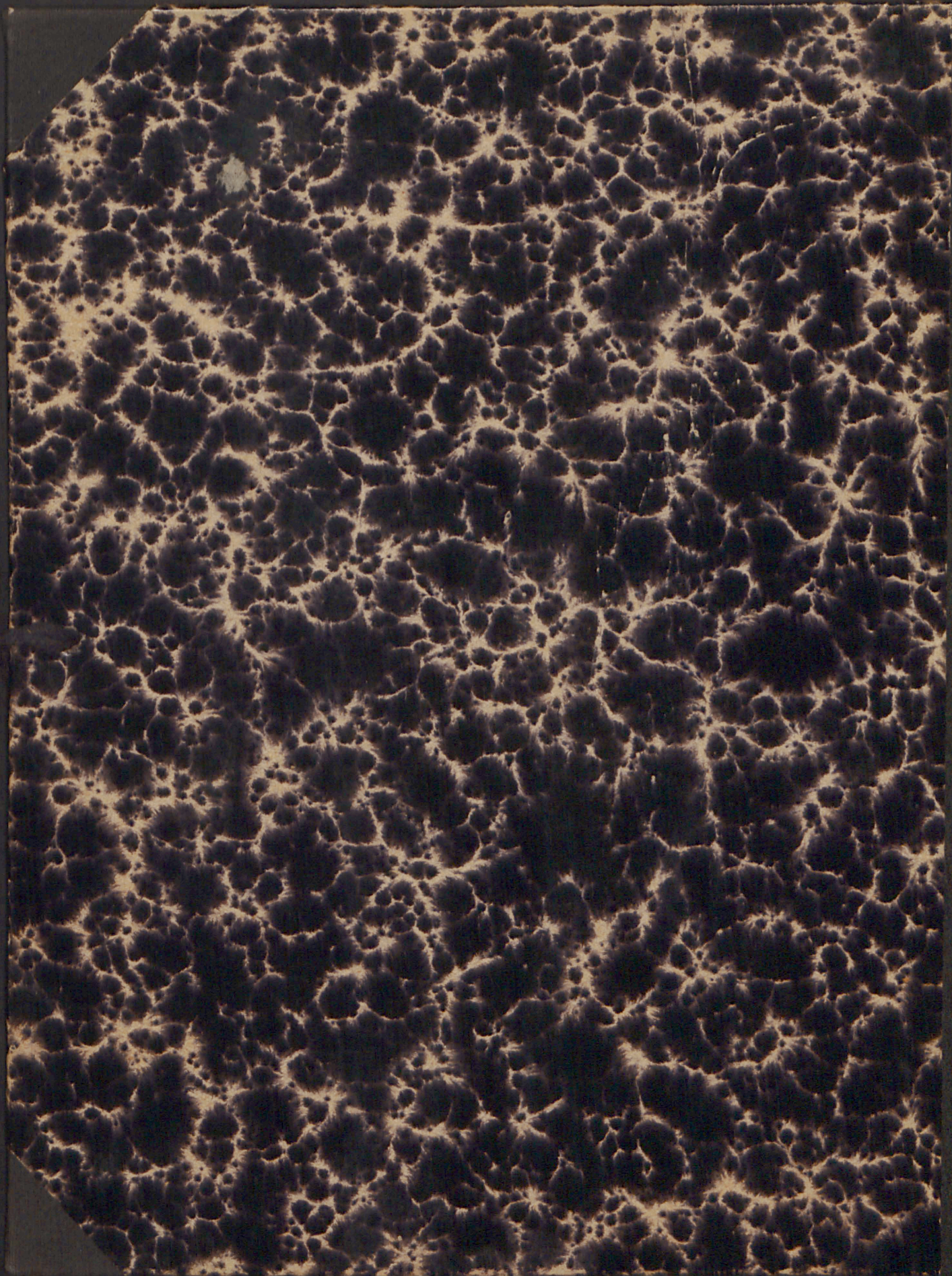
1	od	2	zostaje	1	3	od	4	zostaje	1	5	od	6	zostaje	1
1	—	3	—	2	3	—	5	—	2	5	—	7	—	2
1	—	4	—	3	4	—	6	—	3	5	—	8	—	3
1	—	5	—	4	5	—	7	—	4	5	—	9	—	4
1	—	6	—	5	6	—	8	—	5	5	—	10	—	5
1	—	7	—	6	7	—	9	—	6	5	—	11	—	6
1	—	8	—	7	8	—	10	—	7	5	—	12	—	7
1	—	9	—	8	9	—	11	—	8	5	—	13	—	8
1	—	10	—	9	10	—	12	—	9	5	—	14	—	9
2	od	3	zostaje	1	4	od	5	zostaje	1	6	od	7	zostaje	1
2	—	4	—	2	3	—	6	—	2	6	—	8	—	2
2	—	5	—	3	4	—	7	—	3	6	—	9	—	3
2	—	6	—	4	5	—	8	—	4	6	—	10	—	4
2	—	7	—	5	6	—	9	—	5	6	—	11	—	5
2	—	8	—	6	7	—	10	—	6	6	—	12	—	6
2	—	9	—	7	8	—	11	—	7	6	—	13	—	7
2	—	10	—	8	9	—	12	—	8	6	—	14	—	8
2	—	11	—	9	10	—	13	—	9	6	—	15	—	9

5. Dzielenie.

1	w	1	mieści się	1	raz	6	w	6	mieści się	1	raz
2	—	2	—	1	—	6	—	12	—	2	—
2	—	4	—	2	razy	6	—	18	—	3	—
2	—	6	—	3	—	6	—	24	—	4	—
2	—	8	—	4	—	6	—	30	—	5	—
2	—	10	—	5	—	6	—	36	—	6	—
2	—	12	—	6	—	6	—	42	—	7	—
2	—	14	—	7	—	6	—	48	—	8	—
2	—	16	—	8	—	6	—	54	—	9	—
2	—	18	—	9	—	7	w	7	mieści się	1	raz
3	w	3	mieści się	1	raz	7	—	14	—	2	—
3	—	6	—	2	razy	7	—	21	—	3	—
3	—	9	—	3	—	7	—	28	—	4	—
3	—	12	—	4	—	7	—	35	—	5	—
3	—	15	—	5	—	7	—	42	—	6	—
3	—	18	—	6	—	7	—	49	—	7	—
3	—	21	—	7	—	7	—	56	—	8	—
3	—	24	—	8	—	7	—	63	—	9	—
3	—	27	—	9	—	8	w	8	mieści się	1	raz
4	w	4	mieści się	1	raz	8	—	16	—	2	—
4	—	8	—	2	razy	8	—	24	—	3	—
4	—	12	—	3	—	8	—	32	—	4	—
4	—	16	—	4	—	8	—	40	—	5	—
4	—	20	—	5	—	8	—	48	—	6	—
4	—	24	—	6	—	8	—	56	—	7	—
4	—	28	—	7	—	8	—	64	—	8	—
4	—	32	—	8	—	8	—	72	—	9	—
4	—	36	—	9	—	9	w	9	mieści się	1	raz
5	w	5	mieści się	1	raz	9	—	18	—	2	—
5	—	10	—	2	razy	9	—	27	—	3	—
5	—	15	—	3	—	9	—	36	—	4	—
5	—	20	—	4	—	9	—	45	—	5	—
5	—	25	—	5	—	9	—	54	—	6	—
5	—	30	—	6	—	9	—	63	—	7	—
5	—	35	—	7	—	9	—	72	—	8	—
5	—	40	—	8	—	9	—	81	—	9	—
5	—	45	—	9	—	9	—	90	—	10	—

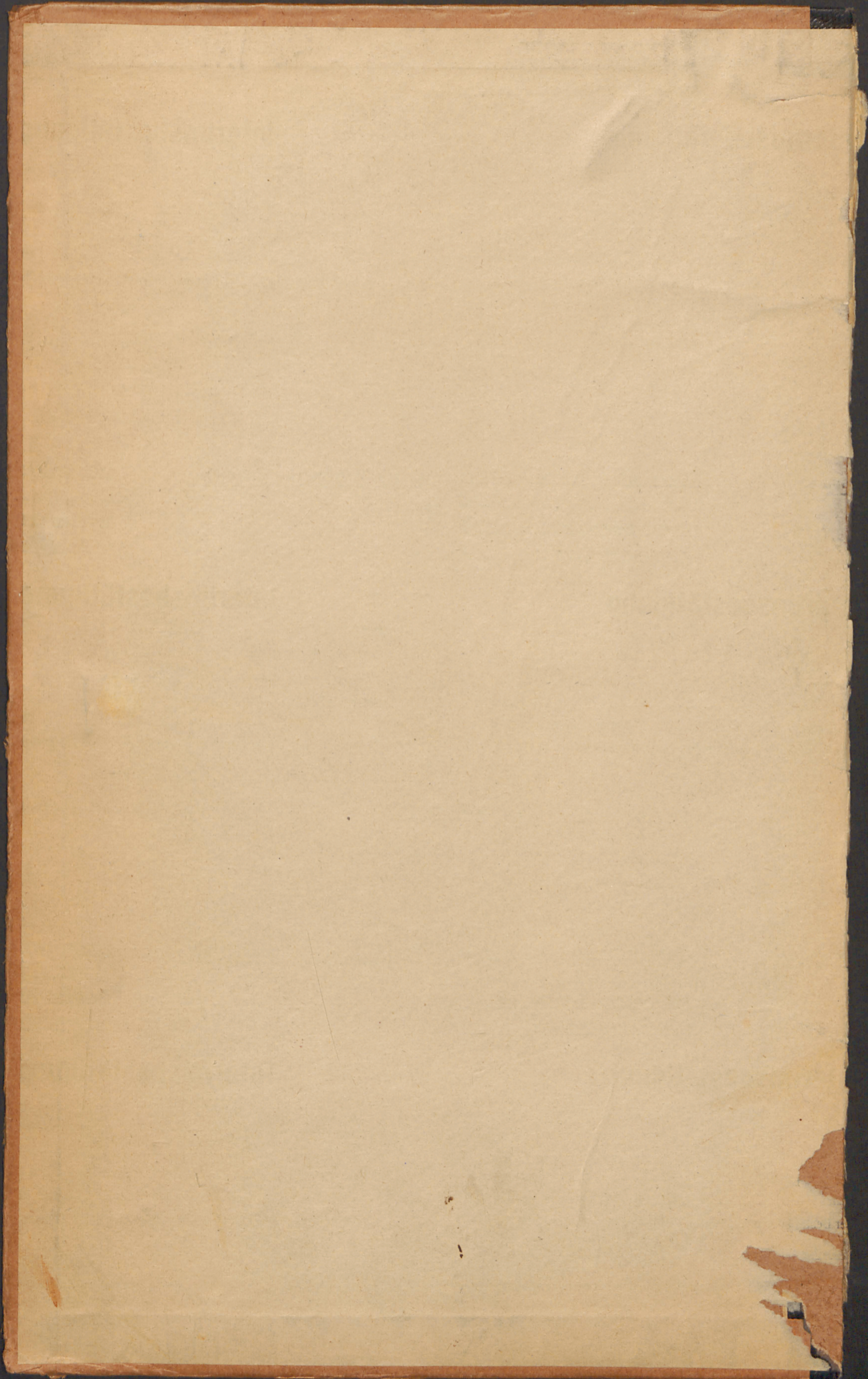

КАЛЕНДАРЬ

На суді.

(легенда)

Стоав сам, самі тий. В полова.
ному прок лагали криів шови, ста-
той пошвонко вепитовав проперту
минеа. ^{на сам} Почеуз ти ми ма в перекви-
нену екоростроильну иенту.

Провторит ного ади на стоилому
троні Теторіа, вперши в амане обиди.
на на голони, миторит етоав Ангол, мр
мав велики, до самого неба велики кор-
ни крила і з потмоі книги читав су-
торни и волосом.

(Він стоав сам, саміський...)

- Агнес ти, ^{носу} тишов у наступі, сна-
мв каму, мр в ній був ^{виг} старий,
невістка і пров діточок. Ти ми не
ти? - прочитав Ангол.

У суборни вигвонопом ентала
Теторіа:

- Ти че зробив?

- а!..

У нас маривса Ангол:

- Агнес ти вистрилив був до ста-
туйі Анюмова з білого мармору, мр
тоама на ти кипарисів - цудова
статуйа Анюмова. Агнес виг твоюго
постриид в ного вигскочили рука і но-
ловина илови - рука з білого мармо-
ру і голова з різьбленими вучерками.

У повторила за атолош з вели-
кими корними крилами Теторіа:

- ти че зробив?

- а!

У нас маривса че бильи корний
Ангол і прочитав:

- Агнес ти в вейно ни тишов до
бібліотеки, перекинув помчу з кни-
ками, порубав її і варив картоплян-
ку в ідуни. Агнес ти виміс оиель і
анилку, ^{на виміше} самі твотон ефимософії і пра-
ва, і начив ти ми иі иу ниг, ~~и~~ вейн-
но дрвну ниг.

У че піднімаючи в аманго обиди
че з голонь, замига на суборо Теторіа:

- ти че зробив?

- а!..

У читав Ангол дальше:

- Агнес ти зустрів у вимі вір-
гана на морозі і наказав йому роз-
змити ся. Ти знаєш, як він і той
фігуран за мерз - той фігуран, з якого
ти скинув на дорозі в вимі ковоти.
Ти це зробив?

І на шани, мати як камене
було від меча, волосом за премою Того.
Той:

- ти це зробив?

- в!

І нас мари в Антон брови так, як
вони пр агобого семарою сім:

- Агнес ти розстроїв вимі сечку,
через яке ти проведи, одинай ча.
твоє молодис слонів, як ти мо-
ки як починаєш жити - молоді сеч-
ні. Агнес ти це зробив в малому мі-
стечку?

І спокійно убого прозвучів голос
Теторі в ти тани:

- ти це зробив?

- в!

І Антон, хорний Антон з велики-
ми врилами замкнув ким пуск-
зав:

- Суган!..

Камане обличчя Теторі не дроз-
нуло і ~~камені~~^{слова} нагами, як ка-
тани знами з ір:

- Німало тебе в Царство Проклому.
То ти варвар був. Це нововні на ми-
ли сеати, як був старий від, невістка
і прот діторок. І сеюна це зага була
німало ворогам - то ти був нововча-
ним. І в друже ти варвар був - коли
з білого марморю Антон твоє від твого
пострілу в став. І сеюна за тебе Антон
моє мовався був твоє ворог - то ти
був гун. То старий били гун. І в тре-
те був ти варвар - коли кн и пекн,
самі твоєм офімо сестрі і права, по-
полит. То і Матар не на ми м
кноток. І кор ти сім дів мерз і про-
мок - то ти був ірне Матарина. І
це був ти варвар, коли удер ковти
зі старого фігурана і замимив по-
но, як за мерз. То старий мімлі в
матаре вбивали. І сеюна ти від моро-
зів був палоті а цей фігуран пани в

трин був - то ти був аканчар.
 І найбільше ти був варвар - коли
 одидай цяті молодих сиротів на
 розстріл післав. Бо так зробили
 твої сором, якби ти зваб найзрив-
 ками і розбійниками. І хоч ти
 одидай цяті сиротів дубом твоїм
 ранені не побратив за мушкет
 - то ти сам був розбійником і на-
 іздник. І тому нічим тебе в Цар-
 ство прокляну.

Стоав сам самітний, а надоб,
 кола було тиво. Тиво було обличчя
 Деморі, ка мане обличчя і тиво сто-
 ав Анго і з чорними великими кр-
 нами.

І суворо промовив Деморі:

- Чи в оправдаєш ти всі злочини,
 варваре? Чи злочини - широкі
 твоїому стоїт твоє приносив?

І відповів гордо:

- Відповім, але не маю ні-
 одних з них, що мене горіх припрова-
 ем. А ніс її у пертву себе, своєю,
 цілу країну, цілий світ. А ботте-
 боїв зі шаста на душкву про неї і
 ботте боїв на душкву про її втраду.
 А сеюв боїв гуа багровішчии!

Тиво було на суді. Тиво стоав
 морний Анго і з великими кривими,
 тиво було ка мане обличчя Деморі:

- Моги я тебе нічим в Царство
 слави і Радоєти!

Тиво було на суді. А враз почув-
 се дугий голос:

- Не хочи! Пошли мене ще раз
 на землю, ще раз змагаюся за неї.
 Ще раз терпіти му голоді і сеюв,
 ще раз понесу на тернівник ~~твої~~
 її своє дуга. Пошли мене, Деморі!..

Тиво стало на суді. Тиво стоав
 морний Анго і з великими кривими
 кривими - і ~~безнаді~~ суворо див-
 лився ка мані ві Деморі на по-
 шани і прикладати крісїв шолом
 на схоплену в ~~во~~ око старий похоло-
 протерту лим пель і скоротити кону
 ленту по черз тичі...

Вте незабаром.

Вте незабаром прийдемо до тебе,
земле і скажемо:

- Земле, оддай нам наші скарби!...

- Акі? - спитай і цього насуним бро-
ви.

І не знаємо ми тоді, що тобі відпо-
вісти:

І забачимо, щоб ти віддала нам
серця твоя, щоб волись вогнями нас
а тепер порозсміються в тобі.

А по собі ми скажемо:

- Бачимо, щоб ти повстала з тебе
герої, щоб кровю запалили за коту-
ну надь тебе, але не діждася
того, щоб ти була існа!...

Тепер вони пераь а ти чупко
дертиш ісе у своїя морщини, твердиш
раменас і вєа зротиш...

Боїшся, бо знаєш, що ми неза-
баром прийдемо до тебе і скаже-
мо рішуче і солодно:

- Земле, оддай нам наші скарби!

І затишимо тоді шавля ми
сотице, а ватка твоя провчону впа-
де на твоє ^{райдуже} ~~райдуже~~ обличчя...

забуття мотила.

Тилла порна ніч і присігнула біля
білих беріз. Не йшла далше в сено...

Присігнула біля забутої мотили
зі спорошена білим зерном...

- Що тут чекати? - спитала
ніч найближчої берези.

- Що?..

Але береза не відповіла, бо сивожи
звмисла в неї камінем в борганці...

- Знаю, знаю - відповіла ніч і піш-
ла по тикуху, сплелих сенах в шип-
ловат в душі нехатись за кривду...

А білі берези нахилися і про щось
добро-добро ментами забутої мотили.
Про шир - не знаю...

У свілових разів не пугався вимір,
то ніч держить це в майні й казе
- шир про це можна до відатєв тільки
ки серцем, шир кровю з ненавистини
забуття...

... про шир тої ночі ментами бере-
зи забутої мотили...

Восильвий сповід.

ти плачем: вернися і вінеши за мною,
леть кінь гальшом і голову кнониць-
ховсь так смішно. бо а - не^{но} верну
ї кона підганаю, а підкови збоная...

скаль мені дівчини. та а не дла неї,
бо на мов не знає, шр а тільки бо а,
шр заб'єру серце і виїду ним кою,
тільки май не шанка і заб'єру збоая.

скаль мені. та шр а - не верну - гарешо,
бо ти ні не перша, бо ти і не останна.
шр а бо ти за часи шр а зриваюса і їду
і: Фай краше при виїську - це сповід з ко-
ротама.

Старейшии евоини.

70

Крис гет зоржавит, бо да вно вје гору
Дубовица и до норо кованого друга

Тмо зго з мене гетер зе магна

" Да гичево пероу, де гичево водуре?!

Кем краше го було кому еко погори
Занувару земно - а гет за нисеви
Зукару пероу: " Даржисево волуни!

Тми од забрето, забавоко, нани.

Томер нми вносат а се гетем еу нани
Тно аз агруво ет дубинозу кроби
Срнско еотра, нс кракатура норо:

" А гет на барсон - кожаното моголо!

З. Бода 2. 10. 31.

Рок по ч.ми крпиза рогуны
Кор в кумонах бекені в новно

Голому довел:

71

чужак чужо замизний ранок
проходив містом дикий вранок
В полінах тирьких шафродерів
дуже мо шови із срабронк

замізо втражене до шиві
Вперстак скви до небес
Дзвеняє скарено пропелери
і замизний руга вонкиа колеса.

А все бокам чатуниа ф: шва?
не чус іс вугий до машини
не сарцево шовице в шогорі
Зубів на устах срібних шин.

Не скажу більше вде тобі:
впернись до мене за сіві,
до тус кааніе не камиу
Не мену більшестих сіві.

Нехай гоні вродити, не мене

Kyrgyzstan

4. Кармук Хан
 Парк Арктик
 Сиверус Арсен
 в Сибирь Арден
 Арден
 Бердусов Иван
 Иван Арден
 Кундан Бордун
 Сиверус Хан
 Бердусов Арден
 Из Арден Топре
 Из Арден Бордун
 Кардан Арден ?
 Кардан Метро
 Арден Арден
 Арден Арден
 Арден Арден
 Арден Арден

Львів, дня 18 березня 1933

П.Т.:

.....

.....

Від дня 18.ІІІ.63р: обнижуємо ціни мила Центросоюзу як

слідую:	Мило картанове	за 1 кг.	Зл. 1,50
	" Ц.С. I. сорти	" 1 " "	1,20
	" пчілка	" 1 " "	1,30
	" господарське	" 1 " "	1,02

Мило висилаємо за післяплатою Франко, Франко. При малих кількостях до 100 кг, без сконта, при більших від 100 до 500 кг даємо 2% а від 500 кг. в гору 4%. при одноразових посилках,

Рівночасно припинюємо аж до відкликання продукцію звичайного мила. Маємо повну надію, що ця обнижка цін вловні Вас вдоволить та Ваших відборців.

Очікуючи Ваших замовлень, остаємо

з поважанням
"ЦЕНТРОСОЮЗ"

Л ь в і в

Handwritten notes and signatures:
Дир. Државного Уряду
Рівночасно припинюємо аж до відкликання продукцію звичайного мила.
[Signature]

~~Александровский Александр~~

~~Владимирский~~

Князь Александр Михайлович

Александровский Александр

Сергей Александрович

Князь Александровский Александр

Михайлович Александрович

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Александровский Александр

Львів, дня 18.березня 1933.

П.Т.

.....

.....

Від дня 18.III.б.р. обнижуємо ціни мила Центросоюзу як

слідуює:	Мило картонове	за 1 кг.	Зл.1.50
	" Ц.С. I. сорти	" 1 " "	1.29
	" пчілка	" 1 " "	1.29
	" господарське	" 1 " "	1.02

Мило висилаємо за післяплатою франко, франко. При малих кількостях до 100 кг, без сконта, при більших від 100 до 500 кг. даємо 2% а від 500 кг. в гору 4%. при одноразових посилках.

Рівночасно припинюємо аж до відкликання продукцію звичайного мила. Маємо повну надію, що ця обнижка цін вловні Вас вдовольнить та Ваших відборців.

Очікуючи Ваших замовлень, остаємо

з поважанням
"ЦЕНТРОСОЮЗ"
Л ь в і в

Эпунобуа Эфосуб	с.б. Шф.
Ваданант Ханно	П. Уккоа
Рег. Сенкум Нел	У-К
~~Шф.~~ Хариб Вадан	Кунурафа Н. Ш. У.
Амунфиб Эфус	Кунурафи Н. Ш. У.
Мижунда Хакто	дибеуб
✓ Эменонд Амунфо	П. У. К.
ден зитб Хак	"
Ресунд бекса	У-С
Мелонугр Муданно	П. У. К.
Хуронугр Муданно	"
Энуффур Ваданант	Мафин абс Ш-ко.
✓ Энуффур Торган	Кунурафи Шф.
Шф Макаффунда	Ваданант УШ-ко.
Шф Кацил бекун	Мафин Уенф-Тоанк.
Хариб Амунфо	Хепенора
Шф Нунукум Веман	П. У. К.
" Хариб Хунфин	Ш-С.

Sub	Mefmoxe	Ho.	U - e	
	Bofoobey	Pegif	M - e	
Inf	faboino	Mudomuf	Goemaba	
	Higuidyokun	leb	M - e	
Inf	uobuk	Uruye	"	
Sub	Muzruk	Agfir	"	
Inf	Afonobem	Mudaino	"	
"	Trye	ocun	"	
	Boirak	Boogumuf	"	
Ly	lonamurok	Basub	"	
Inf	tabuk	Gurbecmef	"	
	Bowadnokun	omax	Afoebima	
Sub	Akonak	Afoval	Guram	
Peg.	Kynrundo	kun	Pomak	firo
Sub.	Kfubvuyokun	tabro	zen - to.	
	Uadab	Hax	909K	
	Huzuk	Alexander	#1aem	
~~Ly~~	Omeyok	Uarofin	H - rae	

- Inf Tabacko zgotoff U - C.
 Sz Pygnuskiu tran dniemef
 ✓ Jakunib Ebreu tomca 1.
 Inf Ulenafobur seb toroychou 21.
 Befazona bmezen tracm
 Inf Nabroyokiu beun 2-K
 Sz Hhuina beman lubouychou 14.
 Hhafuebickiu beun Kafnamie
 Inf Biconbickiu zena M - C.
 Sz Myzelua emenan Kafueychou 24.
 Inf Tanokib Borogunuf leninsa 14.
 Sz Hamkebur Toman Kompsuka 5
 Mof. Trofogainko Trogan yH 20
 Sz. Pisee beun Ma Canon 21.
 Pmpyk Ebreu U - C.
 Reg. Pygnuskiu keozur kio.
 Inf Mizekur smang Kit
 ✓ Mofoz Hon zem - Bank.

- ✓ Дуб Манно Вресль 9. Ук. Јохансена
- Занек Мухомор 9. Ук. Стефанн
- Себујокиин Јоффоніс Вресль 9. Сук
- Дfico Ворогунуф Стефанн.
- Себујокиин Мухомор М-д.
- Дуб Канаса Тоніен Себујриб 10.
- Врмбујокиин Шафас Шафа 20.
- Шорезук Поман 9. Сук. Трпозн
- Блоховин Вресль 9. Сук.
- Дубман Шменан Трпознито Шафонис
- Дуб Шенафован Поман о. с. ук. Штаннрабт
- Дубман Ворогунуф Мемонана 87.
- Дуб Музика Маке Вадмешов 24.
- Дубман афовка Шафил Шимеш.
- Дубманко Шменан Шиб - репре.
- Дуб Комејокиин Ворогунуф Шиб
- Дубманко Шменан Шиб Шиб. Шибман 24.
- ✓ Дуб Шегулован Шибан Шибман 2с.

Список имен Н-2.

- Pygmyobolus Mafro H. - Mofro (H-M)
- Pygmyobolus Ogem U - Ogy (U-L)
- H. Funca Hon Rafnariz
- H. Enamelus Trogan L - Een.
- H. Trognafobus Bon Haggymiz
- H. Tomnyobolus Zugof Kausofus Tymobol
- H. Tonkobolus Muxona U - L
- H. Menafobus Jovien U - L
- H. Mubus Angpin zafrog gich Mump tofa 5
- H. Inegkui Zuzo YK 50
- H. Zamkebureba Oena Honymuka 5
- H. Tzfununobolus Mave Hfoebima
- H. Menafobus Sofko H. K. Lokab
- H. Hemptul Hempto Hfoebima
- H. Marac Penen "
- H. Wachm Kobus Borogunuf "
- H. Xonubui Eben P. C. Y. R
- H. Myfobolus Borog

Гр. Коровалева Мухом Н. - Зас.
 Гр. Шукшинов Иван " "
 Гр. Мухоморовский Иван " "
 Гр. Максимовича Леонид Highbarz F.
 Баронета Стефан 9000
 Углицкий Иван Углицкий
~~Углицкий Иван~~ 9-5000
 Баронета Володимир " "
 Леонидовича Иван Highbarz F.
 Стефановича Иван 9-5000
 Князь Стефан " "
 Стефан Стефан " "
 Углицкий Иван " "
 Стефановича Иван " "
 Гр. Володимировича Иван " "
 Гр. Елизаровича Иван (15-0)
 Сулеймановича Иван " "
~~Мухоморовича Иван~~ " "

~~Линзовъ Яковъ У-д~~
~~Кузукъ Яковъ "~~
~~Поикъ Андрей "~~
~~Корасовъ Михаилъ " Третьяк~~
~~Корасовъ Михаилъ "~~

Омелья Ренфусовъ Яковъ Кураткина уно рефа
 Омелья Бреневъ Яковъ 3-Танк.

Омелья Третьякъ Василь Яковъ
 Яковичъ Михаилъ К. М. Третьяк

Мельниковъ Яковъ 3-Танк.
 Кузукъ Михаилъ Н. Третьяк.

Боноровъ Яковъ "

Кузукъ Василь "

Кареевъ Яковъ "

Вельяминовъ Михаилъ У-д

Тенцовъ Стефанъ 6-11

Хумковъ Михаилъ 9-Утка

Яковъ Василь 3-Танк

	Шогодиб	Сувесмес	жен-б.
	Тусофитовский	Тероф	У-д
Дб	Кинчук	Шан	брат
	Шан	Тубо	брат
	Кесник	Энонуи	"
Дб	Берега	Шан	"
Дб	Каньета	Микона	Фчук
"	Постолок	Темфо	И-Кас
Мф.	Тасика	Эмена	—
Дб	Темфи	Жен	Фчук
	Каничук	Темфо	" Шифона
Дб	Сербин	Андрей	У-д.
✓	Гужий	Микона	Иполита
	Василькиб	Вологунф	Ивирф
	Метинка	Купило	"
Дб.	Труфаринский	Мити	Ива Савина 25
Дб	Лукашевский	Вологунф	И-д.
Дб.	Охунов	Шан.	Сомни Канак 11

- Egerkinin Hoemb Ezerim
 ✓ Лф Логодинский Березовый Логодинов 64
 Успенский Пана Логодинов 21
 Рег Володин Роман Диво
 " Самкинский Роман "
 Мучкин Иван Бромов
 Лф Лужановский Семф Логодинов 17
 Левынский Роман 90 ур
 Квасный Думф 90 ур
 Мф Левынский Роман Держинин
 Павловский Роман 90 ур
 Звановский Семф Готыба 10
 Ин Триумфский Роман Езерим
 Лф Лыжово Елек Сукмырка 22/III
 Мф Месник Степ III-д
 Лф Кузнецова Анна Логодинов 48

94. Уе мурго со со з
Синера Ставрук

Трунгга

(Матан Коффонка)

- 1 Дир ~~Скочков~~ Ярослав Периодическою 54
 2 " ~~Левинский~~ Александр Копеевского 51
 3 ~~Евдоким~~ Костя Наталье как ДС
 ✓ 4 Дир ~~Трипольский~~ Роман Е. ЛЕГАНТИ
 ✓ 5. ~~Портанкин~~ Иван Коп. Эгипет 24
 6 Дир ~~Таня~~ Англия М-2
 7 " ~~Муром~~ " " М-2
 8 Дир ~~Тяга~~ Осип " 97
 ✓ 9 ~~Березин~~ Григорий " "
 ✓ 10 Дир ~~Томас~~ Иван " "
 ✓ 11 Дир ~~Королев~~ Михаил " "
 12 " ~~Табак~~ Сильвер " "
 ✓ 13 ~~Терпунов~~ Роман " "
 14 Дир ~~Муром~~ Иван " "
 ✓ 15 ~~Андреев~~ Лев " "
 16 ~~Войков~~ Федор " "
 17 ~~Гоним~~ Григорий " "

- ✓ 18 Гур Цован Эрнст М-д
 19 Гр ~~Вокатенко~~ Ганс " "
 20 Гур Герасовский Эрна " "
 ✓ 21 Гурбуцкий Михаил " "
 22. ~~Торнхарт~~ ван Бунк 10 1/2
 23 ~~Бонковский~~ Милна Ц-д
 24 ~~Тримишевский~~ Максим Строчима
 ✓ 25 Таковух Степос Зек, Лонг улс Кооп
 ✓ 26 Темей Василь С. Тифа 5
 27 Гр. ~~Туррашневский~~ Шитт, Аба-Ганис 25 1/4
 ✓ 28 Мр Торогайко Тонган улсо Highmire 7 1/2
 ✓ 29 Гарбузова Володимир Ген-Транк
 30 Гербуцкий Михайло Ц-д огу
 ✓ 31 Гур Мартиник Корнило Ц-д огу (милкофа?)
 32 " Манко Ганс Г. Школа
 33 Гр Мушка Максим Ларсунков 2 1/4
 34 Гур ~~Митчак~~ Михайло Коурунко 5

- ✓ 52 Inf Печарко Егбарт 4-ком
 ✓ 53 Суппоск Сприс НТМ Спиритово 20
 ✓ 54 Sp Супгено Лукерья 22
 55 Др. ~~Ир~~совская Домашняя 10/11
 ✓ 56 Inf Ермаковичи 4-ком
 ✓ 57 Sp Лукмечовкин Зоя М-ком
 58 Суп ~~Ор~~инова Шар Доминканка 11/1 ?
 59 Inf Охобин Засиль РСУК
 60 Дрп ~~Шост~~анк II Нобин ЧАС
 61 Дрп Мршманя Слободково 14
 ✓ 62 Якимов Еван Доман (Терни)
 63 Суп ~~Люд~~овича Роман РСУК
 64 " ~~Мршманя~~ Роман " ?
 65 Sp Мухомов Зоя Жан Банк 14 Слободково
 66 Sp ~~Люд~~а Сприс Суп Суппанов Суппанова 44
 67 Sp ~~Конов~~анов Митрон Нобин-лес
 68 Суп ~~К~~ануца Микола РСУК

89. ~~Курбизовский~~ Михаил в РСУК
 90. ~~Трушков~~ Иван Невский - Лас
 91. ~~Тарнавский~~ Иван Карпачев Пуща 39
 92. ~~Федусов~~ Марья Мухоморова 32
 93. ~~Кранавский~~ Ерем Сидоркин Торгаш Пуща 10/II
 94. ~~Угелов~~ Голосинин УНД -
 95. ~~Резумовский~~ Зинаид Мухоморова 68 -
 96. ~~Уленко~~ Федот Стручкова 21
 97. ~~Курбизовский~~ Марья Успен - Банк
 98. ~~Котыковский~~ Гора Лиса Пуща 10.
 99. ~~Котыковский~~ Марья Нигман 7/III
 100. ~~Курбизов~~ Гора УНД Нигман 7/II
 101. ~~Курбан~~ Торгаш Стручкова 71
 102. ~~Книжечкина~~ Анна Домашева 9
 103. ~~Пор~~ МАРА 80 Семен Провита 10 бурка
 104. ~~Макафунка~~ Лиса Пуща 20
 105. ~~МАКШИНСКО~~ Семен Нигман 7/III

- 86 Суп ~~Танки~~ в Бор. Земля 16
- 87 Суп ~~Трономовский~~ парк. Стручково 6
- 88 Суп ~~Танки~~ в Кость Капустово 26
- 89 Суп ~~Пугачевский~~ Стан Двирец
- 90 Суп ~~Поповичевский~~ гор. Двирецкий 30
- 91 Суп ~~Павловский~~ опст. Двирец
- 92 Суп ~~Стан~~ у м. Ермошин Мбуя - рас
- 93 Суп ~~Водя~~ Диво
- 94 Суп ~~Могилев~~ Стан Шаульска 5 Мю Шес
- 95 Суп ~~Бартинский~~ " 3
- 96 Суп ~~Нурковичский~~ "
- 97 Суп ~~Вид~~ Мбуя Санино 23
- 98 Суп ~~Стан~~ ~~Средний~~ гор. Крамбачки 23
- 99 Суп ~~Асмуз~~ Муханов Двирец
- 100 Суп ~~Мартин~~ Роман Двирец
- 101 Суп ~~Кучинский~~ Кушова 30
- 102 Суп ~~Стефан~~ Кин Талманка 23

- 103 ~~Бег~~ ~~Лепи~~ ~~Белки~~ Хотин пае
- 104 ~~Льот~~ ~~Три~~ ~~мис~~ ~~Росумец~~ Ковчуски а 48
- ✓ 105. Мис Каринский Гасис
- 106 ~~Муркин~~ ~~Возгунис~~ Антин м. Поемунис
- 107 ~~Личев~~ ~~Мур~~ Дипра Лепи Белки 5
- 108 ~~Лепи~~ ~~Урши~~ ~~Васка~~ Жен-То ант
- ✓ 109 ~~Леп~~ ~~Репун~~ ~~Васка~~ У-донг.

Львів, дата поштової стампілі.

П.Т.

Мета й діяльність Видавництва "Червона Калина" відомі надто добре кожному свідомому громадянину та цілому громадянству; знані також досягнення його за весь час існування - великий цінний вклад у за-недбану ділянку рідної історіографії. Тому кожний повинен іх дорожити "Червоною Калиною", зокрема члени і всі ті, що найбільше звязані з нею та найкраще розуміють вагу такої установи.-

За 13 літ свого існування видала "Червона Калина" добру сотню книжок - цінних воєнно-історичних праць та студій, споминів і літературних творів. Вже семий рік виходить "Літопис Червоної Калини", дійсно цікавий змістом та багато ілюстрований історичний журнал.-

"Літопис" це одиниця у нас журнал, що постійно поміщує матеріали до найновішої української історії. Він найшов доступ до найширших кругів громадянства - старших і молоді в селі та місті. Мета завдання цього журналу великі, а тому він повинен найти піддержку загалу.-

"Літопис Червоної Калини" виходить точно 1-го кожного місяця вже семий рік, досягаючи тепер поважну надвижку в передплаті. Та для його вдержання, поставлення на здорові підвалини, для поширення й побільшення, - треба приєднати негайно ще декілька соток солідних і добрих передплатників. А тоді "Літопис" виходитиме не лише точно, як досі, але й зможе приєднати ще нових надійних співробітників та інтензивно при-збирувати цінні матеріали, вміщуючи в кожне число побільше цікавих праць і пам'яткових ілюстрацій.-

Запрошуємо Вас оцим до передплати "Літопису Червоної Калини". Не забувайте, що, стаючи передплатником цього журналу, допоможете Видавництву закріпити його існування та підсилите дальші його змагання в наміченому напрямі.-

Наш відпоручний зголоситься до Вас в найближчих днях для переведення впису в книгу передплатників. В надії, що примете його прихильно, остаємо

з правдивою до Вас пошаною

Управа Видавничої Кооперативи "Червона Калина",

у Львові.-

chockiego, zostały już podobno w większej części uzgodnione. Opowiadają, że uzgodnienie nastąpiło na tej podstawie, iż rozszerza się prawo Prezydenta do nominacji na wyższych stanowiskach w czasie pokoju z jednoczesnym rozszerzeniem atrybucji szefa sztabu, lecz z uszczupleniem niektórych uprawnień ministra spraw wojskowych.

rycznie żądanie powołania Piłsudskiego do czynnej służby w armji na stanowisko szefa sztabu. Zarówno sprawa odpowiedzi na pismo Prezydenta, jak i ta druga sprawa znajdują się na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń Rady Ministrów.

Sowjety chcą zawrzeć z Polską pakt o wzajemnej nieagresji.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa (z) „N. J. Herald“ przynosi telegraficzną wiadomość z Moskwy, że Komisariat dla spraw zagranicznych oświadczył, że Sowjety są gotowe zawrzeć z Polską

i państwami bałtyckimi pakt o nieagresji wzajemnej. Pakty te byłyby zliżone do tego, jakie Sowjety podpisały już z Turcją.

Za obietnice, dane Niemcom w Locarno. Atak przemysłowców na Brianda.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa. (z) Organ ciężkiego przemysłu francuskiego „Amire“ zaatakował ostro Brianda za obietnice, dane Niemcom w Locarno i w Genewie w sprawie zmniejszenia Hezby wojsk okupacyjnych w Nadrenji lewobrzeżnej.

Organ powyższy występuje przeciw Briandowi także z tego powodu, że ponad głowami fachowców ułożył się z Niemcami w kwestji wycofania wojsk okupacyjnych z Zagłębia Saary.

Kronika bieżąca.

25
MARCA

CZWARTEK

rz.-kat. Zwiastowanie
N. M. P.
gr. kat. Fteofana.

REPERTUAR TEATRÓW MIEJSKICH.

TEATR WIELKI.

Środa 24. bm. „Janek“ — „Verbum Nobile“.

Czwartek 25. bm. „Sulkowski“. Debüt Wł. Surzyńskiego.

TEATR NOWOŚCI.

Środa 24. bm. „Pan naczelnik — to ja...“.

Czwartek 25. bm. „Marjetta“.

REPERTUAR TEATRU MAŁEGO.

Środa o 7.30 „Polityka i miłość“.

Czwartek o 7.30 „Polityka i miłość“.

Piątek o 7.30 „Polityka i miłość“.

KINOTEATRY:

Apollo: Świat bez kobiet.

Chimera: Tylko ona.

Fatamorgana: Sto tysięcy mił pościgu.

Kopernik: „Tajemnica dna morskiego“ i „Promnie aresztować!“

Lew: Miłosny szal i Spadkobiercy wuja Alfreda

Marysienka: „Zona dwóch mężów“ i „Przekleństwo“.

Pałace: Świat i jego pokusy.

PROGRAM KASYNA I ROLA LIT. ART. na bież. tydzień: czwartek 25. b. m. o godz. 20 wykład prof. dr. Walerego Goetla pt. „Piękno przyrody Tatry“ ze 120 obrazami świetlnymi.

UROCZYSTA AKADEMJA W TEATRZE W. Związek Strzelecki (obwód Lwów-miasto) urządza w niedzielę dnia 28 marca br. w Teatrze Wielkim „Uroczystą Akademię“ ku czci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. W akademji tej biorą udział artyści teatrów lwowskich pp.: L. Barwińska, Płatówna, Lipowska, Ostrowska, Bojanowski, prof. Anna Florjani i kap. op. Leszczyński. Następnie współdziałal przyrzekła orkiestra Bratniej Pomocy przy szkole muz. im. I. Paderewskiego pod batutą dyryg. Zwierzchowskiego, chór drukarzy lwowskich pod batutą Kinałskiego. Początek akademji punktualnie o g. 11-tej przed południem. Bilety w cenie od 3 zł. do 50 gr. oraz łoża od 12 do 6 zł. wcześniej do nabycia od czwartku włącznie w sekretarjacie Zw. Strzeleckiego (obwód Lwów-miasto) przy ul. Zielonej 7 w parterze od g. 6 do 8 wiecz. Bliższe szczegóły podadzą afisze.

DOCENT UNIwersytetu DR. TA-DEUSZ WICZYŃSKI powrócił i ordynuje w położnictwie oraz chorobach kobiecych przy ul. Romanowicza 1. 3.

86
mysłowego ul. Hetmańska 20. Początek o godzinie 7-mej wieczorem.

WIELKANOCNA LOTERJA ŚWIĄTECZNA urządzana co roku w niedzielę palmową odbędzie się w wielkiej sali Sokola Macierzy 28 marca o godz. 4-tej popołudniu. Tradycyjna ta zabawa nie potrzebuje reklamy, od lat 30 urządzana kasila kasę najbiedniejszych wdów i sierót pod opieką Tow. św. Salomei, Komitet pod przewodnictwem pani Jadwigi Paparowej postarał się o fanty spożywcze świąteczne jak wędliny, drób, pieczywo, napoje, cukier etc. — przytem różne atrakcje. Muzyka 26 pułku, bajecznie tani wyborowy podwieczorek, koło szczęścia itd. Wstępny niskie po 50 gr., losy po 20 gr. z chęcią niezawodnie jak najliczniejszą publicznością do tłumnego udziału w niedzielnej zabawie w Sokole.

KOŁO RODZICIELSKIE PRZY SZKOLE IM. M. KONOPNICKIEJ urządza w br. szkolnym w czasie wakacyjnym kolonję dla uczniów, których rodzice znajdują w opłakanym położeniu materialnym i nie mogą ratować zdrowia swych dzieci. Popierając ten szlachetny cel Redakcja nasza otwiera listę składek, które proszę nadsyłać pod „Kolonja“.

OSTRZEŻENIE. Zarząd lwow. Oddziału Ligi Morskiej i Rzeczej po porozumieniu się z Centralnym Zarządem w Warszawie podaje niniejszem do publicznej wiadomości, że do zjednoczenia członków, inkasowania wkładek itp. upoważniony jest na obszarze Województwa lwowskiego tylko Oddział lwowski (Województwo I. p. pokój nr. 63) przez osoby zaopatrzone odpowiednimi legitymacjami z podpisem i pieczęcią Zarządu lwowskiego Ligi Morskiej i Rzeczej. Wszelkie imprezy w imieniu i na rzecz Ligi Morskiej i Rzeczej mogą być urządzone również tylko na podstawie specjalnego pozwolenia Ligi Morskiej i Rzeczej.

W związku z tem stwierdza się, że byłemu funkcjonarjuszowi W. Taworskiemu i jego pomocnikowi E. Swadkowskiemu, wobec popełnionych przez nich nadużyć i przekroczenia udzielonych im pełnomocnictw, wszelkie upoważnienia zostały cofnięte.

Uprasza się zarazem wszystkie P. T. Urzędy, Instytucje i osoby, posiadające listy subskrypcyjne członków, aby zechciały listy i pieniądze nadesłać w najbliższych dniach pod adresem Oddziału lwowskiego Ligi Morskiej i Rzeczej.

MILA NIESPODZIANKĘ mieszkańcom dzielnicy Iyczakowskiej sprawiła orkiestra amatorska Sokola lw. występując w ubiegłą niedzielę z własnym koncertem, z którego dochód przeznaczono na budowę Sokolni. Licznie zebrana publiczność była dowodem żywym zainteresowania i sympatji jakimi się służnie zespół ten, bezsprzecznie jeden z najlepszych tego rodzaju we Lwowie cieszy.

OD IMPRESJONIZMU DO EKSPRESJONIZMU. W sali wykładowej Miejskiego Muzeum Przemysłu artystycznego odbędzie

Przepowiednie pogody. - Kalendarz stuletni. - Na co zwracać uwagę. - Zmiana pory roku. - Uwagi. - Prorocy.

Ponieważ stan pogody jest dla każdego z nas rzeczą ważną, a dla niejednego kwestią życia, nie więc dziwnego, że oddawna starają się ludzie przewidzieć naprzód, czy będzie słońce, czy pogoda, mróz, czy ciepło. Mamy tedy różne w tym względzie próby i usiłowania, nie wszystkie jednak uwieńczone powodzeniem. Pochodzi to stąd, że „pogoda” zawisła jest od tylu najrozmaitszych czynników zmieniających się jeden niezależnie od drugiego, że wszystkiego przewidzieć niepodobna.

Kalendarz stuletni.

W popularnych wydawnictwach kalendarza mamy przy każdej zmianie księżyca umieszczone „przepowiednie według kalendarza „stuletniego”. Powaga „stu lat” działa tutaj tak, że mało komu przyjdzie chęć nie wierzyć w przepowiednię. Jeśli się ona nie sprawdzi, ten i ów powie: a no! trudno! coś się popsulo w „niebie”, — a jeśli się przypadkowo sprawdzi, to piątemu i dziesiątemu powie się: „widział! kalendarz przepowiedział dobrze!”. I ciekawa rzecz! piętnastu pomyłek kalendarza nie będzie się pamiętało, a jedną trafną przepowiednię podniesie się pod niebiosa, jako wielką zasługę. Przez szereg lat redagowałem ten dział w wydawnictwie kalendarza i otwarcie przyznać się muszę, że pisało się dowolnie, „z głowy” to, co fantazja podyktowała. Pamiętało się tylko tyle, żeby nie pisać o śniegu w lipcu, — pamiętało się o pownych ludowych spostrzeżeniach, ale poza tem pisało się dowolnie a w razach wątpliwych umieszczało się zdania wiele mówiące: „Powietrze zmienne”, „pogoda niestała”, „tedy i owędy wiatr” itp.

Na co zwracać uwagę?

Można przewidzieć stan pogody na dzień dwa dni naprzód i to dla pewnej, ściśle określonej okolicy. Aby tego dokonać, zwracamy uwagę:

1) na stan barometru. Jak wiadomo, powietrze, wśród którego żyjemy, ciśnie ziemię, a więc i na nas. Gdy w powietrzu jest dużo pary wodnej, ciśnienie jest mniejsze, gdy powietrze suche, ciśnienie jest większe. W pierwszym wypadku opada wskazówka, w drugim podnosi się ku cyfrom wyższym. Ponieważ zaś, gdy jest dużo pary wodnej, deszcz jest bardzo możliwy, dlatego, gdy

opada wskazówka barometru, wróży się deszcz. Tymczasem jednak są i inne powody, które mogą co innego sprawić.

2) Wiatr wpływa też na pogodę. U nas wieją przeważnie wiatry zachodnie lub wschodnie. Zachodnie idą do nas od morza, niosą więc dużo pary wodnej, wschodnie pochodzą z terenów lądowych, a więc są suche. Nie więc dziwnego, że pierwsze, tj. zachodnie wywołują słońce, a drugie, wschodnie „przynoszą pogodę”. Z drugiej jednak strony są wiatry zachodnie ciepłe, a wschodnie zimne, a przy odpowiednim oziębieniu może powstać deszcz, tylko że ten deszcz przy wschodnim wietrze nie trwa długo.

Bardzo ważnym czynnikiem decydującym o pogodzie jest stan wilgoci powietrza. Dlatego więc, — w myśl tego, cośmy pisali w artykułach poprzednich — trzeba zorientować się w tem, czy powietrze jest suche, czy wilgotne. Nie więc dziwnego, że kto cierpi na reumatyzm, artretyzm, lub nagłotki, odczuje łatwiej stopień wilgotności. Z tego więc powodu ludzie starsi, reumatyczni, odczuwając wskutek większej wilgotności powietrza „łamanie w kościach” trafnie na dzień, dwa dni naprzód, przepowiadają pogodę. Tak więc np. „Maciek nad Maczkami” zwany Rózczyką (w „Panu Tadoszu”) „częściej niż kalendarz” zgadywał jaka będzie pogoda.

Wreszcie i po jaskrawem świetle słońca i nadmiernem przypiekaniu jego promieni można się zorientować, że w powietrzu jest dużo wilgoci, bo jest przejrzyste bardzo, a więc można wtedy powiedzieć: „pogoda nie jest pewna”.

Zmiana pory roku.

Wreszcie jeszcze jeden wzgląd. Woda gdy marznie wydaje dużo ciepła, natomiast gdy taje, pochłania go wiele. Stąd te zmiany temperatury. Oto weźmy pod uwagę dni obecne. Słońce świeci już długo, bo 12 godzin na dobę i daje ciepła więcej, niż w grudniu, lub w styczniu, wskutek czego tają śniegi i lody. Ale na to stopnienie zużywa się bardzo wiele ciepła, tak, że znowu temperatura się obniża i znowu nowy śnieg spada, aby następnego dnia stopić się. Dlatego to w marcu tak ustawicznie zmienia się pogoda, że, — jak dawne przysłowie powiada: „w marcu, jak w garncu”. Ponieważ jednak wchodzi tu w rachubę dla naszej okolicy

nie tylko te śniegi i lody, które są wokół nas, ale i te, które są w krajach sąsiednich, bardziej na północ umieszczonych, nie więc dziwnego, że ten zmienny stan pogody przeciąga się długo. Jeszcze w kwietniu mamy takie zmiany:

„Kwiecień, plecień, bo przeplata,
Trochę zimy, trochę lata”.

Bal nawet i maj nie jest wolny od „niespodzianek” tego rodzaju, bo, jak powszechnie wiadomo, około połowy maja mamy dni zimne: trzej święci: Pankracy, Serwacy i Bonifacy (12-go, 13-go i 14-go maja) znani są jako „lodowi święci” (Eismänner) inierzadko w tych dniach mamy śnieg.

Uwagi.

Aby sprawę należycie rozwiązać, trzeba ją należycie zbadać. Z tego więc powodu zakłada się w rozmaitych miejscowościach stacje meteorologiczne. Na stacjach tych bada się codziennie:

- 1) temperaturę, — a zwłaszcza temperaturę najwyższą i najniższą dnia;
- 2) stan barometru i jego zmiany w ciągu dnia;
- 3) kierunek wiatru i jego siłę (szybkość);
- 4) stan wilgotności i zachmurzenia.

Dane otrzymane w ten sposób przesyła się do głównej stacji meteorologicznej, a ta, na podstawie całego szeregu wiadomości z najrozmaitszych zakątków stara się dojść do praw rządzących stanem pogody. Dlatego więc nie można nie zachęcać ludzi dobrej woli do współpracy w tej dziedzinie.

„Ziarno do ziarnka, gdy się doczeka,
A z kropel z czasem utworzy się rzeka”.

Prorocy.

Pamiętam z czasów mych chłopięcych proroków pogody. Było ich dwóch, tworzyli „zespół” czyli spółkę, bo zawsze widywało się ich razem. Spółka ta przepowiadała pogodę i nie było wypadku, by nie odgadła pogody trafnie. Działo się to w ten sposób, że gdy jeden z nich przepowiadał pogodę, to drugi udawał z całą stanowczością, że będzie deszcz. Nie więc dziwnego, że jeden z nich nie pomylił się w prognozie, tak, jak nie omyliła się ta babka, która wróżyła, że: „albo umrze, albo będzie żyła”...

Dr. Roman Jamrógiewicz.

Z CUDÓW TECHNIKI.

„Myślący lift”.

Zespoły maszynowe, zwłaszcza, gdy mają wielkie rozmiary, uważane są za potwory, z którym niema co żartować. I żaden fakt nie odważyłby się

В. Галан.

Бо війна війною.

(Спомини з війни)

1.-

КАЖУТЬ війна страшна. Та всякий хто був на війні скаже вам: нема нічо кращого як війна. Тільки щоб не стріляли!

Відомо жида досить великі труси а на війні не боялись нічого. Одного не могли розуміти: по що стріляти, цеж небезпечно а можна навіть убити чоловіка на смерть. Кажуть що в 1914 р. австрійський полк загнався в ліс а Москалі з деревначали стріляти, це так обурило жида, що він з лютостю зачав лаяти Москалів:

Чув Іван, що робиш? Не бачиш що тут є люди? Чого стріляєш? Не послухав Москаль; ну щож діяти?

Страшно наступали Москалі в 1914 р. Перестрашене населенне тікало перед «войною.» Чому саме тікали і куди не знали але тікали.

Тікали хто з чим міг: возами, з перинами, подушками, коровами, пацятками, дітьми і всякою домашною надобою. Жінки з горшками, макогонами та своєю невідступною збуєю материницею. Само собою розуміється, ... дуже плакали.

Сотки військових і цивільних возів забило дорогу що проїхати не годен. Проїхала батарея, прочистила трохи дорогу і хто міг тікав аж на поле, щоб відтак продовжати свою утечу.

Тирольські стрільці обсадили вже нову лінію і весело ждали на ворога. Між возами старший дядько держить корову на мотузку. Вона пручаєть ся, скаче та зовсім не звертає уваги на просьбу дядька, та його щире промову: Та стій холеро якась бо ти ноги поломлю ти чортова дочко. Абимте був не видів ти суко скажена, посипалась краснорічива бесіда.

Корова шарпнула, дядько скочив та очкуром зачепив ся за драбину і...

очкур урвав ся. Козацькі шаравари розсипались... Одною рукою тягнув дядько корову а другою... піддержував розірваний очкур і шаравари.

Кругом сміх.. та залоскотів скоростріл. На горі показалаь козацька стежа і зачав ся бій...

— 6. —

В маю 1916 р. готовились Австрійці до наступу на італійському боєвищі в Тироли, на узгір'ях Лявароне і Фолгарія. По дорозі я стрінув станиславівський полк ~~Ч. 22.~~ Я зрадів, що може стріну знакомих та поговорю зі своїми людьми. Стрільці зраділи вчувши мій заклик, та розказували мені про своє горе. Я знав яка доля стрінула їх полк перед кількома днями а вони йшли, щоби доповнити ті прогалини, які зробив їм послідний бій. Більш чим 400 людей вбитих в одному дні!

Йшли на боєвище до містечка Асіято, на розкішній полонині, а звідтам дальше. Ранком мав відбутись дальший наступ на горби, сильно укріплені Італійцями. Я глядів відтинок нашого полку. Сама середина наступу призначена їм!

На італійській твердині Інтеротто був постій нашої команди і мені було призначено начеркнути всі ворожі укріплення.

Я за всяку ціну хотів стягти найбільше гармат на відтинок нашого галицького полку і тому начеркнув перед ним багато ворожих укріплень, яких там ніколи не було. Полковник повірив і призначив 18 батарей до розпорядимости мого відтинку. Точно о 8 год. начав ся страшний гарматний огонь. Більше чим 120 батарей гуділо цілих дві години і сипали безстанно желізо на ворожі окопи.

Нагло урвали і піхота висуваєть ся вперед до наступу. Ідуть майже без бою, бо страшний огонь знищив ворожі окопи до тла і хиба чудом міг хтось спастися. І верхи гір змінили свій вигляд, дерева зникли від ударів тяжких «мерзерів» (тяжкі австрійські канони).

Нали полк посуваєть ся спокійно вперед... нагло заломлюєть ся праве крило... біжать до середини... падають.. простягають руки.

Біжу до телефону: Батерії огонь на відтинок В.

наш обоз заблукав ся на українським степу і поїхав « в свояси.»

Мене, як знатока українських до- ріг післано глядіти де наші обози, а вже не так обози як кухня.

По дорозі стрінув я українську вишню і то навіть з вишнями, хоч прав- да досить високо. Підїхав я з конем під вишню витягаюсь в стременах і ось- ось вишня. Та коняка піднесла голо- ву, потрясла собою і вишня вислизну- ла ся з рук. Ніколи більше я не був так лютий як тоді.

Одно, що закурилось на обрію і я

*далеко від річки
землі не
тільки на околиці
біля стовпа, підозрін
місця Анатолі*

Заревло... закурило ся на полі в італійських окопах і замовк ворожий скоростріл. Полк справив ся і... спокійно заняв ворожі окопи.

Лиш ~~на полі~~ ^{український} остали трупні галицьких стрільців....

пізнав нашу полеву кухню та злість пройшла.

— 5 —

В 1920 р. ми виправляли ся на бо- евище з села Бондарівна на В. Україні, недалеко від Чечельника.

Батерія виїхала на поле та ждала на прихід 6 піх. полка, з яким в спілці мали ми честь відбути похід та стояти разом на боевищу. Гляджу і очам не вірю. Одна гармата не має сїна.

Гарматчики зійшлись та щось дуже горячково дебатують. Слухаю:

Тої ночі я не мав щастя — чолові- че. Не спав до півночі, думав що хо- роба засне. Я вліз на засїк, підніс сніпку в даху тай кидаю Федькови по

Нас перекинули на російський фронт і відослали до Стоянова. Я був радий сьому що буду знова між своїми. Та ще в ночі треба було голоситись в команді нашої дивізії а відтак їхати на боевище. Німці дивувались, що мовляв в нас таке глибоке болото...

Ранком ми вибрались оглядати бое- вище. Іздили, гляділи розглядали ся на всі боки аж їсти схотїли. Тимчасом

*В Волово
чесі 4 адр. 1918*

(12/4) Більш оживлені гарматні бої в окремих відтинках фронту йдуть далі. Коло Різи прогнано знов ворога, який був осів ся в кількох наперед висунених ровах і коло оборонного муру на полудне від Спероне. Отже італійський атак зовсім відперто.

(13/4) Огонь артилерії вдержується в численних місцях фронту зі змінною силою. На дорозі Понале йдуть знов бої.

(14/4) Також і вчора піддержувано з обох сторін артилерійський огонь, о скільки на те позваляли обсерваційні відносини. На Змерзлім Верху заняли наші війська висунені становища і відперли кілька протинаступів при тяжких втратах Італійців. Коло Флічу Понтеби взяла наша артилерія неприятельські становища під сильний огонь. На тирольському фронті йшов неприятель кілька разів до наступу. Його проби, заняти наші становища у відтинку Сугана на горбах по обох сторонах Новаледо відперто. На дорозі Понале опорожнили наші війська нині вночі оборонний мур на полудне від Спероне і станули сильно на найближшій становищі. В терен Адамельо заняли Альпейці граничний хребет Досон ді Дженова; на полудне від хребта Штільффер розбив ся неприятельський наступ на Монте Скорлюццо.

(15/4) На Мрзі Верху наші війська знов відперли атаки ворога, на здобуте нами передне становище. В відтинці Плекен нині вночі були дуже діяльні метавки мін. Вершок Коль ді Ляна Італійці без перестанку завзято острілюють. Проби зближення, які робив ворог у відтинку Сугана, відперто.

(16/4) На фронті в Побережу вели ся тільки гарматні бої в уміркованій силі. У відтинку Добердо боева діяльність була трохи сильніша. На схід від Зельц ведуть ся менші бої. У відтинку Плекен острілювала наша артилерія сильно неприятельські становища. На тирольському фронті острілював неприятель поодинокі місця в Дольомітах і наші форти на Фольгарії і Лязароне.

(17/4) Нічого нового.

(18/4) На фронті Побережа розвивали вчора Італійці місцями живішу діяльність. Над Трієстом кружляли два ворожі летуни, які киненем бомби забили дві цивільні особи і п'ять зранили. Наші летничі апарати відігнали ворожі самолети аж до Градо і кинули там влучно бомбу на італійський торпедовий човен. В полудневім відтинку височини Добердо і коло горицького примістка прийшло до боїв артилерії. Коло Загори відперли наші війська нині рано атак серед значних втрат для ворога. Примісток Тольмайн стояв аж до ночі під сильним огнем артилерії. На каринтійському і тирольському фронті були гарматні бої зі змінною силою. Найзавзятіші були вони на Коль ді Ляна, де вечером ворожий огонь зріс до напруження гурагану. По вночі розпочали тут Італійці загальний наступ, який відперто. Піздйше вдало ся ворогови в кількох місцях розсадити західний вершок Коль ді Ляна і вдерти ся до зовсім зни-

Стрільці в битві під Семиківцями.

(Сотня Носковського.*)

В потовині жовтня 1915 р прийшов був з січового коша запасний курінь і цілий І. полк зійшов з позицій до села Вівся, де вже ждало доповнене. Посидівши кілька днів і упорядкувати все, ми відійшли до Маловід, села ближе фронту.

Третого дня нашого побуту у вилюдненім селі, около четвертої години по полудни роздали нам муніцію; кождому по 200 набоїв. З того ми вносили, що кождої хвилі можемо відійти на позиції, тимбільше, що напереді гуділи без перестанку гармати. Там кипів вже бій. Крім перших позицій остріювали Москалі також і село, де ми були акваторовані. Вони хотіли в сей спосіб знищити наші резерви.

Була девята година вечером. Наш полк отримав приказ відійти на позиції. Нас залярмовано. В одній хвилі стояли ми всі на площі і сейчас таки відійшли. Темна, мрачна ніч не позволяла нам вигідно посувати ся вперед. Підчас того була сильна стрілянина з гаратів, а час від часу чули ми перед собою перід слабше, відтак все сильнійше московське: „Урра“! Нам спішило ся. Ворожі гарати і шрапнелі тріскали понад полями, через які ми переходили. По дорозі стрічали ми вже полонених Москалів. Вони ішли прискореним ходом та старали ся вийти як найскорше з околиці, де грозила ше смерть. Ми йшли впдвід з охотою, хоч знали, що нас кождої хвилі чекає. Деякі навіть підспівували. Зачіпали Москалів та казали, що йдуть робити їм „геци“.

Ми дійшли до резервових позицій. Оган І. куріня, Сень Горук казав нам відпочати, а сам поїхав розвідувати, що стрільці мають обсадити. Коли він вернув, казав остати на місци та в строгім поготівлю ждати на прикази. Бій кипів без перестанку дальше. Москалі пхали величезні маси людий, наслідком чого було, що Німці котрі боронили першої лінії мусіли уступати. Була друга година по півночи. Москалі заняли частину першої позиції. Тоді нас залярмовано. Ми пішли на горб, на ліво від місця, де ми спочивали і занявши позиції по перек до першої лінії, почали вкопувати ся. Перед нас били Москалі кількома тяжкими батеріями. Били, щоби не допустити, або зничити резерви, котрі туди переходили би. Стрільна падали 500 кроків перед нас, або у воду, поза наше ліве крило. Ми, сміючи ся з Москалів, що так кепсько стріляють, вкопували ся скоро дальше. Тоді переходили вже попри нас транспорти полонених Москалів, яких вели стрільці з ІІ. куріня, що вже перед тим вдали ся були у бій. Ішли також ранені стрільці, Німці і Москалі. Одні помагали другим. Один тяжко ранений салдат, що лед-

*) Битва тревала від 1—3 листопада 1915 р. На основі оповіданя старшого стрільця Беркія Івана, родом зі Журова (пов. Рогатин).

Просить ся помістити в сего етатю.
в Кашиндарі першої Машини.

С. Р. Сушенков
в Тогомівцях.

Ч. 17.

„СВОБОДА“

5

ви тягнув ся попри нашу позицію, не знаючи положення остерігав нас і питав, чому ми утворили лінію цілком в бік. На те відповів жартом хорунжий Никорак, який проводив тоді сотнею, що як треба буде, то ми от так „для паради“ будемо стріляти.

Ми ледви що вкопали ся, як Никорак казав посунути ся 300 кроків вперед. Знова почав кожний для себе копати охорону, хоч не знав, чи довго прийде ся йому там сидіти. Ще раз посунули ся ми о 200 кроків і влізли між сам огонь артилерії. З права побачили ми якусь розстрільну (швармліню), звернену проти нас. Була велика мрака і ми не могли пізнати, хто се є. Никорак вислав розвідчі гуртки, щоби перевірити, що се за військо. Показало ся, що то уступали Німці. Якийсь німецький офіцер кричав до нас: „Ukraine zugrück“ і казав, що ми навіть 15 хвиль не вдержимо ся наших позицій. Никорак пішов до отамана Горука по дальші прикази. А тимчасом німецька розстрільна вже була позаду нас над річкою Студинкою. Никорак вернув. Хоч на право і ліво від нас позиції не були обсажені, ми лежали та вкопували ся. При боці готували кріс до стрілу.

Внедовзі побачили ми другу розстрільну, що посувала ся так само, як попередня. Були різні думки; одні говорили, що се Німці, другі що се Москалі. Але в міру того, як розстрільна посувала ся вперед, ми розпізнавали точнійше. Се були Москалі. Ми припустили їх блисше. Було всего 400 кроків як ми хотіли їх прийняти сильним огнем та в тій самій хвилі відозвала ся російська артилерія. Обсипала нас гранатами і шрапнелями. Дим і земля, підкидвана високо в гору внаслідок вибухів гранатів затемнила цілий простір перед нами так, що ми стратили з перед очей ворожу розстрільну.

До нас доходила на поміч резерва. Ішла сотня Нестайка. Москалі пізнавши за той час кілька нас і де ми є, сильним крісовим огнем змусили нас подати ся в зад о 200 кроків. Ми зійшли ся з резервою. Хоч ми уступили, то Москалі на бігли за нами, лише зі своїх позицій кричали: „Паддай са“ та вимахували кашкетами.

Артилерія острілювала нас дальше. Один гранат, що вибух коло мене, присипав мене цілковито. Я стратив притомність. Мені здавало ся, що їду на фірі і читаю якусь жовту книжку. Було мені дуже приємно. Здавало ся мені, що вже доїзджу до свого міста Букачівце. Нараз стало мені холодно за плечима і я, обудивши ся, побачив, що хтось витягає мене з ями. Се був четар з сотні Нестайка, хорунжий Осип Квас. Він навіть і не вірив, що я ще живу. Тоді Москалі були вже пустилися за нами. Деякі були від нас всего 30 кроків віддаленя. Ховали ся поза купи гною і стріляно.

Наша резерва пішла вперед, а перестрашені Москалі втікали. Кількадесят кроків наперед цілої резерви біг Квас і безперестанку додавав заохоти та кричав на Москалів, щоби піддавали ся. За Квасом бігли ми всі. Хоч я не мав сили, то все таки біг за розстрільною підпіраючи ся на кріс. Москалі загнали ся вже були в свої позиції і прийняли нас сильним огнем машинових крісів. Ми бігли дальше та стріляли і мали тоді багато ранених. Пориті гранатами поля, порозкидані трупи, не дозволяли нам бігти без перешкоди.

Ми зробили приступ. Як вже були на 40 кроків, то Москалі, видячи, що вони тут пропащі, витягнули сорочку і хотіли піддати ся. Хоч Квас кричав, щоби заперестати огню, то всі стріляли, хто міг як найбільше.

Добігли до ровів і почали брати в полон. Тих, що боронили ся, ми пробивали. Москалі лізли на колінах і цілували Кваса по руках, щоби дарував їм життя. Він казав їх відводити взад. Скидали все, що мали, навіть савк з хлібом. Скидали і молили ся.

Було саме полудне. Ми полонивши Москалів в першій лінії, заняли їх позиції. В ровах було півно російських трупів. Одні з порозбиваними черепами, інші з подірвленими від куль грудьми, ще інші з порізнаними черепами. Всі трупи лежали в крові. По кістках мусіли ми в ній бродити. Також і артилерія не давала нам спокою. На щастє лиш рідко коли в нас трапляла. Перед собою бачили ми другу ворожу розстрільну. Ми бачили як

до неї доходила резерва. На сорок здержували, що могли ворожу масу.

А який кілометр на право від нас ми бачили, як наші війська вже були подали ся в зад і Москалі занимали їх позиції позаду нас. Нам грозило окруженє. Яку годину ми здержували ще Москалів. Вкінці не стало муніції. Ми мусіли цофнути ся около 200 кроків. В тій самій хвилі сотня Нестайка, яка вже перед тим утворила була праве крило, вискочила вперед і хотіла напасти з боку. Однак забігчи не могли, бо ворожі машинові кріси робили за великі спустошеня. Вони цофнули ся також. І їм нестало набоїв. Всі кричали: „munition!“ Тоді побіг десятник Никифорок по набої, а разом і резерву сотні.

Вів двадцять людей та з них добігло лише 7. Прочі були всі ранені шрапнелями, або крісовими кулями. Приніс також дві савки набоїв. Зі сотні Носковського пішло по муніцію двох стрільців.

До нас підсували ся Москалі. Хорунжий Квас не зважаючи на се, що не було муніції казав їти приступом вперед, щоби зломити ворожий наступ. Ми ішли, а позаду себе лишали ранених і убитих.

В часі нашого одного скоку вперед був тяжко ранений стрілець Василь Хамар з бережанського повіта. Куля дум дум вибухла йому в череві. Прибігло двох санітетів, щоби його ратувати, та і вони почали зараз просити о поміч. Кулі пробіли одному ногу, другому руку. Тому, що неможливо було до них добігти, вони симі почали котити ся по землі, щоби бути менше нараженим на смерть. В сей спосіб докотили ся до рову. Лише стрілець Хамар йойкав без перестанку. Тоді побіг до него Квас, не зважаючи на небезпеку. Там завив рану Хамареви і затягнув в яму вибиту недавно московським гранатом.

Підбігаючи вперед, ми ховали ся поза полукипки пшениці і звідтам стріляли. Кидали по снопови перед голови, щоби мати якубудь охорону і з тим сунули ся ми в перід. Хто мав кулі, той стріляв. Позичав один другому. Ми скоками ішли дальше вперед. Добігли на 20 кроків від ворожих позицій. Москалі почали тоді стріляти себе ручними гранатами, та не мали відій охоти змірити ся зі стрільцями на багнети, бо одні почали втікати взад, інші розбігли ся на боки. Ми скочили в їх рив.

Я бачив одного стрільця, Михайла Пика, як він скочивши в рив, не стріляв за Москалями, лиш неповоручимо стояв і дивив ся в ліво перед себе. Там за Стрипою було його рідне село Богатківці. Треба було лиш проломити ворожу лінію, а був би в своїм селі. Показував і говорив се другому стрільцеві. Вкінці почав він завзято стріляти. Був на самім правім крилі чети. Не сподіючи ся нічого злого заглянув поза траверзу та побачив салдата. Змірив ся до него, але заки зміг вистрілити упав трупом поцілений ворожою кулею.

Тепер ми роздивили ся в окруженю. Три кроки від нас на право в тім самім рові були Москалі. Вони кидали на нас ручними гранатами. Ми відстрілювали ся лиш деколи, бо не мали набоїв, а пильнували більше багнетом, щоби Москалі несподівано не напали на нас. На щастє добігало до нас двох стрільців, що несли повну плахту набоїв. Бігли чистим полем. Помимо того, що ми давали їм знаки руками, щоби припали до землі, вони несли дальше розуміючи наше положенє. Були вже близько нас та в тій хвилі залупотів машиновий кріс і вони до нас не дійшли. З наших побігло двох та ще не добігли до місця як були ранені. Ми змішали ся. Хорунжий Квас вискочив сам один та в огни двох машинових крісів добіг до місця. Повзячи на череві затягнув набої до нас. В одній хвилині розхопили ми всі набої і сильним вогнем змусили ми вкортці Москалів до утечі. Таке положенє було і в лівім крилі. І звідти кидали салдати гранати, но вони нам не шкодили. Першого Москаля, що хотів запалити гранат і мимоволі вихилив ся трохи зза окопу почаствував стрілець Франц Адамович прикладом кріса. В сей спосіб згнуло тут більше салдатів. Москаль повалив ся. Ми почали стріляти і з того крила вигнали Москалів.

Була третя година з полудня. Ми заняли цілий рив. Перед собою побачили ми московську розстрільну в добрих окопах. Мали

богато машинових крісів. Тому, що ми не мали ніяких резерв, ми не важили ся їти в перід, хоч жажда цілковитої побіди нас не пускала. Змучені, розбиті ми перестрілювали ся до вечера. Замали ми перестрілювали машиновий кріс не давав нам спокою. Через него не можна було і рухнути ся. Ми хотіли його знищити. Через кукурудзяне поле підсунуло ся нас чотирех, а саме хорунжий Квас, Кістечко і Дмитро Фернега, а поллазували ми перед нашу лінію тому, щоби звідтам взяти добру ціль. Та Москалі нас запримітили і безперестанку обсипували нас градом куль. Не можливо було ані сунути ся дальше вперед, ані вернути до своїх. Кожний приляг до землі і ждав. Лиш один Квас, котрий був певний, що його нічо не вчіпить ся вернув.

Під вечер ми зголодніли. Хліба не мали бо через плазованє по грузи подробив ся і змішав ся з болотом. Кістечко підсунув ся до найблизшого трупа якогось німецького жовніра, сподіючи ся, що при ній знайде щось до їдженя. На щастє знайшов дві консерви і трохи цвібаку. Ми трохи покріпили ся.

О семій годині почули ми яксь незвичайні шелести, а відтак стукоти позаду нас. Се була німецька розстрільна, що обережно посувала вперед, не знаючи, що ми ще в полудни заняли ворожі позиції і держали аж до тепер. Вони дійшли аж до нашої розстрільної і тепер разом з ними почали ми підсувати ся вперед. По обох сторонах був сильний огонь. Москалі почали пражити шрапнелями. Ми скоками дійшли на 200 кроків від московських становищ та не могли тепер вдержати ся, бо було чисте поле. Трупами і кровю значили ми сліди за собою. Ми вернули на пошерені становища. Прийшла резерва, і ми пішли знова вперед. Дійшли під саму ворожу розстрільну. Ішли тихо. Москалі почали втікати, а щоби нас замилити кричали безперестанку: „Урра“. Ми заняли їх позиції, а помагала нам в тім також і наша артилерія. Позиції які ми заняли з сего боку ріки були останні. Москалі утікали куди хто міг. В погоні за ними ішли наші через ріку і о 9 годині вечером заняли село Семиківці, яке сильно боронили Москалі, хоч мали багато втрагати.

Робили Москалі протинаступи, щоби заняти бодай ті становища які ми відбили, та наші кріпко держали їх в своїх руках.

Василь Клим.

Ліве крило курія становила сот. 5 (Дудинського), середина сот. 7. (Яримовича), а праве крило сот. 6. (Носковського), яка лучила ся з полком гонведів.

При посуванню вперед зайшов малий епізод, що кидав ярке світло на ровень „культури“ провідників московського жовніра.

В своїм розгові зайшли Москалі з правої сторони майже на зади І. курія і полонили от. Лисняка, сот. Будзиновського і адют. др. Суховерського. Російський офіцер, що доводив відділом, з криком й епітетами, питомими лише Москалям (їх годі прилюдно повторяти) кинув ся на от. Лисняка й оточивши його лісом багнетів, почав наче розбійник рабувати все, що найшов, зрабував гроші, кореспонденцію, срібну папіросницю й забирав ся до адют. Суховерського, щоби й на нім перевести таку саму операцію.

Якраз надбіг чет. Ясеницький з четою й хор. Черняк зі скорострілом, пробивши відбили полонених. Очевидно, що з своєї голоти не остав ні один живим. Лягло їх около 70.

Найшовши лучбу з І. курієм рушили ми дальше до протинаступу. Верх гори, яку по приказу мав здобути П. кур., обсадили дуже сильно Москалі, уставивши 2 скоростріли. З сього вершка опановували вони цілу околицю.

Сотня Дудинського, що стояла на ліво, вповила прогалину між І. кур. а половиною гори, гору — як сказано — зайняли Москалі — праву сторону зайняла сот. Яримовича.

Ледви посунули ся ми кількисот кроків вперед, як з гори полився на нас цілий град олова із московських скорострілів. Віддалі невелика — тож стріляли вони дуже цільно й ділаве їх було прямо страшне. З чети хор. Кузьмича не остав ні один стрілець. Лягли головами разом зі своїм командантом. Ми пішли дальше вперед.

Що дальше діяло ся — годі описати. Почуте обов'язку, близькість відвічного ворога з одної сторони, а свідомість

несправедливого осуду своїх з другої сторони, зробила з людей прямо звірів, крик, зойк, метушня відбирала кождому з нас всяку думку. Навіть найбільше зимнокровний губив ся в с'ім вірварові; се били ся не жовніри, але льви. Тут йшла борба — рукопашна о поодинокі сяжані землі...

Була вже 12 год., коли ми відбили наші резервові позиції на горах.

Хвилево настала перерва в борбі. Ми скоро порядкуємо ся й бачимо, що нас вже так мало.

Зажадали помочі. Прийшли славні Баварці й гонведи. Під вечір почало наше ліве крило посувати ся вперед. І. курінь йшов разом з Баварцями, які не могли прямо нахвалити ся стрільців. Їх офіцери говорили (дословно): Im Westen haben wir Mann gegen Mann gekämpft, und hier kämpfen die Ukrainer wie Teufel gegen Teufel.

Вечіром прийшла вістка, що Москалів з гори вже прогнано. Ночію одначе з 3. на 4. кинули Москалі знова свої маси і під напором Москалів мусіли Баварці й стрільці знову подати ся на скліні гори. Гора була знов в руках Москалів.

Десятник Яблонський Михайло, доповнивши висше поданий матеріал ще тим звітом:

„Як ми пішли від двинтара протинаступом до тих окопів — розуміє ся окопів втрачених перед хвилею — атаман Дудинський казав ему взяти собі 3 стрільців і піти наперед на патрулю, подивити ся, чи нема там наперед Москалів. Він пішов і побачив много Москалів і не знав хто то є, чи то наші, чи Москалі. Він запитав: Хто то є? Москаль відповів: Стрільці до мене! Крикнув то Москаль таким самим голосом, який має атаман Дудинський. Він втішив ся і почав там бігти. Як прибіг близьше, зробив ся великий крик і кричало до нас: Кидай ружьо!

Тоді він став і зачав стріляти, потім витяг з за ременя „гандгранат“ — значить, перед ним було більше ворогів і хотів кидати, але вже не було коли.

Москалі дали салву і трафили его в бік і він ще два рази скропів...

Похоронено его при дорозі до Бережан.

Істерович Франц, підхорунжий У.С.В. по званю нар. учитель. Родив ся 3. XII. 1892 р. в Любачеві, чесанівського повіту. Народну і віділову школу кінчив в родиннім місточку, учительський семінар в Станиславові.

До Стрільців зголосив ся в Станиславові 15. VIII. 1914 р. Разом з иньшими Стрільцями, станисл. курія, прибув до Стрия.

(Далі буде).

Другого дня раненько, під охороною сильної мраки рушив протинаступом й П. курінь,

Підійшли ми під московські дроти. Нас знова стрінула така сама судба, як вчорашнього дня. Знову втратили коло сотки й тепер вже вернули на здобуті вчора позиції й недали дальших приказів.

Коло год. 6 вечіром почала наша артилерія свій гураганний вогонь. Під її охороною посували ся й ми і коло год. 8 вечіром заявля на шу першу втрачену лінію.

Якщо втрати в людях в мірилом завзято-сти борби, то є в нас на се повний доказ.

Наш здобуток: 3 московські скоростріли і около 300 полонених, з 4 ріжних полків. Отже наступала на нас ціла дивізія, з якої майже ніхто не вернув. Побовивши закладе московським трупом — місяцям годі перейти. Нині вже 6 днів минуло від закінчення борби, а ми ще не змогли їх всіх похоронити.

Ми діядали ся й признаня з нашої корпусної команди, де в деннім приказі з 6. с. м. сказано (дословно): „Mit Vergnügen gebe ich für allgemeinen Kenntniss, dass auch die Ukrain. Legion in den letzten Kämpfen tapfer und pflichtgetreu gekämpft hat“.

Від 6. в нас повний спокій. Чи довго він тривати-ме — годі сказати.

Постій 10 IX. 1916.

Петро Дідушок.

УЦІЙ-

ну).

По полагожденню податкових предложень відбулась в середу в угорськім соїмі дискусія над внесенем гр. Андрашія і Аппонія.

Мотивуючи своє внесенє, гр. Юдія Андраші заявив, що сподіє ся, що президент міністрів відповість в часі нарад на обжалованє, на котре досл ані словом не відповів. Міністер заграничних справ заявив, що був поінформований про відносини в Румунії, про рішення Енеліяна і про діяльність Росії. Мимо того не стало ся нічого, щоб запобіги предвидженій з гори небезпечі, ані під віськовим, ані під політичним зглядом. Ся заяв міністра заграничних справ може зменшити зину гр. Черніна і дипломатії, але в тяжкєм оскарженем правительства.

Переходячи до матерії свого внесенє, заявляв бесідник, що як през. міністрів твердить, що не маємо права мішати ся до внутрішних справ Австрії, то треба етвердити, що в с'ім случаю не ходить зовсім о внутрішні справи Австрії. Є обов'язком Австрії зглядом Угорщини уможливити скликанє делегації. Як що Австрія того не зробить, то угорська конституція на тім потерпить. Угри не хочуть мішати ся до внутрішних справ Австрії, але домагають ся ненав'язливої угорської конституції. Через се слухають від Австрії, щоб сповненем своїх обов'язків вилвила, аби конституційне житє Угорщини могло приписаною законом до- рогом.

Як би в Австрії наслідком обструкції не можна вибрати делегації або більшість не хотіла вибрати делегації, то тоді угорське законодавство мусіло би числити ся з фактом, котрого не можна змінити. Але покликуюча на те, що по думці рішаччих чинників, т. зн. хіба австрійського правительства, не можуть тепер делегації функціонувати, не вважає бесідник фактом, котрого не можна змінити. Прецінь граф Штірк зложив в 1914 р. заяву в справі дальшої участі в делегаціях делегатів вибраних австрійським парламентом, в разі, як би новий вибір не міг відбутися. Як же тепер иньший погляд австр. президента міністрів вистарчає, щоб спинити правильне функціонуванє угорської конституції, то можна сказати, що славна угода висить між неом а землею, що не має реальної основи і залежить від того, що австр. президент міністрів уважати схоче за законне і можливе.

Які небудь не паували би гадки про делегації, є законним обов'язком їх скликати. В разі відкинення його внесенє, старати ся треба о потягненє до відвічальности міністра загран. справ, з тим застереженем, що доти має ставати перед угорським соїм, доки не будуть ради- ти делегації.

Впрочім се внесенє Аппонія змінє в дійсности угодний закон. Найважнійше є, щоб Угри були переконані, що в хвили небезпеки

можуть числити на патріотів Австрії, та щоб кождий в Австрії знав і чув, що Угри є найповажнійшою підпорою монархії, династії і Австрії. Ніколи однак відносини не були гірші, як нині, головно з тої причини, що в Австрії, де нема ані парламенту, ані делегації, складає ся відвічальність на Угорщину. А такий монопол не лежить в інтересі Угорщини і може гірко пімстити ся. І бесідник бажає розвоєм угорських сил, але щоб лиш тут говорено в імени монархії, бо в Австрії конституційне житє спараліжоване, з сего не може тіпити ся. Вистарчить, як в тих тяжких часах Угри приймуть відвічальність лиш за себе. Аби Угорщина відповідала також за Австрію і її терпінє, се вважає бесідник недобрим. Бесідник жалувє, що президент міністрів не ужив своєї поважної позиції на те, щоб зробити все, аби також в Австрії панувало згідне з конституційне житє.

Президент міністрів гр. Тіса, забравши голос, збивав наперед твердженє, будьто би австр. президент мін. не виконував свого рівнорядного впливу на цілім полі спільних справ. Що до делегації, то з факту, що щорічно має ся вибирати членів делегації, не слідує ще, щоб в кождім календарнім році конечно треба було їх вибирати. Як в якім календарнім році не вибрано делегатів, то з певністю мають функціонувати ті делегати, яких вибрано в попереднім році. Бесідник дуже бажав би, щоб Австрія вибрала делегацію, але уважав би се за блуд, як би зроблено в тій справі прецеденс. На жаль однак не може бесідник згодити ся на внесенє гр. Андрашія.

Відтак перейшов президент міністрів до другої часті бесіди Андрашія в справі заграничної політики. Промову перериваво окликами: „Нехай Буріян уступить!“ „В Семигороді не постарали ся ми о „настрії“.

В дальшій часті мотивував своє внесенє гр. Аппонія. Скликанє делегації вважає річю беззглядно конечною, бо не можна дальше бути без контролі. Ніхто не сумніває ся, що блуди були, треба отже постарати ся, щоб на будуче не повторили ся. Головну похвику видить в тім, що Австрія трактує часто Угорщину, як колоніальну державу. Того Угорщина не хоче терпіти. Вкінці зазначив бесідник, що гр. Тіса грозив відроченем соїму. Бесідник перестерігає президента мін. перед тим средством. Публична опінія, котра може виявляти себе лиш в соїмі, не дасть ся згнобити. Сподіє ся, що більшість арміє обговорювані внесенє і дасть спомогу до відповідної контролі.

Відтак говорив ще п. Раковський, по чім перервано засіданє і слідували інтерпеляції.

СВІТОВА ВІЙНА.

В лісних Карпатах.

З воєнної пресової кватири пишуть під датою 13. вересня;

Російські наступи на гірські становиська союзних військ в південній Буковині і на угорській границі прибрали вчора значно на розмірі і обемі. На цілім карпатськім фронті пришло до завзятих боїв, не вдалось однак Росіянам нігде відсувати взад німецьку і австро-угорську лінію. Удари, які наглядно стояли в злучі з румунським північним крилом, звертали ся знова на область на північний схід від Чапуля, щоб вверти ся на угрїя на північ і північний схід від Кірлібаби. На широкій Цімбросляві, яка зносить ся з долини Цібо на південь від Старої Обчини, на скалах, що тягнуться від Чапуля на північ, і на Лудовій заломили ся всі, одноцільно переведені російські наступи. Ціла з розмахом розпочата акція генерала Лещицького, що триває вже два тижні, не витішила ще нігде поза місцеві початкові успіхи, хоч в цілях карпатського пролomu стягнуто до Буковини і південно-східної Галичини великі маси людей і гармат. А що відібрали ще вчора союзники частє рова коло Фундуль-Моддови, в котрім були Росіяни примістили ся то тепер стоїмо кріпко всюди на тій лінії, яку ми мали перед нашими власними наступами в області Чапуля.

Дальше на північ, в області Чорного Черемоша, находять ся союзники все ще в посіданю цілого ряду угрї, які відерли ворогові при тих наступах. Важні місцевости, за котри ми ворог так енергічно розбивавсь, як Кірлібаба, Якобени і Дорна Ватра находять ся в руках союзників.

Нова офензива.

„Русскій Іявалид“ пише, що осередні держави виказують тепер на східнім фронті най-

Numer dzisiejszy zawiera 20 stron druku zwykłego, 4 strony dodatku ilustrowanego — kosztuje 25 gr.

Wiek Nowy

Popularny dziennik ilustrowany.

Wychodzi we Lwowie każdego dnia popołudniu.

Nr. 7947.

Rok XXVII.

Niedziela 18. grudnia 1927.

Cena za egzemplarz we Lwowie i w całym kraju **25 gr.**

Prenumerata mies. we Lwowie i w kraju . . . Zł. 4,50
 Prenumerata kwartalna . . . . . Zł. 13—
 Prenumerata miesięczna zagranicą . . . . . Zł. 6—
 Adres „WIEK NOWY” Lwów, ul. Sokola 4. — Telefon
 Nacz. Redaktora 35-70. — Redakcji 16. — Dyrekcji 28-90.
 Administracji 26-77. — — — Konto P. K. O. Nr. 140954.

Nie będzie podwyżki taryf kolejowych!

Wszelkie towary na święta zakupisz najtaniej w firmie „Zakopane” Akademicka 24 - Leona Sapiehy 25. 23421

Dalszy wykaz

tych, którzy otrzymali 25-cio złotowe premje „Wieku Nowego”.

Karolina Kostylówna, służąca, zam. Lenartowicza 11, kupiła premjowany „Wiek Nowy” z datą 10 grudnia 1927 w kiosku koło Techniki.

Feliks Weinbaum, kupiec, zam. Boimów 17, kupił premjowany „Wiek Nowy” z datą 10 grudnia 1927 w kiosku na Zółkiewskim koło Templum.

CHLEB ZDROWY SMACZNY
MERKURY
 1 kg. ⁴⁷⁸⁶ **59 gr.**

Śniegowce i KALOSZE

najtrwalsze i wytworne, fabryki

„KONTINENTS”

AKC. TOW. w RYDZE.

DO NABYCIA W PIERWSZORZĘDN. MAGAZYNACH.

4784

PUNKT-ROLLER

aparatus do masazu
 usuwa nietylko zbyt ni tłuszcz, lecz
 dopomaga także znakomicie prze-
 mianie materji, usuwając w ten
 sposób chorobotwórcze składniki.

Niezbędny więc dla każdego!!!

Zważać na oryginalny znak ochronny

Aparat 38.- zł. o podwójnym działaniu 48.- zł. aparat do masazu twarzy 16,50 zł
 Prospekty z orzeczeniami lekarskimi bezpłatnie nabyć można w każdym składzie sanitarnym
 lub wprost od firmy **B. PRUSIEWICZ - POZNAŃ, PLAC NOWOMIEJSKI 7**

PODWYŻKA CEN DZIENNIKÓW W POLSCE ZACHODNIEJ.

Poznań, 16 grudnia. (AW.) Związek Zakładów graficznych i wydawniczych

na Polskę Zachodnią ogłosił komunikat, w którym zapowiada podwyżkę prenumera ty pism od dnia 1 stycznia 1928 roku o 10 procent.

Jak budowano nową Europę?

— IV. —

Trjumi cywilów nad generałami.

Kongres zaczął się już. Różne jego orkiestry stroiły już instrumenty. Ale w polu stały jeszcze wszystkie armie na stopie bojowej, bo wszak wojna nie była jeszcze definitywnie skończona, a zawieszenie broni było na dwa miesiące. Generałowie armii zmobilizowanych, a w dodatku zwycięskich to bardzo wiele i twardzi panowie. Lubią oni do wszystkiego się mieszać, o wszystkim decydować i w żaden sposób nie chcą zrozumieć, że szabla nie jest wytrychem, którym można otwierać wszystkie bez wyjątku zamki, że nie wszystkie kwestje dają się po prostu rozciąć lub nadziewać na bagnet, w ostateczności zaś bombardować.

„Miles gloriosus” był zawsze postrachem wszystkich kongresów pokoju. Także też i teraz w Paryżu nie jeden myślał z troską o tem, że lada chwila taki „miles gloriosus” zjawi się na sali obrad i postawi z hałasem swoje buty z ostrogami na stole konferencyjnym, zawałonym papierami i obsiedzionym przez różnych panów bardzo mądrych, bardzo łysych lub siwych, ale niestety cywilnych.

Jakoż inż nazajutrz po otwarciu kongresu parwskiego taki „miles gloriosus”

zameldował się do służby. Był nim nie kto inny, jak tylko sam generalissimus armii koalicyjnej — marszałek Foch. Uważał on, że zmobilizowane armie nie powinny próżnować, tem bardziej, że mają jeszcze wiele dużo i ważnych rzeczy do załatwienia na świecie. Wprawdzie paradny marsz do bezbronno i kipiącego od rewolucji Berlina nie ucałował już teraz, w cztery tygodnie po zawarciu zawieszenia broni, rycerskiego generała, na laury w stylu włoskim, zdobywane w dwie doby po kapitulacji nieprzyjaciela, nie mogła się jego szlachetna dusza żołnierska łakomić. Ale daleko na wschód od Berlina jęrzyła się tona krwawą, a coraz szerszą bolszewicka Moskwa. Ta wydawała się marszałkowi Fochowi celem dość ważnym, aby do niego podążyć z całą stojącą pod jego rozkazami potężną armią.

Na pierwsze więc posiedzenie Rady dziesięciu nieproszony i nieoczekiwany, wyłącznie na prawie zwycięskiego wodza oparty, wszedł marszałek Foch ze zwitkiem papierów w ręce. Dziesięciu budowniczych świata umilkło nagle na ten widok. Wilson zaczął patrzeć w milczeniu ku niebu, jakby stamtąd oczekiwał odpowiedzi na pytanie, czego może chcieć ten starv generał z wielkimi wąsami. Lloyd George, za-

Żywe ryby — najważniejsze na Święta!

Prawie co roku w ostatnich dniach przedświątecznych są nasze gospodie zrozpaczone, ponieważ nie mają wyboru ryb wszelakiego gatunku. Dlatego radzimy szczerze. PT. Konsumentowi zaopatrzyć się najwygodniej w ryby z pierwszych transportów tj. w środę 21 i czwartek 22, albowiem w piątek tj. 23 ryb już zabraknąć może, w znanej z solidności firmy LEBERFELD, ul. Wagowa 1, 5 i ul. Działyńskich 12 Telefon 499. 4871

wszo rumiany, aż zbladł na widok zwycięskiego wodza.

Twarz starego tygrysa Clemenceau zawsze pokryta starczą bladocią, teraz stała w jakiejś trupiej masce. A ręce jego zawsze w rękawiczkach z powodu uporekwej ekzemv, legły martwe na chudych kolanach. Tygrys gastył w swoim złowieszczem zdumieniu.

Ale Foch jakby tego przwiewia nie zauważył, przysunął sobie najbliższe puste krzesło, swobodnie usiadł, noge na nogę złożył, papiery w reku zwinie metodyczni i spokojnie rozwinął i starannie wygładził i zaczął czytać, uprzedzwszy krótko, że pragnie pod rozwagę dziesięciu budowniczych świata przedstawić rzecz, którą uważa za niezmiernie ważną.

Był to memoriał zreszta nie długi o konieczności podjęcia natychmiast wiel-

JAN PIETRZYCKI.

Gdzie Aar wody błękitnymi spada...

(Z wędrowek po Szwajcarii.)

Z doliny Majringen, okolonej zalesionemi lukami Alp, w których grają niezliczone, srebrne wędspady, wstępujemy w wąwóz Grimzel, drogą nad korytem szumiącego Aaru wznosząc się na coraz wyższe tarasy. Jaki przedziwny szmaragd sosnowej zieleni, jaka fioletowa błękitność róż w głębi błękit Aaru, po wyżej na łakach ruchliwe stada białych trzód, a po obydwóch stronach wąwozu albrzynie skały, jakby przez cyklojów kute, zlekka przyprószone śniegiem, zakrwawione słońcem pogodnego dnia.

Tak, to było tutaj! Tedy z tęsknotą za utraconą ojezyna widół Żeromski swego „żołnierza tułacza”. Tutaj, w tej czarodziejskiej kotlinie zrodziły się obrazy, zaklęte rymem Słowackiego w poemacie serca: „W Szwajcarii”.

Pójdziemy razem na śniegu korony!
Pójdziemy razem nad sosnowe bory!
Pójdziemy razem, gdzie jęczą trzód dzwony...

Wioząca nas, typowa poczta szwajcarska, żółta karetka, w cztery białe zaprzężona konie, wtacza się między wysepki, drewniane domy wioski Guttanen. Na narożniku niewielkiego placu z cysterną — hotel „pod niedźwiedziem”, kilkunietrowy, z szarego drzewa sklecony, o szerokich, zielonych okienkach — taki sam, jak opisuje go Żeromski, taki sam, jakim był wówczas, gdy stał w nim sztab generała Gudina, przygotowując ważną bitwę u stóp lodowca Rodanu.

Poza wioską poczyna się ogromne pastwiska, jedne z najbardziej malowniczych w Szwajcarii. Pasterskie szalety, porozrzucane w zieleni zarajników wiśniowych, tak niekiedy zarosnięte gaszczem róż, że jedynie z różanej gęstwiny widno ich okienka. Wawóz Grimzel słynie z tych szaletów, sadów wiśniowych i nadmiaru róż, o których pisał już Słowacki.

Ach, najciekawszy na świecie nie zjadła,
W jakim szalecie żyłem z moją miłą!
I wiele nam róż do okien świeciło

I wiele wisien naokoło rosło,

Ile słowików na wianach się nosło...

Niebawem znikają jednak i pastwiska i szalety, skały zniżają się, wąwóz przybiera kształt długiej, wąskiej szyji, iż zdawać by się w istocie mogło, że „stróż-aniół biały rozwinął skrzydła od skały do skały i nakrył ten cały parów dziki”, a z grzbietu przeleceży z hukiem olbrzymich pian stacza się błękitny ogrom wody, kolosalna kaskada Aaru. To ona:

W górach szwajcarskich jest jedna kaskada,
Gdzie Aar wody błękitnymi spada.

W skalnej jamie u stóp wodospadu wleciała się z hukiem białe piany, wzdymają, jak potworne, apokaliptyczne garby. Nad nimi ze zbocza skał, pochylonych ponad wąskim gościńcem, przypartym do kaskady, uderza przesłizny luk Erlenbachu, dziewięcioletniego strumienia o niepokalanej, brylantowej barwie, wytryskającego z niedalekich szczelin lodowcowych.

Wawóz skręca gwałtownie, ukazując okolicę, coraz dzikszą, coraz bardziej pustą. Wznosimy się na najwyższą przełęcz. We wnętrzu scian kamiennych leży czarne jezioro. Zwa je jeziorem umarłych, a legenda mówi że dno jego zastane jest szkieletami poległych żołnierzy. Dokola — żadnego znaku życia, żadnej zieleni, nawet meau — kamienne wrąg przepaście, iglice zawrotnych skał, poprzerywane wodami czarnych strumieni, to znów białe całuny śniegowe gdzieś pod niebem samym, to gęmsy białych lodów, jakieś krawędzie oślizgłe i oślepiające, zawieszane na takich wyżynach, że aż w oczach się mieni, gdy spoglądasz ku nim. A jednak wszakżeś to tedy szła niegdys „wielka armja” w poszumie zwycięskich orłów, gotująca przeciwnikowi cios śmiertelny. Mimowoli przypomina się opis tego nieprawdopodobnego — zdawaćby się mogło — „przejścia”, skreślony piórem Żeromskiego w opowieści: „O żołnierzu tułaczku”.

„Zwarła masa ludzi” — opowiada Żeromski — „podawała się naprzód. W pewnym miejscu pozwolono nieopatrznie żołnierzom przystanąć i spojrzeć poza siebie. Ujrawszy tę spadzistość gwałtowna, śliska, a u podnóża jej czarna szyba wody, żołnierze zaczęli spadać na śniegu, czepiać się rozpaczliwie rękami za mundury towarzyszy, odwracać plecami i zamykać oczy. Tu i ówdzie słychało

było krzyk bezmyślny, a w pewnym szeregu żołnierzy, błąd, jak trup, płakał głośno, trzęsąc się na całym ciele i sięgając rękami do przesaści”.

Minawszy jezioro umarłych, droga serpentyką opada ku kotlinie, by na zakręcie skał odsłonić widok niezwykły — na nieprzejrzanym okiem przestrzeni gigantycznych lodowców. Z osłonej jamy podnóża wytryska dymiącymi kłębami błękitny Rodan.

I szliśmy razem do stóp tej lawiny,
Gdzie śnieg przybiega aż do stóp człowieka
Solaszczona pletwa, jak delfin olbrzymi,
Para mu z nozdrza srebrzystego dym,
A Rodan z paszczy błękitnej ucieka...

(Słowacki.)

Seledynowy, miejscami jasnoszafirowy, lód odbija kontrastem od szarych skał, trzymających, jakby w obręczy, spiętrzone bryły, i gmachy. Powietrze naciska na płyty kryształu, pękają i z hukiem, podobnym do grzmotu, staczają się w bezdenne przepaście. Wokół świat, jakby z bajki. Kryształowe filary, i sklepienia, kolosalne przezroczyste ściany grają w słońcu światłem szmaragdów i szafirow, załamującym promienie w zielonym i niebieskim szkłe lodu.

Powiązani sznurami, wkraczamy z przewodnikiem na lodowiec. Posuwając się ostrożnie po jego zrębach, mamy tuż przy sobie głębokie, szklane szczeliny, jedno o jaskrawej barwie zielonej, drugie o kryształowym, turkusowym błękitnie. Opodal — lodowa grotta. Z powal, zwisających na kształt długich, alabastrowych stalaktytów, spadają niebieskie krople, cała grotta przesyca światło, przedziwnie szafirowe. Oto odnośny wstęp ze strof „W Szwajcarii”:

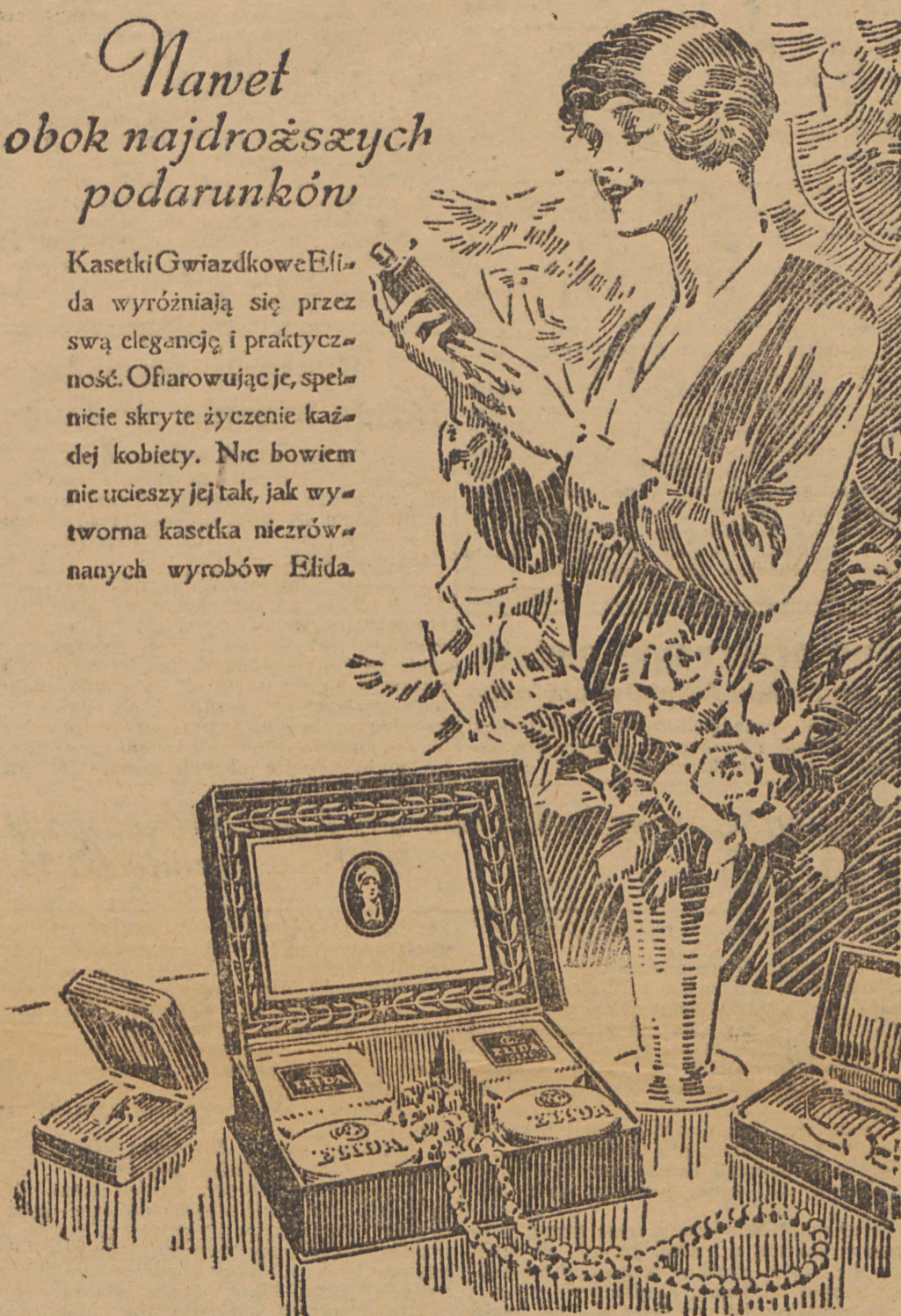
Raz mnie mój anioł zaprowadził złoty
Przez jasne łaki do lodowej groty,
Tam nas obieł dzień alabastrowy —
I mroź na czole mej jasnej królowej
Perłami okrył wszystkie polne róże
I ze sklepienia lzy padały duże...

Gdyśmy późnym wieczorem usiedli na tarasie oberży „Belvedere”, tkwiącej murami przy górnej części lodowca, z nad powichrzonych iglic i urwisk wytoczył się księżyc. Rzucając w szklane głębiny nowy, nieoczekiwany czar, olbrzymie przestrzenie lodowe posypał jakby błyszczącym pyłem srebrnym i gwiazdami migocących, diamentowych okruców.

Nawet obok najdroższych podarunków

Kasetki Gwiazdkowe Elida wyróżniają się przez swą elegancję i praktyczność. Ofiarowując je, spełnicie skryte życzenie każdej kobiety. Nic bowiem nie ucieszy jej tak, jak wytworna kasetka niezrównanych wyrobów Elida.

KASSETKI ELIDA

kioj ofeazywy armji koalicyjnej na Moskwę celem stłumienia bolszewizmu, który inaczej w niedalekiej przyszłości przetrzeć się przez zrewolucjonizowane i anarchizowane Niemcy na granice Francji i zatruć swoimi gazami cały świat, wszystkich zwycięzców, udaremniając całe ich tak drogo okupione zwycięstwo.

Nie upłynęło jeszcze sześć tygodni jak szef sztabu tegoż marszałka Focha — gen. Weygand w wagonie salon. w lesie kempieńskim odpowiedział dumnie na uwagę niemieckiego generała Winterfeldta o grożącym całemu światu niebezpieczeństwie bolszewickim, że „zwycięzcy nie boją się bolszewizmu”. Ale teraz szef generała Weyganda zmienił widocznie zdanie i uznał niebezpieczeństwo to za tak wielkie, że z naciskiem odczytywał oto dowodzenia, jakie to armje sprzy-

mierzony nie zwlekając powinny ruszyć szlakiem Napoleona Wielkiego, dojść do Moskwy czy poza Moskwę, aby zdusić hydrę bolszewicką.

Dzisiaj armje te nie potrzebują obawiać się tych przestrzeni ogromnych i tych mrozów trzaskających, które przed stu sześcioma laty zniszczyły najświetniejszą armję Napoleona. W wieku kolei, automobilów i aeroplanów walka z przestrzenia i mrozami nie przedstawia żadnych trudności.

We wszystkim, co teraz ze swoich papierów odczytywał czcigodny marszałek twardego głosem komendy i rozkazu, mógł on mieć najzupełniejszą rację. Zapomniał tylko o dwóch rzeczach: po pierwsze, że państwa zwycięskie mają już dość wszelkiej wojny, powtóre, że zgromadzeni tu cywili budowniczy świata

bardzo nie lubią, aby im do ich cywilnej roboty mieszał się generalowie, nawet najbardziej zwycięzcy.

To też gdy marszałek Foch skończył czytanie, zapanowała cisza złowieszczą. Po dobrej chwili przerwał ją głos Wilsona, idący skądś z daleka, jakby z nieba, w które przez cały czas prezydent Stanów Zj. spoglądał.

— Dziś wieczorem rozkaże swojej armji rozpocząć przygotowania do powrotu do ojczyzny — powiedział ten głos z nieba. Była to jagna odpowiedź na ten ustęp memoriału Focha, w którym wskazywało się właśnie na dwumiljonową armję amerykańską, która jako całkiem jeszcze świeża i wesoła, nadawała się zdaniem marszałka, najlepiej do marszu na Moskwę i Ural...

Lloyd George ciągle jeszcze bladej dalej milczał, szarpając tylko nerwowo sznurek od swoich binokli.

Nagle trupia twarz Clemenceau zaczęła się poruszać. Natomiast ręce w rekawczkach leżały dalej martwe na chudych kolanach.

— Rada dziesięciu dziękuje panu marszałkowi za cenny i interesujący projekt. We właściwym czasie weźmie go pod rozważenie — mówiły blade usta francuskiego premiera wśród głębokiej ciszy.

Marsz Foch spojrział na Clemenceau i na zebranych okiem wodza, witałego dywizję, która cołnęła się właśnie z placu boju... W milczeniu wstał, ukłonił się sztywno i wyszedł.

Ale osłupienie w Radzie Dziesięciu trwało dalej. Nagle stanęło przed nim widmo zwycięskiego żołnierza, które straszło zawsze na wszystkich kongresach pokojowych i tylu już znakomitym mężom stanu spędzało sen z powiek i uszło ich najpiękniejsze i najsmądrejsze plany. Wszakże tę przepaść, w której wylży się teraz potężne jeszcze niedawno Niemcy, wykonał im nie kto inny, jak tylko ich... generał zwycięski.

Ale ciężkie milczenie dziesięciu budowniczych świata przerwał znowu przyciszony, chrapliwy głos francuskiego starożytnego tygrysa:

— Rada dziesięciu raczej wrócić do porządku dziennego. We Francji nawet najbardziej zwycięzcy marszałkowie muszą to robić, co im szef rządu rozkaże...

Słowa te uspokoiły zebranych. Zaczęli obradować dalej. Lloyd George na wszelki wypadek jednak posłał sekretarza do telefonu, aby polecił wodzowi armji angielskiej marszałkowi Haigowi przygotować na jutro memoriał o niemożliwości jakiegokolwiek wyprawy na wschód do Polski czy do Moskwy. Marszałek Haig zżawo zabrał się do roboty nie tylko dlatego, że nie chciał dalszej wojny, ale także, a może przede wszystkim dlatego, że jeszcze mniej pragnął, aby marszałek Foch nowymi wawrzynami wieńczył swe czoło...

W każdym razie nazajutrz Lloyd George miał już w ręku memoriał swojego własnego marszałka, który czarno na białem dowodził, że żadna wyprawa militarna do Polski i Rosji nie jest możliwa, że w każdym razie armja wielkobrajtyjska wśród żadnych okoliczności udziału w niej brać nie może.

Rada Dziesięciu nie wspominała już więcej o memoriale marszałka Focha. Clemenceau zaś już w kole rodzinnem postarał się o to, aby zarówno marszałek Foch jak wogóle jakiegokolwiek generał nie śmiał drugi raz nieproszony i niewzywany wchodzić do sali, w której obradują cywili budowniczowie świata.

Dziwny był stosunek starożytnego tygrysa do zwycięskiego marszałka. Clemenceau nie cierpiał wogóle wojska i oficerów. Ale nieawisć jego do ludzi z szabrami rosła w mi-

10% RABATU | Okazja przedświąteczna. | 10% RABATU

Proszę żądać 10 proc. rabatu do 24-go grudnia z cen znaczonych przy zakupie: **P ł a s z c z y** Frenchcoat, kurtek, bund, kapeluszy, obuwia, bielizny, krawatów, kamizelek, pulloverów — oraz wszelkich podarków na **G w i a z d k ę**

w znanym z solidności magazynie

4784

10% RABATU | American House | 10% RABATU

Lwów, Kopernika 5. — Tel. 44-78

zę ich rang. Więc generałów stary tygrys po prostu nie znośił. I zawsze fuczał na nich jak wściekły kot, ilekroć zaczynali mieszać się do polityki. Nie mniej jednak, kiedy rok temu w kwietniu było już pewnem, że ostatnia straszliwa ofensywa niemiecka na Amiens została ostatecznie zatrzymana, Clemenceau rzucił się Pochowi na szyję, wyścisnął go i wycalował...

Teraz jednak stare neuzete cywilne tygrysa wróciło do swoich praw. Właściwie między Fochem a Clemenceau nie było żadnej różnicy, jeżeli szło o program francuski wyzyskania zwycięstwa i ostatecznej obrony Francji przed ponownym napadem i zemstą niemiecką. Wszystko, co dla bezpieczeństwa i obrony Francji proponował, czego domagał się Foch, wszystko uznawał i bez długich deliberacji brał za swoje. Clemenceau, starając się usilnie wszystko to osiągnąć. Ale jednocześnie stary tygrys dostawał szalu wściekłości, zaczynał miotać różne brzydkie słowa, poprostu obelgi, ilekroć stary marszałek chciał oświadczyć o osiągnięciu tych celów na konferencji. Ponieważ zaś marszałek także po twarde sło-

wa do kieszeni nie sięgał, więc nie raz i nie dwa ścierały się ze sobą te dwa jednako płonące sereń francuskie, te dwa potężne temperamenty, aż iskry leciały, a postronni, którzy mieli przykrość znaleźć się przy tem, bledli ze strachu, czem się to skończy.

Więc obaj ci znakomici ludzie walili pięściami w stoły, gadali sobie różne twarde i całkiem nieprzyjemne rzeczy. Ale ostatecznie wszystko kończyło się na tem, że Foch groźnie stukając obcasami, odchodził bez pożegnania, a Clemenceau sapal jeszcze długo i groźnie. Prawo jednak pozostawało prawem, które mówiło, że prezydent ministrów i minister wojny w jednej osobie rozkazuje, a wszyscy inni wykonują...

Signa.

Ważne orzeczenie podatku. Najw. Trybunału Administracyjnego

Właściciel przedsiębiorstwa detalicznej sprzedaży sukna i kortów w Warszawie, posiadający patent II. kategorii, złożył zezna-

nie o obrocie, poczem założył odwołanie, prosząc o zażądanie od niego ustnych wyjaśnień i o zredukowanie sumy obrotowej.

Wobec odmownej decyzji władz skarbowych płatnik założył skargę do N. Trybunału Adm. Trybunał orzekł, że w myśl art. 90 ustawy o podatku obrotowym należy płatnika zawiadomić o terminie, wyznaczonym do rozpatrzenia jego odwołania, przynajmniej na 8 dni przed posiedzeniem. Przepis ten zawiera kategorię nakaz, do którego władza winna się zastosować.

Wobec tego, że w danym wypadku przekroczony został ten nakaz ze szkoda dla strony, N. Trybunał Adm. uchylił orzeczenie władz skarbowych.

Wystawa obrazów Józefa Kidonia we Lwowie

(?) Po triumfach w Warszawie, w Łodzi i w Krakowie wystawia obecnie Józef Kidon obrazy swoje we Lwowie. Otwarcie wystawy w niedzielę 18. bm. o godz. 11 przed poł. w Tow. Przyjaciół Sztuk Pięknych przy pl. Dzieduszyckich.

Dziesięć lat upłynęło od czasu, kiedy Józef Kidon po raz pierwszy wystawił we Lwowie pierwociny swego talentu. W tych dziesięciu latach talent jego dojrzał i zmienił. Dziś należy on do najlepszych portrecistów w Polsce a sława jego jako znakomitego portrecisty rozniósł się dalek poza granice naszej ojczyzny, odkąd przed parą laty wymalował na zamówienie portrety kilku ambasadorów obcych mocarstw, przeby-

Smokingi na jedwabiu w najlepszym wykończeniu „Poland” Hetmańska 22. Gródecka 54.

STEFAN GRABIŃSKI.

Kapitan brygolety.

(Fragment z „Legendy przyszłych dni”).

(Ciąg dalszy).

— Hm — podjął niedowierzająco Kotwicz — a może się Szanowny Kolega tak stęsknił za kim okrutnie? Za kimś pozostawionym tu w porcie? — a spostrzegłszy lekki skurek brwi u tamtego, dodał dobroduszenie. — No, no, tylko bez obrzydzenia. Nie dziwo — młodzieńcy jeszcze, młodzi. Ale przejdźmy „ad rem”.

— Wedle rozkazu, panie kapitanie.

Serdeczny uśmiech rozjaśnił twarz Kotwicza:

— Tylko bez tych oficjalnych formalności, kolego — między nami to chyba zbędne. Mam tedy do zakomunikowania Wam parę spostrzeżeń wraz z prośbą o radę. Ale śpieszyć darmo boli gardło. Napijcie się czego ze mną? Mam tu pod ręką niezgorszego burgunda.

— Nie mam nic przeciwko temu. Czy w czasie mej nieobecności zaszło coś szczególnego?

— Zaraz się dowiedzie. Najpierw przypijemy.

I wychylił po kieliszku wina.

— Otóż — kontynuował rozmowę Kotwicz, obciążając wasy szerokim gestem — zauważyłem w ostatnich czasach, że kręci mi się tu w porcie i okolicach naszego portu parę podejrzanych indywiduali. Jakich przybłądy nieznanego pochodzenia, uważane?

— Chyba nie od strony lądu?

— Notabene; w takim razie nawetbym koledze o tem nie wspominał jako o sprawie nie z Jego resortu.

— Papiery okrętowe mają w porządku?

— Otóż w tem sęk, że niby wszystko w porządku. Ale tylko „niby”. Przyplatali się do nas przed tygodniem na 60-tonowym

motorowcu i stanęli na rejdzie przed portem.

— Przynależność państwowa?

— Niby to wywodzą się z Ekwadoru; statek wabi się z hiszpańska „Esperanza” — ale liho ich wie, co to za jedni. Zapano mi się kręca w pobliżu naszej floty wojennej i zbyt natrętnie ciągną za język naszych chłopców. Trzeba tę sprawę spenełrować do samego dna.

— Zrobi się. Czy z moich ludzi nikt się do Pana w tej materji nie zgłaszał?

— Owszem bosman Sowa pierwszy zwrócił mi uwagę na tych podejrzanych osobników.

— Wyborne! Właśnie jeszcze przed rontem ponocnym ma mi zdąć raport; zachwilę mam się z nim spotkać w gospodzie; pójdę tam wprost od Pana, kapitanie.

— Zatrzymam kolegę jeszcze na małą chwilkę. Czy jesteście wolny jutro rano od obowiązków służbowych, inspektorze?

Na wrażliwej twarzy Warmkiego odbiło się niezdecydowanie.

— Jutro rano? — zapytał. — Mniej więcej o której godzinie? Po nocnym objeździe będę kaducznie zmęczony; chciałbym trochę odpocząć.

— A zatem po południu — tak koło piątej?

— Jestem do usług, kapitanie.

— Zapraszam Pana ex offo do komisji śledczej w sprawie zderzenia statków zaszłego na naszych wodach terytorjalnych. Sprawa ważna, bo uszkodzonym jest parowiec szwedzki „Król Olaf”; gotowi mieć do nas pretensje. Należy zbadać i rozstrząść, czyja w tem wina.

— Gdzie miała miejsce katastrofa?

U samego wylotu helskiego miedzymorza. „Król Olaf” okrążając przylądek, wpadł znieczeka na wypływającą z przystani rybackiej naszą brandwachtę „Mewa”; chciał jej zejść z drogi w ostatniej chwili, lecz nastąpiło fatalne zjawisko ssania; nasz statek strażniczy jako mniejszy stracił sterowność i całą siłą grzmotną w rufę Szweda. Awaryja była znaczna, groziło zatonięcie. Sprawę

komplikuja mgła, która owej nocy zaciągnęła cały Wik i wadliwa podobno sygnalizacja z wybrzeża.

Warmki niecierpliwie potarł ręką czoło.

— Rzeczywiście wypadek dość zawły; możemy grubo za to zapłacić.

— Dlatego zapraszam kolegę do komisji mieszanej jako eksperta. A zatem do widzenia jutro o piątej.

— Stawie się punktualnie. Do widzenia, kapitanie.

Wkrótce potem Warmki wychodził pomiędzy zanłki dzielnicy portowej.

Wieczór był ciepły, niemal letni. Syreny fabryczne i gwizdanki dokowe sygnalizowały finał prac dziennych; na ulicach rozblysły pierwsze światła. Kapitan brygolety co krok odbierał pozdrowienia od ogarniętych, osmalonych przez wicher całego świata, moenych w spojrzeniu ludzi, co krok spotykał krępkie, samozaufane, trochę niezgrabnie poruszające się postacie. Wreszcie dotarł do linii nabrzeża w okolicy moła północnego.

W smugach światel rzuconych daleko na fale przez banie elektrycznych latarni zarysowały się imponujące kontury pancernika „Warmieńczyk”. Odpoczywał tu na kotwicy po trudach bojowych ogromny, młoczący i w sobie skupiony; stał zjeżony cały wylotami armat i mitrajlez, zakuty w stal pancerny jak Rycerz Czarny z pod Grunwaldu, jak symbol polskiej władzy i niezłomnej woli: chluba Rzpltej, zwycięzca odznaczony pierwszą nagrodą na polsko-szwedzkich manewrach floty.

A obok inni towarzysze z pod pancernego znaku: „Hetman Karol Chodkiewicz”, „Zamojski” i „St. Żółkiewski”, krawownicy: „Admirał Sierpinek”, „Władysław IV.” i „Jan III.”, dreadnaughty: „Chrobry”, „Bolesław Smiały” i „Batory”, torpedowce, kanonierki, trawlerzy, minostawy, łodzie podwodne i działowce. Sza od tych statków jakaś moc wielka, jakiś heroiczny rozmach i podnosił pierś rytmem dumy, rozkołysywał krew dreszczem entuzjazmu.

(C. d. n.)

Листа і офіційні листи

Nr. szufladki

Nr. teczki

В. Левицкий
Уставъ Укр. Респ.

SKOROSZYT

(TEKA NA LISTY)

Листи

~~_____~~

~~_____~~

Firma:

sprawa

Miejscowość:

od

do

МАНУСКРИПТА

F. 1/2
Folio

Nr. teczki

Firma: _____

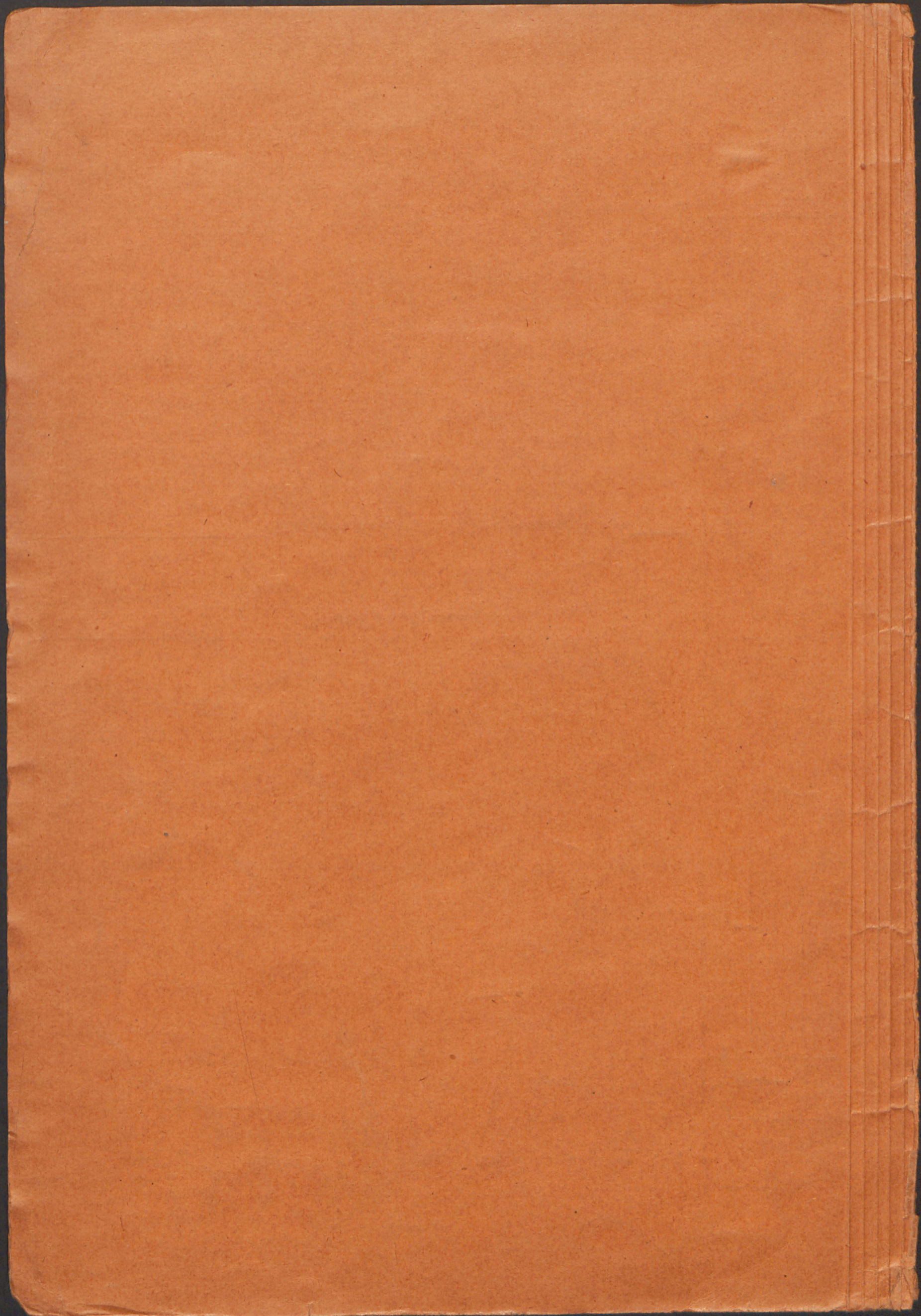
Miejscowość: _____

Nr. szufladki

w sprawie _____

od _____ do _____

№ 57.

I.

Наша земля велика, гарна і богата.

Велика, бо простягається вона від Сяну по Дон і від болот Полісся аж до берегів Чорного моря та до скель високого Кавказу.

Цей простір то майже одинайцята частина поверхні цілої Європи. Треба би два і пів місяця, щоб пройти його від заходу на схід і мало що не два місяці, щоб промайдрувати з півночі на аолудне, йдучи по три милі щодня.

Гарна наша земля, бо на ній є і високі гори, вкриті зеленими лісами і великі, бистрі ріки, і широкі урожайні поля і цвітучі луги і вся, чого лиш душа забажає.

Стрия цвітучі береги,
Діси, діброви, гай, луги,
А верхи гір сягають зір.

Це над рікою Стриєм. А що ж казати про Донець, Кубань про Сян, Прут, Черемш, Дністер, що казати про найбільшу з українських рік, про Дніпро-Словутицю!

Рече та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
До долу верби гие високі,
Горами хвилю підійма.

Несамовито гтізний Дніпро, коли віпрозсердиться і на порогах гуде, мов із гармат стріляє. Зате наказано гарний у тиху, місячнуніч, або в літню, погідну днину, тоді "як за горою

Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає, -"

Недаром найбільший наш поет казав, що "нема в світі України, немає другого Дніпра!" - недаром просив, щоб його поховати:

Серед степу широкого
На Вкраїні милій:
Щоб лани широкі
І Дніпро ікручі

Було видно, - було чути,
Як реве ревучий."

Над Дніпром, Дністром і другими нашими ріками та потоками, звичайно у ярках, та балках приютилися українські села.

"Село! І серцеодпочине,
Село на нашій Україні,
Неначе писанка. Село
Зеленим гаєм поросло!
Цвітуть сади, б'їлють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широко листі тополі,
А там і ліс, і ліс і поле
І сині гори за Дніпром...
Сам Бог вітає над селом!"

Коли ви мандруєте по Україні, то наредвами, як каже Шевченко, неначе дива виринають,

"Із хмари тихо виступають
Обрив високий, гай, байрак,
Хатки біленькі виглядають,
Мов діти в білих сорочках
У піжмурки в яру гуляють,
А далі сивий наш козак
Дніпро з лугами виграває,
А онде, західнім онде за Дніпром.
На пригор'ї, ніби капличка
Козацька церква невеличка
Стоїть з похиленим хрестом."

Минете село, вийдете в поле, глянете, і: "за байраком байрак, а там степ імогила."

Тих могил на Україні багато. Стоять вони, як сторожі, як свідки давно минулих часів, і додають нашому красвидові своєрідного поважно-сумовитого настрою. Мимохіть питаєтеся хто і коли їх насипав, чиї кістки знайшли там вічний упокій, - мимохіть цікавитеся своїм минулим.

Гарна наша земля!

Міст/городів/і місточок на Україні менше, ніж у краях західної Європи. Найкраще і найстарше

Найкраще і найстарше з них Київ.²³ Це матір "геродів руських", колишня столиця князя. Звідси поширилася віра Христова, тут були наші найстаріші церкви і монастирі, з Києва, як від негасаючого вогнища була про-світа й розходився культура по всій широкій країні. Київ був осередком українського державного життя, до нього збігалися всі шляхи до нього ще й нині біжать думки кожного широкого Українця. Там собор свя-тої Софії, Лавра Печерська і моголянська академія, там гробниці кня-жі, пам'ятки часів гетьманських, книгозбірні, музеї. Київ, розложений на горбах, на правім березі могутнього Дніпра, зі своїм гарними буди-нями й чудовими садами, належить до кращих міст Європи. Скільки разів його здобували, палили й руйнували, скільки разів гра-бували й вивозили його багатства, а все він підносився з руїни і процві-тав наново.

До більших міст на Україні належить ще: промисловий Харків, осідок те-перішнього радянського уряду, прегарно на скелях над Смотричем по-ложені Камінець і Вінниця, на Поділлі Ніжин, над Остром торговельний Кременчук /там, де Псьол до Дніпра впадає/, Житомир на Волині, Чернігів над Десною, Біла Церква, над Росєю Полтава, над Ворсклою, Катеринослав и/вище Дніпрових порогів/, Миколаїв, над лиманом Бога, Катеринодар на далекій Кубані, Одеса над Чорним Морем, колишні княжі столиці: Київ Львів над Полтвою і Перемишль над Сяном, Чернівці на Буковині та Ужгород на Підкарпаттю. До більших міст належать ще Рівне, Луцьк і Кременець на Волині, Станіславів, Коломия і Тернопіль у Галичині, Моголів, Проскурів і Балта на Поділлі. На пограниччю Київщини, Поділлі і Волині лежить майже сто тисячний, дуже торговельний город Бердичів. Деякі міста як ось Овруч, Острог, Іскоростень, або Холм, Буськ, Волод-димир, колись багаті і великі/княжі столиці, і культурні центри/, нині змаліли і втратили прежнее значіння. Зате деякі новіші, як ось Харків Катеринослав або Юзівка/Сталіно/ростуть і розвиваються незвичайно ско-ро.

Деякі, як Хотин, Зборів, Збараж, Коностопа, славні історичними подіями ще інші, як приміром Бережани, Косів, Заліщики славляться гарним краєви-дом та здоровим підсонем.

Скрізь по тих містах, а то й по малих забутих місточках знайдете чимал-ло памяток минувшини. Люди моляться по церквах збудованих руками на-ших предків перед сотками літ.

При тих церквах бувають ще й брацтва основані в ХУІ. і ХУІІ. століттях,

тодішнім нашим свідомим міщанством. В лісах скриваються старинні монастирі, а на пригорках думають свою предковичню думу руїни княжих твердинь, замків та гетьманських палат. Про не одну стареньку церковця народ вміє розказати цікаву легенду, до не одного розваленого муру, розбитого вала, чи розритої могили прилипли, як невялікі цвіти до листків старого молитвеника оповідання, про часи минулі. Але буває і таке, що правнук виорує кости своїх предків, невідаючи, хто вони, коли, як та за що поляглого тому полі. А всеж таки чи мало з тієї старовини вратовано і збережено по наших і чужих музеях. Там побачимо образи, різьби і тканини, одіж, зброю, і посуду, пергамини, універзали і старинні книги, які свідчать про культурне життя наших пердків. Оглядаючи їх неначе доторкаємося до моцій нашої великої покійниці давнини, вона оживає перед нами і розказує про себе. /Такі великі українські музеї маємо в Києві, Чернигові, у Львові, а менші стрінемо також по інших містах, .

Та є в нас і цілі города, наче музеї, як ось Галич над Дністром, або Батурин над Сеймом. Тільки доступу до них нема бо вони під землею. Колись пишлися силою, багатством і красою, нині лиш спомини про славне минуле мерехтять над їх руїнами, як сяєва над головами мучеників і святих.

Городів таких на Україні чи мало і чимало дечого цікавого і цінного зки скривається в лоні нашої матери, зумлі. /Скрізь по містах на Україні багато тепер неукраїнського народу . На ѿ сході та на півночі Москалі, на заході Поляки, на полудни Румуни і Татари, а всюди чимало Жидів, які дуже радо займаються торгівлею, промислом та оборотом гроша. Наші люди, мало що не 90 на 100 пораються коло землі. Це здебільшого рільники й селяне, не так як у Англії, Франції та Німеччині, де більші ніж половина населення живе по містах. З усіх міст на Україні найбільше Українців має Полтава. Цей город славний не лиш нещасливим бєжком для нас бєгом 1709. року, але й тим, що родився тут і на літературному полі працював автор "Перелицьованї Енеїди" та вічно молодї "Наталки Полтавки".

І так воно якось дивно, склалося, що на полтавських полях побідив цар Пєтро ідею гетьмана Мазепи про самостійну Українську державу, а в мурах тої самої Полтави родився і зріс, той, що живим українським словом цю ідею добув із гробу - Котляревський. Сусід Полтави, Харків продовжував це діло.

Там трудився Григорій Квітка з Основи. Він перший став писати народною мовою оповідання з народного життя, перший наших поневолоених і закріпщених

селян і селянок показав перед світом розкрив їх душу і серце.

За Полтавою і Харковом пішла Київщина.

Виховала вона нашого найбільшого поета Тараса Шевченка, що так гарно змалював красу України, так щиро відчув її радість і горе, так глибоко пірнув у її минуле і так сміливо своїм віщим оком заглянув у будучність.

Він дав нам примір як треба любити свій край як трудитися для добра свого народу. Не осталася байдужною й земля наддністрянська.

Тут виріс Маркіян Шашкевич, щирий народолюбчець, талановитий поет і палкий проповідник національного відродження, котрий життя поклав за ідею. Тут у Нагузвичках біля Дрогобича родився Іван Франко, найбільший після Шевченка український і знаменитий учений. Зелену Буковину розбудив зі сну Осип Федькович своїми прегарними піснями й живими гуцульськими оповіданнями. Поруч них працювало багато других поетів, учених письменників, щирих і пильних робітників на народній ниві. Поділля дало Рудайського і Свидницького, румунське пограниччя привело на світ Кобилянську, у Снятинщині живе Стефаник, а в самій Снятині творив і помер Черемшина. Ціла Українська земля складалася на тую мову, якою нині пишемо, друкуємо та вчимося в школах, різні наші міста й села виховували наших славних і заслужених людей: письменників, малярів, музиків, учених та і суспільних та політичних діячів...

Як над Дніпром наш культурний рух від найдавніших часів зосереджувався у Києві, так Львів був здавен-давна головним огнищем наддністрянських земель. Тут жили колись наші славні князі, тут тоді, як їх не стало, свідоме й патріотичне міщанство заступалося за народні права, у Львові було славне ставропігійське братство і з його то знаменитої школи ширилася по цілій країні омвіта. У Львові новітніми часами "Товариство імени Шевченка" "Просвіта" "Рідна Школа" й багато других інституцій ведуть живу й корисну для народу працю на нових основах.

Хоч по українських містах скрізь багато неукраїнського народу, хоч ті міста не мають такого визначно українського характеру, як наші села, а всеж таки чується, що і тут бю наша кров.

Проїжджаючи від одного до другого згадуєте їх світле минуле, тішитесь теперішніми немаловажними надбаннями та не тратите віри в будучність. Цілий народ не жалує гроша на школи, бурси, на народні доми горнеться до просвіти й науки, плекає мистецтво, береться до промислу й торгівлі,

-тому то із надією в душі може він дивитися в свою будучність.

Гарна наша земля!...Роздивімся по ній.

II.

Від полудні обливають Україну бурливі філі Чорного Моря.

До нього вливаються великі наші ріки, як ось Сереті Прут /через Дунай, Дністр, Бог і Дніпро зі своїми численними притоками, а в решті Дон із Денцем та Кубань. Серет із Сучавою та Молдавскою тільки частинно належить до української території.

Зате Прут, що випливає із Говерлі і в Ямнім творить оден із краших водоспадів в Європі є правдивою прикрасою наших гір, так само, як його побратим, гуцульський рвучкий Черемш.

А Черемш, брате широкий,

А Черемш, брате, глибокий,

А Черемш, брате, як біс

На філях розбиту дарабу поніс.

Води з подільської із покутської плити збирає Дністер, довгий на 1300 кілометрів і дуже химерний та різнородний у своїм бігу: раз рвучий, як гірські ріки, пробивається крізь широкий яр, то знов широко і повільно розливається по лугах і долах. Підчас повіней переміняється прямо в я-кесь пливуче озеро. Весь час через українську землю пливе ріка Бог, довга на 750 кілометрів, але не богата в воду і що лиш коло Миколаєва так глибока, що ложуть туди підпливати з моря менших розмірів пароплави. Як матушка-Волга для Москалів, Висла для Польщі, а Райн для Німеччин таке значіння має Дніпро для України: це національна українська ріка, оспівана в піснях і тісно звязана з історією народу. Дніпром пускалися князів дружинники на землі візантійські, Дніпром плари чайки козацькі на городи турецькі, на Дніпрі будували Запорожці свої табоги-твердині Січами звані, дніпрові луги давали їм найпотрібнішу поживу. Дніпро вказував народові напрямок для його розгону на схід та на полудне, над Дон і до Чорного Моря.

Перепливаючи разом зі своїми численними і такими великими притоками як Припеть, або Десна крізь простір мало що менший від Франції емогут-
Не галицький що з правого боку вливається у Дністер, а той, що пливе че-
рез Буковину й Румунію до Дунаю.

німж яля водним шляхом, живою дорогою, котра звязує численні землі українські та улекшує їм кумунікацію з чужими краями. Це по Волзі і Дунаю найбільша ріка в Європі, довга на 2100 кільометрів. Під Київом Дніпро широкий на 850 метрів, а підчас весняної повені більше ніж на милю. Це той діісно "широкий та дужий Дніпро", котрий шумом своїх пороїв гів виколисав і давню княжу і пізнійшу козацьку та гетьманську Україну і в котрого глибокій філії глядять вона щей нині зі слезою але і з надією в серці.

На правім березі Дніпра, біля Канева на Чернечій горі лежить його найбільший співець-Тарас Шевченко.

Найблища велика ріка Донець, майже весь час тримається нашої землі. Як Дніпро Київщини і гетьманщини, так Донець є головним шляхом Слобожанщини. Получившись з Доном він і його тягне на Україну і оба вливаються в море Азівське щое частиною Чорного, колись руського моря.

Дон ще в княжих часах границя наших земель. "Хочу голову свою положити або шоломом води налитись в Дону," кликав р. 1185. хоробрий князь Ігор, вправляючись на Половців.

Його бажання здійснилося протягом століть. Не лиш з мечем у руці але і під проводом "ясно вельможного плуга" перерейшов Українець берери Дону і поселився над рвучкою Кубанею, що випливає з ледняків високого Ельбрусу, приве з разу глибоким скалистим ярмом, як наш Прут, на північ, а перед Ставрополем повертає на захід, вється по широких лугах і долах і паде до того самого Чорного Моря, до котрого пливуть мало що не всі наші більші ріки.

Чорне Море, це наше і то одиноко наше море. Наші ріки роблять його великим, наші кораюлі плавали по ньому в часах княжих, а чайки в козацьких, за нього боролися наші предки з Греками, Турками і Москалями і боротьба ця ще не скінчилася до нині.

Колись над північними берегами Чорного Моря старинні Греки з Мілану й Меґару будували свої городи, як ось Тірас і Ольбію, близь Дніпрового гирла, Одесу, Херсон, Теодозію, Керч, Танаїс і другі. З тих то цвітучих грецьких колоній та фекторій ширилася висока грецька культура по тих землях, на яких нині мешкають Українці. Азійські степовики, що брамою народів вдерлися в Європу, нищили тую культуру і відсували нас від моря у непривітні північні краї. Але наш народ духом відчув, що не туди йому дорога, вертав назад і в невпинній боротьбі вдержав таки плідючий, гарний і багатий хиз / має 5640 метрів висоти.

ний і багатий Низ Черноморський. За цей Низ і за Чорне Море йде й останніми часами боротьба України з Москвою. Це є найважливіше українське питання.

Та прийде час і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережнися Бескидом,
Покотиш Чорним Морем гомін волі,
І глинеш, як хазяїн домовитий
По своїй хаті і по своїм полі.
/І. Франко/

Дев'яťдесятих України це край рівний, поля легкими горбами схвильовані, глибокими ярами поперерізуване, Поділля або величезні низини вздовж Дністра, Бога, Дніпра і Донця. Тільки одна десята це гори; Айла на Кримі, західні склони височезняга Кавказу і середня часть давного луку Карпат.

Південно східне побережжя Криму від Теодозії до Ялти відоме в світі зі своєї краси, так само незвичайно гарні західні хребти могутнього Кавказу під котриминад над бистрою Кубанею лежить наш козацький черноморський Катеринодар. Але не так то давно поселилися Українці в тих гарних гірських країнах, натомість у Карпатах мешкають наші Лемки, Тухольці, Бойки і Гуцули з прадавних часів. Карпати тісно звязані з нашим історичним життям, з піснею і казкою з розвитком українського мистецтва і літератури.

Поверх 400 кільсметрів тих гарних гір замикають наші люди, межуючи на заході з Поляками і Словаками, а на сході з Румунами.

Найdaleше на захід висунені Лемки. Їх оселі, доходять мало що не під Санч, Горлиці, Сянік, Бардіїв, а за Карпатами під Пряшів і Ужгород. Їх гори це Низький Бескид. Низький, бо знімається найвище до 1100 метрів. Колись булотут багато листових і чагаркових лісів, нині вони вирубані, родюча земля з дощами і снігами зсунулася і поплила з водою. Лишилося мало урожайне поля. Народ працює, але не багато з такої землі добути може. Він бідний і шукає кращої долі в далеких заморських краях. А всеяж таки ті, що лишилися кріпко тримаються вірні й мови. Тільки в мові слідний вплив польський та словацький. Мають прегарні "лемкітські" пісні. Дещо далі на схід у Високім Бескиді, над жерелами Сяну й Дністра аж до долини Стрижя, Опору й Ляториці сидять Тухольці й Бойки. Гори тут вищі, /Пікуй має 1405, а Рівна Полонина 1480 метрів/, деякі вкриті гарними бучаками в на-

тихими лісами. Ще тих лісів тягнуться широкі трависті полонини, на котрих пасуться стада товару й отари овець. Тухольці й Бойки живуть з хліборобства й скотарства, але радо горнуться також і до торгівлі. Літом продають овочі, а зимою бриндзю і сушені сливки. Турка, Старий Самбір, Долина Калущ, а по чеськім боці Мукачів і Густе, це головні їх місточка.

На схід від Високого Бескиду аж до Чорної Тиси і Яблониці знімаються Горгани, Опір, Лімниця й обі Бистриці на північ від хребта, а Торн роць і Талабор на полідне пливуть глибокими, гарними ярами. Гори тут вищі, як у високім Бескиді /Добошанка має 1760, Висока 1810, Сивуля 1820,/. Богато тут скель величезних камінок пропастей та розколубин гірських. На Свидівцю сліди колишніх ледняків, з малими гірськими озерами і болотами. Серізь ліси, долом буки і ясені, вище смереки і ялиці.

Остання наша верховинська країна це Гуцульщина. Розтаборилася вона у кругом велитеської Чорногори, від Прута і Чорної Тиси до Прислопу Вишевої і до Золотої Бистриці. Косів, Кути, Вижиця, а по другім боці Сигіт, це головні гуцульські місточка. В середині гуцульщини лежить величезне село Жабе. Косів, Кути, Вижиця славні своїми гарними садами бо підсоння тут для огородництва дуже сприятливе, що також і для людей здорове, так літом стягаються туди мешканці далеких міст, для відпочинку і для поратунку здоров'я. Особливо долина Прута роється тоді "літняками". Дораж, Яремче, Ямне, Микуличин, Татарів, Ворохта й Вороненка пишуться численними лічницями і гостинницями і вілями. У Ворохті має і наше учительство свою чималу літню домівку. В Пістині й Буркуші знамениті лічничі води, котрими й доли наші доволі багаті, як ось поиміром Живець у Черчі, Рогатинського повіту. Гуцули живуть у своїх на гуцульський лад будованих хатах. Вони знамениті будівничі, чого найкращим доказом їх прегарні, великої мистецької вартости деревляні церкви.

Скрізь по Гуцульщині ліси. Долом листові, а вище чатинні. Вируб тих лісів і сплавачка, це поруч скотарства найважливіше заняття теперішних Гуцулів. Хто бачив, як вони Черемошем гонять дарабик, цей надивуватися не може їх силі, вправності й відвазі. Гуцули знамениті керманічі.

Вище лінії лісів розкинулися широкі полонини. Як стопляться сніги і в води бурхливими ріками сплинуть у доли, як зазеленються трави і ніби відданиця молодими квітками закосичиться верховина, тоді Гуцул жене жв

свою маржину у гори. Влеють вівці, ревуть воли, ржуть породисті коники гуцульські, бренькіт дзвінків мішається з журчанням гітських, рвучих потічків. Починається полонинське, скотарське життя, котре так гарно змалював Коцюбинський у "Тінях збутих предків". Хвилює, шумить і гуторить полонина, срібними стрічками вються водопади, низками жемчугу котяться студені потічки "дужим помахом крил" літають попід хмарами вітри, гордо, предковичними думами вповиті знімаються Шпиці, Кізли, Кісіх Улоги і найвища з усіх чорногірських верхів Говерля /2058 м./

Не довго, бо лиш які три місяці триває це буйне чорногорське життя. Ще на долах листя не вспіло пожовкнути, як на верхах починається зима. Ревуть вітри і сніг з грубою верствою лягає на дев'ятьмісячний відпочинок. Мовкиє пісня, не чути шуму рік, хіба десь медвідь зареве у зворах, або зловіщо залунає гук мисливського крика.

Гуцульське життя втікає до хат. Там тоді прядуть вовну, тчуть килими й роблять теплі ліжники, мушники точуть і стружуть тарілки, ящики, топирці та помистецьки оздобляють їх вкладинами дерева, дротиками, цвяшками та різнобарвними мистацтвами. Рослий, ступкий, гарний і сміливий гуцульський народ, як чорногорські вірри, як нащадки якогось лицарського племені, котрий до всіх скель і зворів не пускав найлютішого з ворогів - неволі.

Гей чудові наші гори,

Гей чудова сторона,

Відживає серце хоре,

Обновляється душа.

/Б. Лепкий/

Здовж Карпат розкинулося широкою половою Підгір'я або Підкарпаття. Це країна схильована горбами й пожелоблена ярами й долинами, котрими протікають численні ріки. Підгір'я багате урожайними полями, зеленими луками і листовими лісами. Добувають тут сім'я, земний віск і нафту, котрої найбільше в Бориславі, Тустановичах і на Мразниці. На Підгір'ю, над Сяном лежить старинний княжий город Перемішль, ще давніше на захід висунений Ярослав, а на схід Самбір, Дрогобич, Стрий, Станіславів і зти столиця Покуття Коломия та столиця зеленої Буковини Чернівці.

У Ярославі учився Хмельницький, з під Самбора походив сл. авний гетьман Петро Конашевич Сагайдачний, в Дрогобичі ходив до шкіл Франко, в Коломиї Стефаник, а в Чернівцях жив Федьковичі живе Кобилянська

II.

Вододілом між Вислою а Дністром в напрямі Львова піднімається Розточ
че, а над Вопром і Бугом лежить Холмщина і Підляше/Підляше, край на нов
полським пограниччю./

Про Львів будемо ще мераз балакати, бо це одно з огнищ нашого культурно
го й політичного життя, там і нині пробуває і працює багато наших виз-
начних людей, як ось Митрополит Шептицький, Ю.Романчук, музики В. Бар
вінський і С.Людкевич, маляр Новаківський, Труш і Холодний, академік Сту
дизький і багато других. Тут зосереджується також економічне життя:
банки, забезпечення, кооперативи тощо.

Земля на Холмщині і на Підлясш не дуже то родюча, багато пісків і болот
Народ з колишнього племені Дулібів, витерпів чимало, як звичайно народи
пограничний. І остання велика війна не пощадила його. Тут лежить на лі
вому боці Буга Холм, а вище серед надбужанських болот Бересте, відоме
унією бересейською 1596.р. і бересейським миром 9.II.1918.ж, на котрім
Австрія, Німеччина, Туреччина і Болгарія визнали Україну самостійною
державою.

На схід від Підляся, над Припеттю і її притоками між болотами, озерами
й пісковими кучугурами, там де міста Пинськ, Мозир, Ковель і Овруч меш
кають Пинчуки. Це Поліся. Пинчуки, або Поліщуки, народ убогий, бо урожай-
ної землі тут мало. Та зате вони роботящі і ошадні. Живить їх ліс і во
да. Плекають також і худобу і дуже дбайливо управляють кожний шматок
землі.

На полудне від Пинчуків, між Бугом і Тетеревом мешкають нащадки колишніх
Деревлян, Волиняки. Волинь, країна простора з горбами, покритими лісом,
з ріками, що не дуже то спішаються, пливучи по широких, болотистих лугах.
На полудне чорнозем, а там піски та іноді доволі урожайна глина.

На заході, між Бугом і Стиром низина, зате кляо Кремяниця і Остропа гор-
би знімаються вище як на 400 метрів. Околиця тут і коло Дубна гарна, -
особливо гарний Кремянець, в котрім родився славний полський поет Сло-
вацький. Це колишній город, так як Володимир, Іскорость і Луцьк. Дубно над
Іквою славилася своїми великими ярмарками, а Берестечко над Стиром запи
писалося кривавими буквами в нашій історії, бо тут 1651. року, через зра-
ду Татар, Хмельницький потерпів погром у великій битві з Поляками.
Почаїв, відомий своєю лаврою та чудотворною іконою Матери Божої, подіб-
но, як наша полілська Зарваниця.

Над Горинем, там де він стає сплавином лежить Острог з руїнами Замку й будиноків славних князів Острожських. Тут вони заклали були в XVI ст. славу академію острожську і Острог зробили одним із осередків українського культурного життя. Тутто появилася 1581 р. слава Біблія Острожська, перша повна славянська біблія, оден з найцінніших стародруків. Заслав над Горинем був резиденцією князів Заславських, а Корець гніздом Корецьких. В околиці Корця дуже добра глина порцелянова, корецька порцеляна тішилася заслуженою славою.

Найбільший город на Волині це сто тисячний Житомир, доволі промисловий і торговельний.

Між Дністром і Богом простяглося Поділля. "На Поділля хліб на кіллю", каже посл євцих тому, бо земля там дуже урожайна, здебільшого чорнязем. Ріки пливають глибокими Ярами, стави багаті рибою вилискують до сонця, на болотах чимало водної птиці. Зате не багато тут лісів, крім дубових у бережанщині та ще деяких, що мов зелені острови виринають з моря подільських пшеничних мив. Села переважно великі, з широкими вулицями і просторими вигонами. Лежать вони звичайно в ярах і балках там де є вода і де захистно від вітру. По селах гарні сади й пасіки. З поля в село часто густо вїздається стрімголов. І тоді, як приміром у Чесниках в Рогатинщині, або в Більчу Золотім над Серетом, перед очима, подорожнього, що привив до рівнини, розкривається нараз прегарний буцим гірський краєвид. Такий чудовий краєвид бачимо коло Заліщик, славних своїм лагідним підсонням і морелевими садами. А виїдеш із села так візьмуть тебе в свої обійми широкополі лани, літом мов зхвильоване море золотого колосся, зимом біла снігова пустиня, котрої тільки хрест на роздорозі знімає свої рамена, або вітрак крилами махає, - на виднокрузі майорів висока могила.

Подоляки, народ роботячий, вдумчивий, хазяйський. Чимало крови й поту пролили вони за ту свою плодючу землю. Не відриваються від неї як полова, лиш як зерно тяжке коріняться у її скибах.

Городів великих тут нема. На західному Поділля лежать вони з дебільшого над Дністровими притоками, як укріплені мостові сторожівні.

Руїни таких укріплень і щамків тут чимало.

Над Гнилою Липою старинний Рогатин, колись "Львовови побратим", з дорогоцінним іконостасом у деревляній церковці, з братством ставропігійським із мурованою церквою на Бабинцях, в котрій священник.

мав бути батько Рокоселани, ^{Із.} жінки султана Сулімана. Над Золотою Липою відомою із завзятих боїв підчас останньої війни, лежать Бережани, з замком і каплицею Сінківських, з великим ставом вище міста, і зі старою гімназією, в котрій учився Маркіян Шашкевич.

Під Бережанами Лисона, котру трупом своїм укрили наші срільці. Вона ще й нині порита стрілецькими ровами. На схід від Бережан над Серетом Тернопіль, найбільше місто західного Поділля/коло 40 тисяч м./, важний вуз залізничний і найбільша торговиця на збіжжя і худобу. Нижче Тернополя старинний княжий город Теребовля, столиця безталанного Василя Теребовельського.

На північ від Теребовлі лежить Зборів а за Гнізною Збараж. В ЗК Зборові заключив Хмельницький 1649.р. мир з Поляками, котрий давав Україні мало що не повну автономію. Ріка Збруч ділила від р. 1772. Поділля на дві часті. Правий беріг належав до Австрії, лівий до Росії. Тепер Збруч твори природну границю між Польщею, а Радянською Україною. За Збручем найбільше подільське місто Камінець Подільський /поверх 50т./ "Камінець вінець, кругом вода, в середині біда". Побудований на скелях і облитий водою був колись дуже сильною твердицею проти Татар і Турків. За Павла Скоропадського відкрито в Каміниці укр. університет, а за Петлюри перенесено туди осідок української влади. Це оден із найкращих, положених городів на Україні.

Не далеко від Каміниці Дністер. Мого береги, від Заліщик починаючи вкриті городами й садами навіть виноградниками. Над Дністром Могилів, торговиця збіжжям, овочами, деревом і худобою. Дальше на схід Львів з дністровим порогами.

Повертаючись від Дністра на північ до Бога і прямуючи з його руслом стрінемохи: Прокурів, мало що не 50 тисячний, торговельний город, ніби якесь подільське Жабє, так мало в ньому прикмет західноєвропейських міст Пиллявці/побіда Хмельницького 1648./, Межибож, Летичів і Хмельник,/славні гарними садами/, в решті 50 тисячну Винницю, колишній козацький полковий город. Між Дністром і Богом над одною з його приток Бар, де відома полська конфедерація барська. На границі Поділля і Херсонщини доволі торговельна Балта.

Подільська високорівень тягнеться здезд лівого берега Дністра до Авратинських гір/Медобори/ і до Бога, а на правім боці, між Дністром а Протом розвернулася Покутсько-Бесарабська плита.

Це вузка, але довга смуга незвичайно урожайної землі. На полях кукурудза, гарбузи, кавуни, навіть виноград. І худоба гарна, особливо воли. Богато соняшних днів-літом гарячо. На Покуття, подібно, як і на Поділля стрічаються яскіні, вириті водою у гіпсових злогах. /Найкращі в В'їхне подільським Вільчу, Золотім і Кривчу. Нагадують вони славні Аделссьберзькі печери. /Покуття нище від Поділля тільки на північ від Чернівців знімається поверх 500 мерів. Між Дністром і Прутом так як між Дністром і Богом села великі, а міста малі і не болато їх. Городевка, Коломия, Заболотів, Снятин, Заставна, Кіцмань, Хотин, Соровикі, Оргіїв. Найбільша підгірська Коломия. Хотин над Дністром, це Кріпка твердина, відома з двох великих боїв, 1521 і 1633. р. У першій з них вславився гетьман Сагайдачний і його 40.000 козаків. Але тут ранили Сагайдачного Турки і від тої рани на він на війні помер.

Між Тетеревом, Богом і Дніпром широко і далеко розкинулася Українська Височина, Правобережжя, або Київщина. Це як каже наш географ Степан Рудницький, "серце України", той простір, який Поляки, а за ними й другі народи називали звичайно Україною. Звідси імя Україна поширюється на цілу територію, на якій мешкають Українці. Гранітова плита, поміщена у високіх берегах рік, балкаха найкраще у Дніпрових порогах. Вона прикрита грубою верствою українськї землі, здебільшого славним українським чорноземом. Кравид прегарний, терен хвилястий, на схід і полудне злегка спадистий, ріки в ярах, над ріками скелі, ніби гори, то знов долини й квітчасті левади і поля-поля, на яких ніби острови серед збіжевого моря зеленіють гаї та майоріють старинні вали й могили. "Тей у полі й могила з вітром говорила"... і тая розмова майже ніколи не тихіє, як ніколи тут не втишалося буйне й бурхливе життя.

А вже найкращий кравид здовж Дніпра, там, де збувалися наші найважливіші і події де Київ, Канів, Черкаси, Чигирин, Трехтімирів, Суботів, Переяслав, Корсунь, Моринці і Кирилівка. Кожди це імя викликає силу споминів, сумних і веселих, Ікнязі і козаки і гетьмани й запорожці й січові стрільці і повстанці стають перед нами і розказують події днів и минулих. А всі вони показують рукою на золотOVERХИЙ Київ, матір героїдів наших, де звичайно рішалася наша доля і де залишенося найбільше а наших памяток історичних. Хто його не здобував і не руйнував, які війська не входили в його достойні мури, аєі хоругви не мали з його веж а всеж таки він був і юде українським. Це пам'ять лаврами св. а

шумить Дніпро, шепочуть хол одні мури. Крім історичного маєм Київ важне і економічне. Тут є високі школи, Академія Наук, найбільша на Україні бібліотека/поверх два мільйони книжок,/численні музеї і архіви. Дякуючи Дніпрови Київ з давна був важним осередком торговельним, тут відбувалися славні київські контракти, вимінювалися продукти північної лісової полоси за південні, полеві, тут був осередок дуже розвинутого промислу цукрового.

Під Київом старинні монастирі, котрих і в Київі богато. Тому що з усіх сторін спішили туди сотки тисяч побожних на прощу. Козаки на старість ішли до ~~Мий~~ Межигірського Спаса.

"А я, брати запорожці
Возьму собі рясу,
Та піду поклони бити
В Межигір до Спаса."
/Шевченко/

Недалеко, над Стугною, старинний ~~и~~ Васильків, а на заході там де Київщина межує з Волинею і Поділлем, торговельний Бердичів. /Скяхих В с-колиці гарно вдається тютюн./ З Бердичева через Паволочу ідемо до Білої Церкви, в Котрій Б. Хмельницький 1652. р. заключив мир з Поляками, а 1918. р. Директорія проголосила Українську Народню Республіку. На півноч від Білої Церкви Корсунь, місце побіди Б. Хмельницького 1648. р.

Не далеко з відтіля Моринці і Кирилівка, найславніші українські села

Благословенна хай буде година,
І тая хата і село,
Що Україні принесла
З великих найбільшого синаф
/Б. Лепкий/

А там Трехтимирів, Черкаси і торговельний Кременчук. За те колишній ~~ж~~ гетьманський Чигрин над Тясмином підупав і змалів.

"Чигрине, Чигрине вісьо на світі гине і твоя колишня слава, як пилина
лине!" /Шевченко/

Біля Чигрина Суботів.

Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України-
Широка, глибока.
Отто церква Богданова,
Там тохвін молився,.....

Там, кажуть, і похоронено його 5. серпня 1657. р. На пограниччю Київщини й Херсонщини торговельний і промисловий Близаветград/80.000 м./

Здовж лівого, нищого берега Дніпра, розкинувся широкий і довгий Наддніпрянський Низ. Це колишня Гетьманщина, а далі на схід над Доном Слобожанщина. У гетьманщині: Стародуб, Чернігів, Ніжин, Глухів, Прилуки, Переяслав, Лубни, Гадяч, Миргород, Полтава, колишні полкові міста.

На Слобожанщині полкові міста: Суми, Ахтирка, Харків, Острогожськ, Ізюм

У гетьманщині над Сеймом столиця гетьмана Мазепи Батурин, славний лицарською обороною і мученицьким кінцем/10. листопада 1709 р./, через зраду Носа і не людську жорстокість Меншикова. Не далеко Конотоп, славною великою перемогою гетьмана Виговського над Москалями/1659 р./

Переяслав, оден із найстарших українських городів, відомий Переяславською угодою Б. Хмельницького з царем Олексієм Михайловичем,/1654 р./

а Гадяч, гадяцькою угодою Виговського з Поляками /1658 р./. Обі не принесли Україні сподіваного щастя. Над Хоролом старий Миргород, оспіваний Гоголем, що родився у недалеких Сорочинцях. Над Ворсклою Диканька так само відома з творів Гоголя і Полтава, місце бою Петра I

з Карлом XII. і Мазепою./В Полтаві уродився 1769 р. і помер 1838 р. ба

батько відродженої нашої літератури Іван Котляревський/. Це стотисячний город промисловий і торговельний, найбільше український з усіх в городів на Україні. Славнополтавські вишивки і мережки, килими та глина, чудово розмальована посуда.

Полтавщина славиться урожайною землею і розкішними садами. Взагалі а на лівобережжю кохаються люди в деревині. Не тільки села, але і міста потапають тут у злені. Широкі вулиці, просторі майдани, білі хатки, ніби в піжмурки грають. У васняні та літні зорішливі ночі співи на вулицях не вгавають втихають. найбільший город на Слобожанщині це Харків. Нині столиця Радянської України. Оселя не стара, з XVIII. століття росте як на дріжджах, дякуючи своєму географічному положенню між Дніпром і Доном і між Москвою а Чорним Морем./Біля Харкова в Основі родився 1778р. Григорій Квітка/.

У Харкові засновано 1804 р. університет. Тут від року 1816 появляється "Український Вістник". Харків стає одним з огнищ українського культурного життя. Такі імена як Артемівський, Метлинський, Каразин-, Гребінка, Костомарів, Срезневський, Боровиковський, Корсун, Щоголів і багато других звязані з Харковом.

Позаполковими городами /Суми, Ахтирка, Острогожськ, Ізюм/ міста на Сло-

Слобожанщині мав великі, зате лучаються села, яких в Європі не знайти великі і торг овельні. Найбільше з них Бутурянцівка, коло 40.000 м. Сусідня Донеччина незвичайно богата у вуголь, сіль, залізо, мідь і ртуть. Перед останньою війною почалося тут розвивати промислове життя. Колишні степи закурилися фабричними комінами. Як гриби по доросли промислові міста: Славянськ, Бахмут, Микитівка, Юзівка, Каменське і другі. Юзівка/тепер Сталіно/заснована 1868р. має нині поверх верх 200.000 мешканців. Підземні багатства Донеччини заповнюють її світлу будучність.

Поділля, Київщина і Гетьманщина обнижуються до півдня і розливаються у Черноморському низу. Колишня Херсонська, Катеринославська, а частинно й Таврійська губернія це наші славні степи оспівані в народніх піснях, в козацьких думах і в численних творах українських поетів, це те божество народів за доступ і водіння над Чорним Морем.

Не водрю заливсьь
Дніпровою наш низ,-
То з народніх із сліз
Береги розійшлись.

Із сліз наших бранців, котрих туди у ясир гнали.

Горячий вітер, хилить-нахиляє
Траву хвилясту стиха дох землі,
І в прозірній, золоченій імлі
Даль степова, мов тоне, пропадає.

Дивишся в ту імлу, в ту даль історичну, згадуєш, що тут колись діялося колись, беш чолом перед кривавими постатями своїх невідомих предків і всеж таки потішаєшся гадкою, що їх кров і слези не даром лились. Не страшні нам нині на тих степах ні Турки, ні Татари, дасть Бог що й інших ворогів не треба буде боятись.

Гей ти степ широколакий,
Мій килими сріблоткакий!
Розпростерся ти широко,
Що не скине й орле око
Твоє займище безкрає!

Значна частина цих степів, від Буга до Коломака і від Могилева до гирла Дунаю, це колишні Запорозьські Землі, займанщина січового братства. Серединою протікає Дніпро, бурливий і грізний на порогах, спокійний і розливистий у дальшій мандрівці до моря. На запорозьських землях

Були паланки: від Бога Буго-гардізська, над Дніпром, Ігулська, від гетьманщини Протовчанська і Орелська, від Слобожанщини-Самарська, а над Коломаком Каміуська. Паланки це ніби воєнні округи, ніби запорозькі полки, а столицею Січ, зразу на Хортиці, а там і на інших місцях, куди її переносили запорозці протягом 250 існування запорожжя від першого кошового Богдана юженинського до останнього Петра Калнишевського, за королеви Катерина задала Січі останній удар 1775. року.

На паланках кілька тисяч зимівників.

Здовж Дніпра чимало місць тісно зв'язаних з минувшию січового братства, і так: там де Ворскла до Дніпра паде Переволочна, багате торговельне запорозьке місто, збудене на приказ Петра I. 1709 р. Тут стояло стільки суден, що можна було 30.000 людей перевезти через Дніпро. Нище Новий і Старий Кодак, твердині, що мало спляти народ у мандрівці на Січ. Недалеко пізніші Базавлуцька, Томашівська, Микитинська і Чортомлицька. Між Чортомликом і Хортицею Великий Луг. Ще далше місце де стояла колишья шеста Січ, Каменська, а біля Дніпрового Лиману Алешки. Там була сама Січ під владою Турків. З Алешок вернули Запоріжці знов до Каменської а звідси до Підпільної. Це була остання так звана Нова Січ, з валами, частокочами, окопами, льожементами і вовчими ямами для оборони від ворогів. Її то і збурили Москалі 1775 р. підступом, дакуючи зраді Гната Галагана, колишнього Запорозця.

Наступала чорна хмара, наступала ще й сива,

Була Польща, була Польща тай стала Росія.

Катерино, вража дочко, що ти учинила

Степ широкий, край веселий тай заапастила.

/Народна пісня/

Нині з Січі лиш марні сліди лишились. Чужі колоністи заерюють її до краю.

Нема Січі! Очерети

У Дніпра питають:

"Де то наші діти ділись,

Де вони куляють?"

/Шевченко/

Та не можна сказати, щоб запоріжські землі здичавили й заглухли. Навпаки вони залюднюються, загосподарюють, покриваються селами, містами, фабриками.

Проти Алешок на другім березі Дніпра вироста присаць Херсон, при гирлі Богу Миколаїв, над

при гирлі Богу Миколаїв, над морем велика й гарна Одеса, над Інгульцем багатий у залізо Кривий Ріг, над Дніпром, перед порогами, фабричний Катеринослав, на місцях Січій Олександрівськ і Нікопіль.

Крим де колись над нашими невольниками змущалися Татари, чимраз більше покривається українськими оселями, а Підкавказзя колонізують Черноморці.

Катеринодар їх нова, гарна столиця.

Ой ти краю, наш раю! Ти сяеш мов небо степами,
Повбравши степи та поля мов стрічками річками,
Ой ти Дніпре Словуте, найдавніший шляху козацький,
Ізжили ми на тобі свій вікмолодецький - юнацький!
Наші предки в твоїх водах чистих, святих охристились,
А діди у твоїх покаяних печерах молились,
А батьки на тобі за козацькі вольности бились!

1/ Ой ти Роси, порадице наша, ти втіхо Росаво,
Наша честь незабута, велика козацька славо!

2/ Ти Суло наша, Сулице, полем далеко гуляєш,
Із Ромна та в Черкаси в тугенького лука стріляєш.
Ненавидників наших лихих хоч не бійш, та лякаєш!

3/ І ти Ворскле, бабусенько люба, старенька, тихенька,
Як щаслива дитина синенька, як рай веселенька!
І ти Доне, наш брате, товаришу рідний в недолі,
Пристановище певне старої козацької волі!
Воздыхання та сльози гіркі ми до вас посилаєм,
Як батьків, матірок, як сестриць-жалібниць вас витаєм,
Ми що дня, що години й хвилини про вас памятаєм.

/Куліш/

III.

Велика і гарна наша земля. І не тільки те, - вона також богата.

Багатий дуже Кочубей!

Його лапам кінця не має,

Його отара скрізь гуляє

В широких полі без людей. /Пушкін/

1./Рось, правобічна притока Дніпрова, над нею Кумейки і Корсунь.

2./Сула, лівобічна притока Дніпрова, над нею Лубни.

3./Ворскла, лівобічна притока Дніпрова, над нею лежить Полтава.

Хто хоче основно дізнати географію України, хай читає праці проф. Ст.

Ці слова, висказані про багатства одного з українських панів можна повторити про цілу Україну. "Її ланам кінця немає," - бо три четвертини нашої землі, це славний український чернозем, так урожайний, що рівного йому не багато знайти на світі.

Нігде кінця не бачилось ланам,

Від жовтих скирт ломило землю там.

/Щоголів/

ПРО урожаї на Україні дива розказували люди. І так 116-літний Россолода казав Еварицькому, що колись у них як посіяли чотири мішки зерна, то триста кіп нажали; треба було вісім женців щоб те збіжжя до Покрови зібрати.

Не диво, що й дешевість була незвичайна. "Пуд проса десять копійок, пуд пшениці сорок копійок, та ще й то дороге!" Згадував дідусь Герасименко. А ще инший доповідав Еварицькому: "У нашої пані було сейства сім чоловіка, а вона більш трийцяти сяземь ніколи не сіяла. Оце було за волоче прямо протів куреня посіє пшенички і жде. Так вона, як уроде, то й стебла не видно самий колос, та ще такий товстий, наче веретено."

І чужинцям відома була незвичайна урожайність нашої землі. Один литовський письменник з XVII ст. пише, що в Київщині що року сіяти не треба, а на Поділля доволі раз зорати і посіяти, уродить і вдруге; та ще й того самого року буває другий і третій урожай.

Польський письменник, київський біскуп Верещинський прямо захоплюється Україною. "Її поля такі прегарні, як Блисейські поля у Вергілія; та тягнуться вони рівниною, то перетинають їх гори, бори й ліси; їх характер веселий і врожайний. Україна це обітована земля! Вона притягає чоловіка, як магнет залізо. Небо над нею неначе всміхається, Клімат здоровий, а ґрунт урожайний." "Ще й який урожайний! Ржончинський каже, що в однім маєтку на Україні висіяли 50 кірців зерна, а зібрали 1500 кіп збіжжя." "Всяке зерно, кинене в землю, зрушене деревляною сохою, дає прямо казковий урожай", стверджує Опалінський. Недиво, що Маркевич у своїй "Історії Малороссії" пише, немов то знаменитий природописник Лінней уважав Україну колискою життя після потогу.

Таких похвальних слів можнаби чимало назбирати з польських та других

авторів XVI й XVII ст. Та на жаль предкамнаним не довелось в мирі

хх Авторovi двотомової книги про Запорожжя.

Куліш. Польск

та спокое пройма жиснуватися тим даром Божим."Селянин із збрусю в руці засіває ниви та й збирає земні плоди. При боці в нього засидно сагайдак наповнений стрілами. За ціну крові привозить він збіжа до дому і проливаючи кров обороняє призбирані достатки,"-пише полський поет Кльонівіч.

І дійсно безнастанні напади Азіятів, а також пругубні межусобиці державні перевороти, та криваві війни, які від зарання нашої історії аж до останніх днів лютовали якраз на тих урожайних нивах, не дали нашим предкам як слід стравити їх та добути з них тільки, скільки з богато гіршої землі добувають другі, щасливійші народи. Управа рілі стоїть на Україні куди гірше, ніж у Німеччині, або в Англії. Богато в нас нежитків, меклаків і пустирів, чимало горбів поритих водою, ниви роздроблені, не вирівнані, не усунені, замість штучних навозів перелогі, замість рільничих машин падається ще навіть і деревляний плуг, словом полеве господарство в нас відстале й перестаріле. Нашому хліборобови прийдеться доганяти свого товариша й в західній Європі.

Та гей, бики! Зерно поспіє,

Обілля золотом поля,

І потече і знову медом

І молоком свята земля.

І все мине, що гірко було,

На стануть дивні роки....

Чогож ви стали, мої діти?

Пора настала! Гей, бики!

/Руданський/

Управної площі на Україні поверх 45 мільонів гектарів, себто більше ніж половина всеї поверхні. Коли відчислити численні й великі ріки, стави, болота, гори й ліси, то треба признати, що український рільник всеж таки не дармував, він далеко за собою лишив російського й білоруського хлібороба, а як що не вдержав кроку з німецьким та французьким так не його вина. Охоту й снагу до праці він виявив а любови рідної землі йому теж не бракує.

В ярмі скорбот, нужди, неволі

Важке він тягне житіє,

І затаївши в серцю болі,

Не нарікаючи на долю

Ре він поле, - не своє.

/Кониський/

Наш рільник добував перед останньою війною із засівної площі на Україні поверх 200 мільонів метричних сотнарів зерна, в тім най більше пшениці. /Тут не вчислено проса, гречки, маку і кукурудзи/. Картоплю плекають залюбки в західних полосах, а в східних і полудневих дуже в мало. Зате до війни добували яких 50 мільонів метричних сотнатів цукрових бураків, а коло 50 тисяч гектарів землі засаджували тютюном. Коли додати, що на Україні родиться гарний лен і коноплі, сояшники і ріпак, що в полудневих її полосах доспівать кавуни, мільони й виноград, що подекуди не без успіху пробували плекати навіть чай і бавовну, то мусимо сказати, що наша земля дійсно дуже родюча і що не даром називали її шпихлером Європи.

При відповіднім розділі землі і привичій культурі можна добуток з неї ще значно збільшити і то не тільки в зерні, але й у ярині, кочетра мало що не скрізь на Україні дуже гара вдається, хоч огородину в нас плекають здебільшого тільки для власного ужитку і для продажі в найближчих містах і містечках. Лиш на полудні були поширені "баштани" з чудовими гарбузами, кавунами, мільонами й огірками а на Підгір'ю останніми роками під впливом болгарських огородників плекання огородини теж помітно піднялося. За те в садовині з давна кохалися. "Садок вишневий коло хати," це одна з прикмет нашого сільського краєвиду. Тим то наші села й відрізняються від російських по тому й пізнати їх нахдалекійх навіть на далекій Сибірі. Українець без деревини жити не може, Шевченко на прогнанню зі своєї палиці подорожної розложисту в вербу.

Підгір'я, подільські яри, степові балки, полтавські узгір'я та ще Таврія ся славиться своїми гарними садами. Хто на чував про заліщицькі морелі/апрікози/, хтихняхх опошенські сливки і про косівські яблука? Вони вже мають свою славу в світі, так само як славні були величезні сади-гороци в Києві, Полтаві/Кочубєєві/, в Софіївці/Потоцького та в Тростянці/Скоропадського. Про них цілі поеми писалисувано, а славний нязєккийх Француський письменник, Мірбо, називає київські сади найкращими в Європі. протрозміри українських садів найкраще можна знати з того, що на самім тільки Поділля є 26 тисяч гектарів селянських садків.

І не даром також співають наші народні пісні про "сади-виногради" і про "зелене вино". Від Заліщик попри Камянець Подільський і Катеринослав до Астаканія йде північна границя винової лози. Від тої лінії на аолуд-

не скрізь буває гарний виноград особливо в Херсонщині, на Криму і в Таврії, в Бессарабії і на землях колишнього запорожжя. Здавна славиться також Україна своїми пасіками. Не даром же й казали, що вона "медом і молоком тече." Той самий литовський письменник про якого вище була згадка каже, що на Україні скрізь в старих дубах і буках лучаються рої пчіл і щільники прегарного кольору і запаху. Інший пише, що пчолі навіть у е у землі гніздяться і в дучи лісом треба добре вважати, щоб не вкочитив в мід. Про таку пригоду й розказує Себастьян Кльоновіч, польський поет ХУІ ст. а саме, як то наш селянин виліз раз на бупластого дуба та заграв там по саму шию у меді.

Друрицький Поляк, Рючинський каже, що знав одного пасічника коло Камянця Подільського котрому 12 улив дало сто роїв протягом одного року; жи 40 зберіг, а 60 вибив для меду.

А скільки тих пасік було, видно зі слів Опалінського, котрий каже, що один дідич на Червоній Русі збирав по 5.000 бочок медової десятини рі річно. Хто хоче побачити, як ті пасіки виглядали, хай подивиться на образ Красицького "Гість з Запорожжя", або хай пригадає собі відповідні місця із Кулішевої "Чорної Ради". Цікаво пригадати що й Богдан Хмельницький "кохався у бжолі" і на дозвіллю радо у своїх пасіках пробував. В міру того, як врубувано ліси на Україні зменшувалося число пасік, а всеж таки перед останньою війною начислювано в нас яких два мільйони пнів. Одна тільки Галичина давала половину всего медового збору цілої б. Австро - Угорської монархії.

На буйній землі плодилася з давен- давна багато всякої звірини, як домашньої, так і дикої, по лісах і болотах півздилися хмари птиці, а в ріках жили сила-силенна різної породи риб. М'ясо було буденною стравою на роду, а лови на грубого звіря улюбленою забавою князів і княжих людей. Князь Володимир Мономах власними руками ловив і в'язав десятки диких коний, два тури брали його на роги колов олень, олесь ногами топтав, джк відірвав меч, медвідь підколішник відгриз, лютий звір скочив йому на бд бедра і разом з конем на землю повалив. Ніч і день дував цей хоробрый князь, як не на війні так на ловах.

Князь Ігор, утікаючи з половенької неволі, гуси і лебеді на снідання та на обід стріляв. Донець стеріг його гоголем на воді, чайками на струях, а чернедами на вітрах. І коли Ігор соколом під імлами летів, то його товариш Овлур вовком скакав, стрясавши студену росу.

Такі місця, а також численні порівняння зі світа звіринного, яких так багато в нашій поезії, впевають нас у багатстві всякого рода звірат на Україні. Скільки мяса їли колись наші предки видно з приказу князя Ярослава, що мають давати княжим людям, які їздили збирати податки, а саме: для вирника і його слуги, що дня хліб, помірі пшеиа і гороху на кашу, двої курції і раз на тиждень бичка. Значиться чоловік з'їдав, крім иншої страви щод дини курку, а на тиждень пів бичка. В піст, розуміється, ще й рибу замість мяса.

І в пізнійших козацьких часах славилися Україна, а в першу чергу Подніпровя і степові полеси незвичайним багатством звіринного світа. Той самий литовський письменник, якого ми згадували вище, каже, що на Україні по лісах і полях звіра рака сила, що зубрів, диких коней бжж і оленів быть тільки для шкіри. Дикі кози селянини вбиває тисячами. На ріках дуже багато бобрівих гнізд. Птаства стільки, що весною хлопці набирають повні човни яець качок, диких гусей, журавлів і лебедів. Собак годують мясом звірячим, рибою, якої в ріках сила. Сам цей письменник бачив, як селяне маловлювали за день тисячу маж для приїзших купців.

Раскольничий піп Дукіанов, описуючи свою мандрівку по Україні в 1710 р. каже, що звірів тут було "множество: кози, дики, вовки, лосі, медведі."

Про рибу пише відомий Бопляи: "її в озерах на Україні так багато, що вона гине від тіснот затроє воду і воздух в цих озерах". Бувало, що рибаки в однім неводі витягали 2.000 штук і то не дрібної риби.

Дід Залізняк на у Наковальні розказував Еварницькому! "Тут, каже, цього звіру, тут, каже, тії птиці, так видимо ї не видимо: так пішком по степу і ходять." Приїхав він зі своєю панєю, там де тепер Наковильня, збудували хижку, "ну, щож тепер їсти?...". "Ну! їсти уже, що хоч, то ї їж: є ї птиця, є ї звір степовий." "Так що мені, каже паня, та птиця і той звір степовий? Ти поїдь і спіймай мені дике порося!" Поїхав, у хопив, а свині як почувли поросячий квік тай до нього, так і лізуть під ноги коневи, та так біжать до самого куріня, що як би не малахай та ї розірвалиб.

Ще гірш небезпечно було, як поровали тела зі степового стада.

За їжу тоді не було важко, і Запорожці не дуже то нею журилися. От що розказував про те 116 літний Росолодъ. "Земля свіжіша була, ніхто її так не виснажував, як тепер, сніги лежали великі, і воду пускали велику то ї дерево добре росло. А звіру, а птиці? Вовки, лисиці, борсуки, дикі кози, чокалки, ^ївиднихи- так оден за одним і біжать, так і пластають по степу.

Гляди: Д. Еварницький, Запорожа. С. Петербург, 1888.

такж рід вовка.

Вовкиї така сила була , що їх кийками били, а з їх шкір чоботи носили та ковчакки робили. А Ізана, того, Ізак? І казати нічого. Були ще й дикі свині, такі гладкі та здорові; вони бігли усього по плавнях ширяли. Оце як побачиш у плавні яку свиню, то скоріш кидайсь на дерево, а та з ніг звалить і давай рвати. Були і дикі коні , вони цілими табунами ходили , а що вже птиці було, так Баже великий і Качок, лебедів, дрохов, хохови, диких гусей, диких голубів, лелек, журавлів, титарваків, куринят-так хо-хо-хо!

Та все які плодючі! Одна куріпка виведе було штук 25 за місяць, а журавлі як наплодять дітиї то ходять та тільки крикають. Стрепетів крильцями, дрохов волоком тягли, тетарваків як настане ожеледиця, дрыками били. І що то а за сила тієї птиці була! Як підніметься з землі , сонце застане, а як сяде на дерево, то й гилля не видно: самий комах висить, а як спуститься на землю то вона наче долівка, так і зачоркіє. А лебеді, як стануть битися то піднімуть такий крик, що батько було вискочить із бордюга та давай на них стрілять, а вони піднімуться в горушках та тільки: порось, порось, порось... Нема тепер ітїї риби, що тоді була. Оця риба, що цотпартак і за рибу не числилась. Тоді все: чечуга, пистрюха, корони та осетри. У одну тоню її витягали стільки, що на весь курінь ставало. Та все тоді не так було. Тоді і зми тепліші були , ніж тепер-це вже кацани своїми лантями холоди до нас понаносили. "А другий дід розказував: "тоді тут по плавнях та по скелях вовків, лисиць, зайців, диких свиний, -прямо не перейдеш. Дикі каїбани були пудів по десять, або й їхнїх й більш вісу: на силу шість чоловік насани зложуть. Тут було такого звіру , що верхових давали із горада, чоловік сорок, пядесять, щоб розгонити його. Так де тоді! Його ганяють по степу, а він у плавні. Іздили з ружжями та шаблями по плавнях та палили коминші. Та вже тоді трохи налякали його, а то прямо й вийти страшно. Риба, так та сордениа аж затхнеться, а раків штамами ловили. А що птиці так і в і казати нічого. Як пішов на лови, то до дому несеш ніби ведра на коремислі. Стрипети, огари, лебеді так пішком і бродять. Ніччю страшно було й ходити.

Ще мивий дід про диких коний розказував: "вони їхні із себе невеличкі, бувків.

Великі дикі качки,

а тільки товсті та кріпкі: на масть минасті. Мій батько і ловив їх так щож? Вони або повтікають, або подохнуть, не можуть бач жити у неволі: по степу їм бігати, то це так." Стверджує це Боплян. Він пише, що дикі коні ходять табунами по 50-60 голів; з далеку, буцім татарська кінниця надбігає. Але їх уласкавити годі. До жадної роботи не годяться, хіба на м'ясо; воно незвичайно смачне, смачніше від телятини.

Були ще колись і дикі воли, тури. Згадує про них Куліш у своїй "Орисі". Про багатство домашньої худоби свідчить гадка про одного з богатих панів на Україні, котрий по десять тисяч волів збирав річної десятини з їх стад. Та ще знаємо з історії Грушівського, скільки нашої худоби на заграничні торги гнали. У великих панських маєтках, як ось у Острожських, тільки верблюдів числили на штуки, а иншу худобу на табуни та стада. Українські коні з давна славилися скорим бігом та витривалістю. Для зимівлі їм і стани не було треба. Тому то найкраща кінниця набіралася з України, тому то й козак і його кінь в нашій народній пісні нем не розлучні.

Сідлай коня вороного, ой брате, козаче!

По нас в світі широкому ніхто не заплаче,

Хіба воля, стара немя, та серце рушниця,

Хіба коник, братко милий та шабля сестриця.

/Щоголів/

Змінилися часи, змінився вигляд нашої землі. Ліси вирубані, степи поорані. З звірину винищено й виполохано. Нема вже ні диких коний, ні турів, а про лосів і рисів тільки старі люди розказують. Медвідь у Карпати сховався а на верблюда дивляться, як на дивогляда. Мисливство й риболовство обмежені окремими приписами й законами. Тісно робиться на нашій широкій землі. Але український селянин і тепер, як і перше любить свою худібку і радо плакає її. Воно йому помагас в праці на рілі, кормить, одягас і платить за нього податки. Як не вродить земля то ратує селчинина худоба.

Бачить він це і де тільки просвіта піднесеться там також підноситься годівля худоби. В нас її звичайно більше бувало, ніж у сусідних краях. Перед останньою війною начислювано поперх 30 мільйонів голів. Найбагатіша в худобу була Кубань. Там на сто мешканців припадало 34 коні, 54 рогаатої худоби, 80 овець і 21 свиний, значиться на кожного мешканця мало щож не дві штуки худоби. Війна значно зменшила цей стан, а летінаш селянин намагасься направити те, що війна поспувала. Що до коний то треба сказати, що тільки у великих маєтках плакали гарну породу, селяни звичайно здовольалися дрібними і не дуже то сильними конями.

Сильні тагарові криві плекали у Вороніжщині, гарні борошки попадались у Хмрківщині, але найкращі, хоч не величкі були на Гуцульщині. Певддвва порода гуцульських коний дуже високо ціниться, та на жаль за час останньо і війни їх дуже багато вигибло. Ропата худоба здебільшого сірої української породи. На сході лучались червоні, калмуцкі корови. На маддністрияській Україні останніми роками годівля худоби і молочне хазяйство помітно піднімається а тутешній Маслосовз здобуває собі місце на світовім ринку.

Колись Україна славилася своєю вовною. Але з тої пори, як степи поорано стало і овець менше. Найбільше їх плекають над Чоном, на Кубані, в Катеринославщині і в Карпатах, на Гуцульщині. Тут більше для молока, як для вовни. За те годівля свиний скрізь поширена і порода їх пиширякзвєви поправляється.

Басарабія славна своїми своїми гарними волами і буйволами. Там плекають також ослів та мулів, з котрих подоляк сміється.

О кривь багато всілякої домашньої птиці і хоч не плякають її поступово, а більше сама вона про себе дбає, то все таки одна східна Галичина продавала перед війною яєць і пір'я за яких 25 мільонів корон.

Так само замедбане й рибне господарство, хоч наші ріки й стави багаті в рибу та раки.

Сміло сказати можна, що коли підніметься загальний культурний уровень України, то її природне багатство знову дивувати не світ, так як дивувало колись за давних часів.

IV.

Та не тільки збіжем та і всякого рода звіриною богата Україна. У лоні нашої матери землі скриваються всякі відомі і невідомі багатства, так, щом ми дійсно по мільонах топчемо і тільки не зміємо, або не можемо їх добути. Вже такі назви як Золотий Потік, Золота Липа, Золота Слобода і багато других вказують на цей дорогоцінний метал. Але тепер добувають його тільки в Нагольнім Кряжу в Донецчині. За те маємо більше олува й срібла, особливо на Кубані і над Доном. У Микитівці, над Доном добули 1905 р. 320.000 кільограмів живого срібла/ртути/В загалі Донецчина дуже богата в багатства підземні, між иншими в мідь. За те манган стічається на східнім Поділяю та над долиніним Дніпром. Та не вони є підставою нинішного промислу, а жувель камінний вуголь і залізна руда. Їх нам не бракує. Чорні діаманти, себто кам'яне вугля, лежать у велитемських злогах над Доном. Це одні з найбільших і найбагатших вугляних піль у Європі, тим

цінвійші, бо з там також чимало антрациту. Бурій вугіль лежить великими злогодами на Дніпровій плиті. /Катеринослав, ХХ Журавка/ Крім того скрізь у нас чимало дуже доброго торфу. Так тоді топливом наші фабрики в будучності не мають що журитися. В однім Кривім Розі/Херсонщина/ скількість залізної руди обчислюють прр приблизно на мільярд тон. А скільки її в Донеччині, в Київщині і навіть на Поліссю.

Так тоді рільнича Україна має перед собою також гарні вигляди на промисел фабричний. Вже й тепер міста на промислових районах ростуть незвичайно скоро. Так приміром Кізівка/тепер Сталіно/, оснoвана 1868 року числитимині поперх 200.000 мешканців.

Незвичайно багаті наші землі також у нафту і в земний віск. Нафтові жерела тягнуться здовж Карпат і від Криму до Каспійського моря. Найбільші копальні в Бориславі, Тустановичах, Мразниці/Дрoвoбиччина/ і коло Грозного та Майкоти/Підкавказзя/. На Підкарпатті/Стебники, Болехів, Долина, Калущ, Делятки, Ланчин, Косів/ а також в Донеччині і на Лимані чимало соли.

Коло Калуща добувають калій, на Поділлію фосфорити на Кукутціх і на Даванич Гіцє також на Поділлію, алябастер на Покутті і в Донеччині, каолін /порцелянова глина/ в Катеринославщині, Херсонщині, на Полтавщині, Чернигівщині, Київщині і на Волині, графіт над Случем, сірку над Кубанею а мінеральні краски в Донеччині і Херсонщині/Кривий Ріг і Блесавет/. Гарний камінь має Дніпрова плита, Волинь, Поділля і Теробовельщина.

Чоро то не криє наша земля в своїм багатім лоні! На ті незвичайні багатства звертали пильну увагу чужі подорожники, проїзджачи через Україну. Так примігом Німець, Йоганн Вільгельм Міллерс, подорожуючи 1787 року з Волині до Херсону лишив цілий довгий список мінералів, котрі він запримітив над Случем, Горинем, Припеттє, над Дніпром, Ігулем та Богом. Його геологічні помічення і нині не втратили ще своєї вартости.

А що промисел фабричний не розвивуєся у нас так, як того можна було сподіватися, вивуваті в тому чужі правительства. Так приміром в інтересі російського уряду було, щоб Україна постачала Москві сировець та півфабрикати, а фабричний промисел, щоб розвивався в центральній Росії. І таку економічну політику провадив цей уряд аж до останньої війни. Тепер ніби там дещо змінилось, але годі сподіветися, щоб чуже правительство ішло нашому народові на руку, бо відомо; "що мачуха, то не рідна мамам." Російський уряд не тільки спиняв розвій українського фабричного промислу, але заливав Україну своїми лихими виробами предметів для щоденного вжитку, підриваючи солідний місцевий домашній промисел з прикметами високої мис-

Цемвроджені будівничі їх церкви радуть око навіть найвибагливіших знавців. В Косові, Лворові, Річці роблять також скрині, столи, мисники, хрести тарілки й скриньки, так гарно деревом викладаю м'ясяжем цвяховані й і намистинами прикрашені, щоможнаби їх в найвишнійшій палаті без сорому покласти. В інших околицях скрині, мисники й ліжка розмальовують красками.

Човни, найкраще будуть на болотистім Поліссю, більші судна над долишнім Дніпром, Чністром і Доном. В ріжних сторонах виплітають кошики, роблять бочки та сучуть мотуззя. Деякий матерія, там і відповідний промисел сел розвивається. Ковалі є скрізь, бо без них, як без сральмахів, шевців годі обійтися. Вище розвинулося Ковальство в Херсонщині, Катеринеславщині і в Таврії: Але скрізь по церквах попадаються такі гарні замки, хрести й свічники, що й деяким нашим ковалям годі відмовити мистецького хисту. Особливо гарно куять Гуцули, котрі подібно як і Полтавці в ріжних напрямках дуже даровиті. Полтава, Харків, Вороніж, а в Галичині Куликів, Угнів, Надвірна, Бучач відрізняють своїми шевцями, кушнірами та гарбарями/кожемяками/.

Як бачимо бракує в нас сирівця, а робітник наш талановитий, пильний і не дорогий бо не вибагливий у життю, колиж промисел не розвинувся як слід, так це вина чужих правительств, котрі або нарочно здержували цей розвиток/Росія/, або ставилися до нього байдуже, не будучи певними своєї займанщини, /Австрія/.

Виїмки творив нафтовий промисел на Підкарпаттю та цукровий на Великій Україні. Оба не виходили далеко поза межі звичайної експльоатації землі і людської робочої сили. Натомість промисел ткстильний, так важний у життю кожної країни сприявано нарочно, хоч у нас мав він дуже добрі підстави/лен і вовна, топливо і залізо/. В нафтовім промислі працював майже виключно чужий капітал і він на ньому головне заробляв, а власники землі з нафтовими богатствами відходили з будь чим. Їх заробітки це капля в морі з тим велитенським капіталом, який витягнуто з землі, добуваючи коло 20 мільонів метричних сотнарів роли річно, а то і багато жів більше, бо добуток роли з поєднокних криниць/шибіж/не однаковий і його годі передбачити. Те саме приблизно і приблизно в таких самих розмірах діялося також на Підкавказю.

Цукровий промисел на Україні розвивувався був незвичайно буїно. Працювало понад 200 цукроварень, на Поділлю, в Київщині, Харківщині і на Херсонщині, добуваючи коло 12 мільонів метричних сотнарів цукру річно.

Українська земля постачала сирівець для тих фабрик, населення давало роботу силу і вдовлялося малими заробітками. Те саме можна сказати здебільшого також і про горілчаний промисел, хіба з тою різницею, що в ньому народ був у значній мірі також і консументом, а цукру розмірно спотребував мало.

Пивоварство розвинулося головне на правім боці Збруча, але жаден з тутешніх броварів не дорівнював живецькому й окоцімському, про пільзенський навіть не згадуючи. Уділ нашого селянства в певному промислі був миялий і пива спотрібувало воно не багато, вдоволяючися дешовшою горівкою. Зате тютюну викурювано чимало. "Та викрешем огня та закурим люльку, не журися!"

Поверх 100 фабрик тютюну працювало на Великій Україні, а в Галичині 4. Тютюн, який вони готовили, числився до кращих.

Як згадати ще олійні, сірниківні і скляні гуті/колись українське скло було славно!/, так будемо мати приблизний образ того, що добувають і перетворюють на Україні. Образ не дуже то веселий, бо з нашої пребогатої землі можна куди більше добути і куди більшу користь повинен з неї мати наш народ. Правда, що його більше тягне до землі, ніж до торгівлі і промислу/на 100 людей у нас мало що не 90 працює на рілі/, алеж бо й земля не дає йому того, що могла б дати, вна в тому головне по стороні чужого уряду, котрий не пособляв в рільництві і не дбав о поступове хазяйство ані о те, щоб рільник міг добре своє зерно й худобу продати. Україна мала бути шпихдерем Росії, а на ділі вона мимо своєї знаменитої землі часто-густо голодувала. Ціла економічна політика Росії супроти України була так пристроїна, щоб з України як найбільше добути, а як найменше в цей край вложити. З податків, які платила Україна менше ніж половина в ертала назад до неї на її власні потреби. Коли Англійці хотіли все продавати Ірландії, а нічого в неї не купувати, то в Росії ця купівля прямо перемінювалася у грабіж. Росія довгими літами ограблювала Україну, щоб її добром скріпляти свої центральні губернії. Вона здержувала ріст продукційних сил України, а тому й на розвиток промислу позваляла лиш на стільки, на скільки це було потрібне для її імперялістичних цілей. Залізниці, гостиниці/шосі/ і водні шляхи строїлося так, щоби вони збігалися в Москві і Петербурзі, а тарифову політику Росія використовувала також для себе, не дбаючи про

Гляди оповідання І. Франка і Ковалева/Н Пятки/, котрі дуже добре знали "бориславське пекло".

кривду України. Не інакше було 32. фінансовою політикою. Капітал безнастанно відпливав з України до російських банків, а капіталістичним устроєм країна без капіталу, як людина без крові виснажується і не живе, а животіє. Більше ніж половина капіталу всієї царської імперії скупчувалася в двох столичних губерніях, тому вони й могли хіснуватися велитенським кредитом, тоді як Україні бракувало його на розвиток промислу, котрий без кредитів обійтися не може. Величизні простори землі на Україні мали Землевласники, які пробували поза її межами і добуток з української землі проживали не на Україні. Яких 300 мільонів рублів рік-річно відпливало з України безповоротно і безвідплатно. Тому то як кажу, Україна не могла предбати власного капіталу, безумовно потрібного для розвитку власного промислу, і тому в українському промислі було аж 95% капіталу чужого. Дякуючи тому Україна мала не такий промисел, якого їй треба було, лиш на який годилася Росія, свого ж розвинути не могла, бо капіталу не мала. Україна продукувала здебільшого, як вище було сказано, сирівець і полуфабрикати/навіть в цукруварстві/, а знаємо, що великі прибутки дає що лиш промисел на вищому щаблі розвитку. Що варта фунт скла, або заліза? Але виробіть ви з того фунтам скла сочки для мікроскопів, або з фунта заліза прилади хірургічні то побачити, скільки заробити на них!

Україна платила податки на одержання війська, але фабрик зружжя не мала його робили в Росії і Москалі заробляли на промислі воєнним.

Так само загранична торговельна політика була настроєна на користь Росії а на втрату України. До того ж до українських фабрик напливав робітник російський, що теж на користь Україні не виходило, бо вона надвишку свого населення мусіла пускати на еміграцію, заселяючи чужі, далекі землі аж до Зеленого Клима включно.

Все воно було можливе тільки при низькій рівнині народної просвіти на Україні, бо тільки темний народ може терпіти таку кривду, незнаючи і не розуміючи, як йому вилізти з такої біди. І тому то відсоток неграмотних на Україні був застрашавчо великий, в ХХ столітті куди більше ніж в XVII. або XVIII. ст. за Миколая II. більший ніж за Мазепи. Досить приглянутися як збудовані державні бюджети Росії від Петра I. до Миколи II. Мабуть одного тільки року на просвіту пішло більше ніж 4 % державного бюджету, а це в порівнянні з бюджетом інших держав застрашавчо мало. На просвіту на Україні навіть 4 % не витрачувано, а на українську загалом нічого, бо українських шкіл взагалі не було; українську просвіту спинювано і нівечено всіми засобами, якими розпоряджував царський уряд.

Тому то і назвав український учений, Михайло Драгоманів, той час який Україна провела під "московським караулом" Пропаним часом і тому Шевченко казав, що тільки в своїй хаті своя правда і воля. На X австрійській заїманщині економічний стан не був багато кращий, бо Австрія в першу чергу дбала про економічне піднесення своїх німецьких провінцій зі столицею цю Віднем на чолі. Тільки тут все таки була конституція, були краєві союзи, котрі дбали про свої країни, а народи німецькі виборювали собі все так, хоч не скоро, але зате безупинно ті національні права, які їм конституція заporučувала.

З того короткого огляду бачимо що край наш дійсно великий, гарний і багатий, иншими словами вертаємо до того, що було сказане на самім початку з тим тільки додатком, що народові нашому не жилося так, як він жити повинен. А чому? - це вже всякий сам собі доспіває.

У.

На тих великих, гарних і багатих землях здавен-давна сидять Українці. Це по Москалях найчисленніший народ славянський, а по численности семей між народами Європи. /Англіїці, Німці, Москалі/ Росіяне/, Французи, Еспанці, Італійці і Українці./

До війни жили Українці під Росією та під Австрією. Російська статистика в 1897 р. начислювала їх в Росії ХХІХ 22,400.000 австрійська в 1900 р. 4,000.000 Перша дуже, друга досить недокладна, а своєї певної статистики ки не було. Тому то проф. Рудницький, дочислюючи річний приріст населення нараховував 1914 р. 34,360.000 всіх Українців на матірній землі і в колоніях, в Азії та в Америці.

Проф. Кордуба нараховував майже стільки само, бо 34,156.780 але біз колоній.

Ак відчислити воєнні та голодові втрати а за те дочислити річний приріст народу, то можна сказати, що тепер всіх Українців є коло 40 мільонів. Але по війні живуть вони не вдвох, а в п'ятьох державних організаціях крім колоній, а саме: 1/Українській Соціалістичній Радянській Республіці приблизно 24 мільони, 2/в Союзі Соціалістичних Республік /Донецчина, Північний Крим, Ставропольщина, Кубань і провінції азійські-число непевне/, 3/в Польщі коло 7 мільонів, 4/в Чехословаччині коло 500 тисяч і 5/в Румунії коло 600 тисяч. Решта в Америці і на еміграції по цілім світі. Українська колонізація поширюється на схід аж до Зеленого Клима включно, еміграція спрямована на захід до Америки.

Українські кольонії бачимо в околицях Брєска й Оренбурга, а коло 1870. р. почалися мандрівки на Кавказ, до Туркестану, на Сибір і на далекий схід. Нині найчисленніші наші кольонії над рікою Уссурі, коло Владивостова/мало що не 30 % загального числа тамешнього населення/, над рікою Амуром і в Маньчурії/так званий Зелений Клиш/. По 1917 р. у Харбині і Владивостоці наші кольоністи оснують свої товариства, видають часописи й відчиняють гімназії. Менше численні кольонії стрічаємо в губернії томській, тобольській, сімсайській, в середній Азії над Сир Дарією, тощо. Не добро туди наших земляків загнало і цілі річки сліз пролили вони прощаючись з рідною землею.

Не лебеді злоті дикрилоньками:
 Виходили будні люди з дітвоньками.
 У незнаму вибирались сторононьку,
 Покидали свою рідну єрдиноньку...
 Покидали рідні хати без спіки,
 Вандрували за далекі гори-ріки.
 Може річку глибокою переплинем,
 А у рідній сторононьці марнезгнем....
 Бодай же ви не зазнали та ніколи,
 Як то тяжко покидати рідне поле,-
 Бодай же ви не зазнали та на віки,
 Як то тяжко йти світами, як каліни,-
 Бодай же вам не снилося серед ночі,
 Як тогірко мандрувати в світ за очі!

/О. Колесса/

/Виїзд на таку мандрівку описав Потапенко в нарисі "На нові гнізда"/
 Минуло пів сотні літ і скрізь, де Українці новими гніздами сіли, зазначився благородний вплив їх кольонізації. Зеленіють садки, колосяться ни ви, білі привітні стіни сміхаються до чужих людей. Скрізь понесли вони свою пісню, мову, звичаї, свою любов природи і праці. "Український плуг здобув те, чого меч не спів добути."

Майже рівночасно, бо коло р. 1880, почалася сильніша наша еміграція до Америки. До Азії виходили з над Дніприських, до Америки головне з наддністриських земель.

Цей другий шлях ще від першого страшніший, бо дальший і через велике море. Пригадаймо собі "Камінний хрест" Стефаніка.

Іван Дідух, що

Іван Дідух, що ціле життя чорно працював, разом з конем віз тягав і землю в торбі так так довго на кремнистий горб двигав, аж він зерно вродив, той Дідух виб рається до Канади. Діти і жінка того хочутьі -мусить. Біда, кириває як буря, відриває людей до своєї хати спросиви, пращається а вози перед хатою чекають. "Озміт та вгатіт ми сокиру, -кличе, -отут у п печінки, та може той жовч пукне, бо не вітримаю! Люди, такий туск, такий туск, що не памятаю, що ся зо мнов робит!"

Скількиж подібних драм збулося протягом століття!

А нині? Нині витих дідухів побачити в Ньюорку і в Манітобі, в Саскочевах Альберті, Онтаріо, Квебек, і в Канаді і в Парані і в Аргентині, скрізь по широких землях нового світу. Одні корчували праліси, орали плугом неткину ту цілину, з джаґанами в підземні шахти спускалися, видіж- другі по містах пильною працею, ошадностею та силою волі, як ремісники, промисловці, міщане здобули собі право до людського життя. Там, на другому березі "великої води" є нині сотки тисяч зорґанізованих еміґрантів. Мають найбільші днівники, українські товариства, з великим числом членів, і власні школи. Доробилися гарного гроша і не жалують його на допомогу рідному краю. "Гей же в світ за очи, коли нас рідний край живить не хоче!" -кликали колись з розпучкою, виїзжаючи до Бреми, Гамбурґа і Трієсту, а нині хлібом а не каменем свому рідному краю платять, бо люблять його і розуміють, що не він то їх прогнав від себе. Хто називає нашого селянина лінивим, недбайливим, байдужим, хай подивиться на нього там, в Америці, або на Зелемім Клинні, а певно змінить свою несправеливу гадку. І не лиш рільник але й інтеліґент здобув собі на еміґрації хто матеріяльний достаток, а хто славу і значіння. В Празі, у Відні, в Заґребі, в Парижі, в Штокгольмі і в Америці маємо учених, лікарів, письменників і артистів, які тішаються добре заслуженою славою. Досить згадати Горбачевського, Ст. Стоцького, Д. Дорошенка, Дмістрияського, Колессу, Крушельницького, Менцінського, Любку Колесівну, Кошицю Архипенка, Кулеця, Бабія і Глущенка, декілька тільки з того довгого реєстру імен, відомих поза границями рідного краю.

VI.

Остання велика війна і повсюдні події залодіали нашій землі і нашому народові богато лиха і горя. Велиценські армії, яких доси світ не бачив, як чорні хмари сумулися зі сходу на захід і з захяду на схід. Наша земля перемінилася в боевище народів. Брат на брата війною йшов, Українець Українця вбивав, бо одні служили в армії царській, а другі в цісарській.

Одним і другим не довіряно. Їх батьків, мирних громадян, підозрівали в зраді і як зрадників невинно карали.

Хто почислить ці верби здовж шляхів
І скаже, скільки наших там голів
Хиталося в вітрами? Хто дійде
Коли, в яким краю і як, і де,
Чи з шаблею в руці, чи у таборі, чи,
Мов нес бездсний з зимна дріжучи
Конав наш клеп.....?!

/В. Ленкий/

Австрійський уряд цілими громадами не регаяв наших людей на захід і там киялиси хані хані хані по Гміндах, Фрайштатах, і Талергофах каралися вони і мерли, - російський тисячами вивозив в глибину царської імперії, або в Сибір неісходиму, звідкіля болато вже назад не вернулс.

Цілі села зникали з лица землі, звілих повітів лишалася пустиня. Земля і небо, стрілецькі рови і гроби, гроби гроби.... більш нічого.

"Видіх же к тому на розниктам місцях много кестий чоловічеських, сухихи і кагих, тільки небо покров собі імуших, і реках во умі: -кто суть сіє?" Пригадувалися слова козацького літописця Величка, про його подорож з Косуни до Львова під кінець XVII століття.

Розвалилася Росія, впала Австрія, Україна кербавилася дальше. Тисячами Гинули Січові Стрілці, буйними головами лягали невстанці в боротьбі за волю рідного краю. Тиф і голод довершили діла руїни. Втрати в людях йшли у мільйони, а маєткових утрат навіть приблизно почислити годі.

А всеж таки навіть ті страшні рани заклеплюються з часом. Український плуг заорос рови, селянин загосподарьовується на нєзо і на ново починає дбати про свої цінности народні. Обновлюються школи, як ластівки розлітаються по краю книжки й часописи, усякі товариства дбають про здобутки культурні а кооперативи підносять матеріальний добробит.

Праця єдина з неделі нас вирве:

Нумо до праці, брати!

Годі лякатись! На діло святее

См'ло будемо йти.

/В. Грінченко/

Праця тая зосереджується нині головню в Київі, Львові, Ужгороді і Черніцях, в тих містах, що вже й давнійше були українськими культурними огнищами.

Київська "Укр. Академія Наук" веде пильну наукову роботу. Основама 1918 року, за наїзду Денікіна знищена, від 1921 р. обновлена, має 78 інститу-
 тів, скунчує всі визначніші укр. наукові сили, користується одною з найбільших бібліотек у світі /— 2 і пів мільона книжок/, завідує галереєю образів, в котрій крім своїх є також дуже цінні твори італійських, голландських, німецьких, французьких і еспанських мистців, обмінюється виданнями з усіма значнішими науковими заграничними інституціями і здо-
 буває для нашої науки признання і належне місце в науковому світі.

В Києві є центральний укр. архів, великі й цінні музеї, різні високі школи, опера й театри. Оперу є ще в Харкові й Одесі, а сталі театри в 15 інших містах. Усіх шкіл на Радянській Україні є коло дваїцять тисяч, учтелів у трос більше, а число учеників доходить до двох мільонів.

Завданням Академії Наук сповняє у Львові "Наукове Товариство ім. Шевченка" Основане 1883 р. має 137 членів, власний великий будинок, бібліотек зі 100 тисячами книжок і музей.

Видало коло 300 цінних наукових книг.

Товариство "Просвіта", основане 1868 р. святкує якраз тепер 50 ліття своєї діяльної праці. Має в ринку свій великий власний дім, гарну бібліотеку, архів і музей. Видала "Просвіта" триста кількадесять книжок для народу, а з більших її видань згадати треба багатотомову бібліотеку наших найвизначніших письменників під редакцією Кліяна Романчука, а також Михайла Вовняка "Історію української літератури". Року 1905 мала "Просвіта" 17.478 членів, 550 читалень зі сто тисячами читальняників, 500 крамиць, 200 шпихлів і стількиж кас повичкових. При читальнях були хори, оркестри й театральні дружини. Війна й повоєнні події сильно підірвали основи цього заслуженого товариства, але теперішня управа докладає всіх зусиль, щоб поставити його на ноги й сподіватися треба, що весь загаль пособить їй у тому ділі. Видатки "Просвіти" в 1927 р. доходили до 250.000 злотих.

Третя велика наша інституція це "Рідна Школа", котра 1926 р. утримувала 10 шкіл середніх, 5 учителських семінарій, 1 школу торговельну, 7 промислових, 17 захоронок, 4 Фреблівки, декілька шкіл народних і витратила на це коло 1 і пів мільона злотих.

Мала "Рідна Школа" того року 23.609 членів, 71 повітових і 498 місцевих кружків.

Має ще Львів багато других культурних інституцій як ось "Товариство

ім. Лисенка" з вищою музичною школою і всілякі гуманітарні, економічні й фінансові товариства між котрими "Дністер", "Земельний Банк", "Народня Торговля" дійшли до вищого щабля розвитку "Національний Музей", оснований меценатом української культури, Митрополитом Андрієм Шептицьким, зберігає велике число памяток нашої минавшини і не менше архитворів нашого мистецтва так, що навіть з далеких, чужих країв приїжджають туди вчені для своїх студій. Ужгород на Закарпатті, столиця тих наших земель, що їх після останньої війни прилучено до Чесько-Словацької республіки, протягом останнього десятиліття дійшов теж не до будь яких добутків. Має українські школи й товариства, друкує книжки й видає часописи, отримує театр, а не давно посвячено там величавий "Народний Дім". Пів мільйонний відом 40 м мільйонного народу творить своє огнище культурне.

Чернівці, столиця Зеленої Буковини, котрі перед війною, завдяки невтомимій роботі від Федьковича до Стефана Стоцького і Миколи Василька включно, заняли були одно з передових місць нашими городами, а по війні здавалося заглухли після останнього перевороту в Румунії, оживають. Виходить там і укр. дневник, обновлюються товариства, рідна мова вертає до школи.

Розглядаючись по широких просторах нашої землі після останньої великої заверюхи, бачиться, як вона оживає, приходить до себе, набирає сил. Це ніби наше третє відродження, після першого в XVI. і другого з кінцем XVIII ст. І хоч хмари лавами густими снуються ще по нашому небі, а на землі чимало ще слідів недавнього гурагану а в серцях людських не менше жалю і смутку, то все таки хотілосяб разом з Олесем зі широкі груди кликнути: "Яка краса відродження країни!" І разом з ним хотілосяб остерігати других:

На цвинтар сумно не ідіть,
В жалобі не ридайти,
Погляньте в гору на блакить
І в ній весну пізнасте!

УІІ.

Україна стояла перед останньою війною в значній мірі ще й тепер стоїть на межі між старосвітським способом управління зрїлі і поступовим рїльним господарством між завмиранням промислу домашнього а наростанням фабричного, між примітивною, а новочасною торгівлею.

Наш земляк на око консерватист: не радо відривається від землі, не спішиться до фабрик і не хапається купецтва. З села до міста переходять хіба

селянські сини, о кінчили вищі школи і в містах стають урядниками, лікарями, адвокатами й професорами.

Та воно так лиш на око здається. Здається, бо, як вже вище було згадане, царський уряд на Великій Україні нарочно сприявав усякий поступ і тримав нарід у темноті, знаючи, що від просвіти до волі не далеко. "встрінь" на поступі нашого народу не дуже то залежало. Останній світовий удар дає непізнання змінив вигляд східної Європи. Але ці зміни ще не скінчені й ніхто вгадати не може коли життя українського народу попливе спокійнішим і безпечнішим руслом. Порахунки Київа з Москвою не вирівнані і покищо не видно, щоб Харків виявляв велику охоту перечеркнути їх. Український народ не зрікається своїх споконвічних прав і домагається їх тепер безумовно голоснійше ніж це було колись за царату. Дещо він вже й виборов собі, але до повної автономії ще доволі далеко. По цей бік ріської лінії кождому впадає в око енергічнійший пульс життя, розбудження почуття громадянського, більша цікавість до питань економічних, а в першу чергу сильнійший рух кооперативний. Це ніби колишні брацтва на нових економічних підставах. І як колись разом з розвитком брацтва ішов розвиток друкарства, так тепер з розвитком кооператив розвивається також наше книжне й газетне діло. Маємо нині коло 500 українських часописів і коло 4 тисячі книжок і брошур річно виходить з друкарських машин. Оба ті числа рішучо не відповідають ані розмірам нашого краю, ані скількості населення і боарто ще треба зусиль, щоб дїгнали ми, або хоч наблизилися до других, щасливійших від нас народів, але в порівнянні з тим, що було перед війною, поступ все таки великий. На Радянській Україні, крім державного видавництва є ще декілька спілкових, а на нашому боці Збруча рух видавничий рівнож помітно росте і суріпляється. За останні роки особливо поширилася діяльність видавничої кооперативи "Червона Калина". Її видання споминів та історичної беллетристики матимуть безперечно велике освідомлююче значіння. Нову книжку друкують нині у Львові в трьох тисячах примірників, а перше друкували в одній тисячі і тая одна тисяча розходила ся не раз 20-30 літ! Разом з книжкою росте також число робітників пера. Їх нині тисячі, - письменників і журналістів. На Радянській Україні начислюють на 300 таких, що протягом останнього десятиліття виступили зі своїми збірками творів.

А всеж таки, як перед війною, так і тепер головна сила українського народу в селі, а не в місті. Цей сільсько-хазяйський характер українського

народу сильно впливає на його духовно культурне, на мову, письменство і на мистецтво.

Літературна мова все ще повними пригорщами горне багатства народнього вислову, література радо бере теми з сільського життя, музика не зриває з піснею народньою, а малярство, особливо графіка, не гордить простонародним орнаментом.

І все ще їхні старі наші церкви ще головні представниці нашої минувшини, бо як які тереми і гетьманські палати здебільшого геть погуйновані, з деяких тільки осванки мурів торчать. Найстарша з наших церков це київська Софія з 1037 р., трохи пізнійша св. Михайлівська /1109 р./ і св. Кирила з XII ст. Інші потерпіли підчас нападу московських і татарських, від нападу Андрія Боголюбського на Київ /1169 р./ починаючи. /Літописи згадують про 500 збурених церков! /Ті, що зацілили, чимало втратили на первісній красі ізза невмілих перерібок і маправок.

Пам'ятники камяної київської архітектури зраджують, що правда, свої византийські первні, але не бракує їм також місцевих прикмет, які їх видимо відріжнюють від будівель византийсько-московських. Будівлі київські визначаються простотою конструктивних елементів, логічним і прозорим пляном, а також стремлінням до синтетичности, до гармонійної суцільности /, чого бракує в архітектурі московській, навіть знаменитому храмови св. Василя Блаженного в Москві. Київські церкви високі, просторі, ясні. Їх основна форма, чотирикутник з трьома абсидами від сходу, для престолу. В середині чотири стовпи на яких знімається баня. Напроти абсиди хори. В більших церквах кругом середньої бані, в углах менші, збудовані на відповідній системі стовпів /філярів/ і луків /аркад/.

Церкви прикрашені різьбами, мозаїкою /мусія/ і фресками. В Софійському соборі /він нині 13 главий/, зберіглося ще 1625 фрескових фігур, мальованих фарбами на гарячій ґрунті /тінку/, а з мозаїк /образи викладані кольоровими камінцями і склами/ найцінніша "Нерушима стіна" з велетенською постаттю Матері Божої. /Св. Софія це Премудрість-Слово Боже. В наших церквах представляють її як Матір Божу, в московських, як ангела з огненним лицем /видом/ і в царські м вінку./

Старинні фрески зберіглися також у монастирі св. Кирила в Києві, а в пізнійших часів в Катедрі на Вавелю, в Люблині й у Вислиці. Зі старинних церков давнього київського стилю знамі ще у Вишгороді /1115 р./ в Каневі /св. Юр/ 1144/, в Білгороді св. Антоній /1197/, в Чернигові /св. Спас/

в Галичу, Турові, Володимирі Волинським і ще декілька других.

З найстаршої т.з. Десятинної у Києві з року 989 - 996 остався тільки фундамент і цей прикрито пізнішою перебудовою.

По нападах татарських значна частина наддніпрянського населення пересувасться на захід, по упадку Царгорода/1453/слабнуть впливи візантійські, наші землі входять в склад князівства литовсько-руського, а пізніше діютаються до Польщі, архітектура західно - українських земель борониться перед нахабністю своєї північної сусідки і відчиняє на розтвір брами для західноєвропейських впливів, в деревляниім будівництві для готика, в камяниім для ренесансу і барокка./Церква на Лемківщині, Воловська і св. Юр у Львові/.

Український барок розвинувся особливо гарно за часів Мазени і під його покровом. Це справжні гордощі нашого будівельного мистецтва. Памятки нашої деревляної архітектури пізніші, бо дерево менше трівке від цегли й каменя і куди лекше горить. Та не дивлячись на те, в наших старих деревляних церквах переховалося багато дечого з нашого давнього, щиро українського стилю. Особливо можна це сказати про церкви на Гуцульщині. Там де збереглися ще до нинішньої прикраси, подібні до тих, які знайдемо в Київських розкопках із VII ст. де в мові брешуть відгуки "Слова о полку Ігоревім", де пісні, вірування і образи, особливо похорон і голосіння, нагадують днедавню старину, там у закутках гірських зберіглися також останки давнього т.з. київського будівництва. На Гуцульщині, над Прутом і Черемошем надбідше поширені три і пятибанині церкви, котрих план розвивається на основі чотирикутника, з побудівками у формі хреста. Гармонія ліній і площин не тільки вдоволяє наші артистичні почуття, але будить також вищий святочний настрій, а цілість без зайвих додатків і прикрас свідчить про витончений мистецький смак наших неучених, з Божої ласки"архитектіу.

Церкви на Бойківщині/від Стрия до Мукачова/, майже виключно трибанині, бже більше пірамідальні, одно поверх другого, так, що приміром церква в Ясенові коло Турки нагадує дивним - дивом індійську пагоду кале Тамдшур. Діххх Лемківські церкви, найдальше на захід висунені, подібно як їх пісні і мова виявляють деякий вплив польський і словацький. Ц

Церкви десятибанині, такі як козацька в Самарі, це верх українського церковного будівництва, котрого основними прикметами являються: помисловість прозорість плану і брак шаблону, так, що тяжко знайти дві церкви цілком до себе подібні.

Проти українського стилю виступала Москва вже в XVII ст. а року 1801 святий синод прямо заборонив будувати церкви "способом малоросійським". Хотів тим чином спинити "малоросійський сепаратизм", бо відома річ, що "стиль то чоловік".

Про це нам і нині не годиться забувати і приймаючи здобутки світової культури, треба пильно дбати, щоб ми не затрачували "свого стилю". Треба нам зберігати наші народні пісні, звичаї, ношу, орнаменти тощо.

Головною оздобою нутра нашої церкви є іконостас, що відділює святую-святих від решти церкви. Мають наші іконостаси три, п'ять а навіть сім поверхів, що раз лекших закінчених розп'яттям. Богато різблені, з листками й китицями винограду й визолочувані. Образи й ікони, звичайно на дошках, нерас великої мистецької вартості. Вони живійші у красках, у виразі облич і обрамленні нема стільки мініатур, що в московським.

Образи в Сулимиці стоять на верхах мистецтва, їх можна сміло поставити поруч кращих західноєвропейських творів пластичного мистецтва.

Найкращі іконостаси збереглися в Київській Лаврі/перший поверх/, й в Богородчанах/з Манявського Скита, тепер у "Національним Музею" у Львові/, у Вознио-Миколаївській церкві в Києві та деревляниці церкві в Рогатині. Нерас забуті церковці, як ось приміром у Чесниках в Рогатинським повіті, скривають цінну старовину, а пожар прегарного іконостаса/з XVIII ст. в Краснопуці, коло поморян, хай буде для нас пересторогою перед байдужістю до музейного діла.

/Збереження цінних творів з нашої минувшини у значній мірі завдячуємо знанню, любови й жертволюбивості митрополита Шептицького, основника "Національного Музею" у Львові/.

Отці деревляниці церковці, що ховаються у вінку старезних лип, це не тільки криниці нашої віри, але й джерела естетичних зворушень і народнього натхніння. Були вони для нашого селянства і музеями і галеріями образів їх сперами й ораторськими трибунами. Ті зворушення, які мешканець міста приносить з відтам наш селянин переживав у церкві та ще окрилені під йомом віри. В часах наїздів ворожих найзавзятійші бої велися в церквах і кругом них, бо туди крився бесталанний народ. А згодом над тими святими місцями, як семибарвна веселка являлися перекази й легенди народні. В XVI і XVII ст. біля церков зосереджувалася культурно-патрістична діяльність нашого передового міщанства, під крилами церков тулилися друкарні і школи, духовники клали основи під наше письменство, вели полеміку релігійну

були професорами наших високих шкіл, а на землях західної України від Маркіяна Шашкевича до Ветлини і Кміта служили рідному слову і рідній, національній ідеї успішно і вірно. І нині ще як станемо на Великдень в цвинтарі в якому глухому селі і вдивимося в гагілчаній хорівід та за слухаємося в старосвітську пісню, котрою колись наші далекі предки весну вітали, то мимохіть спитаємо себе, чи ця це сон, чи ява, образ дійсності, чи відблиск того, що було і мохом поросло?

Таких відблисків повно ще мигтять повно ще перед очима.

Ось святий вечір з дідухом, кутею, стравою для духів і возків, з колядками, вертепом, зіздой, ось Йордан зі щедрівками, Маламка з козою, ось Купало й обжники наших предків, що до нині ще живуть поміжнами.

А Гуцулський похорон з Лубком і голосінням, з віроющо душа, розлучившись з тілом не розлучається з нашим світом і довго щезне вітає поміжнами. Ось гляньти: Черешом пливе дараба, прибрана смериковими вінками. На сани, а на саях домовина. Плачки припали до неї і голосять, трембітарі грають, мигтять свічки, лопотять церковні хоругви і дараба як каронова лотка сунеться по бистрих фмлях гуцулського Райну. Це покійник пращається зі своїми плями й полонинами, зі своєю маршиною і челядиною, відпливаючи з верхів на цвинтар, біля пятибаниної церкви за рікою.

Інакше компонований і иншими красками мальований образ нашого старого, господарського весілля. Це ніби велика многоактова драма, з численними постатями, ніби опера з солістами, хорами, балетом, в якій ви бачити мало що не весь розвиток інституції надружжя заключування подружжя. Молодий-князь, молода-це княгиня, свати-боєри, товаришки дружок-світилки парубки-хлопці-молодці. Не нагадує воно нам давних княжих часів? Молоду поривають товариші молодого, або купують відії братів, або буцим то смялю здобувають. А вона з жалем і докором співає:

Казавсьь мені, рідний батеньку,

Що мя не даш від себе,

А тепер даєш, і сам не знаєш,

Яка долецька жде мя.

Все воно було. І поривали молоду і здобували й купували, заки дійшло до нинішних форм заключування подружжя. Змінилися часи й звичаї, але спомини в народнім обряді переховалися ніби в архіві. Свати, колупання печі, подавання рушників, дівич вечір, розпідання коси, вінок барвінковий, по-

золочуваний, посаг, вінчання, розділ короваю, перевіз молодої на скрині до хати молодого, комора і-перезва, -скільки життя, скільки історії пересувається перед вами за час одного сільського весілля. Так, так: скільки історії!... Бо вона є не лиш у літописях і всіляких писаних і друкованих документах, але й у мистецтві, у способі життя, в звичаях і обичаях люду, в їх віруваннях, піснях, казках, легендах. Пізнання хатиріх своєї історії не обмежується лектурою того, що написано про наших князів і гетьманів про їх бої з чужими й своїми противниками, про їх здійснені, а переважно не здійснені задуми й плани-треба також прислухатися до голосу землі, крові й генія народнього, треба "щирим серцем полюбити велику руїну", треба мати відчинені очі на все, що з минулими осталося в полі, церкві й хаті і треба мати відчинені уши для того, що про давнину розказує народне слово і співає наша богата й гарна пісня народня.

Що лиш усе те разом дасть нам відповідь на питання: хто ми, звідкіля взялися і куди ідемо.

І не гадаймо, що давнина у теперішньому, це діло малов жне, що народ тільки бавиться споминами минулого, як бавляться діти шматками зношеної одяжної одяжної, вб'юючи в них свої кукли-ляльки. Ні, для наших селян минуле, це святе і вічне, бо в ньому живе дух предків і тому вони кажуть, що "звичай шамувати годиться".

Це "звичай", ця давнина у пісні, обході, в казці помогли нашому землякові перетривати горе. Тоді, як він був закріпощений і майже позбавлений людського права пісня розказувала йому про часи, коли він був вольний, коляка і щедрівка величала його хазяїном, весільна пісня називала "молодого князем, словом пісня підтримувала в нашій селянині почуття гідності людської і достоїнності громадянської, напувала його ешан-зіллям надії і віри, що він як казковий лицар все таки поборе колись стоголового змія кривду, що чесна і роботяча "дідова дочка" возьме таки вері над коструба "бабою-ягою" недолею.

Велика пошана належиться усім тим останкам нашої давнини і не тільки і шана, але й отсей послух для голосу землі, крові і генія народнього, щоб, як каже наш знаменитий учений, Михайло Грушівський "великий словесний скарб нашого народу став проречистою книгою нашого буття."

УІІІ.

Наш народ балакає своєю власною, українською мовою.

Українська мова разом із російською, польською, білоруською, чесько-словак

кою, лужицькою, сербсько-хорвацькою, болгарською і словенською творит в велику родину мов словянських. Нинішні славянські язики, як галузі із пня вирости з язика праславянського. З праславянською мовою не треба мішати старославянської, або староцерковної, котрою колись балакали й Болгари. Її тому називають також староболгарською. Тою то старославянською, чи староболгарською мовою писані ті книжки, що прийшли до нас з Болгарії та Греції разом з вірою христовою і вони довгий час вважалися ніби то нашаю ученою і літературною мовою. Нею писали наші предки чимало церковних і світських книг, але не чисто, бо наше рідне слово чимраз більше забарвлювало румянцем життя отсей чужий, старославянський язик. Є він, ніби їх батьком, а вони його синами. Тому то й повинніби славянські язики жити з собою, як брати. Але як між братами бувають непорозуміння, так і між словянськими язиками ведеться суперечки на тему, котрий із них старший, кращий і богатіший, котрому з них над другим панувати. Але жбо щоденний досвід повчає нас, що всі славянські мови живуть, уважають себе окремими від других, розвиваються, / хоч не всі мають рівно сприятливі умови розвитку / і що тоді всякі затії, щоб котрий ^{із них} будь спитив природнім розвитку, зайві і навіть не бажані та шкідливі для славянства взагалі. Бо чим краще розвиваються поодинокі славянські мови, тим богатішою стає славянщина.

В дослідках над українською мовою і над славянською мовою філологів заслужилися чимало наші учені: М. Максимович, А. Потебня, П. Житецький, К. Михальчук, Я. Головацький, Е. Огоновський, С. Стоцький, А. Кримський, В. Науменко, А. Колесса, І. Огієнко, К. Студинський, а з молодших: І. Зілинський, В. Сімович, Р. Стоцький, Гільченко, Івановський і багато других.

Завдячуємо їм йняти численні студії над поодинокими відділами нашої мови і більше й менше вдатні спроби написання цілої української граматики. Одні з перших таких граматик це: Павловського / Петербург 1818. /, Лукаша / Буда 1830. /, і Левицького / Перемишль 1834. /. З новіших найцінніша граматика української мови Степана Смалья-Стоцького й Р. Гартнера, видрукувана по німецьки у Відні 1913 р. - з численних популярних вирізняються Тимченка: Укр. грам. / Київ 1907. / і В. Сімовича: Грам. укр. мови / Київ, Ляйпціг три видання /.

Чимало праці вложено також у словники. Перший це Лавр. Зизанія / Вільно 1596. /. З пізніших пригадаймо собі лиш деякі, як: К. Левицького, словник правничий, німецько-укр. Партицького, укр.-нім. Желехівського, чужих слів Нині ним ніхто не балака. Тільки вчені язиковіди відтворюють його, показують нам, яким був правдоподібно.

Кузблі-Чаївського, російсько-укр. Уманця і спілки, українсько-рос. Тимченка, укр.-лат. Кобилянського, анатомічний Лукасевича, математичний М. Чайківського, стилістичний Огієнка і найбільший з них, словник української мови Грінченка, нагороджений петербурською Академією Наук.

З тих граматичних праць, а також з численних збірок нашої народної літератури і з письменства не важко переконатися, що українська мова, так само як і другі її посестри самостійна, а не діалект російської, що нею можна висловити все, що чоловік бачить, чує і розуміє, велике і буденне, звичайне й незвичайне, сумне й веселе. Як інші мови, так і наша є многострунним інструментом, на яким життя грає свою велику пісню і як другі народи свої мови, так ми нашу повинні любити, плекати й розвивати, бо мова це дорогоцінне добро народу.

"Я на сторожі коло "вас" поставлю слово!", сказав Шевченко, підчеркуючи тим вагу і значіння нашого рідного слова. За нашу мову боролися батьки й діди наші, а Москалі знаючи, її силу, всіми силами старалися спинити її розвиток, заводили цензури церковні і світські, заборонявали нею проповідувати і з українська правити Службу Богу в церкві, аж врешті видали Обславлений указ з 1876 р., силою котрого не вільно було по українськи ні книжок, ні часописів друкувати, ні промовляти публічно, ні навіть з українським текстом пісень на концерті співати. А що українських шкіл на Україні під "московським караулом" вже й передше не було, так гадали собі Москалі, що українське слово замовкне й забудеться до рещти. Та на наше превелике щастя не сталося так, як собі вороги українства бажали. Наша мова сховалася під селянську стріху. Не вільно було співати на ній на концертах, так мати співала над колискою дитини.

Хочби забув хто мову та звичаї,
Хочби припав чужої плісню,
Хочби вже душу й ум чужа земля забрала,
Як вчує, де Тебе-журливу пісню,
Скаже: Матуся так співала!

/ Р. Купчинський /

І не оден так сказав і не тільки казав, але і за тою пісню назад до своїх вертався.

Гадали втопити наше рідне слово в Дніпрі а воно з Дністра виримало. Тоді, як у Києві не вільно було друкувати українських книжок, чимраз

більше являлося їх у Львові. Виходили часописи, української мови вчили в школах, Т-во ім. Шевченка плекало українську науку. Так наша мова перетривала найчорнішу годину. Програла Росія війну в Еспаном, дала якусь бунім конституцію і не могла відмовити Українцям того, що давала Татарам і Черемісам. Ожила й над Дніпром наша література й появилася преса. Правда, що тая радість не тревала довго, бо вже р. 1909 царський Сенат відкинув скаргу Повтавців, котрим не дозволено оснувати в Полтаві "Пресвіту". Цей намір, на гадку Сенату скривав у собі сепаратистичні змагання. Лня 20 січня 1910 р. повився обіжник міністра внутрішних справ, котрим Столпін заборонявав оснувати українські товариства. Пішли фараонові гонення на нашу книжку й газету. Книжки конфісковано, на часописи накладало верх того шей високі кари і припинювано їх. Так сталося з "Нашою Думою", "Рідним Краєм", "Волею" і "Бугом". "Рада" й "Слово" боками робили. При ревізіях забирали такі небезпечні книжки як, "Алькоголь, страшний ворог", і навіть Євангелія в українській мові не пощадили. Конфіскували українські театральні афіші.

Заборонено виставляти дитячу оперу Лисенка "Коза Дереза" а в Полтаві стали переслідувати навіть вишивані сорочки та народні вбрання.

За кождим роком ставало гірше. Ревізії, труси, процеси, кари, конфіскації.

А всеж таки навіть царська влада не мала сили, щоб сконфіскувати мову много мільіонового народу. А чим гірше ця влада шаліла, тим помітнійше ставало, що її кінець недалеко.

Заборонено святкувати сотні уродини Шевченка і- почалася війна, корта поклала край переслідунням української мови.

Не принесла вона ще волі українському народові, але його слову вже все таки дихається вільнійше. Не вільно ще ним писати того, що мовок гадає, а душа бажає, а всеж таки принайменче в рамках обовязуючих законів ним писати, друкувати і промовляти вільно. Дунає воно в школі, уряді, театрі, скрізь, де тільки Українці зміють тим своїм рідним словом дорожити, де не соромляться і не цураються його.

З кождим днем позиція його скріпляється.

Кожда книжка, не що найменше це глина у валах народньої твердині а є й такі, як "Кобзар", що за твердині стануть. В школах виховується

покоління, яке до тієї мови, як до викладової привикне і чужою думати не буде. Український театр і українська література дадуть суспільству ті вищі зворушення і переживання, що поживу для душі, без якої освідомлена людина жити не може і сподіватися треба, що українська мова сповнить до краю те велике завдання, яке призначив їй Шевченко, кладучи на сторожі народу, не що друге, а своє рідне слово.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

/ І. Воробкевич /.

142

ЧЕРВОНА КАМІНА
видавничі кооператива з об'єм. вор.
У ЛЬВОВІ

Рукотислі

Рукопис ТЕОДОРА МАРІТЧАКА

"Н А П Е Р Е Л О М І"

з видавництва "Червона Калина" з поворотом
отримав.-

Львів, 1 серпня 1935.-

АДВОКАТ

і оборонець в карних справах

Др. Олександр Марітчак

Львів, Ринок 16. тел. 58-26.

Олександр Марітчак

ВИДАВНИЦТВО

Народна Спілка

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА Ч. 18.

144

П. К. О. 154.130, 408.687

ТЕЛ. 57-90

Довіт Шевченка
 Листопада 1933.
 Львів, 15 VII 1933
 Стород м. Соснівки 7 Коханівка
 передаємо до видавництва.
 Про це вибачити абстракт 2.25/33 Н. Сп.

За Рад

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Рефе- рент	Як полагоджено	Дата виплати
Число біжуче	Дата впливу	Чуже Ч. і дата				
10.	12/III. 1935. (Фабри- чне.)					
11.	"					
12.	"		<u>Василь Загородний</u> Рейсербіна, р. Троїцький Валень			
13.	"		<u>Віктор Трижодько</u> Л. С. С. Р. Трага.			
14.	"		<u>Дмитра Фонтан</u>		Ред. Лейвий Календар на 1936 р.	
15.	"		<u>Олександр Сремук</u> Сайонка, с. Криве, с. Горинька		"	
16.	"		"		"	
17.	"		"		"	
18.	"		"		"	

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Рефе- рент	Як полагоджено	Дата виплати
Число біжуче	Дата впливу	Чуже Ч. і дата				
28.	18/III 1935. (добри ше.)		<u>Др. М. Пудиваф</u>		<u>звернено</u>	
29.	"		<u>Степан Мазар</u> Грабовець в. Радаєво			
30.	"		<u>Всеукр. Фед. Радаєвська</u> Рада		Передано до справи Гандя Тонк. Доценків.	18/III 35
31.	"		<u>Б. Гонтя</u>			
32.	"		<u>Іван Зелів</u> Ч. С. Р. Трфана ул. Дідовна 373.			
33.	"		<u>Стефан Гонтя</u> Гонтя р. Лоса			
34.	"		<u>Іван Гонтя</u> Самбір.			
35.	"		<u>Товно Микитин</u> Микитин (?)			
36.	"		<u>Корнеліо Закличаків</u>			

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Рефе- рент	Як полагоджено	Дата всілки
Число біжуче	Дата впливу	Чуже ч. і дата				
~~37.~~	~~18. III 1935. (Зави- ще.)~~		~~А. Марущенко Гоголівський Кравець, 14 Лемківкоронська 2/III.~~		~~Зволомом 17X, 31~~	
38.	"		<u>Е.ф. Мандрюкова</u> Тереминськ			
39.	"		<u>П. В. - В.</u>			
40.	"		<u>О. Зеновій Філоненко</u> Граб			
41.	"		<u>М. Сефуринський</u>		Ванис Камінь 1937.	
42.	"		<u>М. К.</u>			
43.			<u>Грой.</u>			
44.			<u>Іван Галюк</u>			
45.			<u>Микола Зафбаревський</u> Соринськ			

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Рефе- рент	Як полагоджено	Дата виплатки
Число біжуче	Дата впливу	Чуже Ч. і дата				
55.	18/III. 1935. (давн. ме.)		<u>Шейман Євродор</u>			
56.	"		<u>Нафодия (Марта Олександрівна)</u>			
57.	"		<u>Богдан Левицький</u>			
58	19.III 1935 Новий		~~<u>Історик Іванна</u> абсолв. Київського Українського Бергманського Університету Київ м. Уєнів~~		~~передано реф. Левицькому Сполученим окупаційним 12/III 1935 Н. Шейман~~	
59.	22.IV. 1935. (давн. ме.)		<u>Іванна Порохівська</u>		передано реф. Левицькому до календаря	
60.	"		~~<u>Гівко Боршак</u> Европа і Європа України~~		передано фр-ві Руданському /реф. Шейман/	
61.	"		<u>М. Завейко</u>			
62.	"		<u>Гр. Зофія Зарська</u>			
63.			<u>Петро Рещетинко</u> Колонки Зарнівські и. Коприси нов. Рудка		т. календар 1937 т.з.м. "а" до ураїни	

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Рефе- рент	Як полагджено	Дата випливу
Число біжуче	Дата впливу	Чуже Ч. і дата				
73.	22.IV. 1935. (Завні- ше.)		<u>Іван Крип'якевич</u>			
74.	"		<u>Др. Волод. Салам</u>			
75.	"		<u>Теодосій Момчук</u>		забрав по перекладу проф. Мендзієв з Ром	
76.	"		<u>Ганс Кох.</u>			
77.	"		<u>Василь Горбач.</u>		Календар 1934 Ф. 9, 1, 5.	
78.	"		<u>В. Леонтюк</u> Поліція в об'їзді		Календар 1934 по еск. кн. обр. Ш.	
79.	"		<u>Ілья Рогатинський</u> б. 9. 2		перевів Др. Юдичем 25. V 35 Б, 9, 2.	
80.	"		<u>Саватий Роман Фріс</u>		Календар 1934 Ш.	
81.			<u>Золішевський Стефан</u>			

Рік 19.....			Від кого і в якій справі	Референт	Як полагоджено	Дата висилки
Число біжуче	Дата впливу	Чуже Ч. і дата				
91.			<u>М. Горбовий.</u> ~~1, 2, 3, 4~~		Др. Г. Флавиць - до Календара. 1 поміщик з Календ. (суд. Сомма згодусь... пох. 1934)	
92.			<u>О. Думич)</u> ~~Враження з Радошині~~			
93.			<u>Антон Калитовкий</u>			
94.			_____			
95.			<u>Кей. Вас. Косишанчук</u> Туллова об. Сид айли			
96.			<u>Сотн. Р. Куляшова.</u>		Др. Флавиць - до Календара.	
97.			~~<u>Хубинський</u> поно біди у мо мерку~~		Відділ Др. Хубинський 15. X. 1935	
98.			~~<u>Кроос. Степана Фан</u> Степаниславів вуд. Солуховського.~~		~~"Степаниславів" (4 прозвонки) 24. IX звернено Др. Кемпзі~~	
99	10. IX 1935		<u>Невідомий</u> з Равської Торшуги		11 Равська Торшуга 2/1 полево соїни	

Рукопис Р.Леснотвича "Нова Січ" нинішнього дня
з редакції "Червоної Калини" отримала.-

Львів, 16 листопада 1936.-

Леснотвич Аико.

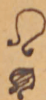
12. 000

22. 000

морт

35. 000

Минус - 889. 000 - 4000 руб. 2. 8000

30 + 35%

Де ти прапоры кумамы побити
 Де ти стоховані, рудіскі піскі
 Де ти зарматі славом покриті
 Де ти дружини хорі і урізні

Нам прапоры вбиті в бою
 Піскі пожевні дна зручнєх в хачу
 Славні зарматі в борю від
 Хорі дружини в сторумах і урощах.

